

Nemiel C Logismord

COR SOLIS

Szemelvények a Gnózis világából...

COR SOLIS

Írta:

**Nemiel C Logismord
(Németh Dániel)**

**A borítóképet készítette:
Bónyai Barbara**

ISBN 978-615-82017-4-2

2023

Minden jog fenntartva! Bármilyen másolás, sokszorosítás, a szerző előzetes írásbeli hozzájárulásához kötött

A kötet tartalma a forrásmegjelölés és hivatkozási rend adekvát formáinak megtartása mellett hivatkozható...

*Felelős kiadó: Németh Dániel
e-mail: corlogismord@gmail.com*

© Németh Dániel 2023

Tartalom:

Kitalált jellemrajz.....	1
Ki a gnosztikus?.....	19
A „sajátutasság” védelmében.....	66
További megjegyzések a „sajátutasságról”.....	112
Lehet-e végcél a „Valami más”?.....	155
"...ut a solis ortu..."	189
DEVIATIO.....	225
A hatalom kérdése.....	249
Gondolatok a szellemi útról.....	278

Kitalált jellemrajz egy talán valóban létező személyiséghez...

"..az tanítvány egy keresztúton mestere elébe járul, ő pedig len áldását adja reá. Ennekutána az mester az veszedelmek ösvényére kél az négy őselemen által..."

~ Raoul Renier

Olyan korban és korszakba született, amely sajátos tompultságából és elsötétettségéből fakadóan képtelennek bizonyult a maga létrendbeli helyén és rangján kezelni őt. Nem mintha valamiféle megkülönböztetett természetű figyelemre tartott volna számot, és azon vágy és szándék is csupán az elesettebb pillanataiban környékezte meg, hogy környezete részéről bárminemű csodálatot, elismerést, vagy rajongást követeljen meg önmaga számára. Ezekkel a fajta viszonyulási formákkal valójában nem is igazán tudott mit kezdeni, annak ellenére sem, hogy mint mondottuk volt, olykor kimondottan vágyta ezeket. Amikor ugyanis nagy ritkán, mondhatni „szökőévente egyszer” részesülni nyílhatott alkalma valamiféle hasonló tapasztalásban, és néhány rövidre szabott villanás erejéig belekóstolhatott a sikerbe és csillogásba, minduntalan felettébb keserűen konstátálta, hogy még ezek a kivételes és kivételezett, általa igazán nagy becsben tartott pillanatok is csupán tünékeny árnyai mindannak, amire valójában, lelkének legmélyén vágyott, és amit önmaga végső valóságát illetően mindenk felett remélni akart. Minduntalan, amikor földi életének során valamiféle megvalósulási formáját érzékelhette a vágyott céloknak, keserédes szájízzel kényszerülhetett tudomásul venni, hogy valójában korántsem szeretett álmainak megvalósulását tapasztalja éppen, hanem csupán azoknak a tünékeny, délibáb-természettel bíró fantazmáknak időleges

felmerülését, amelyeket tévesen, önmaga elvárásoltságából fakadóan valódi és autentikus természettel rendelkező céljainak vélt. Bár a számára külvilágként azonosított vetületek létezőinek szemében élete meglehetősen sikeresnek és fénytelinek bizonyult, elvégre ténylegesen elérhette mindazt, ami az anyag emberének szemében rangot és érdemet jelentett, – egyetemi oklevelet, nívós munkahelyet, sőt mi több, a társadalmi megbecsültségnek valamiféle közepszerű fokát is – mindez azonban önmaga belső ítélőszéke előtt nem számított többnek, mint akkoriban igencsak végzetesnek tűnő kudarcvállás, amely voltaképpen egyre és egyre távolabbra sodorta eredeti életlátomásától, semmint közelebb vonta volna hozzá.

Kétségkívül különleges kisgyermeknek számított, akinek tekintete előtt a világ messze többet jelentett, mint amit a materialitás keretein belül megrekedt, önmaguk eredeti látószögétől és perspektíváitól megfosztott emberek túlnyomó többsége a hétköznapiasság létsíkján önmaga számára vizionált. Voltaképpen mindig is „küldetéses embernek” vallotta önmagát, noha csupán egészen későn, nagyjából a húszas éveinek alkonyára bizonyult képesnek megfogalmazni saját maga számára ennek a küldetésnek valóságos természetét. Ezt megelőzően csupán sodródott... avagy legalábbis önmaga útját a kiteljesedés felé akkoriban leginkább sodródásként élte meg. Noha számtalan, az életnek leglényegét érintő, a dolgok szívébe hatoló kérdést vetett fel, a maga sarkalatos és személyre szabott átkától, lényének alapvető szétszóródottságából fakadóan mégis képtelennek mutatkozott arra, hogy mindennek legmélyére szálljon alá, és az őt foglalkoztató problémákat ott és azon a helyen bontsa szét és ragadja meg, ahol ezeknek centrális aspektusa valójában

megragadható, jelesül saját magában, önmaga belső életének legmélyén. Ezeknek a mélységi régióknak bejárására ugyanis, bármennyire is vágyta volna ezt, valamilyen rejtélyes és megfoghatatlan oknál fogva nem adathatott meg számára eleddig a lehetőség.

A kabbalisták tanítása szerint – mely tanításokkal életének egy későbbi szakaszában behatóan és részletekbe menően foglalatatoskodni alkalmá nyílhatott – a klippet, azaz a héjak a személyiségnek ráakódott elemei, légyen szó hibákról, hiányosságokról, bűnökről, gyengeségekről és fogyatékoságokról, de akár erényekről és „jó tulajdonságokról” is, voltaképpen azt a célt szolgálják, hogy mintegy maghéjak módjára védelmezzék a személy legbelső lényegét szimbolizáló magot azoktól a külső hatásoktól, amelyekkel szemben még nem mutatkozik érettnak megtartani önmagát, és amelyek ezen védelmező héjaknak hiányában alkalmasint felőrölhetik. Számára mindig is tetten érhetőnek, és önmaga internális szemei előtt a maguk teljes valójában láthatónak bizonyultak ezek a fajta héjak. Különleges beszédmodora, groteszk hangképzési hibái, szociális ügyetlensége, alapvető féltékenysége és visszahúzódásba hajló, álmodozó attitűdje, illetőleg a környezete részéről tévesen lassúságként, esetlenségként, sőt mi több, egyenesen idegesítő és irritáló teszetoszaságként azonosított szemlélődő hajlama és kimértsége minduntalan tenni látszottak arról, hogy soha ne érezze magát a „kézzelfogható valóság” közelében.

Bár nem egyszer határozta el magában, hogy „ő márpedig mostantól egészen bizonyosan normális lesz”, a „normalitáshoz”, mint a szó hétköznapi értelmében felvetett szürkességhez, egyoldalúsághoz, egyformasághoz,

konformizmushoz, meghódoláshoz és szalon-attitűdhöz valójában fájdalmasan kevés érzéke volt, és ezek a fajta időleges próbálkozások, mondhatni „fellángolásai a normalitásnak” rendre kifulladtak, már a kezdeti lépések megtételének folyamán. Bármennyire erősen fogta el olykor a vágy, hogy a számára külvilágként definiált valóságokat közelebről, úgy igazán... akárcsak egy valódi gyermek... megtapasztalja és megismerje, voltaképpen mégis egyfajta sajtáságos idegenség-érzet kerítette minduntalan hatalmába, valahányszor ezekre a külső világ irányába indított kalandozásokra rávette magát. Sokszor konstataulta, valamint meglehetősen koraérettségről tanúskodó éleslátás birtokában vont le ilyenkor megszokott végkövetkeztetését, mely szerint „álmodni azért mégiscsak sokkalta jobb, a valóság ugyanis oly fájdalmasan unalmas és sivár”, és amelyet később azonos jelentéstartammal, de már egészen másfajta megközelítés és látásmód birtokában imígyen fordított meg: „éberen és éberren lenni, miközben talán mindenki más alszik, ez az én ideálom”.

Mindig is az egyediség, egyéniség és utánozhatatlanság irányában tanúsított rajongás határozta meg az életét. Olyannyira lenyűgözte minden szokványostól eltérő és elkülönülő, hogy már-már szinte sportot űzni látszott abból, hogy a lehető legtöbb aspektus tekintetében hangsúlyozza másoktól való különbözőségét. Amikor valaki előállt egy véleménnyel, vagy megoldási javaslattal, szinte bizonyosra lehetett venni, hogy ő maga valami mással hozakodik majd elő, sok esetben már pusztán a „csak azért sem” kedvéért. Ha bármiből szükségesnek bizonyult kiválasztania szimpátiájának tárgyát, legyen szó akár egy drukkolásra kiválasztott sportemberről, vagy csapatról, történelmi személyiségről, avagy akár a lehető legelvontabb filozófiai, vagy teológiai

eszméről, esetleg irányzatról, mindenkor teljességgel nyilvánvalónak és magától értetődőnek tetszett, hogy választása a lehető legnépszerűtlenebb, avagy legkisebb mértékű érdeklődésre számot tartó választási alternatívára esett. „Mindegy, csak más legyen, mint a többség választása”... morfondírozott nem egyszer ilyenén módon magában. Ezen oknál fogva korántsem túlságosan ritkán állott elő olyan körülmény, hogy a választott személyt, közösséget, eszményt vagy ideált akár egymagában is hajlandónak mutatkozott képviselni és védelmezni, nem kevés esetben egész környezetének ellenében is, ilyenkor pedig még a teljes mértékben reménytelen, vert helyzetek sem ingathatták meg a választott elvek mentén való kiállását.

Más eseteket illetően elképesztő mértékben naiv és befolyásolható tudott lenni, valószínűleg a lelkének legmélyén, rejtekben megbúvó sajátságos kettősségből, nevezetesen az egyedinek és utánozhatatlannak lenni, illetőleg az elfogadásra lelni párhuzamosan jelenlevő igényének paradoxonából fakadóan. Az elvi kérdéseket illető kompromisszumok irányában kevés kivételtől eltekintve teljes mértékben érzéketlennek és tehetségtelennek bizonyult, elvégre vagy lándzsát tört egy vélemény, vagy eszmény képviselte mellett, és abban az esetben teljes valóját odaszentelve védelmezte azt, avagy pediglen a legvégtetesebb mértékű elzárkózás és elutasítás állapotára helyezkedett az adott kérdést illetően. A köztes megoldások létének lehetőségét elfogadta ugyan, ám életének egy szűkre szabott időszakától eltekintve meglehetősen viszolygott attól, hogy valamilyen számára lényeges és fontos kérdést illetően ne képviseljen határozott és megmásíthatatlan természetű szilárdsággal bíró álláspontot.

Amikor élettörténetének bizonyos pontjain a mások általi elfogadottságra való törekvés igénye felülkerekedni látszott az elkülönülés irányában megfogalmazott sóvárgásán, főként fiatalkori éveinek folyamán gyakorta beleesni látszott abba a hibába, hogy meggyőződéseit az éppen aktuálisan jelenlevő „kiemelt jelentőséggel rendelkező személy” meglátásaihoz és elvárásaihoz szabta, felvállalva mindezzel olykor a lehető legképtelenebb világnézeti elképzeléseket is, amelyeket aztán a tőle megszokott vehemenciával védelmébe is vett, mentségére legyen mondva azonban, hogy az adott eszme tarthatatlanságáról meggyőződve később mindenkor bátorsággal szembefordult, nemcsak a kérdéses véleménnyel, de akár éppen aktuális „bálványával” is, amennyiben annak alkalmatlan és méltatlan voltára fény derült.

Bár egész életének folyamán megszállottan kutakodott példaképek, ideálok, mesterek és tanítók után, ezeknek hatása sohasem bizonyult túlon túl sokáig meghatározni őt, vagy befolyást gyakorolni rá, tökéletességre törekvő, a hétköznapiasság, közepszerűség és szürkeség irányában semminemű engedményt meg nem engedő természete ugyanis szüntelenül emlékeztette arra, hogy nem érheti be kevesebbel az Abszolútnál. Noha olykor megtalálható volt különféle áltekingintélyek oldalán, akiknek személyét a valóságosnál kedvezőbbben és magasabbra értékelte, ugyancsak képesnek mutatkozott feloldani együttműködéseit, amennyiben ezeknek a személyeknek alkalmatlansága és hiteltelensége számára nyilvánvalóvá vált, bár rendszerint a végletekig próbált hinni az adott illető személyében megnyilvánuló reményteljes lehetőségekben. Nem szeretett... sőt mi több, egyenesen gyűlölt csalódn... másokban is, de még inkább önmagában. Nem kevésszer fordult elő, hogy szinte a legvégsőikig elmenvén

védelmeszt olyan személyeket, akiknek emberi, morális és szellemi kvalitásai egyébként messze alulmúlták elvárásait, kétségbeesetten kutakodva azon pozitívumok után, amelyek megítélése szerint ezeknek a személyeknek esetében mégis fellelhetőek és felvethetőek lehetnek, és amennyiben mégsem talált, úgy végső esetben kitalált számukra egynéhányat, amikor pedig mindennemű mentegelési kísérletei menthetetlenül kudarcba fulladtak, még mindig ott állott a lehetőség előtte arra, hogy önmagát vádolja mások hibái és gyarlóságai miatt.

Barátainak és társaságának megválasztása során nem egyszer könyvelhetett el súlyos kudarcokat. Általánosságban elmondható róla, hogy vonzotta a kártékony és nárcisztikus természetű emberekkel rendelkező embereket, akik jóhiszeműségében és szelíd nyitottságában a befolyásolhatóság és irányíthatóság tulajdonságait sejtették, kapcsolatai pedig rendre megfeneklettek azon a ponton, amikor is alapvetően autonóm és kritikus személyiségére a megismerkedés folyamata során fény derült. Habár meglehetősen sokáig hajlandónak mutatkozott eltekinteni a feléje irányuló méltánytalanságok és visszaélések felett, igazságot szerető természetének lázadását mégsem volt érzéke túlon túl sokáig elfojtani, így időről időre kikopni és lemorzsolódni látszottak társaságából azok a személyek, akik vele kapcsolatban egoisztikus elképzeléseket dédelgettek, avagy manipulatív gesztusokkal léptek fel vele szemben.

A tekintéllyel, az önkényes és igazságtalan hatalomgyakorlási tendenciákkal sohasem bizonyult alkalmasnak és hajlandónak hosszú távon együttműködni, bár a határozott és nyílt fellépést bizonyos fokú

kényelemszeretetéből és konfliktuskerülésre való hajlamosságából fakadóan rendszerint viszonylag sokáig halogatta. Korántsem a jogos és felsőbb rend szerint való berendezkedés az, ami ellenére volt, elvégre a példaképek és ideálok irányában folytatott kutakodásainak intenzitása és vehemenciája alapvetően tükrözi, hogy minderre egyfajta belső igényt fogalmazott meg és táplált, azonban mindennél jobban és mélyebben gyűlölte, amennyiben olyasvalaki kerekedik valamiféle torz társadalmi konszenzus alapján fölébe, akit valamilyen szempontból önmagánál alacsonyabb emberi nívóval rendelkezőnek tartott. Tragikus módon mindig is irányítani, uralkodni és vezetni akart, a „vezetetttség” állapotához sohasem volt képes hosszú távon önmagát hozzáidomítani, mindehhez azonban sem adottságai, sem az általa birtokolt személyes karizmák nem bizonyultak elégségesnek és elegendőnek. Olyasmit akarni, mindenkor olyasmit akarni, ami pillanatnyilag számára nem elérhető... személyes drámájának egyik sajátosan visszatérő jelenete ez.

Azt ugyan nem igazán gondolta, hogy értékesebb, vagy előkelőbb volna másoknál, azonban a mainapság divatos egyenlőség-eszme is meglehetősen idegennek látszott a gondolatvilágától. A szellemi nívót, erkölcsi tisztaságot és intellektuális többletet a lehető legnemesebb tulajdonságokként tartotta számon, amelyeket másokban minden igyekezetével próbált fellelni, és mindenkor őszinte örömet érzett afelett, amennyiben olyan személyekkel hozta össze a sorsa, akikben ezen tulajdonságok hősies és magas fokban való megjelenését tapasztalta, ugyanakkor minden kétséget kizáróan vallotta, hogy „tisztelni csak a tiszteletre méltót lehet és kell”, így az alantassággal szemben megnyilvánuló negatív véleményét nem igazán rejtette véka alá. A kettős mércék alkalmazását

mindenek felett igyekezett elkerülni, és amennyiben kérlelhetetlenül feltárt valamilyen hibát másokkal kapcsolatban, úgy azt önmagában többszörös éberséggel, alapossággal és szigorúsággal kereste. Szigora önmagával szemben mutatkozott meg a lehető legkiélezettebben, és ezen oknál fogva semmiféle olyasmit nem várt el másoktól, amit előzőleg ne valósított és ne munkált volna meg önmagában.

Tökéletességre való törekvés jellemezte életét, legalábbis ami a szellemi természettel bíró kérdéseket illeti. A külvilág szemében sokszor botrányosan kényelmesnek, lustának, nemtörődömnek és körülményeskedőnek hatott a viselkedése, perfekcionizmusa ugyanis csupán az őt közléről és mélyen érintő kérdésekre terjedt ki. Meglehetősen nehezen bírhatták rá arra, hogy olyasmivel foglalkozzék, ami valójában nem érdekelte, és nem igazán mutatkozott képesnek akár a legcsekélyebb mértékű érdeklődést táplálni olyasvalaminek irányában, ami nem töltötte el mintegy zsigeri szinten és velőtrázó módon lelkesedéssel. Érdeklődési területe kimondottan az egyoldalúság illúziójával hatott, ezt sajnálatos módon még legszűkebb környezete is gyakorta felrótta számára, elvégre mondhatjuk, hogy voltaképpen teljes mértékben érzéketlen és érdektelen attitűd jellemezte azoknak a témaköröknek irányában, amelyek az embereket nagy általánosságban foglalkoztatni szokták. A világ történéseivel és törekvéseivel kapcsolatban általános távolságtartást fejezett ki, hiszen alapvetően egy „magasabb rend” szellemében igyekezett szemlélni a dolgokat, nem ragadván meg a mindennapok apró-cseprő, számára gyakorlatilag teljes mértékben érdektelennek ható ügyeinél. Ezen hozzáállás birtokában korántsem nevezhető meglepőnek, hogy a társadalom látásmódja szerint kardinális fontosságúnak számító

területek egyikén sem bizonyult alkalmasnak megállni a helyét, számára ezek ugyanis rendszerint elképesztően szürkének és semmitmondónak, sőt mi több, egyenesen feleslegesnek és nyomasztónak hatottak. Tágabb környezete által komolynak, magas presztízzsel rendelkezőnek tartott munkahelyeken voltaképpen egyáltalán nem boldogult, elvégre még rövidebb távon sem tudott úgy tenni, mintha valamelyest is megragadná az adott terület, és a maga részéről egyetlen percet sem kívánt olyan dolgokra tékozolni, amelyeknek értelmét, értékét és fontosságát ne érezte volna át lelkének legmélyéből fakadóan. Az ilyesfajta időpazarlást rendszerint halálos vétkeknek tartotta, elvégre véleménye szerint az élet túlságosan rövidre szabott és sérülékeny ahhoz, hogy ne a legfontosabbra és leglényegesebbre szenteljük.

Az emberek alkotta közösségeken belül dívó játszmákba való bevonódáshoz nemhogy semminemű affinitásnak nem volt birtokában, hanem ráadásaképpen még a legcsekélyebb szándékot sem mutatta annak irányában, hogy elsajátítsa ezeket a képességeket és technikai alapvetéseket. Azt mondhatnánk, hogy voltaképpen sohasem tanúsított túlzottan nagymértékű érdeklődést az emberek irányában, és még ezen kifejezőmód használata mellett sem fogalmaztunk kellőképpen élesen és lényegre törően. Hogy pontosítsuk ebbéli kijelentésünket, mindenképpen szükséges megemlítenünk, hogy mindig is kifejezetten egy bizonyos embertípus érdekelte, a többieknek számára pedig semmi esetre sem szentelt volna a feltétlenül szükséges minimumnál nagyobb mértékű figyelmet. Emiatt gyakorta került különféle élcélődések középpontjába, amelyekhez külön stílusa rendszerint még inkább és még nagyobb mértékben szolgáltatva a tüzelőanyagot. A pszichológusok véleménye szerint az ember általában azért

érez önmagában affinitást a közösségi életbe való bevonódásra, hogy abban egyfelől önmaga számára figyelmet és elfogadást találjon, másfelől pedig hogy valamilyen módon elvegyüljön a tömegben, önmagát valami nálánál nagyobbak részeként könyvelhesse el. Optimális megkülönböztetésre törekszik ezen vállalkozása során, a számára kényelmes és biztonságos mértékben megnyilvánuló hasonulásra és elkülönülésre egyaránt. Hősünket ebből a szempontból is kimondott kiegyensúlyozatlanság jellemezte, ő ugyanis a maga részéről sohasem érzett kiemelt vonzódást azon irányba, hogy valamihez bármilyen formában is hasonuljon, az pedig lenyugtató ellenére volt, hogy valamiféle feloldó természettel bíró azonosulásba menjen át. Önnön sorsát ehhez túlzottan egyedinek, önmagát pedig túlságosan is különlegesnek tartotta, így a közösségi létnek inkább azon előnyeire koncentrált, amelyek a figyelem, elismerés és elfogadás igényével kapcsolatosak.

Rendkívül kedvére valónak számított a szereplés... már egészen kisgyermekkorától kezdődően. Kimondottan örömet lelte saját hangjának hallatásában, még annak ellenére is, hogy az a környezet egyöntetű véleménye alapján meglehetősen idegtelennek és irritálóan hatott. Beszédproblémáit hamar megtanulta olyan ellenszélnek tekinteni, amelynek ellenében az élet magasabb dimenzióinak iránya felé lehetséges lépéseket tenni, önmagának ezen különbségét sorsa egyediségének biztos jeleként könyvelte el. Bármennyire sokszor érték mindenfajta atrocitások hiányosságaival kapcsolatban, a bántásokat hamarjában átfordította a „csakazértis” érzésének erősítésére és táplálására. Környezetének gunyoros, elnéző leereszkedésbe hajló attitűdje csupán időlegesen bizonyult képesnek megtörni bizonyosságát és elszántságát, húszas éveinek közepére

ugyanis már rátalálni látszott arra, hogy miként lehetséges erőt kovácsolni mások megvető és lekezelő viszonyulásmódjából. Hogy olykor rendkívül és mindenek felett vágyott a figyelemre, elismerésre, tündöklésre és sikerességre, még egyáltalán nem jelentett egyet azzal, hogy ezek nélkül ne tudott volna létezni. Harmincadik életévének betöltése környékén alapvető változás következett be ilyen irányú igényeinek tekintetében, amelyeket ez időtájt teljes tudatossággal vizsgált felül.

Lassacskán ráébredt arra, hogy amennyiben ezeknek a társas igényeknek kielésére vonatkoztatott vágyai által vezérelni engedi önmagát, az idővel egészen bizonyosan odáig fog vezetni, hogy végső soron ezen vágyak által válik meghatározottá. Minthogy a szabadságot – és csakis a helyes, autentikus keretek között megélhető szabadságot, az Emberfeletti Ember szabadságát – rendkívül sokra tartotta, önmagával kapcsolatos elvárásai nem engedhették, hogy bármi is hatalmat gyakoroljon felette, legyen szó akár a látszólag legnemesebb természettel bíró célkitűzésekről és vágyakról. Ilyesfajta irányultsággal jellemezhető igényeit tehát lassacskán bevonni látszott a külvilágból, kegyesen levéve ezen terhet a környezetében élők válláról. Egyre és egyre kevesebbre kezdte tartani azokat a célokat és aspirációkat, amelyek korábban oly fontosnak bizonyultak számára, és tudatosan törekedni kezdett arra, hogy siker és kudarc, elismertség és mellőzöttség, elvetettség és csillogás, figyelem és ignorancia tudatának színe előtt egy és ugyanaz legyen. "...mint akinek már mindenképpen minden mindegy...", ezt a fajta attitűdöt igyekezett mindenek felett érvényesíteni önmagán.

A vallással való viszonyát különleges ambivalencia

jellemezte. Kisgyermekkorai intuíciói a bizonyosság ajándékaival halmozták el, a hit közösségi aspektusainak irányában azonban egészen serdülőkoráig semleges maradt, a vasárnapi keretek között megnyilvánuló látszatvallásosságot pedig egyáltalán nem tartotta sokra. Noha életének egy jelentékeny periódusában jövőjét kétségkívül vallási közösség keretein belül képzelte el, mások szemében gögösségnek és büszkeségnek ható egyediség-, és egyéniségigénye mégsem túrt el önmagán semmiféle uniformitásba kényszerítő behatást, illetőleg a hierarchiával kapcsolatos, markáns kritikai élel rendelkező elképzelései egyaránt összeegyeztethetetlennek bizonyultak a hivatalos egyházi keretekkel. Éles érzékenységgel mutatkozott ébernek felismerni és kiválasztani azokat a személyeket, akiket a létrendi fokozatok rangsorának tekintetében önmaga felett állónak érzékelt, ezzel együtt azonban kimondott ellenszenvvel viseltetett azokkal szemben, akik a hatalmat méltatlan módon gyakorolták, a hatalmi pozíciók illegitim és becstelen módon való megszerzésének különféle módozatait és mintázatait pedig különösen is visszataszítónak találta. Az emberi gyengeségekkel szemben (kivéve persze saját gyengeségeit) bár elnéző és megbocsátó viszonyulásmód jellemezte, a méltatlanok, kisszerűek és alkalmatlanok hatalomgyakorlását azonban sohasem bizonyult képesnek hosszú távon tolerálni.

Néhány esztendő erejéig úgy festett, hogy hosszas keresést követően alkalma nyílhatott megtalálni önmaga elképzeléseit egy vallási közösségben, ahol még az általa oly nagyon vágyott helyet is betölthette... egy szó, mint száz, úgy érezhette végre, hogy a maga saját, Istentől akart helyére került. Sorsa azonban különös módon mégis másfajta fordulatot vett, amely fordulatnak folyamán kifolyni látszott

kezei közül mindaz, amely korábban olyannyira fontosnak mutatkozott számára. Olyan emberek részéről nyílt alkalma megtévesztést, elemi rosszindulatot, árulást és elhagyatást tapasztalni, akiket korábban meglehetősen sokra becsült, és akiknek naiv módon meg nem érdemelt bizalmat szavazott. Végső soron éppen azok a személyek lopták meg, árulták el, és juttatták spirituális értelemben a tönk szélére, akikhez korábban akár elvei ellenére is segítő attitűddel fordult, és akiket még annak ellenére is támogatott céljaik elérésében, hogy a lelke mélyén sohasem tartotta őket alkalmasnak, megfelelőnek és méltónak arra, hogy beteljesítsék az általuk mindenáron beteljesíteni óhajtott célt. Sohasem érzett magában affinitást arra, hogy valakinek személyes önmegvalósítási drámájában olyan szerepet töltsön be, mint amilyen példának okáért a „balról a második fa”, neki magának ugyanis nem volt szüksége semmiféle bio-díszletre ahhoz, hogy önmaga fontosságának érzését ezekből származtathassa. Az ő esetében mindez ugyanis mondhatni autonóm módon, mintegy egészen belülről fakadt.

Nem kevés időt vált szükségessé feláldoznia abból a célból, hogy végérvényesen önmaga mögött hagyja ama sértéseket, csalódásokat és megaláztatásokat, amelyeket a kérdéses személyek okoztak a lelkében. Szabadon idézve hősünk kedves gondolkozóját azt mondhatjuk, hogy „nem haragudott meg rájuk, csak mondjuk..., sokat nem jelentenek a szemében”. Mind a mai napig nem képes megérteni azonban, hogy egyes emberek miként vetemednek másokon átgázolni annak érdekében, hogy különféle pozíciókat nyerjenek el, avagy miért vesznek el valamit pusztán a hatalom, dominancia és befolyás érzéseinek megélése kedvéért a másiktól, illetőleg még tovább menve: miért lehetetlenítenek el egyes emberek

másokat csakis avégett, hogy néhány hónappal közelebb hozhassák magukhoz annak elnyerését, amelyet minimális türelem és együttműködési hajlandóság birtokában egyébként is elnyerhettek volna.

Egyénisége mindig is teret igényelt, a vallás keretein belül azonban nem sikerült önmaga számára teret találnia. „Isten minden, mindenben, mindenképpent”... ebben a gondolatban véli megfogalmazódni életének legfontosabb gyökérgondolatát, vallásosnak azonban mostanra már nem nevezné magát. Különösnek, és sokaknak számára kimondottan groteszknek is hathat, de voltaképpen képtelen válaszolni arra a kérdésre, hogy ő maga pontosan melyik valláshoz tartozik... és valóban, a válasz egyáltalán nem annyira és oly mértékben magától értetődő, ahogyan az a hétköznapi értelemben véve egyértelmű kellene, hogy legyen. Az Abszolútumot keresni mindenkor, mindenhol és mindenben... ez számára az egyetlen és egyedüli, emberhez méltónak tekinthető életcél, mindezt azonban korántsem szokványos módon próbálja megélni. Az „Én” elengedéséről szóló vallásos tanítások számára oly idegen hangszínnel rendelkeznek... sohasem értette igazán, hogy valaki, akinek Én-tudata olyannyira erősnek és intenzívnek hat, mint amennyire ez az ő életében tetten érhető, miként válhat képessé elszakadni éppen attól, ami életének oly centrális lényegiségét jelenti. Éveken, sőt mi több, egyenesen évtizedeken keresztül próbálkozott olyan utakkal, amelyeknek lényege éppen az „én” fokozatos lerombolásában és felszámolásában keresendő, azonban ezeken az ösvényeken járva voltaképpen annyit sikerült elérnie, hogy felfokozott Én-tudatát valamilyen szinten a társadalom által elvárt mederbe legyen képes terelni, ő maga azonban folyamatosan szenvedett ettől. Én-je nem halt meg, nem vált semmivel sem csekélyebb

intenzitással bíróvá, és nem is bizonyult alkalmasnak eleget tenni a „másik ember mindenek felett” jelszava által alázatot, lemondást és önfeladást igénylő vallásos utak követelményeinek. Számára az Én, nevezetesen az ő Én-je mindig is centrális jelentőséggel rendelkezőnek hatott, önmagába merülvén semmi máshoz nem fogható örömet tapasztalt akkor, amikor Önmaga jelenvalóságának tudatában és szemléletében elidőzhetett. A „valami más” sohasem kötötte le, hatotta meg, és töltötte el olyannyira erőteljes élményekkel, mint ennek a bizonyos „Önmaga(m)ságnak” tapasztalása.

Felszabadító erővel bírt számára, amikor végre olyan útra talált, amelynek lényege nem az „Én” megölésében, feladásában, lerombolásában és felszámolásában keresendő, hanem éppen ellenkezőleg... önmagam visszavezetésében... önmagamon keresztül, önmagam által, Önmagamhoz. Egyáltalán nem a mainapság divatos, „valósítsd meg magadat” jelleggel bíró divat-ezoterikus és álspirituális utaknak valamelyikén, hanem az „Én” és „nem-Én” elkülönítésén és elválasztásán alapuló, valódi és autentikus önmegvalósítás és önkiteljesítés útján, amely úton előbb leválasztjuk magunkról mindazt, ami természetéből fakadóan nem az Én-hez tartozik, majd pedig megkeressük és megerősítjük, mondhatni intenzifikáljuk azokat a tartalmakat, amelyek valójában Hozzá(m) tartoznak. Gyönyörűséget és földöntúlinak ható örömet jelentett számára annak megtapasztalása, hogy mindaz, amelyet Isten fogalma alatt valaha is keresett, voltaképpen egyáltalán nem önmagán kívül keresendő, hanem éppen ellenkezőleg: önmaga leglényegében, mondhatni szemtelenül és pimaszul hatalmas közelségben. A tapasztalás, amely szerint Isten nem valamiféle végletesen más, alapvető bizonyossággal járta át lényét, azon felismerés pedig, hogy végső soron nem is

létezik olyan, hogy „más”, végérvényesen átalakítani látszott egész szemléletét.

Életét tehát különleges kettősségek hatják át. Kétségkívül hajtja egyfelől a mások irányából remélt figyelem és elismerés kivívásának vágya, másfelől azonban létének leglényegét szövi át azon felismerés, hogy voltaképpen nem létezik olyan, hogy „más”. Olykor a végtelenséggel határosnak érzi azon frusztrációját és fájdalmát, amely avégett uralkodik el rajta, hogy életének során nem ritkán az elnyomott, mellőzött és kitisztított, lenézett és megvetett személy szerepét bizonyult kénytelennek eljátszani, ugyanakkor valahol legbelül tudatában van annak a felszabadító felismerésnek, hogy minden tulajdonképpen nem más, mint varázslat és játék, amelynek keretében éppen ő maga az összes szereplő, és amit általánosságban másokban tapasztal, az valójában nem egyéb, mint önmaga rendezetlenségének kivetülése, külvilág formájában átélve. Ebben a felismerésben pedig nyilvánvalóvá válhat számára, hogy rendezetlenségének felszámolása érdekében vállalt feladata korántsem az, hogy másokat megváltoztasson, hanem hogy önnön igazi valójához egyre és egyre közelebb kerülvén önmagában számolja fel azokat a zavargásokat, amelyeket a létezés nagy varázslatának köszönhetően jelenleg még külvilágként tapasztal. Keserűséggel tölti el, hogy képtelennek látszik olyanná válni, mint azok, akiket példaképeiként oly nagyra és sokra tart, és mértéktelenül sajnálja, hogy nem adattak számára olyan adottságok, amelyeknek birtokában tökéletes írásművek formálódhatnának kezei alatt, másfelől azonban tudja jól, hogy végső soron, Legvégső Lényege szerint éppen ő maga az, aki a világmindenség összes könyvének szerzője.

Ezen felismerések az ő esetében azonban egyáltalán nem azt a fajta viszonyulásmódot implikálják, amelybe a különféle vallásos és spirituális gyakorlók kelepce gyanánt oly gyakorta belezuhannak, jelesül annak téveszméjét, hogy mivel a végső állapot eleve jelenvalónak minősül, tulajdonképpen nem is áll elő semmiféle feladat, hanem bőségesen elegendő úgymond csupán lenni. Az Abszolútum és önmagam egységének és elválaszthatatlanságának felismerése ugyanis még csupán az első lépésnek tekinthető azon az úton, amely ennek az egységnek és elválaszthatatlanságnak megvalósítása felé irányul. Olyasfajta lehetőség, mint önmagam visszavezetése végső és igazi, eredeti Önmagamba, voltaképpen kiált a megvalósításért, és hősünk életének leglényegét képezi ez a fajta vállalás. „Ezért él...”

Ki a gnosztikus?

Szemponatok a gnosztikus szellemiség fogalmi meghatározásához

Az elmúlt esztendőknél során nem kevés tanulmányok keretein belül kíséreltem megközelíteni a gnosztikus szellemiség mibenlétének legfontosabb aspektuális távlatait (ezek közül olvasásra ajánlom: *Nemiel C Logismord: A Gnózis szakramentális természetéről*, 2021), jelenlegi írásművemben azonban ismét lépést kívánok tenni annak érdekében, hogy mintegy tömör és vázlatos, jól áttekinthető formában bocsássak Olvasóm rendelkezésére néhány újabb szempontot, amelyeknek nyomán a témakörre vonatkozó ismereteink további mélyítésére nyílhat lehetőség. Mintegy felütés gyanánt bátorkodom megfogalmazni azon, egyfajta tételmondat gyanánt is felfogható állítást, amely szerint a **Gnózis**, **Gnosis**, **gnosztikus** és **gnoszticizmus** kifejezések értelmezésének területén megdöbbentően kaotikus állapotok uralkodására figyelhetünk fel, amelyeknek talán legkiugróbb jellegzetessége, hogy az egyes szerzők meglehetősen szabadon, mondhatni mindenkor a saját, személyes aspirációiknak és céljaiknak alárendelvé használják fel és definiálják ezeket a fogalmakat. Megvallom, hogy ezen zavarnak táplálásában talán én sem voltam mindenkor vétlen, legalábbis a világos és egyértelmű definíciók megtételének területén nem kevés esetben éreztem adósnak magamat a munkáimat nyomon követők irányában.

Ezen tanulmány részemről tehát arra tenne kísérletet, hogy néhány újabb elemzési szempontot nyújtson azoknak

számára, akik a „Ki a gnosztikus?” kérdésnek tekintetében további vizsgálódásokat kívánnának kieszközölni. Tanulmányomnak felütéseként kétségkívül szükségesnek látszik felhívni a figyelmet arra, hogy a magam részéről itt felvetett szempontok teljes mértékben és kizárólag a gondolatébresztés célját szolgálják, elvégre látván és tapasztalván a területen uralkodó áldatlan állapotokat, szemernyi kétségem és illuzórikus meggyőződésem nem lehet azon axiómát illetően, hogy feltehetően nem én magam fogom meghatározni bárkinek számára is, hogy gnosztikusnak vallhatja-e magát, avagy sem, illetőleg a „No majd én megmondom, hogy mi a Gnózis” tudálékoskodó attitűdjét sem kívánom magamra öltetni. Meggyőződésem ugyanis, hogy a tisztánlátás képességének kifejlesztése érdekében a bevethető leghatékonyabb módszerek egyike vitám felül a tájékozódás, a megfelelően mély és szerteágazó kutakodások és tanulmányok folytatása, amelynek köszönhetően a személy talán szert tehet olyan minőségekkel rendelkező tudásra, minek birtokában már kevésbé vezethetik meg a jószándékú tévelygők, avagy az igazán veszélyesnek tekinthető spirituális köpönyegforgatók.

Tovább lépés gyanánt néhány definíció bevezetését javasolom, bármennyire is száraznak és tankönyveket idézőnek hathat mindez Olvasóm számára. A Gnózis /Gnosis/ kifejezés magyarázata során nem érhetjük be ugyanis annyival, hogy lefordítván a szót csupán annyit mondunk, hogy jelentése: Tudás. Kétségtelen, hogy a szóhoz hű fordítás valóban ezen kifejezésben található megfeleltethetőséget, azonban szellemi utat járó személyként ennél a síknál sokkalta mélyebbre szükséges hatolnunk. A Gnózis, mint terminus technikus ugyanis valóban tudást jelent, azonban egyáltalán nem csupán intellektuális, írott és hallgatható forrásokból elsajátítható,

avagy a pusztá ratio segítségével kiokoskodható fajtát, és nem is csupán azt a tudást, amelynek általánosságban úgymond tárgya van. A Gnózis kifejezés által meghatározható Tudás ugyanis végső soron éppen azt kívánja tárgyává tenni, ami paradox módon nem tehető tárgyává egyetlen megismerési folyamatnak sem. Úgy is mondhatnám, hogy a Gnózis a Megtapasztalhatatlan megtapasztalására, a Megpillanthatatlan megpillantására, a Megismerhetetlen megismerésére, a Megélhetetlen megélésére tett törekvés, azaz voltaképpen, mondhatni leglényege szerint *„A lehetőségessé váló eleven valóság”* (N.C.L.) Lehetséges, mert valójában lehetetlen, eleven, mert mindenkor élő, és mégis túlonnan van mindennemű „élőségen”, és valóság, mert végső formájában ezen kívül nincsen más. A kortárs gnosztikus püspök, Tau Tauma szavai szerint *„A Gnózis az ember magasabb létegyiségének megismerése, a vele való kapcsolat kialakítása és elmélyítése, és ebből a forrásból közvetíteni az életet és a fejlődést a léleknek, mely törekvés az ellentétek feloldásában és egyesítésében, a coniunctio oppositorumban teljesedik be.”* Összességében tehát annyit volna érdemes kifejeznünk, hogy a Gnózisban megnyilvánuló, és általa nyerhető Tudás korántsem azon „kisbetűs” tudás, amelyet általánosságban a dolgok megismerése által nyerhetünk. A Gnózis a metafizikai Abszolútumra, a Tiszta Létre, mindenkinek Forrására vonatkozó és vonatkoztatható Tudás, tehát alapvetően az Isteni Dolgoknak tudománya. A Gnózis fokról fokra, a valódi aszkézis, létszemlélet (helyesebb volna inkább a létszemlélés kifejezés használata) és megvalósítási praxis gyakorlása által elnyerhető Tudás, amelynek elmélyülése voltaképpen a szellemi út egyes állomásainak útjelzőjeként lehet meghatározható. Akár azt is felvethetném, hogy a Gnózis egyes rétegeinek feltárulása egyfajta mágikus képesség (sziddhi)

gyanánt is tekinthető, és annak jeleként értelmezhető (természetesen bizonyos, meglehetősen szűkre szabott határokon belül megmaradván), hogy a személy az általa választott szellemi ösvényen előrehaladást könyvelhet el.

Napjainkban spirituális mestereknek, tanítóknak, bölcselőknek és „kócsoknak” egész sora érhető tetten, legtöbbjüknek esetében azonban a legmarkánsabban kimutatható sajátosság éppen az a fajta döbbenetes, elképesztő és botrányos nemtudás, amelynek birtokában ezek a személyek a világot szemlélik. Nem kevesen közülük – noha gyakorlatilag egész életüket a szellem dolgainak tanulmányozására szentelték – voltaképpen nem tudnak szinte semmit sem ezekről a fajta kérdésekről. Nem csupán arról van szó, hogy valamit rosszul tudnak, avagy nem a megfelelő módon tanítanak, hanem lényegét tekintve pontosan arról, amit a „nem tudnak szinte semmit sem” kifejezés szó szerinti értelmezésében jelent. Dr. László András gondolataival szólván ebben a fajta nemtudásban éppen azon aspektus számít a letragikusabbnak és legveszélyesebbnek, hogy a legfontosabb dolgoknak tekintetében tudatlannak tekinthető ember igazándiból az életnek másfajta területein birtokolt tudásában sem számítható megbízhatónak. Kissé keményebben fogalmazván azt is kijelenthetjük, hogy mindazok, akik az életnek ezen legfontosabb kérdéskörének dolgában tudatlanok maradnak, azok – dacára olykor egészen briliáns intellektusuknak – igazándiból semmit sem tudnak, alapvetően semmiről sem. Aki az életnek és halálnak leglényegesebb dolgait illetően nem tud semmit, az a személy teljes mértékben tudatlan. Mindennemű tudás, ismeret, tapasztalat és bölcsesség ebből kell, hogy táplálkozzon. Az Isteni és Emberi Dolgoknak tudomása mindennemű tudomás alapja, ezek nélkül semmi

nincsen... ember sem... Ember pedig pláne nem.

Mindazok, akik ezen Tudást keresik, óhajtják, vágyják, és ebben az irányban tesznek erőfeszítéseket, illetőleg azok, akik ennek a rétegzett és szintezett Tudásnak már valamilyen szinten ismeretére jutottak, bizonyos tekintetben akár valóban gnosztikusnak lehetnének nevezhetőek, bár kétségkívül nem kevés fordul meg azon, hogy a definíció érvényességi körét pontosan mekkora sugarúra húzzuk. Egyes gondolkozók szerint a Gnózis, illetőleg a gnosztikus szellemiség elsődlegesen a keresztény ezotéria hordozójaként értelmezhető és értelmezendő, azaz Jézus Krisztus (és apostolainak) tanítása alapján bontakoztatható ki. Az egyes authorok között persze meg lehetős egyet nem értés uralkodik a tekintetben, hogy pontosan mennyire is lehetséges szorosra vonni a gyepiót. Bizonyos gnosztikus ízzel bíró szerzők például Szent Pált nem is tekintik Jézus Krisztus apostolának, míg mások esetenként magát Szent Pétert sem, ellenben olyan személyeket (kifejezetten idealizált formában felfogván), mint Mária Magdolna, Simon Magus, avagy Máni próféta kétségkívül ebbe a körbe igyekeznek belevonni. Egyes értelmezések szerint a gnosztikus szellemiség közönséges „vegyesfelvágott”, egyszerű hamisítvány, míg mások a keresztény metafizikalitás hiteles formáját vélik tetten érni benne. Bizonyos kutatók csakis és kizárólag a korai gnosztikus iskolákat – így Valentinus, Basilides, Markión és Marcus tanait – tekintik autentikus módon gnosztikusnak, a velük egyet nem értők pedig a zsidó kabbalában és merkavah miszticizmusban látják a Gnózis eredeti gyökereit, megint mások – főként a mainstream kereszténység képviselőinek táborából – egyenesen annak kijelentéséig mennek, hogy valójában az Egyház lehet csakis hitelt érdemlően és egyedül helyes módon felfogván

gnosztikus, azaz a katolikus-orthodox egyházak képviselhetik egyedül hiteles formában a keresztény gnosis szellemiségét. Léteznek olyan irányzatok, amelyek a neoplatonizmus, hermetikai alkímia és theurgia vonalán sejtik az eredeti Gnózis felszínre kerülésének autentikus forrásait, míg ismét csak mások mondhatni teljes elszállottságnak birtokában gyakorlatilag valamennyi keresztény jelleggel rendelkező, de nem a mainstream exotéria vonalán álló irányzatot ezen fogalom gyűjtőkörébe kívánnak vonni. Számukra nemcsak a korai iskolák és hellén bölcselek tekinthetőek gnosztikusnak, de a manicheusok, albigensek, kathárok, templomos lovagok, szabaddóművesek, teozófusok, antropozófusok és martinisták is, hogy a huszadik század elejének neo-gnosztikus mozgalmait egyelőre ne is említsük.

Látható és jól követhető tehát az a fajta képzavar, amely a kifejezést eleve övezi, és ebben a zavarodottságban véleményem szerint meglehetősen bajos, és olykor kifejezetten nem elegáns módszerekkel lehetséges csupán rendet tenni. Felvetődhet a kérdés bizony joggal, hogy egyáltalán érdemes, avagy feltétlenül szükséges-e úgymond rendet tenni, és nem számít vajon eleve arrogáns vállalkozásnak bármiféle rendre irányuló igényünknek felvetése, mert hiszen a Gnózisnak mindenkor megvannak a maga saját(os) választottai. A magam részéről óvatos, ám egyúttal mégis kifejezett IGEN-nel válaszolnék minderre, hiszen kétségtől úgy vélem, hogy a tisztánlátás kedvéért minden bizonnyal indokolt legalább a fontosabb definícióknak megtétele, legalábbis a saját irányvonalunknak vonatkozásában. Bizonyos megközelítésmódok eleve felvetik, hogy „minden szellemi irányzatnak létezik gnosztikus ága”, a magam részéről azonban erőteljes kétkedéssel fogadom azon javaslatot, amely szerint

érdemes lehet a görög Gnosis szóval hivatkozni mondjuk az Iszlám, avagy a buddhizmus ezoterikus rétegeire, ugyanis ezekben az irányzatokban rendszerint ismert a megfelelő – akár a fentivel rokon értelmű – kifejezés, azaz a kérdéses irányvonalak gyakorlói általában bírnak olyan szavakkal, amelyekkel önmagukra adekvát módon hivatkozhatnak. Ilyetén módon értelmetlen lehet mondjuk buddhista, vagy taoista gnóziról beszélni, ezen tradícióknak nevezéktana ugyanis megfelelően fejlett és szerteágazó ahhoz, hogy ne szoruljanak rá idegen kifejezések vendégeskedésére. Ismételten csak más szerzők a Gnózis, gnosztikus és gnoszticizmus kifejezések alatt egészen konkrét világnézeti keretrendszerért értenek, amely a vallásos attitűdhöz hasonlóan meghatározott dogmatikával és praxeológiával rendelkezik, azaz egyáltalán nem hajlanak arra, hogy a kérdéses fogalmakat a fentebb felvetett tágassággal szemléljék. A magam részéről egyfelől mindig is a tágasság mellett foglaltam állást, így nem igazán látom értelmét a kifejezések értelmezési határainak túlságosan szűkösre szabásának, mindazonáltal azonban úgy vélem, hogy bizonyos szigorításokat nem nélkülözhetünk. Semmi esetre sem vonatkoztathatjuk a gnosztikus jelzöt példának okáért álbeavatási, illetőleg ellenbeavatási szervezetnek ténykedésére, illetőleg kifejezett ellenszenvvel viseltetek azon gyakorlatnak irányában, amely mintegy automaticæ gnosztikusnak sorol be mindenfajta olyan spirituális irányzatot, amely nem illeszthető be úgymond máshová. Ezen gyakorlat ugyanis rendszerint minden további nélkül lehetővé teszi, hogy „máshová be nem sorolható”, vagy „másképpen nem definiálható” homályos, obskúrus személyeket és irányzatokat gnosztikusként könyveljenek el, véleményem szerint alapvető hibát elkövetvén.

Az én megítélésem szerint a Gnózis kifejezés, illetőleg a gnosztikus jelző elsődlegesen azon személyek és irányzatok számára tartható fenn, akik a spiritualitás, szellem és metafizikalitás világára ezen sajátos, ha úgy tetszik, megismerés-központú attitűdnek birtokában kívánnak tekinteni. Köztudott, hogy egyáltalán nem egyféle ösvény és megközelítésmód vehető fel csupán, így egyaránt beszélhetünk vallásos hiten alapuló utakról, illetőleg harciaslovagi, misztikus, mágikus, és persze ezekkel együtt és ezek mellett gnosztikus haladási ösvényekről, illetőleg – az esetek túlnyomó többségének vonatkozásában – ezeknek bizonyos mértékben megnyilvánuló keveredéseiről is. Konyhanyelven fogalmazván azt is mondhatnám, hogy egy valódi mágus valahol egy kicsikét gnosztikus is kell, hogy legyen, illetőleg a legtöbb, önmagát gnosztikusnak valló személy valamilyen formában misztikus is egyben. Sokan a vallásos hiten alapuló világlátást nem sorolják az utóbbiak közé, mondván az szükségképpen más, esetleg nem is olyan magasrendű, mint amazok. A magam részéről csupán részben osztom ezt a fajta viszonyulásmódot, véleményem szerint egy vallásos, hiten alapuló, elsődlegesen heteroteisztikus szemlélettel rendelkező lelki út akár felül is múlhat egy hanyagul, arrogáns módon vezetett gnosztikus ösvényt, mint ahogyan erre nem kevés példát láthatunk, főleg napjainknak során. Mindezek mellett azonban szükségképpen egyértelműsíteniem kell, hogy a vallásos hit abszolút primátusát hangsúlyozó megközelítéseknek ezen lapokon nem tudunk ennél több helyet adni, és általánosságban elvetjük „a szelíd, alázatos hívő sokkalta kedvesebb az Isten színe előtt” típusú véleményeket, nem ritkán megmosolyogtató ugyanis, ahogyan ezen véleményeknek megfogalmazói mintegy észre sem veszik, hogy éppen ők válnak megnyilvánítóivá a lehető

legképtelenebb arroganciáknak.

A magam véleménye szerint tehát a gnosztikus elsősorban olyasvalaki lehet, aki szellemi útján az Isteni Tudásnak megismerését tekinti önmaga számára kiemelt cél és lehetőség gyanánt, voltaképpen – bizonyos fokban és tekintetben – függetlenül attól, hogy éppen melyik szellemi ösvény irányában mutat ambíciókat. Csábító gondolat és lehetőség volna mintegy pontot tenni a kérdésnek végére akképpen, hogy a Gnózis csakis és kizárólag a kereszténység vonalán elképzelhető szellemi irányzat lehet, itt azonban menthetetlenül beleütközni látszunk egynémely olyasfajta markáns problémába, amelyeket paradox módon éppen a huszadik század elejének neo-gnosztikus megújulási mozgalmi mutatkozhattak volna képesnek feloldani, már amennyiben valaha is fel kívánták volna oldani őket. Kezdhetnénk azon problematikumnak ismertetésével, amely szerint a kereszténység elsődlegesen szakramentális tradícióként lehet meghatározható, azaz a direkt módon Krisztusra visszavezethető apostoli tanítási láncolatnak hiányában nem értelmezhető hitelt érdemlő módon. Ezzel természetesen nem azt kívánám kimondani, hogy az ilyesfajta láncolatokkal nem rendelkező protestáns irányzatok nem is tekinthetők kereszténynek egyáltalán, ám valamilyen szinten mégiscsak kifejezésre kell kerüljön részemről, hogy az én megközelítésmódom szerint a szakramentális tanításoknak hiányában a keresztény tradíció alapköveit képező Szentségek nem fognak érvényes módon kifejeződni, és bár természetesen meg lehetséges kísérlni különféle elmés teológiai kikapuknak és huszárvágásoknak megejtése által mintegy alternatívákat kínálni e problematikumnak feloldására, a magam részéről ezeket nem mutatokozom képesnek komolyan venni.

Tudomásunk szerint azonban a legtöbb, önmagát gnosztikusként aposztrofáló irányzat a történelem folyamán nem rendelkezett ilyesfajta apostoli folytonossággal, ennek hiányában pusztán és tisztán kereszténynek tekintésük viszont meglehetősen bajos. Bizonyos iskolák – így például Valentinus tanítványai – feltehetőleg használták a keresztény egyháziasság nyújtotta lehetőségeket, tehát egyáltalán nem kizárt, hogy léteztek érvényes keretek között szentelt valentiniánus püspökök (mint ahogyan ilyen szenteléssel rendelkezett maga Valentinus is), másfelől azonban olyan személyek, mint Máni próféta kétségkívül nem tekinthetők püspöknek a szó hagyományos értelmezése szerint. Amennyiben tehát a gnosztikus szellemiséget csupán a kereszténység keretein belül vagyunk hajlandóak értelmezni, úgy szükséges szembenéznünk azon akadállyal, hogy vajon miként válhat elérhetővé a gnosztikus keresztények számára a különféle szentségi öröknek megtapasztalása, amikor azokat a mainstream egyház mondhatni egészen korán exkluzíve önmagába vonta. E felvetésre a legmarkánsabb hiba volna azon választ adni, amelynek talaján a „Hát menjenek a gnosztikusok szépen a templomba” típusú vélemények megfogalmazódnak. Mindazok, akiknek megadatott ugyanis annak lehetősége, hogy az áldozópapi fokozat által felhatalmazván maguk mutassanak be Szent Liturgiát, egészen egyértelműen tanúsíthatják, hogy e fenti „javaslat” teljes mértékben nonsense. Annak ellenére, hogy egyes gnosztikusok valóban abszolvták a keresztény egyházak keretein belül való megmaradásra vonatkozó elvárásokat, általánosságban tekintvén a kérdést egy gnosztikus számára hosszú távon meglehetősen szűkre szabottá válhatnak azon lehetőségek, amelyeket – mint laikus hívőknek részére – a keresztény egyházak tudnak és hajlandóak nyújtani. A magam

részéről megkockáztatnám ama merész felvetést, amely szerint a középkori keresztény alkímisták felbukkanása mögött nagymértékben e feszítettség érhető tetten, a szóban forgó személyek ugyanis a különféle alkímiai természettel bíró technikák által lényegében azt kívánták mintegy pótolni és megvalósítani, amelyet a katolikus egyház keretein belül nem tapasztalhattak meg, itt ugyanis exkluzíve a papi rend számára érhetőek el ezen lehetőségek, függetlenül attól, hogy tagjai általában nem is tudják, miféle kincseken és hatalmon ülnek.

A gnosztikus szellemiség tehát az én megítélésem szerint bár kétségkívül sajátja a kereszténységnek, ebben a közegben azonban mindig is egyfajta nem kívánt, törvénytelen gyermek szerepét mutatkozott kényszerültnek betölteni, és esetében még azt sem volna lehetséges mondani, hogy legalább a megtúrt státuszt élvezhette, amint például az Iszlám berkein belül relatíve békésen bontakozhatott ki és virágozhatott a szúfi szellemiség, és bár az egyes exoterikus rétegek ezen keretek között sem viseltettek irányukban kifejezett elfogadással, mégis viszonylag ritkán érték a szúfikat olyasfajta atrocitások az Iszlám mainstream ágazatainak irányából, mint ahogyan a kereszténység általánosságban kezelni látszott a saját gnosztikus irányzatait. Gnosztikus kereszténynek, avagy keresztény gnosztikusnak lenni (a kettő véleményem szerint nem teljesen ugyanaz) voltaképpen mindenkor egyet jelentett azzal, hogy az adott személynek olyan tradíció kebelén belül kellett boldogulnia, amely finoman szólván sem nézi jó szemmel a jelenlétét. Kissé még tovább lépve talán némi joggal mondhatom, hogy gnosztikus szemlélettel rendelkező kereszténynek lenni valójában olyan, mintha valakinek egész földi élete során idegennek, sőt mi több, egyenesen ellenségnek kellene éreznie önmagát a saját otthonában...

További érdekes és értékes távlatok nyílhatnak annak vizsgálata során, hogy vajon a gnosztikus létélmény keresői számára létezhetnek-e másféle alternatívák, azaz felvethető-e olyasfajta gnosztikus szellemiség, amely nem a keresztény tradíció vonalán bontakozik ki. Újabb csábító lehetőséget villant fel annak gondolata, hogy a keresztény Gnosis számára a misztika biztosíthat olyan jelleggel rendelkező közeget, amely képesnek mutatkozik kivezetni a gnosztikusokat a keresztény exotéria olykor igencsak nyomasztó és szorongató világából, az ezotéria varázslatos vidékére. E lehetőség rögvest fel is vetné a kérdést, hogy vajon miként viszonyul egymáshoz a Gnózis és a misztika, azaz főként azon vonalon érdekelhet bennünket a gondolat, amely a misztika és Gnózis közötti átfedésekre és közös területekre mutat. Jelen tanulmány szerzője bizonyos szempontból maga is érintett a dilemma kapcsán, munkálkodásának során ugyanis nem egyszer mintegy csereszabatosan vette igénybe használat céljából a két fogalmat. Mostanra úgy látom, hogy e kétféle konstruktum és valóság olyan halmazokként képzelhető el, amelyeknek kétségkívül létezik meglehetősen jelentékeny kiterjedéssel bíró metszete, azt azonban igencsak pontatlan volna mondani, hogy a kettő minden további nélkül összevonható, illetőleg hogy a kettő közül valamelyik pusztán alhalmazna lenne a másiknak.

Szemléltessük mindezt amolyan gondolatkísérlet formájában, és vizsgáljuk meg, vajon mondható lehet-e, hogy „minden gnosztikus misztikus is egyben”, ez esetben ugyanis a gnosztikus szellemiség mintegy alhalmazna, részhalmazna volna a misztikának. Ezen állapot véleményem szerint nem vethető fel minden további nélkül, ugyanis kétségkívül akadtak szép számmal olyan személyek, akik a gnosztikus létélmény

követőjeként nem voltak misztikusok. Martinez de Pasqually példának okáért (bár korábbi előadásaimnak és tanulmányaimnak keretein belül nem egyszer adtam hangot azon meggyőződésemnek, amely szerint az ő személye is a misztika területére sorolható, a kérdés kapcsán történő további vizsgálódásaim kétségkívül rácáfolni látszottak előzetes elképzeléseimre) nem tekinthető misztikusnak, a gnosztikus létszemlélet követőjének azonban igen. Nagy vonalakban ugyanez vethető fel – ám természetesen némiképp más hangsúlyokkal – álláspontom szerint Cornelius Agrippa esetében is, aki nem számítható a misztikusok sorait erősítő személyek közé, és még tovább lépve akár azon véleményemnek is teret biztosíthatok, hogy René Guénon példája is felhasználható felvetésem erősítése céljából. Guénon ugyanis – gnosztikus korszakában legalábbis bizonyosan – nem volt misztikus, és a későbbi éveinek folyamán megvalósított szúfi életútja sem látszik rácáfolni ezen gondolatomra. Javaslatom szerint tehát érdemes volna elvetnünk annak vélelmezését, hogy a Gnózis szellemisége pusztán egyszerű alkalmazása volna a misztikának. Úgy gondolom, hogy nem tartható, és nem is igazolható maradéktalanul azon állítás, amely szerint a keresztény Gnosis a kolostori misztikában teljesedett volna ki, e kettő ugyanis szintúgy nem vethető egybe egymással teljes mértékben összeillő módon. A misztikának mind alapállás tekintetében, mind pedig módszertani vonatkozásoknak vetületén sok szempontból különbözőnek tekinthető a felfogásmódja a gnosztikus megközelítésekhez képest, így véleményemnek értelmében további cizellációra volna szükség.

Fogalmazzuk át tehát korábbi tételmondatunkat ekképpen: „Minden misztikus egyben gnosztikus is”, és

vizsgáljuk meg, hogy miként volna mindez igazként elkönnyvelhető. Korábban Martinez de Pasqually példája nyomán mutattunk rá, hogy nem minden gnosztikus tekinthető egyben misztikusnak, így mi sem lenne kézenfekvőbb lehetőség, mint hogy legismertebb tanítványát Louis-Claude de Saint Martint hívjuk segítségül annak igazolására, hogy léteztek olyan misztikusok, akikről viszont nem igazán mondható el, hogy egyúttal gnosztikusok lettek volna. Ugyanígy Szent Juan de la Cruz, avagy Johannes Tauler személyének kérdésében sem lehetséges gnosztikus érintettségről beszélni, és bár esetében viszonylag vékonynak látszó a jég, ám megítélésem szerint Jakob Boehme sem tekinthető a gnosztikus létélmény követőjének. Igaz ugyan, hogy valamilyen módon minden misztikus esetében markáns, mondhatni középponti jelentőséggel bír az istenismeret (theognosis), egy misztikus útnak vonatkozásában azonban mégsem azok a fajta aspektusok mutatkoznak hangsúlyosnak, amelyek a gnosztikus létszemléletet alapvetően jellemzik, gondolhatunk itt az aktivitás-passzivitás, avagy az uralom-alárendelődés tengelyének kapcsán realizálódó önpozicionálási tendenciákra a kétféle megközelítés esetében. Nem lehetséges tehát megítélésem szerint tartani, sem a „minden misztikus egyben gnosztikus is”, sem pedig a „minden gnosztikus misztikus is egyben” hipotézist, hiszen kétségkívül tetten lehetséges érnünk olyan személyeket, akik méltán részesei voltak az egyik halmaznak, ugyanakkor nem képezték részét a másiknak. A magam részéről tehát elsődlegesen azon vélemény mellett teszem le voksomat, amely szerint a gnosztikus szellemiség és a misztika két olyan halmazt képeznek, amelyek egymás vonatkozásában metszettel is rendelkeznek. Bizonyos személyek ténylegesen besorolhatóak mindkét halmazba, így például a gnosztikus Valentinus is, másoknak esetére nézve

azonban nem tehetjük meg ugyanezt. Egyes gnosztikusok életében tehát a misztikus érintettség valóban kifejeződik, míg másoknál inkább theurgikus, vagy mágikus aspektusok domborodnak ki, míg a misztikusok részéről nagy vonalakban ugyanez mondható el, nevezetesen léteztek olyan misztikus irányultsággal bíró személyek, akik kétségkívül a gnosztikus létélmény keresői is voltak, másoknál azonban nem jelent meg különösebben markáns módon az Isteni Titkokba való betekintés kifejezett vágya és igénye.

Ezen a ponton szükséges felhívunk tehát a figyelmet arra, hogy noha a gnosztikus létélmény és a misztika területein – mint írtuk – több ponton felfedezhetünk bizonyos fokban megnyilvánuló hasonlóságokat és átfedéseket, a kétféle megközelítésmód között azonban bőségesen tetten érhetőek olyasféle különbözőségek, amelyek arra inthetnek bennünket, hogy ne vonjunk felelőtlen és felületes módon egyenlőségjelet közéjük. A misztika vonalán a legtöbb esetben markánsan tetten érhető passzivitással ellentétben a gnosztikus megközelítésmód kifejezetten aktív, azaz akcióra és tetteire orientált megismerési alternatívát jelent. Úgy is mondhatnánk, hogy míg a misztika ösvényein működtethető elsődleges praxeológiai eszközök a hit, belső elcsendesedés, önkiüresítés, valamint a saját akaratról való lemondás által az isteni akaratba való teljes belesimulás, addig a gnosztikusok útján főként az egyéni kezdeményezés, a velünk kapcsolatba kerülő erőknek, mint saját erőknek realizációja, illetőleg az Isteni Tudásba való fokozatos betekintés és előrehaladás által megvalósított, egyre és egyre teljesebb, szabadabb és korlátoktól mentesebb önátélés válik meghatározóvá. A gnosztikus irányultsággal rendelkező szellemi utak természetére vonatkozóan tehát összességében két fogalmat érdemes bevezetnünk, és ezeknek

nyomán kifejtenuk azon meggyőződésünket, hogy a Gnózis útja természetéből fakadóan szoláris és (theurgo-)mágikus, azaz egyszerűbben szólván aktív, tette orientált és teljes egészében a metafizikai (ön-)realizációra centrált. Persze, ismételten hangsúlyoznunk szükséges, hogy rendszerint nem merülnek fel vegytisztán misztikus, avagy tisztán gnosztikus orientációval bíró megvalósításmódok, hanem e kettőnek bizonyos mértékben megnyilvánuló ötvözéseit lehetséges leginkább tetten érni.

Vizsgálódjunk tovább kissé szélesebb vizek felé evezvén annak kapcsán, hogy miként volna érdemes tetten érni a Gnózist a nem keresztény irányzatoknak vonalán. Természetesen nem lehetséges mindezt egy rövidre szabott tanulmány keretein belül megejteni, annyit azonban tehetünk, hogy néhány területen elgondolkodásra és mérlegelésre alkalmas szempontokat osztunk meg az Olvasóval. Az alkímiáról íródott nagy formátumú művében Titus Burckhardt felveti, hogy nem lehetséges az egyházon kívül álló alkímiai megvalósítás, ezen felvetés azonban már pusztán annak vonatkozásában is meglehetősen nehezen tartható, hogy ugyanezen művében a neves tradicionális szerző hírt ad az alkímiának olyan irányzatairól is, amelyek kétségkívül nem a keresztény tradíció vonalán képzeltek el magukat, példának okáért tetten érhető alkímiai hagyomány a taoizmus, az Iszlám, illetőleg a hermetikai tradíció körein belül is, ezen irányvonalak képviselőinek pedig összességében nem sok dolga volt a keresztény egyházakkal. Kétségkívül egyértelműnek veszem, hogy egy olyannyira nagy formátumú szerző, mint Titus Burckhardt tudatában volt mindennek, így az én vélekedésem szerint itt elsősorban arra kellene gondolni, hogy bár impozáns lehetőség volna, ám semmi esetre sem

megokolt úgy tekinteni az alkímiára, mintha az valamiféle különködő, eretnek színezettel bíró irányt jelentene. Egészen elszórt esetektől eltekintve nem létezik ugyanis tradíción kívüli megvalósítás.

Persze elképzelhető – és korunkban leginkább így lehet elképzelni – hogy egyes személyek számára felnyílnak úgynevezett nem konvencionális megvalósítási utak, ennek ellenére azonban tradicionális alapigazságot kell látnunk abban a megállapításban is, hogy irreguláris ösvényeken nem lehetséges előrehaladni a Cél irányában. Így tehát alkímiai megvalósításról csakis és kizárólag olyan módon lehetséges beszélni, ahogyan az egy bizonyos tradíció szerves részeként nyilvánul meg, azaz egy keresztény szemlélettel rendelkező alkímista valóban nem nélkülözheti a keresztény egyházak szentségi életébe való bekapcsolódást, ahogyan egy taoista, vagy egy hermetikus ösvényt taposó alkímista sem maradhat meg az adott tradíción kívül. Titus Burckhardt felvetését személy szerint legalábbis ilyesféleképpen tudom értelmezni. Bölcs tanácsának oka abban keresendő, mert a tradícióhoz való tartozás – sok esetben kifejezetten számos hátránya ellenére – rendelkezik egy korántsem elhanyagolható jelentőséggel bíró erénnyel, jelesül azzal, hogy a hagyomány ereje képes a törekvőt úgymond pályán tartani, illetőleg a tradíció kötelékein belül biztosítatik az aspiráns számára azon szakramentális, rituális és iniciatikus kulcsokhoz való hozzáférés, amelyek által a különféle beavatási potenciálok megnyilvánulhatnak.

Ezeknek hiányában – bár a beavatási ösvény elvben bejárható lehet – meglehetősen reménytelennek tetszővé válhat a helyzetünk, így a magam részéről is (nagy általánosságban persze) azt szoktam javasolni, hogy amennyiben az illető

teheti, válják részévé egy autentikusnak tekinthető átadományozási láncolatnak, legyen az akár a tibeti bön, akár valamilyen szúfi silsila, akár pedig a keresztény katolikus-orthodox apostoli hagyomány. Azon álláspont képviselője mellett állok ki tehát, amely szerint léteznek olyan tradicionális hitellel, tekintéllyel és hangsúllyal bíró irányzatok, amelyeknek esetében markánsan tetten érhető a gnosztikus irányultság, ilyennek könyvelhető el megítélésem szerint a hermetikai tradíció a maga alkímiára centrált vetületeiben, illetőleg ugyancsak gnosztikus jelleget mutatkozik képesnek reprezentálni a – valódi – rózsakereszt hagyomány csakúgy, mint a kabbalah bizonyos irányvonalai, noha korántsem mindegyik. Így tehát a kereszténység vonatkozásában felvethető gnosztikus szellemiség kétségkívül nem az egyetlen olyan tradicionális irányvonal, amelynek terein belül a Gnózis középponti jelentősége feltárul.

A továbbiakban kísérletet teszek annak mélyebb vizsgálatára, hogy vajon miért is nem volna érdemes beleejteni önmagunkat azon hibába, minekutána gnosztikusként könyvelünk el olyasfajta megközelítésmódokat is, amelyek kétségkívül nem tartozhatnak erre a területre, gondolok itt elsősorban a huszadik század elején felvetődött nevezetes vadhajtásokra. Ezekkel kapcsolatban személyes véleményem voltaképpen az lenne, hogy bár némelyikük kifejezetten kecsegtető lehetőséget jelenthetett volna a gnosztikus szellemiség hiteles és autentikus formában történő újraéledésére, részben személyes hibák, gyarlóságok, kisszerúségek és alkalmatlanságok okán, részben pedig a korszakra jellemző szellemi elsötétedettségből fakadóan rendre csúfos kudarcba és keserű sikertelenségbe fulladtak. Kezdeti nekifutásra érdemes volna ezen irányvonalnak első, és talán

némi joggal egyben legmarkásabbnak tekinthető reprezentánsát bevonnunk képzeletbeli nagyítóolencsénk látóterébe, nevezetesen a Jules Doinel (1842-1903) által életre hívott, leginkább a Franciaország Gnosztikus Egyháza (*Église Gnostique de France*) néven ismert szerveződést. Mint történész és levéltáros, Doinel elkötelezett szorgalommal vetette bele magát a középkori kathar lelkiség kutatásába, emellett pedig lelkes okkultistaként gyakorta vált involválttá különféle spiritiszta szeánszok lebonyolításában, ráadásként pedig több szabadkőműves irányzattal is szoros kapcsolatokat ápolt. Egy alkalommal – legalábbis Doinel mások által meg nem erősített elmondása szerint – maga az Aeon Jézus jelent meg szemei előtt, aki két hajdanvolt kathar püspök közreműködése mellett a püspökség adományában részesítette, emellett pedig megbízta a kathar egyház modernkori helyreállításának feladatával.

Doinel 1890 környékén, a II. Tau Valentinus *nomen mysticum* felvételét követően korántsem mindennapi buzgósággal szentelte magát a Gnózis újkori helyreállításának művére, és csakhamar nem kevés újabb püspököt és sophiát (a püspök női társa) emelt egyháza szolgálatára. Már pusztán az érdekesség kedvéért megjegyzendő, hogy fiatalkori éveinek folyamán maga René Guénon is tagjává vált Doinel neo-gnosztikus egyházának, és ezen körökben egészen a püspöki rangig (Tau Palingenius néven) emelkedett. Guénon persze életének későbbi időszakában kategorikusan distanciálta magát Franciaország Gnosztikus Egyházától, kifejezetten negatív ítéletet alkotván róla. A magunk részéről kétségkívül Guénon pártjára kell állnunk, és megerősítenünk azon aggályokat, amelyeket a neves perennialista gondolkodó a huszadik század elejének neo-gnosztikus megújulási mozgalmával

kapcsolatban megfogalmazott. Egyfelől igaz ugyan, hogy a gnosztikus létélmény szerves, sarkalatos, és sőt mi több, egyenesen középponti aspektusát képezi a direkt, személyes, tapasztalaton alapuló, lényegében tehát praxis-orientált megközelítésmód, Doinel egyháza azonban megítélésünk szerint elkövetni látszott azon spiritiszta kezdeményezéseknek szarvashibáját, amelyek mindennemű komolyabb előképzettség és megkülönböztetési hajlandóság hiányában mintegy „isteni kinyilatkoztatásnak” értelmeztek olyasféle obskurus és zavaros, főként a psziché – és nem a szellem – területét érintő vizionárius tapasztalatokat, amelyek kétségkívül elkerülték az Örök Szellem (subiectum in actu) felségterületeit.

Julius Evola, és vele együtt a vezetésével működő UR csoport több tagja is az ezotéria területére vonatkozó komoly szaktudás és tapasztalatok birtokában, megokolt érvekkel alátámasztván igyekeztek felhívni a figyelmet a huszadik század elejének zavaros spirituális áramlatai által hordozott veszélyekre, jelesül azokra a korántsem kockázatmentes okkult gyakorlatokra, amelyeknek keretében rendszerint kifejezetten képzetlen, műveletlen és járatlan, bizonyos okkult képességekre olykor meglehetősen esetleges körülményekből (betegség, baleset, félresikerült kísérletezések) következően szert tevő személyek kíséreltek meg kapcsolatba lépni olyan transzcendens erővel, amelyet aztán tévesen különféle eltávozott személyek szellemi maradványaiként azonosítottak. Ezen tanulmány keretein belül nem áll szándékunkban – és persze lehetőségünkben sem – kitérni olyan, elsődlegesen az okkultum területére utalandó jelenségeknek részletes kifejtésére és magyarázatára, mint amilyenek példának okáért a különféle asztrális lárvák, tetemek és fantomok, így jelen pillanatban érdemes lehet megelégednünk csupán annak

megfogalmazásával, hogy a spiritiszta szeánszokon megidézett különféle „lényeknek” személyazonossága finoman szólva is kifejezetten kérdéses, azaz korántsem lehetünk teljes mértékben bizonyosak afelől, hogy a velünk ily módon kapcsolatba kerülő entitások valóban azonosak azokkal, akiknek önmagukat mondják. Gondoljunk csak bele: valójában néhány elszórt esetet leszámítva a kereszténység immáron kétezer esztendejének során – finoman szólva – nem számított gyakorinak a Jézus Krisztus által való direkt megszólíttóság, hogy a konkrétan végrehajtott püspökszentelésekről ne is beszéljünk...

Természetesen nem állna szándékunkban Jules Doinel jóhiszeműségét kétségbe vonni, ennek ellenére azonban szilárdan tartózkodnunk kell attól, hogy az általa állítottaknak komolyabb mértékben hitelt adjunk. Annak eldöntésére persze nem vállalkozhatunk, hogy az „Albigensek Pátriárkája” által hivatkozott főpapszentelés kitalált történeten alapszik-e, avagy sem, ennek ellenére ugyanakkor nem lehetünk olyannyira felelőtlenek és jóhiszeműek, hogy a kérdéses „konszekrációt” szakramentális értelemben tekintve érvényesnek fogadjuk el. Ezzel kapcsolatban két tényezőt érdemes figyelembe vennünk, jelesül hogy semminemű eszköz nem lehet birtokunkban a célból, hogy a püspökszentelésnek teret adó spiritiszta szeánszon történetekkel kapcsolatban meggyőző bizonyítékokra bukkanhassunk, ismervén pedig ezen alkalmaknak felettébb megkérdőjelezhető megbízhatóságát, ez ügyben nem lehetünk olyannyira nagyvonalúak, hogy vélelmezvén az ártatlanságot ily gesztust tegyünk Franciaország Kathar Egyházának irányában. Ezzel párhuzamosan szükségesnek mutatkozik továbbá rámutatnunk azon tényre is, hogy az Egyház – légyen akár mainstream, akár gnosztikus – mindenkor világos és

egyértelmű feltételeket támasztott a különféle klerikális fokozatokra való szentelések érvényességét illetően, mint ahogyan igaznak valóként könyvelhető el mindez valamennyi autentikus beavatási szervezetnek vonatkozásában is.

Jelen pillanatban ennek kapcsán bőségesen elegendő tudnunk, hogy a Doinel által hivatkozott püspökszentelés vonatkozásában olyan markáns és középponti lényeggel rendelkező feltételek számítanak megsértettnek, amelyeknek tükrében egyetlen komolyan kvalifikált szellemi ember sem adhatna semminemű hitelt a történés valódi iniciatikus természettel rendelkező voltának. Általános alapszabály ugyanis, hogy beavatási láncolatot nem lehetséges úgymond újraalapítani, tehát amennyiben a láncolatban valamiféle szakadás, vagy törés következik be, úgy meglehetősen rendhagyó kvalifikációk szükségeltetnek annak részéről, aki ilyesféle tevékenységekben kíván involválttá válni. Nem állítjuk, hogy a vonatkozó rituálék, doktrínák és beavatási kulcsok ismeretében teljes mértékben lehetetlen volna az adott irányvonal által hordozott szellemi influenciákban való részesülés, de ugyanakkor hangsúlyoznunk szükséges, hogy ennek esélye és lehetősége – főként a kérdéses történelmi korban, jelesül a huszadik század elején – gyakorlatilag a lehetetlenséggel határos. Gondoljunk csak bele, hogy még olyan kivételes személyiségek is, mint a fentebb hivatkozott René Guénon, vagy Julius Evola kétségkívül szükségét érezték annak, hogy a Beavatás elérése érdekében egy élő tradíció élő mesteréhez forduljanak, ezzel szemben azonban Doinel kvalifikációit még egyházának konkrét tagjai is (így példának okáért maga Papus, vagy Guénon) komoly mértékben megkérdőjelezték. A magunk részéről tehát – bár bizonyos szempontból komoly elismeréssel adózunk Jules Doinel

személyének – nem engedhetjük meg ama felületes és igénytelen szemléletmódot, amelynek foganatosítása által hitelesként, megbízhatóként és érvényesként ismerhetnénk el Franciaország Gnosztikus Egyházát.

A gondolatmenet lezárása gyanánt (mintegy érdekességként) számolok be azon különleges tendenciáról, amelynek keretében a korunkbéli neo-gnosztikus püspökök – noha nagy többségük rendelkezik az egyházi kánonok szerint érvényes, ámbátor szabályellenes apostoli jogfolytonossággal – nagy igyekezettel és előszeretettel keresik a Doinel által útjára indított láncolatban való részesedést, függetlenül attól, hogy maguk sem tartják azt legitim beavatási irányvonalnak. Mindez megítélésemnek értelmében egyfajta intő jel gyanánt is értékelhető, elvégre joggal vetődhet fel a kérdés azon személyek komolyságát illetően, akik tradicionális értelemben érvényesnek tekinthető püspökszentelések ellenére kapcsolatokat keresnek egy meglehetősen kétes és megkérdőjelezhető „beavatási” szervezettel. Sajnálatos módon mindez mondhatni egészen általános tendencia korunk spirituális szerveződéseinek háza táján, jelesül az egyes, zömében álbeavatási rendeknek és rangoknak halmozása, amely kórság nem ritkán még azokat is eléri, akik elvben még rendelkeznének bizonyos helyes potenciálokkal és hitelességgel.

Némiképp hasonló, ám bizonyos markáns szempontok kapcsán mégis valamelyest eltérőnek tekinthető a magyar származással bíró +Stephan A. Hoeller püspök Gnosztikus Egyháza (Ecclesia Gnostica). Az osztrák és magyar ősöknek részéről egyaránt arisztokrata gyökerekkel rendelkező +Hoeller az Egyesült Államok, közelebbről is Kalifornia területén

kapcsolódott be az amerikai független katolikus egyházak ténykedésébe, majd pediglen egy ausztrál gnosztikus főpap, Duc de Palatine kézfeltétele által részesült a független püspökség hordozta áldásokban. Az Ecclesia Gnostica szentségi gyökerei egészen az episcopi vagantes mozgalomig nyúlnak vissza (lásd többek között: Nemiel C Logismord: A Gnózis szakramentális természetéről, 2021), jelesül Hugh George de Willmott Newman püspök személyéig, így az általa közvetített szentségek érvényességének vitatása nem igazán keltené komoly embernek benyomását. Úgy is mondhatnánk, hogy az Ecclesia Gnostica körein belül a személy voltaképpen részesülhet mindazon szentségeknek vételében, amelyekhez a mainstream egyházaknak színeiben hozzájuthat. Ezen független egyházak a katholicizmus szemszögéből „érvényes, de meg nem engedett” szentelésekkel rendelkező közösségeknek számítanak, tehát működésüket egyházi jogi szempontok szerint ugyan súlyosan jogsértőnek tekintik, az általuk biztosított szentségek érvényességét ennek ellenére elvben nem tartják lehetetlennek. Avégett használjuk az „elvben” kifejezést, mert mainapság általánosan elterjedtnek számít azon jelenség, hogy a mainstream egyházak képviselői jelentős mértékben túláltalánosítván olyan esetekre is rásütik a „nem érvényes” billogot, amelyeknek érvényességét nem igazán volna okuk vitatni.

A mi nézőpontunk szerint tehát a +Hoeller püspök által vezetett Ecclesia Gnostica valódi szakramentális háttérrel rendelkező, a keresztény Apostoli Szukcesszió talaján álló egyház, amely nevéből kiindulván akár jogosan is viselhetné a gnosztikus jelleget, mindennek azonban közelebbről szemlélvén kifejezetten jelentős akadályai érhetőek tetten. Az Ecclesia Gnostica által képviselt világnézeti keretrendszer

vizsgálván ugyanis nem szükséges túlságosan mélyre merülnünk ahhoz, hogy feltárássra kerülhessenek részünkről azok a kapcsolatok, amelyeket az egyház ápol, elsősorban különféle szabadkőműves, rózsakeresztes és pszeudohermetikus körökkel, nem is beszélve a teozófia vonaláról érkező erőteljes érintettségről. +Hoeller püspök tradicionális háttérével szemben is komoly ellenérzések ébredhetnek bennünk annak megtapasztalása által, hogy előadásaiban és írásaiban nem ritkán méltat és láttat erőteljesen pozitív színben olyan, egyébként kifejezetten gyanús, és megkérdőjelezhető megbízhatósággal bíró személyeket, mint példának okáért H. P. Blavatsky, Manly P. Hall, valamint nem utolsósorban C. G. Jung, akit egyenesen a huszadik század gnosztikus prófétájának tekint. Az Ecclesia Gnostica tehát eklatáns példáját képviseli azon csomópontoknak, amelyeken a posztmodern kor neospirituális szervezkedései tevékenységüket koncentrálják. +Hoeller püspök környezetében egyaránt megtalálhatóak neognosztikusok, teozófusok, álrózsakeresztesek, pszeudohermetikusok és templomos lovagok, mint ahogyan martinisták, martineziánusok és nem ritkán még crowleyánusok is. Összefoglalván tehát azt mondhatjuk, hogy bár az Ecclesia Gnostica felületes rátekintésre akár hitelt érdemlő gnosztikus szervezetnek lehetne tartható, mélyebb vizsgálódás esetén – úgymond – érdekes, gyanús, és kételkedésre méltán okot szolgáltató tényezőkre derülhet fény. Teológiája – bár inkább kevésbé, mint többé – ugyan rokonságot mutat a Krisztus szerinti első századok gnosztikus iskoláinak tantételeivel, sajnálatos módon mégis olyan (elsöre talán nehezen észrevehető) elemek vegyülnek bele, amelyek végső soron a modernkori neospiritualitás köreibé sodorják.

Számos aggályos és obskurus vonása (mazonikus

beszivárgás, a modern pszichológiával kapcsolatban tanúsított kifejezett szimpátia, különféle álbeavatási szervezetekkel való rokonszenvezés) ellenére az Ecclesia Gnostica kétségkívül rendelkezik olyasféle pozitív vonásokkal, amelyeknek eltagadása komolyan veszélyeztetné szakmai hitelünket. +Stephan Hoeller püspökszentelése – mint írtuk korábban – minden valószínűség szerint validnak tekinthető, és amennyiben eltekintünk a mainstream katolikus és orthodox egyházaknak olykor kimondottan általánosító és leegyszerűsítő megközelítésmódjától akár azt is mondhatnánk, hogy az Ecclesia Gnostica körein belül ugyanazon szakramentális jelenlét érhető tetten, mint amely a kereszténység fővonalbeli irányzatain belül fejeződik ki. Amennyiben tehát gnosztikusként eltekintünk a kétségkívül valódinak minősülő pszeudo-iniciatikus tendenciák jelenvalóságától, és kizárólag a kereszténység szentségeinek jelenlétére alapozzuk szellemi életünket, úgy az Ecclesia Gnostica akár járható alternatívát is jelenthetne számunkra. Elvben, mert máskülönben bizony hiába keresnénk Hazánkban, de akár az európai kontinens más országainak területén a Gnózis Egyházának jelenlétét, +Hoeller püspök közössége ugyanis kizárólag az Egyesült Államok területén rendelkezik működő plébániákkal, és ráadás képpen még ezen vidékeken sem számít elterjedtnek. Kifejezetten markáns problémaként kell, hogy elkönyvelésre kerüljön részünkről eme szerveződéssel kapcsolatban, hogy püspökei (világviszonylatban szám szerint kettő!) meglehetősen ritkán és körülményesen szentelnek az Egyházi Rend különféle fokozataira, így amennyiben valaki közülünk arra a kalandosnak ígérkező vállalkozásra szánná el magát, hogy papi hivatását az Ecclesia Gnostica keretein belül kívánja megvalósítani, sajnálatos módon már a kezdeti lépéseknek során szembesülhet ennek kifejezetten valószínűtlen voltával.

Saját tapasztalataim szerint az Ecclesia Gnostica exkluzivitás tekintetében jó eséllyel pályázhatna meglehetősen rangosnak minősülő díjakra, a külső körökből érkező megkeresésekre ugyanis módfelett zárkózzottan és elutasítóan reagálnak, így az Államokon kívüli országokban való meghonosítása nem tekinthető működőképes alternatívának.

+Stephan Hoeller korszakalkotó vállalkozása az '50-es éveknek második felében inspiratívnak hatott, nyomában ugyanis az elmúlt hatvan esztendőnek folyamán számos újabb, gnosztikus színezettel bíró egyházalapítási kísérlet bontott szárnyakat. A magam részéről azonban egyiket sem ajánlanám jó szívvel ezek közül, mint ahogyan ugyanis általában lenni szokott, a fővonalról (főként ha annak vize amúgy is meglehetősen szennyezett) sarjadó mellékforrások általában módfelett megbízhatatlannak számítanak, és nem kevés veszedelmes sarlatán pózol világszerte a gnosztikus püspökök öltözetében. Személyesebb síkra terelvén a gondolatmenetet talán érdemesnek tekinthetem elmondani, hogy magam is kilincseltem már nem egynél ezek közül, tapasztalataimnak negatív voltával kapcsolatban pedig több alkalommal is írtam már. Konklúzióm ennek kapcsán egyértelműen az volna, hogy korunkban szakramentális háttérrel rendelkező gnosztikus egyházat (még ha ez a szakramentális háttér kifejezetten kecsegtető is lehet számunkra) nem lehetséges biztonságos keretek között előtalálni, és amennyiben a kereső ezen a ponton a kérdéses dilemmával kerül szembe, tanácsom szerint érdemes volna inkább lemondania, avagy máshol keresnie ezt a fajta szakramentális jelleget, a jelenkori gnosztikus egyházaknak körein belül felbukkanó anomáliák ugyanis mindenkit távolmaradásra kellene, hogy sarkalljanak. Többségüknek esetében voltaképpen már annak eldöntése során is komoly

nehézségekbe ütközhetünk, hogy az adott közösség pontosan melyik tradicionális irányvonalhoz tartozik, és az eseteknek túlnyomó hányadát illetően azon konklúziónak megvonása válik elkerülhetetlenné, hogy valamiféle ad hoc összetákolt spirituális sufniába tévedtünk. Síva-misék, sámándobos angyalrituálék és társaik várják a „gnóziással” találkozni vágyó, a spiritualitást illetően leginkább teljesen tudatlannak számító keresőket és félrevezetett áldozatokat egyaránt.

Az Ecclesia Gnostica kérdéskörét illető legjelentősebb veszélyforrás véleményem szerint abban keresendő, hogy ez az önmagát gnosztikusnak nevező közösség első rátekintésre és elvben – de szigorúan csak elvben – akár jól is működhetne, és kiváló lehetőséget biztosíthatna korunk gnosztikus érzülettel rendelkező keresőinek számára, így azonban hibái sokkalta fájóbbnak hatnak, mint amennyire az egy ízig-vérig pszeudo-iniciatikus szervezetnek kapcsán felvethető. Ennek tekintetében az olyasfajta bölcs mondások, mint „a legjobbaknak romlásából lesznek a legrosszabbak”, illetőleg a „ha valamit jól is lehetne csinálni, akkor azt miért kell rosszul csinálni?” igazán markáns relevanciára tesznek szert. Az Ecclesia Gnostica, bár – ugyancsak elvben – függetlennek tekinti önmagát mind a szabadkőművességtől, mind a martinizmustól, mind pedig az egyéb kétes hírű és értékű szerveződésektől, mindemellett és ennek ellenére azonban fel kell vetnünk, hogy vajon mennyiben tekinthető valóban függetlennek és különállónak az a szervezet, amelynek szinte valamennyi tagja szabadkőműves, vagy martinista? A kérdésnek eldöntését persze ezúttal is nagyvonalúan az olvasóra hárítom, abban a nem titkolt reményben, hogy kellőképpen értelmesnek bizonyul majd a megfelelő következtetéseknek levonásához. Véleményem szerint egy gnosztikus szellemiséggel bíró

egyházat egyáltalán nem volna lehetetlenség adekvát módon kormányozni és vezetni, ehhez viszont alkalmas kormányosokra és vezetőkre volna szükség, sajnálatos módon azonban az Ecclesia Gnostica vezetői korántsem számítanak ilyenek.

Ássunk talán némiképp még tovább vizsgálódásainknak során, és vegyük elő azokat a gyökereket, amelyek a huszadik század elejének jellegzetes neo-gnosztikus megújulási mozgalmainál valamelyest mélyebbre nyúlnak, természetesen a célból, hogy aztán példájukon keresztül szemléltessünk néhány újabb jelenséget. A tizennyolcadik század ezoterikus életének egyik leginkább emblemikusnak tekinthető figurája Martinez de Pasqually (kiről néhány fejezettel korábban már szót ejtettünk), az egyes források szerint portugál zsidó, míg más megítélésekből kiindulván – ezen felvetés valószínűbbnek tűnik – inkább spanyol katolikus ősökkel rendelkező francia szabadkőműves, aki érdeklődését tekintve főként zsidó és keresztény kabbalával, valamint ceremóniális mágiával foglalatzkodott. Céljaként fogalmazta meg, hogy a szabadkőművesség magasabb fokozataiba tagozódván egyfajta zárt, a keresztény lovagiasság talaján álló szervezetet hozzon létre, amelyet végül az Elus Cohen (A Világmindenség Választott Papjainak Kőműves Lovagrendje) néven életre is hívott. Pasqually rendje bizonyos fokban bár valóban gnosztikus elemeket hordozott önmagán, ideértve példának okáért az erőteljesen aktív, tudásra és tettekre alapozott szemléletmódot, illetőleg a kifejezetten theurgo-mágikus jelleget, mindezek mellett azonban elmondható, hogy a köreiken belül alkalmazott mágikus gyakorlatok voltaképpen nem haladták meg a hagyományos értelemben vett goetia, azaz a démonomágia szintjét.

Pasqually meglehetősen megengedő attitűd birtokában vette igénybe a különféle középkori grimoárokba foglalt evokációk és egyéb ceremonialis eljárások segítségét, ráadás képpen pedig elmondható, hogy veszélyesen nagyvonalúnak bizonyult az általa evokált entitásokkal kapcsolatban, azaz rendjének tagjait voltaképpen semminemű magasabb, a lelkek megkülönböztetésére irányuló szempont sem segítette tevékenységüknek gyakorlása közben. Bár Pasqually vitathatatlanul széleskörű műveltséggel rendelkezett a nyugati misztériumtradíciók tanításait illetően, tudása mégis megmaradni látszott egyfajta összeolvasott szinkretizmus szintjén, és nem igazán lehetett tetten érni esetében a valódi gnosztikusokra oly jellemző élő, működő Tudást. Ennek okán tehát elmondhatjuk, hogy Pasqually felelőtlen spirituális hazardírozás mellett olyan módon küldte tanítványait okkult felfedezőutakra, hogy éppen a legfontosabbakkal, jelesül útbaigazítással, térképpel és iránytűvel nem látta el őket. Elus Cohen rendek jelenleg is léteznek, nagyságrendileg körülbelül féltucatnyi, és természetesen valamennyire jellemző, hogy kizárólag saját magát tartja az egyedüli legitim és autentikus változatnak, megbízhatóságuknak kérdése azonban komoly problémákat vet fel. Az ilyesféle szervezetek rendszerint nélkülözik tagjaiknak komoly és felelősségteljes megválogatását, a metafizikai realizáció előkészítő fázisaihoz tartozó gyakorlatokra pedig jóformán semminemű hangsúlyt nem helyeznek.

Bár a köreiken belül jelenleg is tetten érhető fokozatiság elvben e célt szolgálná, Julius Evoláéhoz társulván magam is úgy vélem, hogy mindez nem tartható többre, mint egy sajátságos szinkretikus elegy, amely groteszk jelmezbálozáson

és igencsak materialista színezettel rendelkező ranggyűjtögetésen túl nem sok dologra alkalmas. Mindennemű reguláris beavatási szervezetben komoly hangsúlyt kell kapjon a jelöltek „kipróbálása”, azaz különféle próbák által szükséges meggyőződni a szervezet vezetőinek oldaláról a jelölt alkalmasságát illetően, ellenkező esetben a szellemi útra való rálépés mondhatni többet árt, mint használ, és nem ritkán kifejezetten veszélyes helyzeteket eredményezhet. A Martinez de Pasqually által foganatosított és javallott mágikus gyakorlatok és módszerek azonban nélkülözni látszanak ezeket a fentebb ismertetett szempontokat, és mintegy evidenciaként tekintik a jelölt részéről megmutatkozó kvalifikációkat. Korunkban azonban konkrét spirituális (pláne mágikus) gyakorlatokat ajánlani olyan személyeknek, akiknek alkalmasságát nem áll módunkban ellenőrizni, és őket az úton adekvát módon vezetni nemcsak hogy erősen ellenjavallott, hanem kiváltképpen becstelen megnyilvánulás, és ezen vádpontokban az Elus Cohen minden kétséget kizáróan vétkesnek mondható.

Ugyancsak nem állhat módunkban sokkalta pozitívabb véleményt alkotni Martinez de Pasqually legfontosabb tanítványának, jelesül Louis-Claude de Saint-Martin szellemi örökségének sorsával kapcsolatban sem. Saint-Martin alapvetően mazonikus háttérrel rendelkezett, illetőleg a Római Katolikus Egyházhoz fűződő kapcsolatait is egész életének során szilárdan tartotta. A ceremóniális mágia világával Pasqually Választott Papjainak körein belül került ismeretségbe, majd pedig jogos és megokolt ítéletet alkotván az Elus Cohen berkein belül dívó mágikus gyakorlatokról figyelme Jakob Boehme és a keresztény misztika felé fordult. Saint-Martin tanítása nyomán ugyancsak megszámlálhatatlan

mennyiségben sarjadtak a különféle martinista rendek és társaságok (egynek ezek közül maga Guénon is tagjává szegődött), esetükben azonban a szinkretizmusnak egészen sajátos vadhajtásai érhetőek tetten. Ahogyan – helyesen eljárván – a neves itáliai hermetikus, Arturo Reghini kritikus hangszínt megütve megjegyzi, a különféle martinista irányzatok képviselői erőltetett módon igyekeztek bebizonyítani, hogy esetükben egy autentikus és ősi, alapvetően keresztény szellemiségű beavatási láncolat megújítására vonatkozó törekvés érhető tetten, minderre azonban semmiféle gyakorlati érvennyel bíró és értékelhető bizonyítékkal sem képesek előállni. Nem állna szándékomban hosszasan ecsetelni, hogy miért is nem lehettek Louis-Claude de Saint-Martin eredeti szándékai szerint valóak a huszadik század elejének martinista törekvései, mindezt azonban egy korábbi tanulmányomnak keretein belül (Nemiel C Logismord: Saint-Martin és a martinizmus, 2020) már meglehetősen alaposan kifejtettem. Most mindösszesen annyit mondanék, hogy megítélésem szerint bár Saint-Martin alapvetően keresztény alapokon álló, Jakob Boehme misztikus örökségének nyomvonalán járó irányvonalát megilleti mindennemű tisztelet, elismerés és nagyrabecsülés, a tanítására alapozott pszeudo-iniciatikus szervezetek ténykedését negatívan kell értékelnünk.

A rendelkezésünkre álló ismeretek birtokában nyomós okunk lehet feltételezni, hogy Saint-Martin sohasem kívánt és tervezett társaságot, irányzatot, szervezetet alapítani, ez ugyanis mind az általa gyakorolt módszer természetéből fakadóan, mind pedig a maga saját szemléletmódjának köszönhetően eleve távol állt tőle. Ugyanakkor érdemes lehet még néhány gondolat erejéig értekeznünk azon kérdésnek

kapcsán, hogy amennyiben a martinista irányzatok nyomvonalát nem ismerhetjük el gnosztikus természettel rendelkezőnek, vajon miként vélekednénk magának a Mesternek tanítását illetően. Nos, bár mint írtam, Saint-Martin személyét és munkálkodását részemről igazán mély és komoly tisztelet illetheti meg méltán, az általa gyakorolt megvalósítási praxist mégsem tekinthetem gnosztikusnak. Egyszerűen kifejtvén úgy mondanám, hogy Saint-Martin ösvénye nagy vonalakban felfűzhető a katolicizmus-misztika-kontempláció-theurgia tengelyre, és bár kétségkívül tartalmaz a gnosztikus szellemiségre jellemző elemeket, összességében nem gnosztikus. Saint-Martin esetében a tudásra fókuszáló szemléletmód helyett elsősorban a hitre alapozott útirány érhető tetten, a rítus és ceremónia középponti szerepét pedig az imádság, csönd és szemlélődés veszi át. Remélhetőleg mondanom sem kell, hogy ezen utóbbiaknak egyike sem számít idegennek a gnózis szellemiségétől, maguknak a sarkalatos fókuszpontoknak vonatkozásában azonban feltétlenül meg kell tennünk ezen distinkciókat.

Összefoglalásként tehát azt mondhatjuk, hogy bár a Saint-Martin – és nem a martinizmus – által képviselt szemléletmód tartalmaz bőségesen gnosztikusok számára is értéket képviselő aspektusokat, összességében azonban mégsem javasolható, mint Gnózisra centrált irányvonal. Martinez de Pasqually és Louis-Claude de Saint-Martin tehát két kifejezetten markáns befolyással rendelkező személy, akiknek munkálkodása minden kétséget kizáróan a huszadik század elejének francia gnosztikus mozgalmait alapjaiban határozta meg. Szót ejthetnénk még a teljesség igénye nélkül olyan kezdeményezésekről, mint a szintén mazonikus háttérrel bíró Bernard-Raymond Fabré-Palapat névével fémjelzett

Templárius Rend és később maga az érvényes apostoli jogfolytonossággal rendelkező *Johannita Egyház*, a von Hund báró által életre hívott *Szigorú Obszervancia*, a Jean-Baptiste Willermoz kezdeményezésére létrejött *Chevaliers Bienfaisant de La Cite Sainte*, illetőleg a különféle neo-rózsakeresztes szervezetek, mindennek vizsgálata azonban minden valószínűség szerint bőven meghaladná ezen tanulmányunk kereteit. A további bekezdéseket arra kívánom szánni, hogy mintegy konklúzió gyanánt ismertetem azon gondolataimat, amelyek a gnosztikus szellemiség jelenkori alternatíváinak helyzetére vonatkoznak, és a magam eszközeit latba vetvén néhány szempontot kívánok nyújtani ama olvasóimnak számára, akikben a tárgykör irányában reményeim szerint néminemű kíváncsiság ébredt, hogy további kutakodásaik közelebb segítsék őket a megoldáshoz.

Ahogy korábban már nem egyszer utaltam rá, az én megítélésem szerint a Gnózis, illetőleg a gnosztikus szellemiség nem más, mint „a lehetőségessé váló eleven valóság”, azaz egy direkt, személyes, tapasztalatokon alapuló, a metafizikai megvalósításra centrált aktív, tudásra és megismerésre orientált ösvény, amely az Isteni Titkokba történő fokozatos betekintés által vezet végig az aspiránst az úton, egészen a Metafizikai Abszolútumhoz, valódi Önmagához. Egy ilyesféle létélmény kapcsán talán a leginkább markáns mértékben tetten érhető nehézségnek az számít, hogy átélője igazán keveset lehet belőle képes kommunikálni, tehát a gnosztikus szellemiség esetében csak meglehetősen korlátozott mértékben állnak rendelkezésre megbízható és minden részletre kiterjedő térképek. Úgy is mondhatnánk, hogy ezen a területen a „csináld ezt, és ez fog történni” típusú tanácsoknak vajmi kevés hasznát vehetjük, elvégre egyfelől valóban

igencsak kevés azoknak száma, akik az életösvény követőjeként megbízható útbaigazításokat nyújthatnak, másfelől pedig gnosztikusnak lenni – hiszen tapasztalati útról van szó – voltaképpen magában foglal egy sor olyasféle próbatételt és feladványt, amelyet az aspiránsnak egyedül, mintegy kizárólag saját magára támaszkodva szükséges megoldani. Bár a praxis kapcsán megragadható lehetőségek kifejtése a szakrális szövegekben többé-kevésbé világosan tetten érhető, a „Mit kell csinálni?” kérdést illetően már korántsem lehetséges pontos instrukciókat megosztani. Úgy is mondhatnánk, hogy a különféle Szent Írások keletkezésének idejében a hozzájuk fordulóknak még módjukban állott egyrészt ezen szövegeknek adekvát, értő módon történő megértése, másrészt pedig korlátozott számban bár, de kétségkívül jelenvalónak számítottak még olyan beavatott adeptusok és mesterek, akik a szükséges és kérdéses területen útbaigazítást tudtak nyújtani, eltérítvén a törekvőt bizonyos hibás irányok és útvesztők bűvöletétől.

A „mostanság” tekintetében a magam részéről biztatót nem mondhatok, ugyanis az emberek, feltéve amennyiben egyáltalán olvassák még ezeket az írásokat, lényegét tekintve vajmi keveset értenek meg belőlük, ráadásul a döntő többség esetében éppen a leglényeg sikkad el. Ezen gondolathoz kapcsolván elmondható, hogy beavatottaknak, adeptusoknak és mestereknek korunkban igazság szerint hírért sem igazán lehetséges hallani, valóságos módon találkozni közülük akár eggyel is pedig erősen határos a lehetetlennel. Korunk emberének helyzete mondhatni hasonló azon gyermekéhez, aki az általa ismeretlen nyelven íródott könyveknek kézhez vételét követően még azon személyeket sem lehet képes előtalálni, akiktől legalább az olvasásnak képességét eltanulhatná,

komolyabb mértékű útmutatások megtételére alkalmas tanítókra pedig még inkább bajosan számíthat. Gnosztikusként voltaképpen tapogatózunk, mely tapogatózás lényegét tekintve nem jelent mást, mint hogy fokról fokra vájjuk ki a magunk számára azon lépcsőket, amelyek aztán felvezethetnek bennünket az általunk vágyott spirituális magaslatokra. Mindeközben megnehezítheti dolgunkat azon tény, hogy nemcsak a számunkra oly ellenszenves modernkori neo-spiritualitás, hanem egyúttal a szinte teljes mértékben erejét veszített mainstream ösvények követőinek oldaláról is kénytelen-kelletlen begyűjteni mutatkozunk lesajnáló és rosszálló megnyilatkozásoknak garmadáit avégett, mert nem az általuk hitelesített, szentesített és bejáratos utakat kívánjuk a magunk számára igénybe venni. Valójában – mindennemű másmilyen véleménynek ellenére – a gnosztikus szellemiséget mindenkor jellemezni látszott bizonyos jó értelemben vett kísérletező attitűd, új lehetőségeknek feltérképezésére vonatkozó nyitottság.

Talán mondanom sem kellene azonban, hogy eme kalandvágy – bár minden kétséget kizáróan számottevő merészséget igényel – korántsem keverendő össze holmi felelőtlen hazardírozással, azaz a gnosztikus szellemiség képviselője amellet, hogy nem csekély mértékű találékonyság és kezdeményezőkézség kell, hogy jellemezze, természetesen a megfontoltság, körültekintés, mértékletesség és türelem erőnyeinek dolgában is előrehaladott kell legyen. Bizonyos szempontból tekintvén a kérdést ugyanis némiképp megokoltként lehet minősíthető azon rosszálló vélekedés, amely a gnosztikusokat közönséges spirituális szédelőkként azonosítja, elvégre valóban, nem kevesen beleesnek közülünk ebbe a fajta kelepcebe. Nemcsak, hogy jelentős azoknak a

száma, akik gnosztikus jelleggel rendelkezőként könyvelnek el olyan személyeket, vagy szervezeteket, amelyek különféle okoknál fogva nem is tekinthetőek gnosztikusnak, hanem ezzel egyúttal ugyancsak nem kevesek azonosítják magukat gnosztikusként annak ellenére, hogy valójában nem ezt az ösvényt járják. Kutakodván főként külföldi szerveződések tagjainak sorában érdekes élményként tapasztalhatjuk, hogy ezen személyeknek egy része (bár kétségkívül gnosztikusként tekint önmagára) valójában minden tekintetben nélkülözni látszik azon jellemzőket, amelyek egy gnosztikust gnosztikussá tesznek. A legtöbbeket közülük kifejezett dogmatizmus jellemzi, és olykor módfelett véres veszekedéseket produkálnak azon esetekben, amikor beszélgetőpartnerüknek „gnosztikus” teóriái valamely ponton nem esnek egybe a sajátjukéval, és itt valójában nem is szükséges túlon túl markáns különbözőségekre gondolnunk. Tapasztalataim szerint a kortárs gnosztikusok jelentékeny hányada vaskalaposság, és – bármennyire is hihetetlennek hangzik – bigottság dolgában komoly esélyekkel indulván veheti fel a versenyt szinte bármely neoprotesztáns szektának tagjaival, és ezek a személyek mintha valamilyen rejtélyes oknál fogva nem is hallottak volna arról, hogy az „iskolás” jelleg mindenkor sajátját képezte a gnosztikus szellemiségnek. Hasonlóan ugyanis az ind-hindu tradícióra jellemző sajátosságokhoz, a gnosztikusok egyes irányvonalaival és iskoláival viszonylag kényelmesen és békésen megférni látszottak egymás mellett, és nem különösebben foglalkoztatták őket dogmatikai különbözőségek, természetesen egészen addig, amíg azok nem képeznek devianciát és deviációt a tradíció egészéhez és egészlegességéhez képest. Végeredményben azt lehet mondani, hogy a gnosztikus tradíció mellett, hogy elképesztően rugalmas, egyúttal megnyugtatóan következetes és önazonos is

egyben.

Ezen oknál fogva a gnosztikus létélmény követőjének voltaképpen tökéletességre törekedve szükséges ismernie a tradicionális doktrínákat, tudnia kell ugyanis, hogy milyen keretek között, mihez képest és mely módon kíván új utakat nyitni. Ahogyan a példáinkban oly sokszor hivatkozott hegynek csúcsára lehetséges viszonylag számos úton – ideértve akár a teljességgel újdonságúnak minősülő irányokat is – feljutni, bizonyos szabályszerűségeknek betartása a cél elérésének érdekében nem kerülhető el. Egyszerűbben szólván lehetséges szokatlan és rendhagyó eszközöknek latba vetése mellett, akár mások által soha nem taposott ösvényeket bejárni, vannak azonban olyasfajta lépések és hibák, amelyeket sohasem szabadna megejtenie egyetlen felelősségteljes alpinistának sem. Mindazok tehát, akik a gnosztikusok útjára kívánnak lépni (tetszik-é, avagy sem), kétségkívül nem hanyagolhatják el a doktrínáknak mélyre ható megismerését, illetőleg az olyasféle tudományterületeken való elmélyedést, mint az asztrológia, hermetika, alkímia, theurgia és a kabbalah. Létezik tehát egyfajta theoria, azaz a „mit?“, illetőleg a theurgia, vagyis a „hogyan?“ kérdések feltételének és megválaszolásának művészete, azaz a Gnózis feltárulásának és elmélyülésének minden ösvényben közös magja. E szempontoknak figyelembe nem vétele, de akár bizonyos mértéken túlterjedő elhanyagolása kívánatosnak korántsem tekinthető járulékos hatásoknak megjelenésével járhat, amelyeknek elmélyülése a szellemi úton történő előrehaladást nemcsak, hogy súlyosan veszélyeztetheti, de esetenként nagymértékben gátolhatja, sőt mi több, nem ritkán teljes mértékben ellehetetleníti, akár a személy egész további életére szóló károkat okozván. Bármennyire is szabadnak és úttörő természettel bíróknak hathat

a gnosztikusok útja, abban feltételezhetően valamennyi társam egyetértene velem, hogy egyikünk sem törekszik a saját nyakának kitörésére az utazásnak során.

Nem szükséges túlságosan messzire merészkednünk ahhoz, hogy szomorú, sőt mi több, igazándiból fájdalmasan tragikus példákra bukkanjunk fentebb kifejtett álláspontunknak igazolása céljából, elegendő csak kissé figyelmesebb és élesebb tekintetet fordítanunk a jelenkor spirituális világának különféle anomáliáira, amennyiben pedig még ennél is konkrétabb eseteket kívánnánk hallani, nos, engedtessek meg, hogy meséljek egy keveset az általunk már hivatkozott Jules Doinel, azaz II. Tau Valentinus kathar pátriárka utóéletéről. Mindazok ugyanis, akik azon elképzelésben engedték el velem együtt a franciaországi gnosztikus megújulás emblematisz figurájának kezét néhány bekezdéssel korábban, hogy az általa alapított egyház körein belül való töretlen kitartás jellemezte további életét, a valóságban bizony túlságosan is nagyelkűnek bizonyultak az események által megmozgatott tendenciáknak irányában. Doinel ugyanis, aki vizionárius élményeit spiritiszta szeánszoknak hosszú során át mélyítette el, csakhamar elszenvedni látszott a hasonló tevékenységekben involválódók által sűrűn elkövetett szarvashibának következményeit, jelesül önmagát az így felgerjesztett okkult erők előtt elővigyázatlanul megnyitván rövid úton az örületnek határára sodródott, azaz voltaképpen arra a pontra, amely oly ismeretes a szellemi ösvények vándorai számára. Arról az állomásról van szó, amely kétségkívül azokra vár, akik a fentebb említett előkészítő fázisoknak nem hajlandóak alávetni önmagukat, azaz nem tettek szert a feltétlenül szükséges doktrinális és gyakorlati ismeretekre, még pontosabban szólván nem sajátították el sem a theoria, sem pedig a theurgia területén feltétlenül

elsajátítandó ismereteknek és készségeknek jelentős részét. Az ilyen elővigyázatlan személyek felelőtlen okkult kísérletezéseiknek következtében nem ritkán olyasféle erőket ébresztenek fel, amelyekkel szemben azonban nem mutatkoznak alkalmasnak és képesnek úgymond erőt mutatni, azaz ahelyett, hogy az erők magabiztosságával néznének szembe velük, valójában menthetetlenül megnyitják önmagukat ezen erőknek játéka előtt.

Doinel esetében tehát az általa gyakorolt inadekvát spirituális gyakorlatok olyasfokú szellemi zavar kialakulásához és elmélyüléséhez vezettek, hogy az Albigensek Pátriárkája gyakorlatilag ugyanazzal a viharos hirtelenséggel, ahogyan kathar egyházát alapította, egy amolyan száznyolcvan fokban megvalósuló fordulat által a római katolicizmus mellett tett hitet, ettől kezdődően pedig természetesen a gnoszticizmus legnagyobb hangú kritikusaként kezdett megnyilvánulni. A jelenség persze ettől még nem feltétlenül kellene, hogy különösebb figyelmet érdemeljen részünkről, ugyanis az egyes pszeudo-spirituális és álbeavatási irányzatoknak gyakorlói olykor képesnek bizonyulnak a megfordulásra, és végül esetleg meg is találhatják a számukra biztosságot nyújtó szellemi közeget egy valódi tradíciónak keretein belül. Jusson eszünkbe, hogy a Doinel által életre hívott francia gnosztikus egyháziassághoz képest a katolicizmus számottevően magasabb szinteken megnyilvánuló szellemiséget képvisel, azaz a pátriárka lépését akár helyesnek is felfoghatnánk. Ennek ellenére azonban a történetnek további fejezetei megértetni látszanak velünk, hogy a Doinel esetében kifejeződő spirituális deformációk sokkalta súlyosabbnak bizonyultak ahhoz, hogy a katolicizmusra való áttérés által orvosolhatóak lehettek volna. Doinel ugyanis néhány esztendei bigott, fundamentális és

harcias katolicizmust követően újabb fordulatra szánta el magát, és ismételten keresni kezdte a kapcsolatokat az általa korábban alapított gnosztikus egyházzal, végül pedig kérelmezte visszavételét, illetőleg püspökké (ellentétben ugyanis a mainstream, apostoli alapokon álló katolikus és orthodox egyházakkal, amelyeknek tanítása szerint a püspökszentelés nem vonható vissza, Doinel egyházában eme fokozatra másféle szabályozások vonatkoztak) való újraszentelését.

A fentieknek kapcsán egy (az én számomra legalábbis) kifejezetten érdekfeszítő szempontra hívnám fel Olvasómnak tiszteletteljes figyelmét. Lássuk meg, hogy az ilyesféle szellemi felborulások (amelyek valódi betegségként, egyfajta pneumatózisként is felfoghatóak) gyakorta fordulnak át pszichózisba, azaz a lélek különféle szintjein okoznak elváltozásokat. Amennyiben Doinel karakterét alaposabban is vizsgálat tárgyává tesszük, könnyedén kiviláglik számunkra az a fajta fókuszált és koncentrált lelkesedés és befektetés, ahogyan életének bizonyos területein belevetette önmagát az érdeklődési körébe eső változatos jelenségeknek vizsgálatába. Levéltárosként elszánt vehemenciával kutatta a középkori kathar mozgalomnak történetét, mint szabadkőműves, az egyes mazonikus rítusok által hordozott beavatási potenciáloknak nyomában járt, egyházalapítóként minden erejét a kathar lelkiség megújításának szentelte, a római katolicizmus követőjeként pedig lázasan védelmezte hitét, akár korábbi közösségének ellenében is. Bizonyos dolgok tehát úgy fest, eleve adottnak és állandó jelleggel jelenvalónak számítottak, jelesül az állhatatosság, munkabírás, nagymértékű ügybuzgalom, a saját küldetésében való hit, illetőleg az ellentmondást nem tűrő, igencsak vaskalapos makacsság.

Mindez azonban olykor tárgyat változtatott, azaz bár a kérdéses tulajdonságoknak nagy fokban való intenzív lángolása tapasztalható Doinel esetében, ezzel egyúttal törekvéseinek fókusza az ellentétébe is fordulhat. Úgy is láttathatnánk mindezt, mint mikor valaki hatalmas vehemenciával kísérel meg elfűrészelni egy vaskos fatörzset, a folyamat során azonban nem marad meg a korábban megkezdett vágatban, hanem újra és újra megpróbálkozik újdonszerű vágatoknak megnyitásával, végül pedig éppen emiatt képtelennek bizonyul célt érni, esetenként pedig fel is hagy korábbi célkitűzésével. Az erő nagysága lehet bár gigantikus mértéket megütő, az erőbefektetés iránya túlságosan könnyedén mutatkozik képesnek változni, mindez azonban nem eredményez rövid távon számottevő változást a tevékenység intenzitásában. Az ilyesféle személyiség esetében a vakbuzgóság ugyanúgy vakbuzgóság marad függetlenül attól, hogy tárgya akár radikális mértékben változhat az életnek során, így egyáltalán nem meglepő, hogy elkötelezett gnosztikusból Doinel egyik pillanatról a másikra bigott és harcias katolikussá válik, mint ahogyan az sem, hogy ugyanilyen huszárvágásnak megejtése által a lehető legnagyobb természetességgel tér vissza korábbi egyházához.

Az ilyesféle személyiségek alkalmasak ugyan erőteljes elköteleződésre és bevonódásra a figyelmüket megragadó ügyeknek kapcsán, sok esetben viszont nehezen értelmezhető motivációktól vezérelten fordulnak át egy másik ügynek védelmére, amelynek keretein belül ugyanazt a bigott fanatizmust fejthetik ki, mint amit korábban tőlük megszokhattunk (a jelenkor politikai életének egyes szereplőire vonatkozó kiszólásainkat ezúttal mellőzzük). Itt tulajdonképpen teljességgel mindegy, hogy pontosan milyen

ügyet vesz ily vehemens módon szárnyai alá, csak vegyen a szárnyai alá valamit. Doinel személyének kapcsán mindehhez még valószínűleg számottevő izgulékonyság és érzelmi labilitás is társult, valamint a szellemi utat előkészítő fázisoknak kihagyása kifejezett felborulást és összeomlást eredményezett akkor, amint az első igazán komolynak tekinthető élmények megjelentek. Tény és való, hogy mindenfajta valódi szellemi úthoz hasonlóan a gnosztikusok ösvényei is számtalan veszedelmet rejtenek, ezeknek túlnyomó többsége a megfelelő előgyakorlatok gondos elvégzése által kiküszöbölhető, ahogyan minderre példának okáért Julius Evola és Arturo Reghini is felhívják a figyelmet. Amennyiben azonban a személy nem tette meg a szükséges előkészületeket, az útja során eléje kerülő próbákon könnyedén rajtaveszthet, ilyenkor pedig jó esetben még módjában állhat megtorpanni, visszafordulni és lépteit biztonságos ösvények felé irányítani, negatívabb kimenetelű „balesetek” esetén azonban olykor maradandó sérüléseket is szerezhet. Egy személyes hangvételű megjegyzést beszúrván mesélem el, hogy én magam mindösszesen kettő valódi gnosztikus püspökkel találkoztam, akik az általuk választott ösvénynek adekvát bejárására megítélésem szerint képesek lehettek volna, a Gnózis útján előálló különféle tapasztalatoknak és próbáknak mennyisége és mértéke azonban végül mindkettejüket azon konklúzióra vezették, hogy útjukat biztosabb és jobban bejárt ösvényeken folytatják tovább. Egyikük az orthodox kereszténység elkötelezett hívévé vált, míg a másik a független katolicizmus berkein belül valósított meg magas szellemi fokozatokat, a gnosztikus útnak veszedelmei azonban még számukra is túlságosan ijesztőnek bizonyultak. Doinel kvalifikációi – legalábbis elképzeléseim szerint – közel sem érték el az előbb említett két személynek képességeit, így nem is érdemes

csodálkozunk amiatt, hogy az őt ért spirituális élményeknek hatására csakhamar meglehetősen súlyos zavarok léptek fel. Ahogyan egyik püspöktársa megfogalmazta: „Doinel gyakorlottsága és tudása nem mutatkoztak elegendőnek ahhoz, hogy megóvják őt az okkult világból érkező élményekkel szemben. Ilyen eseteket illetően a személy általában kétféle kimenetel közül választhat, jelesül vagy visszafordul, vagy beleőrül, és szerencsésnek érezhetjük magunkat, hogy az Albigensek Pátriárkája az előbbit választotta”.

A magam részéről szívesen fűzném még tovább a szót, elvégre akár napestig traktálhatnám Olvasómat ezen élményeimnek megosztásával, a jó ízlés és tapintat azonban minduntalan figyelmeztetni látszanak arra, hogy bizony ideje lenne immáron lezárnom gondolatmenetemet, érzésem szerint ugyanis bőségesen elmondtam mindazt, ami a kérdésnek kapcsán szükségesnek és hasznosnak bizonyulhat. Jegyezzünk meg talán mindösszesen annyit, hogy a megfelelő előkészületek megtételének hiányában a szellemi utazás könnyedén válthat át kalandos hódításból lidércnyomásos rémálommá. Mindez azonban elkerülhető – mint mondtam – a megfelelő ismeretek megszerzésével az elmélet terén, illetőleg a különféle gyakorlati kérdéseknek kapcsán is érdemes mélyreható kutatásokat eszközölnünk. Ennek hiányában ne induljunk a Gnózis útjára... még véletlenül sem. Jusson eszünkbe, hogy gnosztikusnak lenni nem egyenlő azzal, ahogyan az ember általánosságban követőjévé válik valamely dogmatikus vallásnak, vagy egyéb irányzatnak. Ez utóbbiaknak berkeiben ugyanis a személy bizonyos dolgokat – sőt mi több, egyenesen a legtöbb dolgot – úgymond készen kap, azaz a vallásos élet irányításáért felelős személyek segítségére lesznek eligazodni a különféle hitelveknek és dogmáknak körén belül,

ugyanakkor a rítus és lelki élet területén is gondos vezetésre lelhet, ilyen esetekben pedig az elbukás lehetősége csekélyre – noha korántsem a nullára – csökken.

Ez volna a vallás útja, a Gnózisé azonban sok szempontból (bár a hasonló aspektusokról sem feledkezhetünk el) kétségkívül más. Egy ilyen utat ugyanis elő kell készíteni, azt mondhatnám, minél inkább számít gnosztikus szemlélettel rendelkezőnek, annál inkább. Amennyiben ugyanis alaposabb körütekintésre adjuk fejünket korunk gnosztikus irányba igyekvőinek sorában, szinte azonnán felfedezhetjük a különféle hibáknak jelenvalóságát ama személyeknek esetében, akik ezen útnak egy pontján elbukni látszottak. Minél több időt tölt el valaki a különböző deviációknak kutatásával, mondhatni annál nagyobb magabiztossággal képes megállapítani a vizsgált személy által elkövetett hibákat. Egyes esetekben „pusztán” (és ez a szerencsésebb) arról van szó, hogy az illető, bár megítélése szerint a Gnózis útján jár, a valóságban, valójában nem jár semmiféle úton, azaz bár abban a hitben él, hogy mozgásban van, igazándiból pusztán gubbaszt és fantáziál az út mellett. Mások valóban haladnak, de haladásuk inkább csetlés és botlás, lendületük és lelkesedésük aztán egy ponton menthetetlenül kimerül, végül pedig visszasüllyedni látszanak a hétköznapi emberlétnek bár nyomasztó, ámde kétségkívül kényelmes és kellemes biztonságot nyújtó világába. Egyesek jól állítják be az irányt, ámde a szükséges előkészületek és korrekciók elvégzésének hiányában az út során előálló próbákon végül megtörik lendületük, a veszélyesen vakmerőek pedig olykor gerincüket törik, alázuhanván egy-egy meredek sziklafalról.

Elérkeztünk tehát gondolatmenetünk utolsóinak

tekinthető szakaszához, ámbátor reményeim szerint Olvasóm számára valamelyest világossá válhatott, hogy ezen rövidre szabott tanulmány nem vállalkozhat teljeskörű tájékoztatást nyújtani a gnosztikus szellemiség fogalmi meghatározásait illetően. Annyit talán viszonylag nagyfokú magabiztosság birtokában mondhatok, hogy a Gnózis útja olyasfajta vidékeken által vezet, amelyeket igencsak kevesen írtak még le teljes mértékben megbízható és hitelt érdemlő módon. Tanulmányom különböző bekezdéseinek keretein belül felhívtam a figyelmet arra, hogy valójában mennyire nehézkes vállalkozásnak tetszik, már magának a Gnózis fogalmának meghatározása, és bár megítélésem szerint a kérdéses tárgykört viszonylag alapos és mélyreható módon jártam körül, e soroknak papírra vetése pillanatában bizony igencsak megérinteni látszik annak bizonyossága, hogy valójában mennyire kevésnek tekinthető mindaz, mit ezen oldalaknak során át elmondtam. Meglehetősen nagyfokú bizalmat táplálok azonban a tekintetben, hogy gondolataim képesnek mutatkozhatnak kérdőjeleket támasztani, és ezeknek nyomán további gondolkozásra, kutakodásra, elmélődésre és fejtegetésre ébred szándék és kedv az olvasói oldalon.

Nem kívánám mélyen és részletekbe menően összefoglalni mindazt, amit a tanulmány lapjain elszórtan megosztottam, elvégre úgy érzem, hogy ahol csak lehetőségeim és képességeim megengedték, nyíltan szóltam. A gnosztikus szellemiség korántsem tartható a szó vulgáris értelmében tekintve népszerű, széles körben elterjedt világlátásnak és gondolkozásmódnak, és e tekintetben nem szabad, hogy megtévesszen bennünket a tradíciót övező, napjainkban tapasztalható fellángolás. A nagyvilágon szétnézvén egyfelől szilárdan tetten érhető egyfajta groteszk

„gnózis-divat”, alapvetően a New Age mozgalomnak és a mazonériának köszönhetően, ugyanakkor talán soha nem voltak még ennyire csekély számban azok, akik tisztán és joggal tekinthetik önmagukat gnosztikusnak. Mint ahogyan az általában lenni szokott, minél inkább közkézen forgóvá válik egy adott irányvonal és tanítási rendszer, annál valószínűbbnek tetszik a különféle degeneratív megnyilvánulásoknak felszínre törése, ez pedig – bár mint tendencia, kétségtelenül általánosnak tekinthető – kifejezetten nehézkessé és kihívásokkal teltté teszi a mi utunkat is, akik, mint ahogyan mondani szokás a gnosztikusok palástjára áhítózunk. Nem szabad azonban, hogy a gnosztikus szellemiség autentikus képviselőit több oldalról is szorító akadályok elcsüggedéssel töltsenek el bennünket, hanem – akár a jelenlegi tanulmány keretein belül foglalt ismereteknek megszívlelése által – keressük a tartalmas és szerteágazó kutakodásnak lehetőségét, és amennyiben a szellemi útnak bejárása céljából tervezünk zászlót bontani, ne hanyagoljuk el a megfelelő mértékben és minőségben megnyilvánuló tájékozódást, előkészítést és felkészülést.

A „sajátutasság” védelmében...

(Néhány megjegyzés a „közösség-
izmus” kapcsán)

Bevezetés gyanánt:

E tanulmányomnak keretein belül tulajdonképpen a saját tevékenységem során felmerülő leggyakoribb dilemma kapcsán kísérlem meg gondolataimnak formába öntését, elvégre amióta a Gnózisra való aktív ráirányultság, illetőleg az ennek szellemében megnyilvánuló metafizikai megvalósítás képezi mindennapjaimnak fókuszát, nem ritkán talál meg a kérdés, amely szerint lehetséges-e úgymond egyéni ösvényen, mindennemű vallási, spirituális és szellemi közösség kikapcsolása mellett kutakodni és előrehaladni ezen az úton, avagy csupán akképpen válhat sikerrel koronázhatóvá a vállalás, amennyiben azt konkrét irányvonal mellett elköteleződvén, egy meghatározott tradíció képviselőjeként próbálja megvalósítani a személy. Minthogy a gondolatkör voltaképpen azóta kíséri végig ténykedésemet, amióta első ízben erre az útra tévedtem, mostanra mintegy elkerülhetetlennek érzem annak megtételét, hogy egy hosszában és részleteiben egyaránt kimerítőnek szánt tanulmány formájában tegyek kísérletet álláspontom kifejtésére. Első ízben persze rögvést előre kell bocsátanom, hogy céloom mindezzel egyáltalán nem valamiféle

„magyarázom a bizonyítványomat” típusú kortesbeszéd, és nem is a saját út minden áron való legitimációjára tett erőltetett kísérlet, hanem a témakör alapos és körültekintő körbejárására irányuló vállalkozás, legalábbis én magam kétségtelenül ennek jegyében kívánok eljárni gondolataimnak papírra vetése kapcsán. Érdeemes ugyanis tekintetbe vennünk, hogy a probléma fontosságához és lényegi voltához kérdés sem férhet, elvégre valamennyi szellemi úton járó személy esetében szükséges annak alapos végiggondolása, hogy haladásának ösvényét, illetőleg Hamvas Béla szavaival élve „üdvtervét” miként határozza meg.

Akadnak közöttünk olyanok, akik szerint a szellemi út bejárásának alapfeltétele (főként praxeológiai természettel rendelkező okok miatt) egy meghatározott tradíció mellett való elköteleződés, míg mások (mint például az általam rendkívül tisztelt és sokra tartott dr. László András) gondolatmenete szerint nem feltétlenül szükséges egyetlen kiemelt tradíció követése. Egyesek szerint a közösség (communio, ecclesia, societas) kihagyhatatlan és megkerülhetetlen tényező a szellemi úton járó számára, olyannyira, hogy egyes (főként neo-gnosztikus, pszeudo-kabbalista és modern rózsakeresztes) irányzatok egészen annak kijelentéséig mennek, hogy az adott hagyomány tanításai nem is tanulmányozhatóak egyénileg, csakis és kizárólag közösség keretein belül, míg mások ezzel szemben igenis elfogadják és elismerik a főként szoláris karakterrel rendelkező, egyéni utaknak létjogosultságát. Az én véleményem szerint a kérdés rendkívüli összetettségéből fakadóan nem igazán vehetjük a bátorságot (már amennyiben nem kívánunk roppant nevetségessé válni), hogy egyértelműen pálcát törjünk valamely alternatíva felett, avagy „ex cathedra” kikiáltani valamit egyedül üdvözítő lehetőségnek, míg a

másmilyen álláspontok képviselőit különböző hangzatos, minősítő célzattal rendelkező jelzők használatát latba vetvén igyekszünk hitelteleníteni. Vizsgálódjunk tehát lehetőleg minél objektívabb nézőpontra helyezkedvén ebben a kérdésben...

Személyes tényezők:

Jelen soroknak papírra álmódója számára az individualitás különösen is erőteljes jelentőséggel bír, voltaképpen amióta csak az eszét tudja. Egyes szám első személyre váltván elmondhatom, hogy életemnek nagyjából tízesztendő kora óta töretlen és következetes hittel és elkötelezettséggel viseltetek az egyéni életutak legitim voltát illetően, és bár a közösségi jelleggel rendelkező irányultságok létjogosultságát nem kívántam sohasem eltagadni, azt minden kétséget kizáróan felettébb nehezen tűrtem és viseltem, amennyiben ez utóbbi irányvonal képviselői megkísérelték saját álláspontjaikat rám oktrojálni. A lélektan területén néminemű jártassággal rendelkező személyként (bár ennek a gondolatnak igazságát érvényes tradicionális tudással rendelkezvén bárki beláthatja) egyértelmű számomra, hogy minden egyes individuum rendelkezik egyfajta temperamentummal, egyfajta bázis-személyiség struktúrával, amelynek természetét és milyenségét voltaképpen mintegy a születésen túlról (persze egyáltalán nem valamiféle vulgáris reinkarnáció-felvetés értelmében) hozza magával, és amely e világi sorsára – finoman szólva – rendkívül erőteljes hatással bír. Az én esetemben ez minden bizonnyal egyfajta sajátosság, rendkívül erős individualitás-éntudat képében látszott manifesztálódni, amely voltaképpen kétségkívül „hajlamosít, bár nem predestinál” bizonyos sors-szerűségekre. E világnak terein belül megnyilatkozó elsődleges orientációmát mindig is

az egyéni lehetőségek, ösvények, és irányultságok felkutatásának szándéka határozta meg, és ellentétben sokakkal számomra mindig is erőteljes negatívnak hatott, amennyiben egy bizonyos dologi megnyilvánulás (legyen az tárgy, zenei stílus, vallás, vagy társaság) túlságosan is népszerű, illetőleg sokak által kedvelt, vagy követett. Általánosságban elmondható, hogy igyekeztem megkeresni azokat a területeket, amelyek a legkevésbé ismertnek, legkevésbé népszerűnek és kétségtelenül a legkevesebb követővel rendelkezőnek számítottak, egészen odáig elmenően, hogy életemnek egy pontján túl kimondottan olyan ösvények irányában nyilatkoztak meg abszolút preferenciáim, amelyeket rajtam kívül még senki sem taposott, rajtam kívül még senki sem követett sohasem. Ez az éppen aktuális életszakaszaimnak és körülményeimnek függvényében lehetett a lehető legnépszerűtlenebb frakció egy stratégiai játékban, de akár az elképzelhető legkisebb létszámú, legismeretlenebb és legjelentéktelenebb vallási irányzat is.

Az emberek közül nem kevesen azon álláspontra helyezkednek, hogy mindaz, amit sokan követnek, amiben sokan hisznek, amit sokan megvásárolnak, annak kapcsán egészen bizonyosan nem állhat fenn számottevő tévedés lehetősége, az én esetemben viszont leggyakrabban úgy vetődött fel a kérdés, hogy „az az út, amelyet sokan követnek, az egészen bizonyosan nem az én utam”. Mindennek belátásához nem bizonyult szükségesnek számomra semmiféle előzetes prekonceptió megléte, semmiféle előzetes tudás rendelkezésre állása, mondhatni mintegy intuíció-szerűen ébredt fel bennem ez a fajta preferencia. A serdülőkor környékén persze valamelyest megnyílt a látóterem a közösségi utaknak irányában, azonban mindez valamiképpen másmilyen módon nyilvánult meg és alakult, mint a kortársaim körein

belül megszokottak számító módozatok, így például ami sokaknak számára valamely politikai irányzat tábora, társadalmi eszme követői köre, avagy esetleg könnyűzenei együttes rajongói csoportja, az számomra mint valamilyen szerzetesrend, vagy vallási felekezet jelentett kapcsolódási pontot a közösségi léttel. Azt lehet tehát mondani, hogy a „közösségiség” irányában fogékony időszakom is a „minél individualizáltabb, minél egyedibb, annál jobb” mottó tengelyén belül bontakozott ki, azaz a korai tömegpszichológia által bevezetett fogalommal élve sohasem kívántam mintegy „feloldódni a közösséggel való azonosulásban”. Amikor és amennyiben közösséget kerestem, az számomra mindenkor a kisközösség víziójában számított kristályosíthatónak, a számosság és nagyszámúság sokakkal ellentétben az én szememben mindig is inkább számított taszító jellegzetességnek és negatívumnak, mintsem hogy a rokonszenvedés érzését keltse bennem. 2010 után, azaz húszesztendő koromat követően már egyáltalán nem kerestem mást, mint a közösségi lét lehető leglimitáltabb, leginkább kisközösségi keretek között megnyilvánuló és megnyilvánítható lehetőségeit, mígnem végső soron arra jutottam, hogy szellemi utazásomat egyéni úton valósítom meg. Persze, természetesen esetemben sem lehetséges úgymond „vegytisztán” egyéni ösvényről beszélni, megítélésem szerint azonban mégis a „sajátutasság” hipotetikus kategóriájába tartozónak számíthat irányultságom, ugyanis sem a tradícióválasztás kérdéskörét alapul véve nem mondható elköteleződöttnek egyetlen partikuláris hagyomány mellett sem, illetőleg a közösségi létben formát öltő megélési módozatok is alapvetően kívül esnek érdeklődési körömn.

„Sajátutasság”, mint életút:

Mielőtt még alaposabban belemerülnénk körüljárandó témakörünk részleteibe, a tisztánlátás kedvéért szeretnék néhány bekezdést szentelni a magam saját útjának (ígérem, ezúttal igen vázlatos) bemutatására, még hozzá azon célból, hogy ennek bizonyos mértékű és szintű megismerése által Olvasóm maga vonhasson tanulságot afelett, hogy ösvényem vajon tekinthető-e szellemi szempontok szerint legitimnek nevezhető haladási irányvonalnak, avagy sem. Ennek meghatározása ugyanis korántsem elhanyagolható mértékű jelentőséggel bír, hiszen mainapság számtalan „ad hoc” jellegű spirituális praxist illetnek az „egyéni út” jelzővel, amelyeknek esetében sajnos igencsak gyakran fennáll a teljes és végletes deviáció jelenvalósága, azaz az ezeken járók, bár a saját látószögükből szemlélvén haladást tapasztalnak, ez a fajta haladás az optimálissal („Sursum vivere”) éppen ellentétes irányban – azaz lefelé, a széthullás irányában – valósul meg, avagy jobb esetben az illető csupán egy helyben toporog, és valójában nem igazán jut el sehová sem. Az én saját utam tengelypontját voltaképpen a Gnosis, azaz a direkt, személyes, tapasztalaton alapuló Tudás, illetőleg az ennek irányában megnyilvánított törekvés képezi, tehát végső soron az Istenről, végső és valódi Önmagam(i)ságomról való tapasztalatszerzés és Tudás irányába mutat.

A Tudásnak eme fajtája azonban mindenképpen együtt kell, hogy járjon egyfajta megvalósításra irányuló törekvéssel, hiszen ahogyan korunk egy Bölcsse megfogalmazza: ez a létszemlélet egyenesen „kiált a megvalósításért”. Ennek a szemléletnek követője számára ugyanis egyáltalán nem lehet elegendő, hogy doktrinális ismereteinek elmélyítése útján,

avagy valamiféle direkt, intuitív tapasztaláson alapuló felismerés által eljut a Gnosis egy meghatározható (avagy éppen kevésbé meghatározható) szintjére, hanem ennek a Tudásnak és megtapasztalásának a megvalósítására, jelenvalóvá tételére szükséges törekednie. Egyszerűbben szólván egyáltalán nem elegendő csupán mondogatni és unostalan ismételni bizonyos frázisokat, hanem ezeknek minél mélyebben és teljesebben való átélésére, realizációjára kell helyezni a hangsúlyt. E realizációs törekvés esetében főként olyan hagyományok bevonása mellett ölt formát, mint a kereszténység valóban gnosztikus irányultsággal bírónak nevezhető irányvonalai, illetőleg (mostanság főként és különösen) a hermetikai alkímiai tradíció, és kétségkívül a tradicionális theurgia és kabbalah tanításai.

Erre a fajta meghatározásra és meghatározottságra a tárgykört illetően csupán felületes jártassággal rendelkező személyek esetenként rásüthetik, hogy valamiféle korunkban divatos, „nyúédzsos” szinkretizmussal állnak szemben, avagy „a gnoszticizmus eretnokség” végsőnek szánt érve által igyekeznek hatálytalanítani mindazt, amit az iméntieknek során kifejtettem. Éppen evégett igyekszem rögvést kijelenteni, hogy a magam részéről óriási energiákat fektetek abba, hogy a különféle pseudo-spirituális és ál-metafizikai, René Guénon szavaival élve ál-, illetőleg ellenbeavatási természettel rendelkező irányzatokat elkerüljem, és bármerre is kalandozzak, azt kizárólag egyfajta szigorú regularitás szem előtt tartása mellett tegyem. Úgy is mondhatnám, hogy számomra alapvető jelszó gyanánt válik megfogalmazottá a regularitás, legalábbis ami a szellemi és metafizikai kérdéseknek körét illeti. Amikor például az Iszlám misztikus ágazataival foglalkozom, akkor semmi esetre sem mondjuk

Inayat Khan, vagy Bawa Muhaiyaddeen tanításait veszem alapul, hanem olyan szerzők szellemiségére és munkásságára támaszkodom, mint Ibn Arabi, Abdul Qadir Gilani, avagy esetleg Al-Ghazali. Ugyanígy számomra a gnosztikus hagyomány nem Samael Aun Weor, C. G. Jung, Rudolf Steiner, vagy Helena Blavatsky nevével kezdődik, hanem „legalábbis” olyan nagy és kiváló személyiségek tanításai által, mint René Guénon, Arturo Reghini, a fiatal Julius Evola (az ő esetében az a rendkívül izgalmas és érdekes mágikus világszemlélet nyűgöz le, amelyet húszas éveiben dolgozott ki és képviselt, későbbi munkái már kevésbé számítanak számomra relevánsnak), Agrippa, Paracelsus, avagy Komjáthy Jenő. Személyes érdeklődési köreim kapcsán mondhatni elsősorban arra vagyok kíváncsi, hogy miként lehetséges olyan módon metafizikával és spiritualitással foglalatосkodni, hogy az egyfelől kikerüljön a mainstream, túlnyomórészt tisztán exoterikus természettel rendelkező vallások és irányzatok értelmezési keretrendszeréből, és ezzel párhuzamosan lehetőség szerint messzire kerülje el a New Age spirituális mocsarait és állóvizeit. Praxeológiai szempontok szerint (ön)vizsgálódván azt mondhatom, hogy a szakramentalitás és ritualitás irányában kifejeződő elköteleződéséből fakadóan, elsősorban a számomra adatott Rítus által próbálok egyre és egyre közelebb kerülni az Abszolútumhoz, azaz egyfajta „rítusra centrált” praxis mellett teszek hitet.

Ez irányú tevékenységem legfőbb fókuszja a kérdéses szertartásnak zárt keretek között való végzése, amely gyakorlattal szemben persze nem kevés ismerősöm fogalmazza meg abbéli aggályát, hogy egy ilyen ténykedés alapvetően ellentmond a Liturgia valódi céljának, nevezetesen a közösségi jelleg megvalósulásának. Bizonyos fokon magam is elismerem

ezeknek a felvetéseknek létjogosultságát, és – ugyancsak bizonyos fokon – igazat adok azoknak a megközelítéseknek, amelyek e szertartásnak főként közösségi jelleget tulajdonítanak. Megközelítésmódjaink között abban vélem felfedezni a különbséget, hogy míg ezen ismerőseim a Szent Cselekmény áldozati jellegét hangsúlyozzák (azaz Krisztus kereszttáldozatának megújítását), avagy az Utolsó Vacsora kapcsán elsősorban közösségi eseményként értelmezik, az én megközelítésem a theurgikus jellegre helyezi a hangsúlyt, tehát az érdekel, hogy én magam Mit (jobban mondva inkább Kit) találok, avagy vélek felfedezni a kehelyben és paténán. Ezek megítélésem szerint különféle aspektusait képezik, ám valójában mind részét alkotják a Szentség lényegiségének, és voltaképpen inkább egyéni megközelítésmód kérdése, hogy mely látásmód válik hangsúlyossá és hangsúlyozottá a személy (avagy a közösség) életében. Ehhez kapcsolódóan azonban mindenképpen szükséges számunkra egy újabb, rövidebb szabott kitérőnek megejtése, amennyiben a precizitás kedvéért el kell mondani, hogy a különféle rituális cselekmények természete, célja és ha úgy tetszik, eszközkészlete meglehetősen különbözhet egymástól, és a tradicionális ösvényeken mindig is jelenvalónak számított a magányos és közösségi keretek között végzett rítusok között való különbségtétel. Az én gondolatmenetem e ponton tehát elsődlegesen azt kívánja firtatni, hogy miként kezelhető a kérdés azon rítusoknak kapcsán, amelyek egyaránt végezhetőek magányosan, illetőleg közösségi keretek között.

Amennyiben a közösségi tényezőket (áldozat, esetleg szeretetlakoma) vesszük alapul, úgy valóban szükségessé válhat tehát – persze megint csak bizonyos fokon – megerősítenem azon ismerőseimnek igazát, akik szerint nem

ildomos a sajátomhoz hasonló szertartást végezni konkrét közösség jelenléte nélkül, elvégre ezen a ponton (jelesül az ő nézőpontjukra helyezkedvén) tényleges okkal vetődhet fel a kérdés, hogy vajon miféle szeretetlakoma az, amelyet a házigazda úgymond egymagában ül meg. Ha azonban a mélyebb, mondhatni theurgikus szempontok szerint megnyilvánuló értelmet nézzük, akkor voltaképpen teljes mértékben lényegtelenné válik, hogy kézzel fogható módon jelen van-e, osztozik-e benne valamiféle közösség, avagy sem. Ilyen jellegű nézőpontok megjelennek többek között a keresztény orthodoxia körein belül is, ahol egyáltalán nem számít megengedhetetlennek, amennyiben a Liturgiát végző áldozópapon (és egy ministráns, vagy kántoron) kívül nincsen jelen más a szertartás során, elvégre bizonyos megközelítések úgy tartják, hogy a celebrációt végző papot mindig két, láthatatlan alakban jelenlevő angyal segíti, így valójában soha nincs egyedül, még abban az esetben sem, amikor nem áll rendelkezésre megfelelő számossággal rendelkező gyülekezet. Hasonló módon megnyilvánulni látszó hozzáállás érhető tetten a karthauzi hagyomány keretein belül, ahol még jelenleg is dívik azon szokás, hogy minden egyes szerzetespap különálló mellékoltár előtt végzi a Liturgiát, bár az igazság kedvéért szükséges megjegyeznünk, hogy mindegyiküket ministráns segíti, elvégre valóban előfordulhatnak olyan történések (példának okáért a szertartást végző hirtelen rosszullete, avagy egyéb zavaró tényezők), amelyeknek felmerülése esetén szükségessé válhat a segítő beavatkozása. Ennek ellenére azonban – a lényegyet tekintve – semminemű hatást nem gyakorol a szertartás érvényes voltára azon tény, hogy az áldozópapon kívül jelen van-e valamiféle közösség, avagy sem.

A magam részéről azt gondolom, hogy a közösség szerepe a szakramentális szertartás során tulajdonképpen attól függ, hogy ezen rendkívül összetett eseménynek éppen melyik aspektusát hangsúlyozzuk. Az én esetemben tehát a kérdéses Rítus elsősorban theurgikus vetületei miatt rendelkezik alapvető fontossággal, ennek gyakorlása pedig egyáltalán nem igényel közösségi jelenlétet. Felmerülhet persze annak kérdése, hogy vajon Krisztus eredeti szándéka szerint való-e ezen általam képviselt megközelítésmód, az Utolsó Vacsora történéseit alapul véve ugyanis – mint fentebb írtam – bizonyos szempontok szerint vizsgálódnak igazat kell adnunk azon álláspont képviselőinek, akik a Cselekmény közösségi jellegét hangsúlyozzák. Válaszamat megfogalmazván azt tudom mondani, hogy ismételten csak érdemes megvizsgálunk a krisztusi tanítás talaján álló orthodox és katolikus tradíciókat, amelyeknek szertartásait felületes rátekintés birtokában vizsgálván okkal lenne felvethető az erőteljes eltávolodás az Evangélium gyakorlatától. Bizonyos protestáns felekezetek (és persze sajnos a liturgikus reformot követően maga a Római Katolikus Egyház is) ebből a gondolatból kiindulván tesznek kísérletet az eredeti krisztusi gyakorlathoz való visszatérésre, amely kezdeményezés bizonyos szempontból persze hasznára válhat egyeseknek, azonban érdemes figyelembe vennünk azt a kérdést, hogy vajon miért is képviseli az eredeti katolicizmus és orthodoxia, mint valid tradíciók azt az álláspontot, hogy a Szent Liturgiát szigorú szertartásrend szerint ünneplik, és nem egyszerűen az Utolsó Vacsorát – mint konkrét eseményt – elevenítik fel, ha úgy tetszik, élük újra általa, mint ahogyan ezt a protestánsok teszik.

Meghúzódik persze egyfajta látszólagos szakadék az evangéliumi értelmezés és a szakramentális katolicizmus-

orthodoxia gyakorlata között, ám amennyiben a Szentmisét, mint Szent Cselekményt mélyebb értelmében vizsgáljuk, ennek a szakadéknak látszólagos és illuzórikus volta könnyedén nyilvánvalóvá válhat számunkra. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a Szent Liturgia cselekménye rendkívül ősi (tehát voltaképpen a kereszténység alapítását megelőző) forrásokra nyúlik vissza, hanem arról is, hogy a Rítus mélységei sokkalta kiterjedtebbek és szerteágazóbbak annál, mintsem hogy a pusztán szeretetlakomaként, avagy áldozati cselekményként való definiálásával megelégedhetnénk. Hogy szeretetlakomae a Szent Liturgia? Áldozati cselekmény-e a Szentmise? Természetesen! Ez is, és az is... ám lényegét tekintve sokkalta mélyebb, sokkalta több ezeknél. Tény és való, hogy a keresztény-gnosztikus Szent Liturgia alapvetően a jézusi alapításra, nevezetesen az Utolsó Vacsora eseményeire épül, azonban lényegét tekintve egyúttal kapcsolatot teremt olyan ősi, tradicionális rítusokkal, amelyek nélkül páratlan gazdagsága bizony aligha fejeződhetne ki a maga teljességében. Maga Krisztus, emberi természetét tekintve rendkívül avatott ismerője volt ezeknek a tradícióknak (ez a felvetés persze korántsem jelent egyet annak „nyúédzses” vélelmezésével, hogy ifjúkori éveinek folyamán indiai bölcsektől tanult, pusztán azon tényekre kívánom felhívni a figyelmet, amely szerint Krisztus kiválóan ismerte a héber tradíció felszíne alatt futó, ha úgy tetszik „underground” áramlatokat, illetve azon tény mellett sem igazán volna érdemes elsiklanunk, hogy életének egy szakaszát Egyiptom földjén kényszerült eltölteni), belőlük (is) merítvén bontakoztatta ki a maga szellemiségét és tanítását, éppen ezért pedig teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy a Szentmise mélyebb, theurgikus szemlélettel rendelkező értelmezése és megközelítése teljes mértékben akarata és szándéka szerint

valónak lehet tekinthető. A kereszténység (legalábbis annak gnosztikus irányultsággal bíró változatai) egyfelől evangéliumi természettel rendelkező hagyomány, másfelől azonban valódi bölcsességtradíció, így értelmezése során magának a primordiális tradíciónak tanításait szükséges figyelembe vennünk.

Ezen hosszas kitérő által voltaképpen azt kíséreltem meg bizonyítani, hogy miért is nem lehet pusztán azon érv alapján kikezdeni a Szent Liturgia közösségen kívüli gyakorlásának valid voltát, amely szerint az Evangélium tanításából kiindulván mindez nem vezethető le. Véleményem szerint ugyanis a Liturgia nem egyszerűen közösségi jelleggel bíró szeretetlakoma, nem egyszerűen a Szövetség megújításának gesztusa, és nem egyszerűen áldozati gesztus (ezek is, de nem egyszerűen, és nem is kizárólagosan), hanem mindezek mellett (és bizonyos szempontból nézve ezeken túlmenően) theurgikus vetületekkel is bír, amelyeknek kifejeződéséhez nem szükséges mások direkt jelenléte, sőt mi több, mindez olykor kifejezetten ártalmára van. A Szent Liturgia áldás forrása, általa Isteni Erőknek kifejeződése válik megtapasztalhatóvá, valamint a Szellem különféle ajándékainak kiáradására is lehetőséget teremt. Lehetőséget biztosít a direkt, személyes tapasztalásra, az Istenséggel, valódi Önmagunkkal való kendőzetlen találkozásra, valamint a Gnosis egyre és egyre mélyebb, és egyúttal egyre magasabb szinteken megnyilvánuló kifejeződésére, tehát voltaképpen az Istenség önmagamba fogadásának megszentelt cselekményére, mindehhez pedig egyáltalán nem szükséges, hogy bármiféle közösség látható alakban képviselje önmagát a szertartást végző áldozópap körül. Ezek az egyes személyek misztikus módon pusztán attól is jelen lesznek a Liturgián, amennyiben a

pap imái által megemlékezik róluk, illetőleg abban az esetben is részesülnek a Cselekmény áldásaiból, amennyiben fizikális síkon nincsenek jelen az adott történésnek során. Tér és idő ebből a szempontból egyáltalán semmit sem számít.

A magam részéről tehát arra az álláspontra helyezkedem, hogy „sajátutasként” teljesen legitim módon működtethető az a fajta praxis, amelyet az imént Olvasóimmal megosztottam. Felmerülhet persze azon ellenérv, hogy az én esetem voltaképpen meglehetősen egyedinek, és ebből kifolyólag egyszersmind meglehetősen ritkának is tekinthető, és semmiféle értelemben nem lehetséges ösvény gyanánt kijelölni mindenki számára. Nos, ezzel a felvetéssel természetesen egyet kell értenem, azonban egyúttal szükségesnek mutatkozik kiegészítenem egyfelől azzal a meglátással, hogy a magam részéről sohasem állítottam, hogy a saját utamat bárkinek is követnie kellene (annak deklarációja pedig főként nem hangzott el részemről, hogy az általam járt ösvényt alkalmasnak tartom arra, hogy tömegek kövessék), másfelől pedig azon meggyőződéssel, hogy az ember bizonyos alkati adottságai és tendenciái által voltaképpen predestinálttá válik bizonyos életutak bejárására, így esetemben a személyiségem lényegi részét képező egyfajta nagyon erősen felfokozott individualitás-tudat alapvetően hajlamosít az elkülönülő, egyedi utaknak bejárására. Nem lehetséges tagadni persze, hogy sokaknak számára spirituális szempontból igenis fontos a közösségi lét megélésének igénye, ugyanakkor fenntartom annak erőteljes vélelmezését, hogy kétségkívül léteznek azok a „mások”, akiknek esetében másfajta ösvények bizonyulnak működtethetőnek. Írásommal nem is az a célom, hogy a közösségi vallásosság és spiritualitás különféle formáit bíráljam, mint ahogyan az sem, hogy a magam elkülönülő,

egyéni útjának érvényét és létjogosultságát bizonygassam. Mindösszesen valamiképpen választ kívánok adni azon felvetésekre és bírálatokra, amelyeknek fókuszában a „sajátutasság” validitásának megkérdőjelezése áll, és amelyek szerint eme irányultság főként és elsősorban az „ego által vezéreltek”, a „spirituális gőg fogságában sínylődők”, az „alázatra képtelenek”, és az „idomulni nem hajlandók” ismérve.

A „mesterkérdés”:

A „sajátutasság” képviselőivel kapcsolatban megfogalmazott, leggyakrabban felmerülő ellenérv szerint ahhoz, hogy valaki szellemi utat járjon, alapvetően szükséges egy mester vezetése, elvégre „akit nem mester vezet, azt a Sátán vezeti”. Magam is támogatom ezt a gondolatot, hiszen bizonyos fokon úgy vélem, hogy a szellemi út járása gyakorlatilag lehetetlenségnek számít anélkül, hogy a személy tanítvány módjára valamely érvényes és hiteles mester vezetésére bízta önmagát. Mindennemű beavatási út (és ez hatványozottan igaznak mondható azokkal az ösvényekkel kapcsolatban, amelyeket magam is tekintetbe veszek, jelesen a gnosztikus szellemiség, a hermetikai alkímiai tradíció és a kabbalah) alapvető jellegzetessége a „lélektől lélekig” való átadás, azaz egyfajta tanítványi láncolat jelenvalósága. Ez az alapvetés az én nézőpontom szerint is teljes mértékben nyilvánvalónak számít, néminemű pontosításnak azonban mindenképpen szükségét érzem annak érdekében, hogy bizonyos különbségtételekre sor kerülhessék. Elsődlegesen arra hívnám fel a soraimat olvasók figyelmét, hogy a tradicionális mester-tanítvány viszony önmagában még egyáltalán nem jelent „közösség-izmust”, még akkor sem, amennyiben a mesternek egyszerre több tanítványa van. Ez utóbbi esetben is leginkább szellemi körről, vagy kisközösségről beszélhetünk, de semmi esetre sem a szó modern, hétköznapi értelmében felvetett közösségről. Radikálisabb hangvételt felöltvén azt is mondhatnám, hogy a „közösség-izmus” éppen a valódi szellemi közösség ellenében áll, és ebben a minőségében kimondottan alkalmas arra, hogy a tradicionális mester-tanítvány láncolat tanátadási jellegét módszeresen aláássa és elpusztítsa. Mindazok, akiknek már részük lehetett úgynevezett

spirituális közösségekbe való bevonódásra, lényegében pontosan átláthatják állításom igazságtartalmát. Tanulmányom pszichológiai tényezőket vizsgáló szakaszában részletesen is szót ejtek a kérdéskör kapcsán, most azonban fordítsuk figyelmünket inkább a „mesterkérdésre”.

Mint ismeretes, mainapság autentikus mestereket fellelni a lehetetlenséggel határos, és bármennyire is hangoztatják magukról oly sokan, hogy ők bizony különféle magas presztízzsel rendelkező szellemi irányzatok mesterei, túlnyomó többségüknek esetében a mesteri létállapotnak valóságos paródiáját nyílhat alkalmunk tetten érni, amelynek keretében a mesteri létezmód valódi természetét voltaképpen a feje tetejére állítják. Mindez halmozottan igaznak mondható az általuk vezetett tanítványi körre, vagy közösségre, amely rendszerint szintúgy valamiféle groteszk és sötét inverzét képezi a valódi szellemi tanítványi közösségeknek. Jelenleg szinte boldog-boldogtalan számára lehetségessé válik, hogy néhány esztendő alatt a jóga, reiki, pránanadi, avagy esetleg a kabbalah mesterévé váljon, majd pedig nem ritkán borsos összegek ellenében különféle tanfolyamok keretein belül másokat is beavasson az általa képviselt (kontra-)tradícióba. Mi sem festi le jobban korunk kétségbeejtő valóságát ezen a téren, mint annak a szomorú igazságnak a megfogalmazása, hogy a mai „mestereket” a régi idők mesterei még tanítványnak sem fogadták volna el, ugyanis a tanítványi létnek is vannak bizonyos, sőt mi több, szellemi szempontok szerint meglehetősen magas és szigorú kritériumai. Így tehát valódi mesterrel lenni napjainkban (és főként Országunk területén) szinte lehetetlenség, valódi közösségekről pedig talán egyáltalán nem is beszélhetünk.

Korunk spirituálisnak titulált közösségei rendszerint nem egyebek, mint közönséges szekták, amelyeknek keretein belül tisztán rajzolódnak ki a lehető legmarkánsabb anomáliák. Az interneten kutakodván szinte az első keresőszóra „mesterek” tucatjai kerülnek elő a homályból, őket személyesen megismervén azonban (legalábbis az én élményeim kétségkívül efelé mutatnak) gyakorta támadhat azon meglátásunk, hogy az illető szellemi értelemben egy ötéves gyermek színvonalát sem igazán éri el, és ráadásképpen még nem is szóltunk legtöbbször igazán siralmasnak tekinthető pszichés állapotukról és morális színvonalukról. Szellemi utamnak legelején meglehetősen fájdó szívvel vettem tudomásul, hogy a legtöbb, önmagát mesternek nevező személy esetében kilóg úgymond a lóláb, azaz még csak nem is szükséges számottevő mértékű lélektani ismerettel rendelkezni ahhoz, hogy tetten érjük az általuk képviselt (ál)szellemisség igazán súlyos anomáliáit. Ezek az emberek sajnálatos módon a még náluknál is sérültebb, és önmaguk valódi lényegéből még erőteljesebben kifordult személyek között halászgatván gyűjtenek össze sokszor igencsak népes „tanítványi” kört önmaguk számára, akiket aztán buzgó módon vezetnek valami felé... csakhogy e „valami” nem ritkán igazán sötét természettel bír. A spiritualitás gigantikus piacterén járva valóban azon érzésünk támadhat fel, mintha csak a „tízmillió szellemi mester” országában járnánk, ez persze teljes mértékben abszurditásként könyvelhető el.

Hogyan lehetséges tehát kiküszöbölni a „mesterkérdést”, és átlibbenni azon problematikán, hogy tradicionális értelemben a személyes átadás folyamata nem kikerülhető? Korunk nem túlságosan nagy számban tetten érhető pozitívumai közül kétségtelenül az egyik, hogy

mainapság voltaképpen a legmagasabb rendű tanítások is mintegy közkézen forognak, így amennyiben a kereső elég szemfüles, lehetősége nyílhat szabadon, és lényegében teljesen ingyen kihalászni egynéhány valóban értékes drágakövet a tengernyi szemét közül. A régi idők nagy mestereinek tanításait napjainkban jóformán úgy dobják utánunk, és bár ebből kifolyólag borzasztóan óriási a veszélye annak, hogy a kereső elveszik és tévútra téved a nagy zajban, a szellemi út igazi vándorai számára ez a tendencia azért megnyithat néminemű lehetőségeket. Tudjuk, hogy a letűnt korok mesterei meglehetősen magas követelményeket támasztottak tanítványaikkal szemben, így biztosítván, hogy tudásukban csakis azok osztozhassanak, akik ezt a Tudást valóban megérdemlik, a méltatlanok előtt pedig következetesen elzárták kapuikat. Jelenleg szinte egyáltalán nem áll fenn ez a fajta szelekció, így szellemi tanításokkal szinte bárki találkozhat, és voltaképpen bárki foglalkozhat velük.

E jelenségnek felfedhetőek kétségkívül markáns árnyoldalai, nevezetesen hogy talán még sohasem létezett kor világunk történetében, amikor is ilyen jelentős számban randalíroztak többé-kevésbé elmebetegnek titulálható személyek a spirituális térben, és még csak nem is beszéltünk azokról, akiket a szellemi diszciplínák helytelen alkalmazása tett bizonyos fokon elmebeteggé. Mindemellett azonban szükségesnek mutatkozik kifejezmem a helyzet nyilvánvalóan felmerülő pozitív aspektusaival kapcsolatban megfogalmazott kedvező véleményemet, elvégre a valódi szellemi tanítások széles körben megnyilvánuló tetten érhetősége megnyithatja a kaput azon igaz keresők előtt is, akik másmilyen módon sohasem juthattak volna hozzájuk. Amennyiben ugyanis néhány mélyebb pillantást vetünk a jelenleg regnáló „spirituális

elit” működésére, nem szükséges túlságosan sokat vizsgálódnunk, hogy végső soron igazat adjunk Krisztus azon kijelentésének, amely szerint a farizeusok és írástudók olyanok, mint akik megkapták a Mennyek Országának kulcsait, ők maguk azonban nem akarnak bemenni, és másokat sem engednek be oda. Korunk vallási vezetői jelenleg is felbecsülhetetlen jelentőséggel bíró szellemi kincsek felett rendelkeznek meglehetősen silány kincstárnokok gyanánt, azonban amellett, hogy ők maguk sem képesek megérteni, megélni és használni őket, ráadásuképpen még másokat is megfosztanak ennek lehetőségétől. Világkorszakunk őszinte, és szellemi értelemben önmagát komolyan gondoló keresője azonban – mint mondtam – bizonyos szinten profitálhat úgymond ebből a példátlan kiárusításból, és amennyiben elég szemfüles, bölcs és körültekintő, érvényes tradicionális tudás birtokában akár össze is állíthatja önmaga számára az adekvát doktrinális háttérrel és működőképes praxist.

Annak ellenére tehát, hogy az általam figyelembe vett hagyományok elvben megkövetelik a mester-tanítvány kapcsolaton alapuló személyes átadás jelenvalóságát, több author is egyetérteni látszik abban, hogy korunkban a valóban hiteles, és szellemi értelemben komolyan vehető mesterek hiányában felmerülhetnek úgymond „nem konvencionális” megvalósítási alternatívák, azaz elvben lehetséges (tehát nem kizárt) kézzel fogható módon jelenvaló mester közreműködése nélkül bejárni az utat. Nem is beszélve arról, hogy egy mester korántsem csupán a materiális síkon megvalósuló formában képes jelen lenni az életünkben, hanem olyan módon is kifejthet bizonyos fokú szellemi hatást, hogy éppen nem nyilvánul meg számunkra testi formában. Sőt mi több, bizonyos szellemi tekintélyek (és most egyáltalán nem a New

Age körein belül számon tartott és propagált „felemelkedett mesterekről” beszélünk) még sokkalta hatékonyabban képesek szellemi influenciák mozgósítására úgy, hogy közben nem tartózkodnak a materiális keretek között, elegendő csupán a szentek közbenjárásának lehetséges voltát tekintetbe vennünk. Bizonyos szerzők felvetik, hogy a mester (guru) valójában önmagam magasabb aspektusait képviseli, és mint ilyen, voltaképpen megnyilvánulhat úgymond internalizált formában is, azaz egyáltalán nem szükséges, hogy éppen mondjuk „másvalaki” legyen számunkra.

Sietek azonban megjegyezni, hogy mindez egyáltalán nem egyenlő azzal, mint amikor valaki csak úgy „nyúédzsés” módra kijelenti, hogy ő bizony a saját maga mestere. Ilyen ugyanis nem lehetséges, elvégre a mester mindig önmagam megvalósítható és megvalósítandó, magasabb és nemesebb lehetőségeit képviseli, és mint ilyen, alapvetően nem lehet aktuális önmagam. Én magam, mint aktuális önmagam értelemszerűen nem lehetek aktuális önmagam mestere, de önmagam, mint megvalósított, aktuális állapotomat meghaladott Önmagam bizony már fejthetek ki ilyen jellegű hatásokat önmagam, mint aktuálisan megnyilvánuló önmagam irányában. Így tehát, bár tény és való, hogy alapvetően az volna a tradicionális értelemben adekvátnak tekinthető megvalósítási út, amennyiben élő mester és élő tanítvány alkot egymással láncolatot, bizonyos esetekben (példának okáért egy adekvát módon felfogott egyéni úton) lehetséges lehet úgymond mesterek jelenléte nélkül is előrehaladást elérni. Fontos azonban még egyszer nyomatékosítanunk, hogy a mester jelenlétének hiánya egyáltalán nem jelent egyet azzal, hogy ténylegesen nincs is mesterem, hanem arra hívja fel a figyelmet ezen lehetőség, hogy a mester megvalósulhat internalizált, azaz

belsőleg megvalósított és megélt formában is. Vegyük azonban tekintetbe, hogy mindez nem valamiféle okkult, paranormális, avagy (Isten mentsen tőle) egyenesen médiumi kapcsolatra utal. Rákóczik, „szenzsermenek”, különféle angyalok és arkangyalok, avagy esetleg csillaghajós kapitányok nem fognak vezetni senkit sem, és amennyiben az egyén mégis ilyeneket tapasztal önmaga körül valamilyen formában, nos, ebben az esetben sajnos érdemes komolyan fontolóra vennie annak lehetőségét, hogy egyáltalán nem a jó úton halad.

A közösségi lét néhány jellegzetessége:

Beszéljünk most arról, hogy vajon miért is érezhetik oly sokan jelentőségteljesnek és fontosnak a közösségi lét lehetőségét a szellemi úton. Megerősíteni szeretném, hogy a magam részéről egyáltalán nem tartom önmagamban, feltétlenül negatív előjellel bírónak azon igényt, amennyiben valaki közösségi keretek között kíván spirituális ösvényeket járni, hiszen voltaképpen csakis önmagammat tenném módfelett nevetségessé, amennyiben a spiritualitás közösségi aspektusának létjogosultságát kétségbe vonnám. Összességében annyit szeretnék elérni ezzel a tanulmányommal, hogy éppen a közösségi keretek között megélt spiritualitás hívei számára tegyem valamelyest mélyebben érthetővé az egyéni utak szellemiségét, mindezt pedig egyáltalán nem tehetem meg úgy, hogy közben éppen az ő álláspontjukat vonom meglehetősen éles kritika alá. Szellemi kalandozásaim során viszont oly nagy számban értek el hozzám azon személyek rosszálló véleményei, akik a közösségi spiritualitás egyedül üdvözítő voltát vallván igyekeztek kétségbe vonni az én utamnak validitását, hogy mindenképpen szükségét érzem adekvát módon rámutatni látásmódjuk

hiányosságaira. Nem a közösségi lét ellenében írok tehát, hanem a „sajátutasság” mellett, mindezt pedig úgy kívánom megtenni, hogy egészen tisztán nyilvánvalóvá teszem: a spirituális közösségek létének értékét sohasem vonnám kétségbe. Léteznek ugyanakkor olyasfajta anomáliák, amelyek a közösségi lét igenlését pusztán „közösség-izmussá” változtatják, és amelyek a mennyiségi szempontok egyoldalú túlerőltetése mellett feledkeznek meg a minőségi szempontok hangsúlyozásáról.

Lássuk némiképp lélektani alapokra helyezkedvén a közösségi lét egynéhány aspektusának feltárását. A szociálpszichológia tudományterületének több szerzője helyezkedik arra az álláspontra, hogy a közösségekhez való tartozás igénye voltaképpen társas alapmotívumnak számít, azaz az emberek túlnyomó többségében egyfajta elemi vágy él annak irányában, hogy önmagát valamiféle nagyobb csoport részeként definiálhassa. A „valahova tartozás” társas alapmotívumának vizsgálata során Henri Tajfel veti fel, hogy az ember önmagáról alkotott képének kialakítása során tekintetbe veszi azokat a csoportokat, amelyeknek bizonyos szinten tagjaként tekint önmagára, és identitásának egy részét ezekből a csoportokból származtatja (Tajfel et al, 1971). Ez a fajta önkategorizáció az egyén társas identitásának hordozója, azaz az énfogalom azon aspektusait fejezi ki, amelyek az egyes csoporttagságokhoz kapcsolódó gondolatokból és érzelmekből származnak. Tegyük fel – pusztán és szigorúan a példa kedvéért –, hogy önmagunkra úgy tekintünk, mint mondjuk egy polgári konzervatív körhöz tartozó személyre. Önmeghatározásunk során tehát felmerül a „polgári konzervatív irányvonalhoz tartozom” gondolata, amely gondolat hatást gyakorol arra, ahogyan önmagunkra tekintünk,

ahogyan egyes véleményeinket megfogalmazzuk. A csoporthoz való tartozás abban segít bennünket, hogy földi életünk sokrétű keretei között könnyebben eligazodjunk, a csoportvéleményhez való igazodás által mintegy „vezér-véleményekre” tegyünk szert, illetőleg azon igényünket is táplálja a csoporthoz való tartozás, hogy hozzánk valamilyen tengely mentén hasonlóknak mondható, bennünket a magunk személyiségével és világlátásával együtt elfogadó emberek társaságában érezzük magunkat.

A legtöbb ember a „Ki vagy Te?” kérdésre legtöbbször a más emberekhez fűződő kapcsolataiban betöltött pozícióját megemlítvén válaszol, azaz úgy hivatkozik magára, mint mondjuk „apa”, „anya”, vagy „testvér”, illetőleg rendszerint felmutatják még legmarkánsabbnak tartott csoporthovatartozásaikat (pedagógus vagyok, keresztény vagyok, konzervatív vagyok) is. Moreno (1953) szerint a csoport egyfajta összekötő kapocsként funkcionál, amely voltaképpen az egyént kívánja bekapcsolni a szélesebb és tágabb társadalom működésébe. A *kiközösítés* társas, és az egyénre gyakorolt hatásaival foglalkozó kutatók rámutatnak, hogy a csoport a *valahova tartozás* társas szükségletét elégíti ki (Williams, Shore & Grahe, 1998; Williams, Cheung & Choi, 2000). A csoportok olyan értékeket kínálnak, amelyekkel szívesen azonosulunk, baráti kapcsolatokat biztosítanak, valamint biztonságot jelenthetnek és annak tudatát, hogy mások elfogadnak minket. Az emberek számára a pozitív önértékelés fenntartásához is nagyban hozzásegíthet a csoport. Ezt a jelenséget **BIRG**-nek (*basking in the reflected glory*) nevezték el a kutatók (Cialdini et al., 1976). Szívesebben hangsúlyozzuk például nemzetünkkel, egyetemünkkel, vallási felekezetünkkel való összetartozásunkat, amennyiben az

valamiképpen pozitív színben tüntethet fel minket, vagy önértékelésünket javíthatja. A csoporthoz való tartozás azonban észlelhető hátrányokkal is járhat, melyeket önmagunk nem feltétlenül élünk meg annak, környezetünk számára azonban különösen is negatívnak hathatnak. Önértékelésünk pozitív színezete attól is függ, hogy milyen színben látjuk azt a csoportot, amelyhez tartozunk, így megőrzésének szempontjából fontos, hogy csoportunkat mindig pozitívan értékeljük, sikeresnek, vonzónak és értékekkel telinek lássuk. Ez azonban sajnos sok esetben együtt jár azzal, hogy az olyan külső csoportokat, amelyeknek nem vagyunk tagjai, ezzel párhuzamosan negatívbabbnak értékelünk.

A *társas identitás elmélete* szerint amennyiben csoporttagságunkat egy külső, avagy belső tényező, mondjuk egy külső csoporttag megjelenése, vagy egy csoporttal kapcsolatos gondolat, emlékkép aktiválja, akkor a tagság befolyásolni fogja, hogy miként reagálunk egy adott eseményre, illetve hogyan észlelünk másokat. Az emberek alapvetően hajlamosak arra, hogy a saját csoportjukba tartozó személyt magukhoz hasonlónak, szimpatikusabbnak lássák, míg a külső csoport tagjával szemben főként a különbségeket és a negatív tényezőket keresik. Ez maga után vonja azt is, hogy inkább tesznek erőfeszítéseket arra, hogy a saját csoportjukba tartozónak kedvezzenek a másik csoport tagjával szemben. Az, hogy melyik csoporttagság mikor kerül előtérbe, ismét csak eltérő lehet az egyes csoportok esetében. Az *önkategorizációs elmélet* szerint az emberek számára fontos csoporttagságok az identitás részévé válnak és az önmagukról alkotott kép meghatározó darabjai lesznek (Turner et al., 1987). Az a tény, hogy például a „szociálpszichológia mesterkurzus” hallgatói vagyunk (remélhetőleg) csak egy félév erejéig kerül

előtérbe, azonban az, hogy az ELTE hallgatói vagyunk, már komolyabb mértékben meghatározza identitásunkat és társas önkategorizációnkat, nem is beszélve a nemünkről, vallásunkról, vagy politikai nézetrendszerünkről. Az, hogy ezek a csoportok mit is jelentenek a számunkra, milyen előnyökkel, hátrányokkal és kötelezettségekkel jár a hozzájuk való tartozás, illetve hogy ez milyen érzelmeket is jelent nekünk, tanulás útján sajátítjuk el. Megfigyelhetjük az egyes csoporttagok viselkedését, elsajátíthatjuk a csoport normáit, ezzel pedig valójában arról szerzünk tudomást, hogy mit is jelent egy adott csoport tagjának lenni. Ugyanígy szerezhetünk információkat más, külső csoportokról is. Az a tény, hogy önmagunkra egy adott csoport tagjaként tekintünk, tulajdonképpen együtt jár azzal, hogy valamiféle *sztereotípiának* megfelelően kezdjük értékelni magunkat, mégpedig azon *sztereotípiáknak* megfelelően, amelyek az adott csoportunkra jellemzőek. Az *önkategorizációs elmélet* szerint tehát amennyiben aktívnek tekinthető egy adott pillanatban a csoporttagság, úgy sokkal inkább hajlamosak vagyunk önmagunkat tipikus csoporttagnak tekinteni, mint máskor.

Bevált példánkat ismét elővéve azt mondhatjuk, hogy az ELTE hallgatói csoporttagságunk előtérbe helyeződése esetén valószínűleg sokkal több, tipikus hallgatóra jellemző vonást sorolnánk fel magunkkal kapcsolatban, mint egyébként. A *társas identitás* elmélete szerint korántsem mindegy azonban, hogy mennyire hozzáférhető, milyen gyakran idéződik fel a csoporttagságunk. Hiába rendelkezünk viszonylag sokrétű és gazdag információs anyaggal arra nézve, hogy mit is jelent egyetemistának lenni, ha igazándiból szinte sohase jelenünk meg az egyetemen, látogatjuk az előadásokat. Különböző körülmények és történések, a példánál maradva

mondjuk egy „eltés” pulóver látványa, vagy egy más egyetemről származó egyetemista csoport megjelenése emlékeztethet minket csoporttagságunkra, kiugróvá teheti azt, ezzel pedig arra készíthet minket, hogy a csoportunk normáinak, értékrendjének és viselkedésmintáinak megfelelően kezdjünk viselkedni (Billig & Tajfel, 1973; Wilder & Shapiro, 1991).

Érdekes megfigyelést tettek azon kutatók, akik arra a megállapításra jutottak, hogy az emberekben együtt van jelen azon szándék, hogy önmagukat csoporttagként definiálják, illetve az is, hogy a csoporton belül kellőképpen differenciálják magukat a többi csoporttaghoz képest (McGuire et al., 1978). Ebben a differenciálási folyamatban olyan jegyeket emelnek ki, amely a csoporttagság szempontjából kevésbé releváns, mondjuk egy érdekes hobbit, vagy érdeklődési kört. Így, amint egyre több, hozzánk hasonlóan viselkedő csoporttagot ismerünk meg, a hozzánk való hasonlóságuk mellett, amelyek bizonyos, a csoporttagság szempontjából releváns tényezők mentén megfigyelhetőek, feltűnhet számunkra a tőlünk való különbözőségük, sokszínűségük is. Így érthetővé válik azon, sok kutató által megfigyelt jelenség, hogy a saját csoportunk sokszínűként való elkönyvelése mellett hajlamossá leszünk a külső csoportokat sokkal *homogénebbnek*, tagjaikat egymáshoz sokkal egyformábbnak látni (Linville et al., 1989). Ebből fakad azon, tragikus következményeket maga után vonó tendenciánk is, hogy hajlamot mutatunk a külső csoport egyes tagjainak viselkedését az egész csoportra nézve általánosítani, mondván, ők alapvetően mind egyformák. Így amennyiben a másik csoport egy tagja követ el valamiféle negatív cselekedetet, azt hajlamosak vagyunk az egész csoportra nézve általánosnak mondani, például olyasfajta kijelentéseket tenni, hogy a

politikusok mind csalók, azonban a mi saját csoportunk tagja által elkövetett vétket már sokkalta hajlamosabbnak mutatkozunk az ő saját egyéni vétkének betudni, ugyanis a mi változatos és színes összetételű csoportunkba beleférhetnek ilyen tagok is, azonban ez a viselkedés korántsem általános a csoportunk egészére nézve.

Ezen jelenség háttérében több tényezőt figyelhetünk meg, nevezetesen hogy a saját csoportunknak több tagját is ismerjük, legtöbbször sokkalta mélyebben, mint a külső csoportok tagjait, így nem lep meg minket a változatosságuk, azonban a külső csoportok kevés ismert tagjának viselkedését könnyebben általánosítjuk az egész csoportra. Emellett a saját csoportunk tagjaival sokkalta informálisabb, változatosabb interakciókba bonyolódunk az idő múlásával, sokkal több lehetőségünk adódik megismerni őket, és így egyre inkább tudatára ébredünk a változatosságnak, míg a külső csoport tagjaival csupán kevés, formális interakciót folytatunk és lehetőségünk sem adódik így az ő mélyebb és részletesebb megismerésükre (Rothbart et al., 1984). A *társas identitás* és az *önkategorizációs elmélethez* kapcsolódóan több kutató is foglalatzkodott azzal, hogy a külső csoportok *homogénebb* észlelésére tett megállapítások hatását vizsgálják, többek között a jogalkotásban és az ítélőszékeken. Így több vizsgálat is megemlíti, hogy az emberek könnyebben és pontosabban felismerik a saját etnikai csoportjukba tartozó emberek arcát, mint a külső csoportba tartozókat, akiket hajlamosabbak egymáshoz hasonlóbbnak látni, ezzel együtt gyakorta össze is keverni őket egymással (Bothwell et al., 1989).

Az önkategorizációs és társas identitás elméletei arra a megállapításra engednek következtetni minket, hogy az

emberek önértékelése, biztonságra való igénye szempontjából alapvető jelentőségű, hogy valamilyen társas csoport tagjaiként tekinthessenek magukra, azonban ennél a megállapításnál felvetődik a kérdés, hogy vajon milyen tényezők szükségeltetnek ahhoz, hogy a személy valóban a csoport tagjának érezze magát és vajon ez miként jelenik meg a gondolkodásában és viselkedésében. A minimális csoportparadigma szerint szervezett kísérletek arra az eredményre jutottak, hogy az emberek már minimális különbözőségek esetén is hajlanak arra, hogy csoportokba sorolják a környezetükben előforduló személyeket, sőt mi több, egyenesen arra is, hogy egy jutalomelosztásos feladatban a saját csoportnak kedvezzenek a másik csoport ellenében, akár még akkor is, ha az abszolút értelemben veszteségesnek könyvelhető el a csoportjuk számára (Tajfel & Billig, 1973). A minimális csoportközi helyzetben megmutatkozó társas kategorizáció már akkor is megjelenik, amennyiben a vizsgálati személyeket színek szerint rendezik csoportokba, vagy jelvényt kapnak a csoport emblémájával, majd pedig sorszámmal ellátva kerülnek a vizsgálatba. A társas identitás elméletével megmagyarázva ugyanis a jelenséget láthatjuk, hogy ebben a helyzetben a szubjektív bizonytalanság szintje meglehetősen magas, hiszen feladathelyzetbe kerül a személy, amelyben nem áll rendelkezésére számára más viszonyítási pont, mint csapatának színe és egy azonosítószám. Ebben a helyzetben az önértékelés megingása figyelhető meg, melyet a személy úgy próbál ellensúlyozni, hogy azonosul az egyetlen rendelkezésére álló támponttal, a csoporttal, és az annak való kedvezés, a csoport felértékelése által kívánja visszaállítani megcsorbult önértékelését (Hogg & Abrams, 1993). Mint ahogyan láthattuk, ez a minimális csoportközi helyzet tehát elegendőnek bizonyul ahhoz, hogy a személyek a saját csoportjuknak kedvezzenek a

jutalompontok elosztásánál, még hozzá mindezt nem is akármilyen módon teszik. A vizsgálatokból kiderült, hogy ezekben az esetekben egyáltalán nem a saját csoport számára való lehető legnagyobb nyereség biztosítása az elsődleges, hanem hogy előnyhöz juttassák a saját csoportot a másikhöz képest még akkor is, ha ezzel abszolút értelemben kevesebb pontot szereznek. A cél tehát nem a nyereség, hanem a csoportok közötti különbségek növelése. A társas identitás elméletével magyarázva azt mondhatjuk, hogy az emberek szeretnék, ha a saját csoportot jobbnak, megbecsültebbnek látnák, mint a kívülállókét, hiszen ezáltal önmagukkal kapcsolatban is pozitívabbá válik az értékelésük. Ez a saját csoport javára való torzítás alapja.

Ezt a meglehetősen nagyfokú kitérőnek ható gondolatmenetet azért éreztem fontosnak megosztani, hogy általa némiképp rámutassak arra, hogy miért is számít olyannyira fontosnak az emberek számára a közösségi lét, illetőleg önmaguk csoporttagként való meghatározása. Láthattuk, hogy a csoport különféle szinteken és fokban megnyilvánuló védelmet és biztonságérzetet jelent az egyén számára, illetőleg a társas elfogadás igényét is megelégtíteni hivatott. Véleményeink igazolása céljából a csoport véleményéhez fordulhatunk, így nem szükséges minden egyes kérdés tekintetében önálló kutakodásokat végeznünk, a bennünket kevésbé érdeklő és érintő kérdések kapcsán akár egy az egyben át is vehetjük a csoportvéleményt. Mindennek ellenére azonban szükségesnek mutatkozik alaposabban szót ejtenem arról, hogy miként is vélem felfedezni annak problematikáját, ahogyan a közösségi lét igénye „közösségizmusba” csúszik át, és ahogyan a mennyiségi szempontok a minőségi tényezők rovására válnak kifejeződévé.

Kontra-tradicionális tendenciák korunk álspirituális közösségeiben:

A tömeglélektan korszakalkotó kutatója, Gustave Le Bon (1895) úgy tekint a tömegre, mint olyan, voltaképpen normális és jószándékú emberekből álló entitásra, amelyet valamiféle különös lélektani folyamat alakít át. Le Bon az úgynevezett *fertőzéselméletben* fejt ki véleményét, mely szerint a tömegekben tapasztalható viselkedésformák az orvosi fertőzések analógiájára terjednek tovább. Gondoljunk például az ásításra, vagy a nevetésre, mely köztudottan „ragadós”, valamint az olyan, szociálpszichológiai szempontból is érdekes jelenségekre, mint a pánik, vagy a tömeges agresszió. A pszichológia elméletalkotója, Sigmund Freud is előállt a maga sajátos tömegelméletével. Szerinte a tömegben való feloldódás, *deindividuáció* következtében az egyénnek lehetősége nyílik arra, hogy olyan, lappangó késztetéseit, vágyait engedje a felszínre törni, amelyek más, sokkalta ellenőrzöttebb körülmények között természetesen megvalósíthatatlanok lennének. Így fordulhatnak véleménye szerint elő olyan jelenségek, mint a fosztogatás és lincselés, valamint a különféle orgiák az elfojtott szexuális impulzusok felszínre engedése révén. A tömeglélektan hitelt érdemlő kutatói megemlékeznek többek között arról az igencsak tragikus jelenségről, amelynek értelmében a tömegben nemcsak direkttebbé, bátrabbá és elengedettebbé válik a személy, hanem kifejezetten bárdolatlanabbá, irányíthatóbbá, manipulálhatóbbá, és ne szépítsük, egyenesen butábbá és ostobábbá is egyben. A témakörrel foglalkozó authorok némelyike annak kijelentéséig (megítélésem szerint helyesen eljárván) jut el, hogy a tömegben az emberi nívó mondhatni gerincvelői, zsigeri szintre hullik alá, mint ahogyan azt a történelem folyamán nem kevés

esetben megtapasztalhattuk, ráadásképpen még érdemes felhívunk a figyelmet arra az ugyancsak nyugtalanító megfigyelésre, hogy a tömegben minőségtelen masszává összeolvadó emberek intellektusa általában a legbutábbakéhoz hasonul és idomul. Ami ezekben az elméletekben közös vonásként szerepel, az kétségtelenül azon álláspont, mely szerint a tömegben valamilyen módon feloldódik az egyéniség és más, kollektív pszichés erők veszik át az irányító szerepet. Spirituális szempontból vizsgálódván nagy vonalakban e tendenciák válnak tetten érhetővé azokban a körökben, amelyek korunk pszeudo-spirituális áramlatait képviselve az ál-, illetőleg ellenbeavatás reprezentánsaiként nyilvánulnak meg. Ezekben a leginkább szekta-szerűen működő közösségekben módfelett tisztán megtapasztalhatóak a lefelé tendálás különféle megnyilatkozási formái, azaz a lehúzó és feloldó, mondhatni nyílegyenesen a pusztulás irányába ható erőknek jelenléte és működése. A közösség ilyen esetekben tulajdonképpen egyfajta minőségtelen egyveleggé, egyfajta jellegtelen masszává áll össze, amely állapotában az egyes tagok önmaguk szisztematikus alászállítása mellett a többiek romlásában is tevékeny módon vesznek részt, persze legtöbbször teljes mértékben öntudatlan módon.

A „sajátutas” gnosztikus attitűd képviselete során a múltban felkeltettem néhány, egy bizonyos ellenbeavatási irányzat körein belül tevékenykedő személy figyelmét, akik a legnagyobb jóhiszeműséggel érveltek amellett, hogy szellemi utat járni nem lehetséges közösség nélkül, hiszen – mint mondták – a társakkal való gyakorlás olyan energiákat, olyasfajta „spirituális felhajtóerőt” szabadít fel, amelyeknek megjelenése nélkül lehetetlenség áttörni bizonyos falakat, így tehát feltétlenül szükséges úgymond „összekapcsolódnunk”

másokkal annak érdekében, hogy szellemi megvalósításunk hatékony módon bontakozzék ki. Hozzá tették mindehhez továbbá azt is, hogy „szellemi iskolájuk” nem mutat érdeklődést a tanítványok „egyéni véleményeinek” irányában, hanem teljes hűséget elvárva a „tanítások” engedelmis követését határozza meg, mint elfogadható viselkedést. Mindez azonban nem más, mint a szekta egregorjával (spirituális erőterével) való öntudatlan összeolvadás vegyítés példája, amelynek értelmében az egyén mintegy beleoldódik valamibe, ami ugyan túlmutatni valóban túlmutat rajta, azonban kétségtelenül a „lefelé” irányában. Az egyéniség határait vesztvén lassacskán valóban belesimul a közösségbe, az önálló véleményalkotás és kritikai gondolkodás képessége radikálisan meggyengül, míg végső soron teljes mértékben megszűnik, a tagok arckifejezése egyre inkább felveszi a „nyúédzsés” egyenbájvigyort, üveges szemekkel meredvén bele a semmibe. Az ilyesfajta közösség sötét, démonikus entitásként olvasztja magába az önnön szuverenitásukról és individualitásukról módszeresen megfélemező tagokat, illetőleg azokat, akik ezekről az adottságaikról önkéntesen, mintegy „alázatosságból” és „engedelmességből” mondanak le. Az ilyen jellegű ellenbeavatási szervezetek spirituális erőtereket (egregore) hoznak létre, amely aztán egyre inkább önálló életre ébredvén gigászi parazita módjára táplálkozik a tagok spirituális energiáit megcsapolván, fokozatosan saját hatalmába kerítve, és szellemi értelemben végül önmagába olvasztva őket, mindennemű menekülési szándékot durván és kegyetlenül megtorolván. Nem kevés, különféle ezoterikus csoportosulások köreiben belül involválódott személy számol be arról, hogy valójában mennyire nehéz is kikeveredni egy ilyesfajta szekta spirituális erőteréből, és ezért a jelenségért nem csupán az úgynevezett csoportnyomás a felelős. A szekta keretein belül

valódi, tiszta mivoltukban szatanikus természetű erők működnek, amelyek ha egyszer működésbe lépnek, utána igencsak nehezen mondanak le a bűvköreiken belülrre került áldozatokról.

Ilyen esetekben voltaképpen egyedüli megoldásként szerepelhet előttünk a Tradíció szellemével való kapcsolat megteremtése és megerősítése, tehát egy valid, autentikus bölcsesség-hagyomány mellett való elköteleződés, illetőleg a személyes találkozás ennek a hagyománynak képviselőivel. A katolikus és orthodox papok példának okáért különféle imákat mondanak a szerencsétlenül járt személy felett, illetőleg biztosítják számára a lehetőséget a Szentségi életbe való bekapcsolódásra, másfajta tradíciók pedig másmilyen módokat ismernek arra nézve, hogy az egyént az ellenbeavatási szervezet erőterének vonzásköréből kimenekítsék. Amennyiben például valódi szellemi mesterrel találkozunk, az általa mozgósított influenciák esetenként képesnek mutatkozhatnak akár arra is, hogy az érintett személyt hatásuk alá vonó erőket megtörjék, a leghelyesebbnek tekinthető azonban kétségkívül, amennyiben egyáltalán nem is tévedünk ilyen jellegű közösségek berkein belülrre. A „közösség-izmus” sajátos természetéből fakad, hogy nem képes számolni önmagán kívül másfajta alternatívával. Hívei az egyéni utakat járókat rendszerint gyűlölik és megvetik, illetőleg többnyire különféle spirituális közterek hangoztatása mellett igyekeznek meggyőzni őket az általuk taposott ösvény helytelen voltáról, ellenállás esetén pedig nem ritkán fenyegetésekkel operálva próbálják megfélemlíteni mindazokat, akik az általuk buzgón ajánlgatott közösségi úttal szemben ellenérzéseket fogalmaznak meg. A „közösség-izmus” képviselője nem képes önmagát szellemi értelemben meghatározni a közösség nélkül,

megszűnik önmagára, mint önálló szellemi tényezőre tekinteni, helyette csakis a közösség részeként képes csupán definiálni önmagát. Erősen jellemző ezekre a személyekre, hogy kizárólagos érvényt tulajdonítanak a közösségük által képviselt irányvonalnak, a többi pszeudo-spirituális közösséget többnyire ugyanannyira lenézik és gyűlölik, mint az egyéni úton járókat, nem is beszélve a másmilyen vallások követőiről, akiket rendszerint infantilis, szellemi értelemben korlátolt idiótáknak tartanak. Jellegzetes gondolati fordulataik között szerepel példának okáért a történelmi vallások irányából érkező elnyomó tendenciák túlhangsúlyozása, az áldozat szerepében való folyamatos tetszelgés, valamint különféle „titkos” (gyakorlatilag pusztán képzeletbeli) tradíciók képviselőivel való kapcsolatuk folytonos bizonygatása.

Összegezvén gondolataimat azt mondhatom, hogy a pszeudo-spirituális csoportosulások képviselőinek irányából érkező kritikáknak „sajátutasként” nem kívánok hitelt adni, elvégre ezen szervezetek ténykedésük által önnön komolytalanságukról és komolyan vehetlenségükről szolgáltatnak számunkra igencsak ékes tanúbizonyságot. Megismervén ezeket a közösségeket, illetőleg a köreiken belül megnyilvánuló tendenciáknak természetét voltaképpen egyértelműen megbizonyosodhatunk afelől, hogy teljességgel felesleges ebben az irányban keresgelnünk szellemi szempontból bármit is. Amikor eme közösségeknek képviselői a „sajátutasság” ellenében kritikát fogalmaznak meg, általában csupán azokat a frázisokat ismételtetik papagáj módjára, amelyeket előljáróik sulykolnak beléjük, akiknek célja pedig nem több és nem más, mint hogy a szekta számára újabb potenciális tagjelölteket szerezzenek. Persze, korántsem mindegyikük rendelkezik kifejezetten ártó szándékkal, és

sokan közülük pusztán azért bizonygatják saját közösségük legitimitását, hogy számunkra, mint nézetrendszerük szerint potenciális tévelygők számára valóban működő spirituális lehetőségeket ajánljanak, ezekben az esetekben azonban a jó szándék önmagában még félelmetesen kevés. Kifejezetten sok, ilyen körökben involvált azon oknál fogva tesz kísérletet időről időre újabb személyek „megtérítésére” és bevonására, hogy általuk saját nézeteiben válják megerősítetté. Köztudott ugyanis, hogy a térítő természettel rendelkező tevékenységek jelentékeny hányada lényegét tekintve egyfajta belső bizonytalanságból fakad, és ugyancsak közismert tendencia, hogy az ilyesmivel foglalatostkodó személyek a másik meggyőzése által valójában önmagukat kívánják még nagyobb mértékben meggyőzni saját hitelveik helytállóságát illetően. Az ilyen szekták beolvasztó tendenciáival szemben a „sajátutasság” mindenképpen biztonságosabb haladási módot képvisel, még akkor is, ha kétségkívül rendelkezik a maga speciális kockázataival és veszélyeivel.

A vallási közösség, mint norma és lehetőség:

Tanulmányom keretein belül első rátekintésre méltatlanul kevés szó esik az egyes mainstream vallási közösségekről, elvégre ez a gondolatsor voltaképpen nem róluk szól. Véleményem szerint kétségtőlkülönbséget szükséges tennünk ezek, és az imént említett pszeudo-spirituális csoportosulások között. Egy keresztény (akár katolikus, akár orthodox) közösség, vagy tradicionális buddhista szangha alapvetően akár válhat is a hitben és gyakorlatban való előrehaladás számára teret biztosító környezetté, ahol a közösségi lét pozitív aspektusai (társas támogatás, tudásmegosztás, tapasztalatcsere, krízisek során a közösség védelmező funkciójának mozgósítása) a maguk helyes módján érvényesülhetnek. Életem során egy bizonyos időszakban jelentőségteljes eszmecserét nyílt alkalmam folytatni egy katolikus pappal azon kérdést illetően, hogy létezhet-e amolyan felekezeten kívüli, egyéni kereszténység. Kritikusom szerint ilyesmi nem merülhet fel, szavai szerint ugyanis „a kereszténység közösség”, az én nézetem azonban, hogy a kereszténység, mint tradíció egyáltalán nem értelmezhető pusztán az általa felvetett, erőteljesen korlátozott érvénnyel bíró módon. Tény és való, hogy a keresztény hagyomány különösen is erős közösségi aspektussal rendelkezik, véleményem szerint viszont alapvetően hiba volna pusztán ennek a szempontnak alárendelni, és a „közösség-izmus” divatjának kiszolgáltatni a kereszténységet.

Napjaink vallásos közösségeinek jelentékeny hányadára erőteljesen jellemző a „közösség-izmus” irányában megmutatkozó markáns elcsúszás, azaz a közösségi lét normális módon való megvalósításának valamiféle groteszk

mennyiségi gondolkodás oltárán történő feláldozása. Nem kevés áldozópap és püspök példáján nyomon követhető, hogy szolgálatuknak „sikerességét” hajlamosnak mutatkoznak szinte kizárólag olyan tényezők alapján mérni, amelyek elsődlegesen a közösségi szempontokkal állnak kapcsolatban. Számtalan lelkipásztor próbálkozik tevékenységének hatékonyságát oly módon „lemérni”, hogy szemügyre veszi az általa megszólított emberek létszámát, és amennyiben azt a kellő mértékben „számosnak” találja, végső soron megnyugszik abban a hiszemben, hogy papként megvalósított tevékenkedése sikeresnek lehet mondható. Ezzel szemben, amennyiben a köréje csoportosuló közösség lélekszámát illetően kétségei merülnek fel, hajlamossá válhat az elkeseredésre és a szorongásra, hiszen elsősorban a hívők mennyiségét tekinti visszajelzési alapnak.

Sajnálatos módon ezzel a hozzáállással azonban az érintett lelkipásztorok egyszerre több hibát is vétének, ezek közül pedig a legmarkánsabb, hogy a mennyiségi szempontokat favorizálják a minőségi szempontokkal szemben. Egyfelől könnyedén kelthetik annak látszatát, hogy szemükben a hívő lélek nem más, mint egyfajta szám, egyfajta rovátka a nyilvántartásban, másfelől pedig elhanyagolni látszanak annak tudatosítását, hogy a körjük csoportosuló hívők belső minőségeire szükséges elsősorban figyelmet fordítaniuk. Egy lelkipásztor esetében meglehetősen tragikus jelenségnek hat, amennyiben a hívek gyűjtögetését, az egyház tagjainak gyarapítását előbbre valónak tartja, mint hogy akár kevés számú, de ízig-vérig elkötelezett emberrel behatóan foglalkozzék, részletesen is megismervén lelküket a maga teljességében és mélységeiben. Napjaink lelkipásztorai mintha csak beálltak volna a közönségesen materiális szempontok

képviselőinek sorába, és a számosság oltárán feláldozni válnak hajlandóvá a minőségi lelkigondozást, nem is beszélve arról, hogy bizonyos, főként független katolikus (Independent Sacramental Movement) főpapok egyenesen hivatkozni látszanak az általuk vezetett közösség impozánsnak ható létszámával. Bizonyos szempontból rendkívül könnyű azonban hiszékeny, önmagukra reflektálni alig képes emberek olcsó trükkökkel való lenyűgözése által játszani a népszerű és sikeres egyházfőt. Ezzel szemben módfelett szomorú, amikor tehetséges és magas színvonalon álló presbiterek panaszkodnak avégett, hogy alig képesek megszólítani csupán néhány embert, nem vévén tudomást az általuk segített kevesek körein belül megnyilvánuló csodálatos lelki kincsekről és szellemi színvonalról.

A magam részéről azt gondolom, hogy egy jól működő vallási közösség kitűnő alternatívát jelenthet mindazoknak számára, akik hitüket elsősorban mainstream keretek között kívánják gyakorolni, és nem mutatnak érdeklődést az „underground” irányzatokkal kapcsolatban. A vallási közösség egyik jellegzetessége ugyanis éppen az, hogy az együtt gondolkodók számára megfelelően összezárt kereteket képes biztosítani, a „különutasokkal” szemben azonban hajlamosnak mutatkozik meglehetősen erőteljesen fellépni, különféle szankciókat kilátásba helyezvén a kihúzóknak irányában. Gyakori tapasztalatként vethető fel azon meglátás, hogy egy mainstream vallási közösségen belül gyakorlatilag a legminimálisabb ezotéria képviselője is főbenjáró bűnnek minősül, amelyet a csoport rendszerint egyáltalán nem hagy következmények nélkül. Sok esetben pusztán már egy misztikus színezettel rendelkező látásmód is elegendőnek bizonyul arra, hogy kivívja a közösség gyanakvását, a más

vallási rendszerek irányában megmutatkozó nyitottság pedig rendszerint már oly mértékű kihúzásnak számít, amelyet egy mainstream vallásosság talaján álló közösség igencsak kevésbé tolerál. Véleményem szerint a „sajátutasságot” preferáló szellemi keresőknek végső soron azon kérdést szükséges önmaga elé tárni, hogy az általa képviselt irányvonal mennyiben és mennyire fér össze az őt befogadó közösség normáival, és hogy ezek a normák mennyire biztosítják számára a lehetőséget a szabad explorációra. A legtöbb misztikus irányultsággal rendelkező keresztény például igenis képesnek mutatkozik megmaradni a katolicizmus keretein belül, míg mindez voltaképpen szinte elképzelhetetlen lenne mondjuk egy protestáns jelleggel bíró közösségben való involváltság esetében.

A „sajátutasság” veszélyei:

Gondolatmenetem nem volna hitelesnek nevezhető, amennyiben nem szólnék azokról az igencsak komolynak tekinthető veszélyekről, amelyek egy önálló, egyéni úton járó szellemi embert fenyegethetnek, ezekből ugyanis bőségesen akadnak reánk leselkedőek utazásunk során. A legmarkánsabbat némiképp már érintettük okfejtésünkben, ez ugyanis nem más, mint a regularitás és a konvencionalitás kérdése. Abban mindenképpen meg kell egyeznünk, hogy szellemi utat járni kizárólag reguláris módon lehetséges, azaz a valid és autentikus bölcsesség-hagyományok talaján állva. Azon kérdést illetően, hogy vajon mindenképpen szükségesnek mutatkozik számunkra egyetlen tradíció (mondjuk a kereszténység, vagy az iszlám) kiválasztása, követése és képviselése, voltaképpen – mint mondtam – még a philosophia perennis legjelesebb képviselői között is megnyilatkozik néminemű különbözőség a véleményeknek tekintetében. Az én nézőpontom szerint elvben megtehető, hogy a szellemi út vándora nem köteleződik el egy meghatározott tradíció mellett, azonban mindenképpen hozzá kell tennem, hogy ez a megoldás korántsem jelent járható alternatívát mindenki számára. Alapvetően (szinte) mindenkinek azt ajánlom, hogy amennyiben megteheti, mélyedjen el egy meghatározott szellemi irányzatban, azaz köteleződjék el valamelyik tradíció követése mellett. Egészen másmilyen kérdésként vethető fel, ha valaki nem érez közelinek önmagához egyetlenegy sem (ez a hozzáállás azonban alapvetően problematikus), avagy szellemi útját egyszerre több tradíció „bekapcsolása” által (ez a megoldási mód viszont teljes mértékben adekvát lehet) látja megvalósíthatónak.

Fontos azonban, hogy a tanulmányozott hagyományok valódi hagyományok legyenek, azaz az illető mindenképpen tradicionális (reguláris) ösvényt kell, hogy kövessen. Erősítsük meg a rend és biztonság kedvéért még egyszer: szellemi utat nem lehetséges irreguláris módon járni. Azoknak számára azonban, akik mondjuk hozzám hasonlóan egyaránt közelállónak érzik önmagukhoz a keresztény Gnosis, a kabbalah és a hermetikai alkímia tradícióit, elvben lehetőség nyílhat arra, hogy egyfajta szinoptikus (de nem szinkretikus) megközelítésmódot alkalmazván úgymond inkonvencionális szellemi ösvényt válasszanak. Természetesen az inkonvencionális nem jelenthet egyúttal irregularitást, azaz minden egyes választott irányvonal valódi tradíció kell legyen (nem lehet például valaki egyszerre a hermetikai alkímiai tradíció követője és mondjuk antropozófus), illetőleg az egyes hagyományok kritikátlan összevegyítése és összemosása (szinkretizmus) is elkerülendő. Maguk a gnosztikusok előszeretettel fordultak (és fordulnak ma is) a tradicionális kabbalah és alkímia tanításaihoz saját doktrinális alapvetéseik és praxeológiai irányvonaluk megalapozásának és megerősítésének érdekében. Győződjünk meg tehát arról, hogy tradicionális (reguláris) ösvényeket választunk, amennyiben pedig valóban érzünk magunkban erre affinitást, esetenként élhetünk az inkonvencionális szellemi praxis folytatásának lehetőségével.

Bizonyos mértékben vissza szükséges térnünk még egyszer a mester megtalálásának kérdésére, elvégre a szellemi úton sok tényező fordul meg ezen. Korábban már viszonylag részletesen leírtam mindent, amit érzésem szerint ennek kapcsán tudni érdemes, most azonban célszerűnek mutatkozik

még mindezt kiegészítenem annyival, hogy a „sajátutasság” „mesternélkülisége” bizony nem kevés nehézséget vet fel. Igaz ugyan, hogy tekintve korunk megszámlálhatatlan hamis mesterét, – és a hozzájuk kapcsolódó szellemtelen mesterkultuszokat – bizonyos szempontból üdvösebbnek mutatkozik mintegy a saját szakállunkra nekivágni az útnak, azonban korántsem lehetne mondani, hogy ez a hozzáállás ténylegesen felszabadít bennünket a nehézségek és csapdák alól. Bármennyire nem állnak rendelkezésre hiteles és autentikus mesterek, bármennyire is megtalálható szinte valamennyi tanítás a különféle írásos források és hanganyagok formájában, arról azonban mégsem feledkezhetünk meg, hogy minden valódi tradíció kivétel nélkül mind szóbeli átadáson alapul, még hozzá lélektől lélekig szóló szóbeli átadáson. Ezt a szempontot még abban az esetben is szem előtt kell tartanunk, hogy mint mondtuk, korunkban gyakorlatilag lehetetlenség mesterre lelni, hiszen ezen tény önmagában még nem teszi semmissé, nem változtatja meg a Tradíció szóbeliségének és mester-tanítvány viszonyrendszerének alapvető jellegzetességét. Attól ugyanis, hogy a doktrínáknak szinte a teljessége elérhető és elsajátítható egyéni stúdiumok végzése által, még egyáltalán nem lehetséges azt mondani, hogy ez a tudás valóban Gnózissá, azaz Élő Tudássá válik mintegy automaticae a törekvőben. Személy szerint nem kevés olyan embert ismerek, akik bár betéve rögzítették valamennyi tradicionális tanítást, és szinte bármilyen körülmények között képesnek mutatkoznak hibátlanul visszamondani valamennyit, a szellemi fejlődés tekintetében voltaképpen nem érhető tetten esetükben komolyan értékelhető eredmény.

Egyáltalán nem elegendő ugyanis ezeket az ismereteket az elmébe beépíteni, és azokkal aztán különféle intellektuális

zsonglőrködésekét végezni, hanem (Virág László szavaival élve) arra van szükség, hogy ezeket a tanításokat élővé tegyük, rajtuk mentális műveleteknek széles körét végezzük, az alapjaikon megállván belőlük praxist formáljunk, és végső soron valódi Gnózisra tegyünk szert általuk. Elcsépett közhely, hogy hiába halmoz az ember különféle javakat, amennyiben nem képes őket valamilyen módon hasznossá tenni, belőlük különféle utakon profitálni, és nincsen ez másképpen a szellemi ösvény vándorának esetében sem. Amíg nem tudjuk őket személyes fáradásaink és gyakorlásunk által eleven étellel megtölteni, addig a kapott tanítások voltaképpen megmaradnak mozdulatlan és élettelen információáradatnak. A mester jelenléte abban segít, hogy példával, és a szükséges korrekciók elvégzése által megtanítsa élővé tenni számunkra a Tradíciót. Jól tudjuk ugyanis, hogy tanítani leginkább példaadás útján lehetséges, és akinek már alkalmá nyílhatott arra, hogy valódi és autentikus mesterrel találkozzék, valójában saját maga erősítheti meg azon mondásnak igazságtartalmát, amely szerint „ha szenttel élsz együtt, magad is szentté válsz”. Az igazán hitelesnek számító mesterek már pusztán a jelenlétükkel képesek számunkra megmutatni az Élő Tradíciót, és akár a pusztá személyüknek súlya által példát adni.

Az egyéni utak vándorának e nélkül a megelevenítő jelenlét nélkül szükséges útját járnia, és mester hiányában nem áll majd rendelkezésre senki, aki segítséget nyújthatna eligazodni a bekövetkező tapasztalások értelmezésében. Számos, egyéni ösvényeket követő személy számol be azon nehézségről, hogy újonnan megtapasztalt élményeiket nem képesek értelmezni, és nem tudják megállapítani azt sem, hogy egy bizonyos szellemi élmény vajon valóban adekvát, és a felfelé emelkedés szolgálatában álló természettel bír-e, avagy

éppen ellenkezőleg. Mester hiányában tehát a „sajátutas” gnózikereső voltaképpen teljes mértékben önmagára utaltan kell, hogy tevékenykedjék, és sok esetben éveket, vagy évtizedeket tölthet céltalan tapogatózással, avagy éppen valamiféle szellemi tévút követésével. Minderre feltétlenül érdemes és szükséges korántsem elhanyagolható mértékkel bíró hangsúlyt fektetni, a „sajátutasság” ugyanis nem válhat pusztán a közösségi léttel járó kényelmetlenségek és kellemetlenségek kiküszöbölését célzó kivonódássá, avagy rosszabb esetben meneküléssé, hanem minden tekintetben megokolt, mély önismeretben gyökerező, egyéni és autonóm, mondhatni egyenesen szoláris döntésből kell, hogy fakadjék. Nyíltabb fogalmazási módot megütvén azt is mondhatjuk, hogy az egyén ezen irányú választása mögött korántsem állhat ama jellegzetesség, hogy ő maga gyakorlatilag képtelennek mutatkozik az elköteleződésre, kitartásra és állhatatosságra, azaz a „sajátutas” szellemiségben való menedékvétel nem fakadhat abból, hogy az illető egyszerűen szólván nem képes másra.

A „sajátutas” szellemi megvalósítás során tehát számottevő mértékben megjelenő veszélyekkel kell, hogy számoljon az úton haladni szándékozó, azonban kétségtelennek mondható ugyanakkor, hogy valószínűleg ezeken az ösvényeken járván tárulhatnak fel a lehető legnagyobb és legmélyebb szellemi távlatok, amelyeket csak elképzelhetünk önmagunk számára. Úgy is fogalmazhatnánk akár, hogy ezen utaknak során tárgyiasulnak leginkább azok a fajta eredmények, amelyeket csakis és kizárólag azon törekvők érhetnek el, akik mintegy hajlandónak mutatkoznak igazán sokat – voltaképpen magát a mindent – kockára tenni a cél érdekében, és akiket akár igazán súlyos áldozatok

meghozatalától sem riaszt vissza álom-énük. Kétségtelennek tekinthető persze, hogy egy hagyományos vallás (akár megérintjük általa az ezotéria felségterületét, akár nem) igazán magas megvalósítási fokozatokra képes eljuttatni a gyakorlót, azonban ezen kijelentésnek megtétele mellett egyúttal nem mulaszthatjuk el annak felvetését sem, hogy ezeken az ösvényeken számottevően jelentékenyebb a veszély az elkényelmesedésre, meglassulásra és ellangyosodásra, elvégre a kényelmes, kevés kockázatot jelentő utakon a vándorló olykor hajlamossá válhat mondjuk elgyönyörködni a táj egyes elemeiben, vándortársaival véget nem érő, céltalan traccspartikat folytatni, avagy egyszerűen kényelmesen elpihenni egy-egy árnyas fa takarásában.

További megjegyzések a „sajátutasságról”

A „sajátutasság” dilemmáival kapcsolatban nem elégséges csupán néhány problematikus pontnak felületes végigelmélődése, majd pedig a nagyvonalú továbblépés általunk érdekesítőbbnek ítélt gondolatoknak irányába. Az idő előrehaladtával ugyanis – legalábbis amennyiben a kereső valóban haladást tapasztal Önmagához vezető útjának során – rendre újdonságok, kérdések és talányok fedik fel önmagukat, illetve a különféle kikristályosodást elősegítő folyamatok által a látótér egyre és egyre nyitottabbá válik újfajta perspektíváknak és szempontoknak irányában, így tehát szükséges, hasznos és üdvös, amennyiben bizonyos kérdések újra és újra előkerülnek, körültekintőbb, mélyebb és szerteágazóbb konsziderációk megejtésének céljából. Ideális esetben valamelyest mindig tisztábbá, konkrétabbá, sokrétűbbé és áttekinthetőbbé válik az erre vonatkozó tudás, és nem ritkán olyan szempontok fedhetik fel önmagukat, amelyek felett korábban nagyvonalúan elsiklottunk. Nem lehetséges tehát elégyszer, újra és újra hozzáfogni a körültekintés és újragondolás munkálataihoz, még amennyiben ez olykor felesleges aggályoskodásnak is tűnhet részünkről. Eszünkbe kell ötlenie ugyanis, hogy a Gnózis útjain való kalandozás során az óvatosság, elővigyázatosság és körültekintés kell legyenek a legfontosabb utazótársaink, ugyanakkor azonban mindezeknek a bátorság, merészség és kezdeményezőkézség erényeivel is harmonikus egységet kell teremteniük. Ennek okán állítjuk tehát, hogy a „sajátutas” gnóziskeresés korántsem való és javasolható mindenki számára, mint ahogyan mélytengeri búvárokodásra, vagy kigyóidomításra is viszonylag keveseket merhetünk csupán bátorítani. Ugyancsak nem egyszer hangsúlyoztuk már, hogy mindez nem jelent egyet

holmi félreértett elitizmussal, vagy exkluzivista törekvéssel, hanem pusztán és egyszerűen azon tapasztalatainknak hangsúlyozását kívánjuk újfent megtenni, hogy az egyes szellemi ösvények nem ajánlhatóak egyformán és egyaránt mindenkinek. Eleve nehézséget jelent a gnosztikus szellemiség kapcsán annak meghatározása, hogy pontosan milyen konnotációk mellett kerül használatba a fogalom (amelynek pontos kifejtésére kötetünknek egy korábbi fejezetében vállalkoztunk), és melyek azok a mellékes jelentéstartalmak, amelyek a mi gnózisdefiníciónkba egészen bizonyosan nem férnek bele.

A hétköznapi emberére erőteljesen jellemző a különféle sémák alapján történő információrendezés (ezt a folyamatot talán hiábavaló volna gondolkozásnak hívni), amelynek folyamán az eléje kerülő gondolati tartalmakat különféle mentális kosárokba, fiókokba, vagy polcokra rendezve igyekszik értékelni és rendszerezni, mintegy segítséget nyújtván ezzel önmaga számára a világ gyors, magabiztos és kényelmes áttekintéséhez. Persze, mindez tagadhatatlanul hozzásegíthet bennünket a mindennapok során ahhoz, hogy gyors döntéshozatalt igénylő feladatainkat gördülékenyen láthassuk el, ám ugyanakkor nagyban kárunkra válhat olyan eseteknek során, amikor éppen a cizellált, minden részletre kiterjedő áttekintés volna feladatunk. Példának okáért lehetséges, hogy a spenótfőzelék pusztán megpillantása által villámgyorsan behelyezhetjük azt az „undorító, zöld ételek” képzeletbeli kategóriájába, és nem válik szükségessé megkóstolnunk, avagy otthonunkban elkészítenünk abból a célból, hogy meggyőződjünk: a spenótfogyasztás bizony nem a mi asztalunk. Ilyen és ehhez hasonló egyszerű eseteknek során a fent említett sematikus „gondolkodás” persze kimondottan

hasznunkra válhat, és megmenekíthet bennünket különféle többletköröknek megtételétől, azonban már pusztán a folyamat felületességéből, gyorsaságából és pontatlanságából (na meg abból, hogy rendszerint tudattalanul, mondhatni nagyrészt automatikusan zajlik) fakadóan meglehetősen zavarokat eredményezhet, amennyiben ezt a módszert kívánjuk alkalmazni valamennyi elénk kerülő mérlegelési és döntési helyzetben.

A Gnózis fogalmának megismerése során tehát a legfontosabb feladataink egyike, hogy elkerüljük a beszuszakolást olyan fiókokba, amelyekbe nem fér, vagy nem tartozik bele, illetőleg ne felejtsük ki azokból a mentális dobozokból, amelyekben viszont kétségkívül helye lehet. Ezeken a területeken semmire sem megyünk ama hozzáállással, amely a kényelmességet, lagymatagságot és a „jó nekem ez így is” típusú munkamódszereket részesíti előnyben. A Gnózis kifejezés pusztán a már meglévő sémarendszer alapján történő definiálása során kerülhetnek elő olyanféle tévképzetek, amelyeket hallottunk és elménkbe építettük ugyan valamikor és valahol a múltban, azonban rendszerint magunk sem tudnánk megválaszolni, hogy miként is kerültek igazándiból oda. Ilyesféle tipikus tévképzetként bukkan fel rendre azon vélekedés, amely a Gnózist, és keresőit, a gnosztikusokat olyasvalamiként festi le, ami eredendően rejtett és titkolt, sőt mi több, egyenesen tiltott, és mindazok, akik ezen rejtett és tiltott Tudás nyomába szegődnek, minden valószínűség szerint eleve felfuvalkodott, öntelt, hiú és pökhendi szerzetek, akik nem elégszenek meg a többség alázasos, a maga helyét jól ismerő, hétköznapias útjaival. Amennyiben a kategória-rendszereken és sémákon alapuló megközelítések talaján maradunk, talán valóban nem is

lehetséges messzebbre jutnunk, ugyanis az a módszer, amely alkalmas lehet mondjuk rétkaszálásra, menthetetlenül felsül és csödöt mond akkor, amennyiben kultúrnövények és gazok gondos kiválogatására kerül a feladat hangsúlya. Így tehát a „sajátutas” gnózikeresés során az első képesség, amelyet elsajátítanunk szükséges, voltaképpen nem más, mint a gondolkodásnak valódi művészete, amely gondolkodás képesnek mutatkozik kiszabadulni a kategóriák, sémarendszerek és előítéletek világából, és a megfelelő differenciáció és cizelláció kiművelése mellett adekvát módon tekint az eléje kerülő területekre. Valamennyi tudásra és megismerésre alapozott szellemi út esetében (mint amilyen maga a gnosztikus megismerés) ez a fajta kiművelése a gondolkodásnak mondhatni elhanyagolhatatlan, hiányában ugyanis a lehető legelvakultabb tévképzetek szegődnek majd a nyomunkba, és vezetnek minket úttalan utakon, egyenesen valamelyik halálos szakadékba, vagy mocsárba.

A lehető legbecstelenebb tanács, amit ezen a vonalon adni lehet valójában éppen a „szabadulj meg mindenfajta gondolati struktúrától és -izmustól” pusztá közhelye, amely éppen avégett hordozza a legnagyobb veszélyt, mert bizonyos szempontból rátekintve tartalmaz némi igazságmagvat, ám ugyanakkor amennyiben félreértelmezett és felületes módon értelmezzük, lényegében a legkegyetlenebb hóhérunkká válhat eme tanács. Igaz ugyan, hogy mint mondtuk, az előre begyakorolt, automatikus és tudattalan sémáktól valóban szükséges megszabadulnunk, de ezt nem úgy kell megtenni, hogy az ember pusztán „megszabadul” ezektől, a gondolati kerekesszékeknek és mankóknak eldobása ugyanis önmagában még nem fogja egészségesen járóvá tenni a sántát és a bénát. Az eltávolított és felülmúlt automatizmusokat fel kell váltsa

valami a gondolati életünkben, és ez pediglen nem más, mint az önindított és uralt, fegyelmezett és kitartó, elmélyített és cizellált gondolkodás. Minthogy ugyanis a Gnózis és a gnosztikus ösvény (akár konvencionális, akár „sajátutas”) erőteljesen gondolkodás-, tudás- és megismerésalapú, lényegét tekintve járhatatlannak bizonyul mindazok előtt, akik a gondolkodás képességét nem sajátították el, és nem művelték ki előzőleg önmagukban. E képesség nélkül valójában még a pusztá elindulás is szinte lehetetlenné válik, és ugyancsak hangsúlyoznunk kell, hogy ez még pusztán az elindulás, és korántsem az úton való haladás.

Mindezen bevezetés mellett vizsgáljuk meg azokat a lehetőségeket, amelyeknek mentén egy valódi és autentikus szellemi út felépíthető, légyen ez akár gnosztikus, akár másmilyen sajátosságokkal bíró. Lássuk tehát első rátekintésre, hogy miféle megfontolásokat érdemes figyelembe vennünk, amennyiben már elhatároztuk, hogy rálépünk a szellemi utazás sokat ígérő, de olykor meglehetősen reménytelennek tetsző ösvényére. Gyakorta felmerülő gondolat, hogy az ösvényválasztás során érdemes olyan tradíció követőjévé szegődni, amely a többihez képest úgymond „könnyebb”, azaz doktrínái, tanításai és gyakorlatai nem különösebben bonyolultak, sőt mi több, egyenesen közérthetőek, rítusai szinte mindenki (tehát bárki) számára kényelmesen elérhetőek és végezhetőek, az általa javasolt életvezetési előírások betartása pedig nem igényel túlságosan nagy lemondásokat. Meglehetősen gyatra kezdeményezés annak vizsgálgatása és bizonygatása, hogy vajon az egyes tradíciók között melyik a „jobb”, „erősebb”, vagy „könnyebb”, mint ahogyan azon kérdésnek felvetése is, hogy mennyiben „tud többet” egyik a másiknál. Amennyiben teljes értékű tradíciók összevetése

történik, úgy azt kell tapasztaljuk, hogy egyik sem jobb, erősebb, vagy könnyebb a másiknál, és többet sem tudnak egymásnál semmivel sem. Olyan persze felmerülhet (és fel is kell merülnie), hogy egy bizonyos hagyományvonalnak követése adekvát lehet a kérdéses személynek esetében, míg a másik mondjuk nem, mint ahogyan az is elképzelhető, hogy bizonyos valaki kiemelkedő kvalitásokat nyilvánít meg egy kiemelt tradíció irányában, míg nem ritkán teljes mértékben tehetségtelennek, sutának és vaknak mutatkozik egy másik ösvényen. Nem ritkán szembesülhetünk azzal, hogy valaki mondjuk a buddhista ösvény vándoraként úgy halad előre, akár hal a vízben, azonban ugyanez a személy mondhatni partra vetett hal módjára kapálódzik csupán a kereszténység búzamezőin. Emellett egészen gyakorta állhatnak elő olyan verziók is, hogy a kereszténység lelkiismeretes, elmélyült követője nem talál önmaga számára semmi vonzót a buddhizmusban, avagy az egyéb „keleti” utakban. Korántsem a véletlen művének tudható be, hogy megannyi különféle szellemi útirány és tradíció létezik, mint ahogyan többféle, mi több, egyenesen sokféle ember él a világon. A magam részéről (és azon irányvonalnak képviselőjeként is mondhatom ezt, amelyen járni kívánok) teljes mértékben elutasítom mindennemű hagyománynak azon aspektusát, amely mások megtérítésére irányul, az erőszakos térítési kísérletekkel szemben (történjék tüzzel-vassal, avagy pusztán zaklatás által) pedig a teljes elutasítás jellemez.

Annak látszólagos megjelenése, hogy az egyes tradíciók között különbségek állhatnak fenn, voltaképpen „a dolgok mélyére jutván” meglehetősen illuzórikusnak bizonyulhat, mindemellett viszont a felszínt vizsgálván kétségkívül tetten érhető jelenség. Nem lehetséges pusztán a „minden vallás

ugyanazt tanítja” frázissal lezárni a kérdést, ez a felvetés amellet, hogy fájdalmasan slampos, ráadásképpen még hazug is egyben. Mint mondtuk, megannyi különféle adottságokkal, képességekkel, személyiséggel és szemléletmóddal rendelkező ember létezik, így egy pillanatra sem szabad hinnünk abban, hogy egyáltalán mindenkinek ugyanazt kellene tanítani. Ebbe a típushibába esett többek között a modern kereszténység, amely voltaképpen mindennemű természetes színteztséget ignorálva ugyanazon haladási útvonalat ajánlja fel bűnösnek és szentnek egyaránt. Napjaink kereszténysége a tekintetben ugyanis még hűségesebb mutatkozik önmagához, hogy a bűnöst legalább csakugyan felemelni kívánja, emellet azonban a szentségre törekvőt minden igyekezetével (és eme szándékát immáron még csak nem is leplezi) lerángatni óhajtja Jákob lajtorjájáról, mint ahogyan nem kevés, általunk is ismert szomorú eset bizonyítja mindezt. Minden valódi tradíció figyelembe veszi az emberi létezők között természetes módon megjelenő szintbeli különbségeket, példának okáért maga a gnosztikus ösvény is különbséget tesz hylikus (testi), pszichikus (lelki), valamint pneumatikus (szellemi) embertípusok között, egyértelmű határokat vonván közöttük. Az persze nem lehetetlen, hogy a megfelelő és adekvát tanítások mellett átlépés következik be, így például a lelki-vallásos beállítottságú ember korlátait ledobván pneumatikussá válik, így pedig alkalmas lehet egy gnosztikus szemlélettel bíró életút követésére, a valóság tapasztalatai azonban azt mutatják, hogy erre fájdalmasan kevésszer kerül sor. „Mindenkinek a magáét”, tarja a beavatási hagyományok egyik legfontosabb alaptanítása, azaz mindenki számára azon tanítás válhat üdvözítővé, amely őt életének azon bizonyos pontján megilleti. Egy pszichikus ember (nagyjából napjaink mainstream vallási gyakorlóinak köre) például a teljesen kezdőknek szóló alaptanításokat már unalmasnak és

érdektelennek fogja találni, míg azonban a pneumatikusok számára fenntartott gnosztikus tanokkal nem fog tudni érdemben mit kezdeni, ezek esetenként értetlenkedést, avagy nem ritkán nyílt ellenszenvet váltanak ki az éretlenekből és értetlenekből, mint ahogyan számtalan keserű történelmi tapasztalat bizonyítja mindezt.

Ugyancsak előállhat az „egyik hagyomány jobb, mint a másik” mákonyos látomása, amennyiben két, egyébként teljes értékű tradíció eltérő szintjeit hasonlítjuk össze egymással, például a polgárkereszténységet a tibeti bön hagyománnyal. Ilyen esetekben valóban helye lehet azon megállapításnak, hogy utóbbi leírhatatlanul magasrendűbb előbbinél, itt azonban a helyesség kedvéért úgy volna érdemes fogalmazni, hogy „a tibeti bön hagyomány magasabbrendű, mint a polgárkereszténység”, és nem úgy, hogy „a keleti vallások magasrendűbbek a kereszténységnél”. Sajnos ugyanis előállhat, hogy míg a mi földrajzi területünkön elérhető hagyományoknak csupán a legócskább verzióit ismerjük, addig a „messziről jött ember azt mond, amit akar” elve alapján hajlamosak lehetünk idealizálni az idegen föld nagy tradícióit. Fordítsuk meg példánkat, és mondjuk azt, hogy „az eckhartiánus metafizika magasrendűbb, mint az amidizmus”. Ekkor ugyanis igazat állítunk, hiszen a kereszténység legmélyebb és legmagasabb irányvonalát vetettük össze a buddhizmus egy erőteljesen leegyszerűsített, népies változatával, ezen kijelentésünk azonban máris másmilyen jelentéstartalmat hordoz, mint amikor pusztán annyit mondunk, hogy „a kereszténység magasrendűbb tradíció, mint a buddhizmus”, ezen utóbbi mondatnak állításával ugyanis borzalmasan nagyot hazudnánk. Igazán kényelmes megoldás különböző tradíciókat úgy összehasonlítani, hogy vesszük

egyiknek legfényesebb megnyilvánulásait, aztán ezeket vetjük egybe a másikkal legsötétebb, leginkább lebutított formáival, mondván ez utóbbi előbbinek még csupán a nyomába sem érhet, és mainapság viták során nem kevesen élnek az érvelésnek ezen cseles gyakorlatával.

Bizonyos szempontból azonban mégis szükséges lehet néminemű összehasonlító hagyományelemzés részünkről, elvégre a feladat első lépése kétségkívül a tradícióválasztás kell legyen. Meg kell jegyeznünk, hogy a metafizikai tradíciók egymástól akár merőben eltérően vethetik fel az elérendő és elérhető célokat, azaz másmilyen látószögből szemlélve valóban fontos, hogy az általunk megcélzott szellemi céloknak függvényében vegyük számba az elérendő lehetőségek körét. Maga a buddhizmus példának okáért számol a végső állapottal, azaz a felébredés feletti felébredettség elérésének lehetőségével, amely cél ugyanakkor a kereszténység, avagy az iszlám körein belül alapvetően kevésbé hangsúlyos. A keresztény hagyomány exoterikus rétegeinek teológiája szerint a végső állapot nem több, mint a hagyományos értelemben felfogott üdv (salus), és maga a keresztény misztika, még a *mystica activa* esetében sem gondolja el istenfeletti állapotoknak lehetőségét. A fősodorbeli kereszténység legmélyebb ezotériájának csúcsán is általában egy kettősséget tapasztal az ember, tehát mindennemű autoteizmus lehetőségének vélelmezése mellett Eckhart mestert leszámítván gyakorlatilag valamennyi esetben megmarad az én és az Istenség kettőssége, még úgy is, hogy a kettő között tökéletes egység tételeződik fel. Általánosságban igaz a misztikára, hogy a végcél az Istennel való tökéletes egység és azonosság állapotának elérésében ragadják meg, ez a fajta egység azonban egyfajta teljes odaadottságot követel meg a törekvő részéről.

Dr. László András szerint a misztika alapvető irányulása, hogy „én odaadom magamat egy Végső Valóságnak, és ez a Végső Valóság odaadja magát nekem”. A misztikus megközelítésmód mind alapbeállítódását, mind célkitűzéseit illetően erőteljesen passzív, kulcsszavai az önátadás, elcsendesedés, önküresítés, önmagamról való lemondás és az isteni akaratban való feltétel nélküli megnyugvás, tehát végső soron egy erőteljesen passzív, alávetett alapállást követel meg a törekvőtől. Mindez persze meglehetősen vázlatos és felületes ismertetése a misztikus létélménynek, annak bemutatására azonban talán alkalmas, hogy a gnosztikus szemléletmód által megkövetelt viszonyulás nagymértékben különbözik mindettől.

Szemben a misztikának még aktív irányzatai esetében is erőteljesen passzív magatartásmódjával a gnosztikus létezőmód alapszavai a törekvés, tudás, kezdeményezés, megismerés, hatalom és uralom. Bár a gnosztikus szellemiség kétségkívül sokat merít a különféle misztikus hagyományvonalak által hordozott különkincseknek tárából, mégis azt lehet mondani, hogy megközelítésmódjának alapbeállítódása lényegében tér el a misztikus szemléletek körében megszokhatótól. A Gnózis ösvénye ismeri ugyanazon végső állapotot, ugyanannak a végső Önmaga(m)ságnak a jelenvalóságát, amelyről a keleti tradíciókban oly sok említés történik, és amelyet nyugaton olyan kiváló szerzők képviselnek, mint dr. László András, Julius Evola, vagy Komjáthy Jenő. Az egyes tradíciókon belül tehát számottevő eltérések lehetnek a Végcél, illetőleg a hozzá vezető lépéseket célzó praxeológiáknak szempontjából, így lényegében alapos önismeret szükségeltetik ahhoz, hogy megválasszuk a számunkra leginkább alkalmas haladási irányt. Érdemes figyelmet szentelni a metafizikai tradicionalitás két legkiválóbb

képviselőjének, jelesül René Guénon és Julius Evola személyének, helyesebben szólván a kettejük személyisége között tetten érhető különbözőségeknek. Guénon intellektuális és alapvetően szacerdotális beállítódású karakter, míg ezzel szemben Evolát erőteljes akcionalitás és lovagiasság jellemezte, így tehát ostobaság volna azt feltételezni, hogy ugyanazon megvalósítási útvonal alkalmas lehetett volna mindkettejük számára. Mint ismeretes, Guénon eredetileg mint gnosztikus püspök, majd később a szúfi tradíció mestereként folytatott metafizikai megvalósítási praxist, ezen útvonalakkal kapcsolatban pedig minden bizonyosság szerint állíthatjuk, hogy teljes mértékben megfeleltek személyes dispozióinak. Evolával kapcsolatban azonban ki kell térnünk arra, hogy számára nem véletlenül a hermetikai alkímiai tradíció (amelyet joggal neveznek királyi művészetnek), valamint a buddhizmus és a saivismus képezte érdeklődésének tengelyét. Valamennyi fentebb felsorolt hagyomány erőteljesen aktív és tettekre centrált beállítottsággal jellemezhető, és ezen sajátosságok eredményesen csenghettek egybe Evola karakterével.

Mindennek kiemelésére avégett lehetett szükség, mert kettejük példájának nyomán Olvasóm talán maga is mélyebb megértést nyerhetett azzal kapcsolatban, hogy a személyes karakter jellegzetességei mennyire fontos szerepet töltenek be az általunk követni szándékozott tradíció kiválasztásának során. Nem túlzás állítani, hogy katasztrofális és végzetes következmények származhatnak abból, ha valaki a lelki alkatahoz nem illő tradíció követésére szegődik. A szellemi úton való megmaradás és előrehaladás szempontjából ugyanis életbevágóan fontos, hogy a törekvő mintegy otthonának, bázispontjának tekintse az általa választott hagyományt, és amennyiben az idegenkedés és idegenség érzése válik

uralkodóvá a hagyománnyal való kapcsolatban, az idővel akár a teljes elhidegüléshez is elvezethet. Gondoljunk csak bele bátran: valószínűleg egyikünk sem nevezne jó szívvel otthonának olyan hajlékot, amelyben kellemetlenül, idegenül és otthontalannak érzi önmagát, és lényegében hasonlóképpen áll a helyzet a tradícióval való kapcsolatunknak vonatkozásában is. Tételezzük fel szemléltetésnek céljából, hogy a törekvő számára alapvető jelentőséggel bír egy személyes, személyként megragadható Isten, vagy istenség felvethetőségének lehetősége, ez pediglen korántsem ugyanolyan módon és mértékben hangsúlyozott az egyes tradíciókban. A kereszténység, zsidóság és az iszlám berkein belül az ilyen törekvő minden bizonnyal megtalálja majd keresésének tárgyát, de a hinduizmus és a buddhizmus egyes ágazatainak tanításában és gyakorlatában ugyanígy megjelenik a személyes Isten, vagy istenség(ek) motívuma, ugyanakkor azonban talán nem volna értelme ebben az esetben a zen buddhizmus körein belül keresgélni. Mindez persze másféleképpen elgondolva is igaznak bizonyulhat, elképzelhető például olyan eshetőség, amikor a személyes, személyként megjelenő Isten „megléte” összezavarónak, kényelmetlennek, avagy pusztán idegennek tűnik a törekvő számára, ekkor sokkalta inkább előrevivő lehet olyasféle tradíció irányában puhatolózni, ahol ezen koncepció nem képvisel jelentőséget. Eltérések érhetőek tetten példának okáért az egyes hagyományokra jellemző rituális elemek tekintetében is, így érdemes fontolóra venni, hogy ne válasszunk önmagunk számára olyan irányvonalat, amelynek rituális gyakorlataival nem rokonszenvezünk. Könnyen előfordulhat, hogy bizonyos törekvők erőteljes vonzalmat éreznek a meditáció irányában, míg mások az imádságot tartják önmagukhoz közelállóknak. Előbbieknek számára talán nem volna célszerű a szinte teljes egészében az imádságra építő

praxeológiát felmutató kereszténységet, vagy iszlámot javasolni, míg utóbbiak valószínűleg korántsem éreznék magukat komfortosan mondjuk a zen buddhizmusnak körein belül, ahol is a meditáció voltaképpen alapgyakorlatnak számít. A belső elcsendesedésre, szemlélődésre és figyelmes jelenlétre törekvőknek számára nem célszerű olyan tradíciót ajánlani, ahol a különféle szóbeli imádságok és mantrák állandó ismételtetése (kereszténység, iszlám, ind-hindu tradíció egyes irányvonalai) gyakorlatilag alapvető követelmény, mint ahogyan a fennkölt, összetett liturgiák szerelmeseinek számára sem feltétlenül járható út a keresztény protestantizmus.

Ne válasszunk tradíciót holmi üdvmaterializmus jegyében, értem ezalatt annak legszigorúbb elutasítását, hogy döntésünket kényelmi szempontok motiválják. Minden erőnket és éberségünket latba vetvén kerüljük el a lagymatagságot ezen a vonalon, és ne törjünk lándzsát egy hagyományvonal mellett pusztán avégett, mert az a legkevésbé követeli meg életmódunknak átalakítását, és a legkevesebb befektetés mellett ígér meg hallatlan eredményeket. A „lusta ember útja a megvilágosodáshoz” nem létezik, és bármennyire jelentős tabukat döntök le ennek kijelentésével, a magam részéről nem győzőm mindezt elég erőteljesen hangsúlyozni. Néminemű személyes kiszólást megengedve vallom meg, hogy amikor a saját írói és előadói tevékenységemnek céljait és fókuszát meghatároztam, az egyikként ezek közül kétségkívül az szerepelt, hogy a fentebb említetthez hasonló tévképzetekkel szemben a leghatározottabban vegyem fel a harcot, még akkor is, ha kijelentéseim egyeseknek számára kényelmetlennek, kellemetlennek, avagy túlságosan túlzónak hatnak. Ennek jegyében nyomatékosítom ismét, hogy vasárnapi kereszténységgel nem lehetséges üdvösségre jutni, mint

ahogyan a karosszék-filozófusi attitűd sem vezet el a Gnóziához, továbbá semminemű szalonbuddhizmus nem lehet elegendő ahhoz, hogy a metafizikai felébredés megvalósulhasson. Ezen a vonalon eredményeket csakis és kizárólag a legkitartóbb, legszívósabb és legkövetkezetesebb, a keménynél is keményebb, lankadatlan törekvéssel lehetséges csupán elérni, és ráadásképpen mindennek ki kell egészülnie a helyes módszerek, útirány és eszközök gondos megválasztásával. Ahogyan legkedvesebb hittanárom fogalmazta meg annak idején: „Nem aukció, nem szezonvégi ár-, és követelményleszállítások helye az iskola”. Olyan területre tévedett a Tisztelt Megvalósító, ahol bizony alaposan meg kell küzdeni voltaképpen mindenért, és a közhiedelemmel ellentétben ezeken a tereken nem léteznek ingyenes ajándékok, kiváltságok, avagy érdemtelenül is megszerezhető javak. Kissé erélyesebben és még inkább keresetlenül szólván úgy is mondhatjuk: „az a Tiéd, amit megszerzel magadnak”, a „Mennyek Országáé ugyanis az erőszakosoknak enged”. Egészen vulgárisan: a mennyekbe kötélhágcsó és létra vezet, nem pedig teherlift, vagy mozgólépcső, erre érdemes felkészülni.

Amennyiben korábban nem voltunk restek lehatolni önmagunk legbensőbb mélységeibe, és önmagunk korábban rejtett motivációinak és komplexusainak természetét viszonylag jól megismertük, önmagunkat megfigyelve jó eséllyel felismerhetjük azt a tradíciót, amely mintegy hív minket önmagának irányába. Itt persze számottevően fontos elkülönítenünk Önmagunknak igaz hangját a különféle felületes vonzalmak és taszítások, ellenszenvek és rokonszenvek, önzetlenségnek és ambícióknak játékatól, és különbséget tennünk az igazi hívás, valamint az esetlegesen

felbukkanó érdekek által vezérelt motivációk között. Ne válasszunk példának okáért egy bizonyos tradíciót pusztán avégett, mert megítélésünk szerint a körein belül jó eséllyel magas rangfokozatokat érhetünk el, tehát nyíltabban szólván ne azon okból kifolyólag köteleződjünk el mondjuk a buddhizmus mellett, mert a tanítványi „felhozatal” szemügyre véve úgy találjuk, hogy ezek között az emberek között viszonylag hamar mester válhat majd belőlünk. Elegendőnek mutatkozik pusztán dr. László Andrást idéznünk: „Az elsőrangú ember elsőrangú emberek társaságát keresi, míg a másodrangú a harmadrangúakét”. Ha a szükség úgy hozza, vállaljunk bátran rizikót, keressük a nehezebb utakat, ugyanakkor legyen gondunk arra is, hogy önmagunk számára megfelelő nehézségi fokban megnyilvánuló célokat állítsunk. A túlzottan könnyedén elérhető célokból ugyanis hiányzik a motiváló erő, ugyanakkor az elérhetetlennek tetsző célok könnyedén elkedvetleníthetnek bennünket. Inkább szolgáljon valaki egész életén át egy valódi szentet, mintsem hogy önmaga váljon a Sátán szentjévé.

Meglehet, hogy életünk során a számunkra adatott tradicionális láncolat látszólag spontán lép majd be az életünkbe azáltal, hogy egynémely hiteles képviselővel való találkozásban lehet részünk. Sokszor felmerül ugyanis – tévesen – annak ötlete, hogy érdemes volna ama hagyomány mellett elköteleződnünk, amelynek közvetlen környezetünkben is sok tagját lehetséges tetten érni, ez a szempont azonban pusztán mennyiségi, hiszen egy irányvonal képviselőinek pusztá számossága még semmit sem mond el azoknak minőségéről, márpedig egyes egyedül ez jelent mérlegelésre méltó aspektust. Hiába ismerünk esetleg megannyi buddhista gyakorlót, ha körükben nem lehetséges tetten érniük egyetlenegy valamit is érőt, amennyiben viszont éppen az

iszlám tradíció körein belül ismerünk fel hitelt érdemlő reprezentánsokat, érdemes volna tekintetbe vennünk, hogy talán éppen itt találhatjuk meg, amit kerestünk. A méltatlan és értékelhetetlen, de még a közepszerű és súlytalan gyakorló is ebből a szempontól olyan, mintha nem is létezne, sőt voltaképpen azt mondhatjuk, hogy ezekből a gyakorlókból ötven teljes mértékben ugyanannyit ér, mint akár ötvenezer. Sok esetben akár egyetlen, számunkra értéket képviselő, méltó és magasrendű gyakorló alkalmas lehet arra, hogy az általa követett tradíciót előttünk is megnyissa, és példaadásával mintegy kedvet ébresszen bennünk az adott útírány követésére és bejárására. Ne fogadjuk el érv gyanánt azon felvetést, hogy pusztán avégett kellene kiválasztanunk egy bizonyos ösvényt, mert azon sokan járnak, a sokaságok útja ugyanis általában nem vezet értékelhető eredményekre.

Egyetlen rövidre szabott bekezdést érdemes nyitnunk azon gondolatunknak kifejtésére, amely szerint mindaz, amit mi magunk választott ösvény (e sorok papírra vetőjének esetében a „sajátutas” gnóziskeresés) gyanánt bejárunk, nem feltétlenül esik egybe azokkal az alternatívákkal, amelyeket másoknak számára őszinte szívvel ajánlanánk. Gyakorta felmerül ugyanis egyes köröknek részéről azon ellenvetés, hogy vajon mi végre javasoljuk másoknak általánosságban a katolikus, avagy az orthodox kereszténység útját, amennyiben saját magunkat nem soroljuk ezen ösvények vándorai közé. Nos, a rejtvénynek megoldása mondhatni olyannyira elképesztően egyszerű és magától értetődő, hogy alapvetően nem is gondolnám indokoltnak a válaszadást, azonban mégis oly sokszor kerül szóba kérdésfelvetés gyanánt, hogy ennek okán mégsem kikerülhető a kifejtése. A személyes tradícióválasztást (vagy a választás elkerülését) optimális

esetben mindenkor elmélyült és minden részletre kiterjedő önmegismerésnek kell megelőznie, amelynek során a személy saját karakterisztikus jellegzetességeinek megismerése nyomán hoz döntést arról, hogy önmaga számára mely tradíció keretein belül elképzelhető leginkább a haladás. Ilyen esetekben a lehető legkomplexebb és legátfogóbban körüljárando problémaként kell kezelni a kérdést, hiszen voltaképpen egész további szellemi utazásunknak sorsa múlhat ezen a lépésen. Amennyiben mások számára kellene ajánlanunk valamit, úgy elsősorban és főként ugyanezt az elmélyült belső figyelmet, ugyanezt a komplex és aprólékos kutakodást ajánlhatjuk csupán, amelynek nyomán a személy a maga válaszait jó eséllyel megellelheti. Amikor azonban úgy vetődik fel a kérdés, hogy általánosságban mely tradíció berkein belül lehetséges leginkább a haladás, úgy voltaképpen (persze bizonyos közbevetések és kikötések megejtése mellett) lehetséges általános választ nyújtani, hozzátéve természetesen, hogy mindez csupán igazán nagy általánosságban tekinthető igaznak. Azt szoktam javasolni, hogy lehetőség szerint ne ajánljunk felelőtlenül tradíciót senkinek sem, hiszen a mi esetünkben működőképesnek bizonyuló alternatíva korántsem alkalmas mindenki számára. Ha mindenképpen javasolnunk kell valamit, úgy javasoljuk az önmegismerésnek ama útját, amely által a személy maga bukkanhat rá a számára megfelelő ösvényre. Általánosságban azonban elmondható, hogy az európai ember számára a kereszténység katolikus és orthodox ágazatai számítanak leginkább megfelelőnek (egyfelől, mert úgymond „helyben vannak”, másfelől pedig mert a nyugati ember karakterisztikuma jellegzetesen ilyesféle hagyományokra rímel rá), így az ezek mellett való elköteleződés jelenti a legbiztosabb lehetőséget a haladásra, egyúttal pedig itt küszöbölődnek ki leginkább az elkövethető legjellegzetesebb

baklövések, úttévesztések és hibák. A fentebb felvetett kérdésre tehát nagy vonalakban imígyen válaszolhatunk.

Kitétel gyanánt meg kell jegyeznünk, hogy amennyiben katolikus, avagy orthodox kereszténységről beszélünk, távolról sem állítjuk (és nem is javasoljuk), hogy a személynek a Novus Ordo Egyházat kellene követnie, hanem bármennyire is nehéz és körülményes, de ne sajnálja a fáradságot arra, hogy fellelje a kereszténység valóban hagyományhű irányvonalait. Sajnálatos jelenség, ám mint ahogyan az elterjedt, mindenki számára hozzáférhető utakkal kapcsolatban megfigyelhető, a kereszténység egyike a leginkább szennyezett hagyományoknak, azaz számtalan olyan irányzat, egyház és mozgalom nyert teret benne, amelyek sajátos módon „tájjidegennek”, sőt mi több, egyenesen „invazív” elemeknek tekinthetőek. Véleményem szerint a kereszténység szellemének pislákolása ma már csupán az orthodox irányzatokban, esetleg a görögkatolikus egyházak körein belül, továbbá a hagyományhű római katolikus közösségekben érhető tetten, másfelé tekintve bajosan találhatunk oázisokra és tiszta forrásokra. Érdekes, és néminemű reményre okot adó szubkultúraként hozhatjuk szóba az ókatolikus egyházak scrantoni unióját, mint az autentikus keresztény hagyomány képviselőjét, ám sajnos tekintve, hogy az ilyen jellegű apró közösségek merrefelé tartanak mainapság, sajnálatos módon reményeink közé megannyi kétely is vegyül ennek vonalán. Érdekességképpen javaslom gondolatkíséret gyanánt annak vizsgálatát, hogy vajon mennyiben változtatna a kereszténység mai helyzetén, amennyiben autentikus formában elérhetőek lennének a gnosztikus kereszténység reprezentánsaiként megnyilvánulni képes egyházak? Első megállapítás gyanánt kössük ki, hogy a magunk részéről a jelenkorban működő neo-

gnosztikus egyházaknak egyikét sem tekinthetjük hitelt érdemlőnek (a kérdéskör kapcsán lásd: Nemi C Logismord: A Gnózis szakramentális természetéről, 2021), ezek ugyanis zömében vagy a mazonikus háttérből életre hívott kezdeményezések, avagy erősen a New Age mozgalom hatása alatt álló ártalmatlan, ámde szellemi szempontból teljes mértékben haszontalan képződmények. A saját – alaposan megokolt – véleményem szerint amennyiben létezne is valódi, a fősodorhoz hasonlóan kétezer esztendő múltra visszatekintő gnosztikus egyház, az minden valószínűség szerint ugyanannyira gyatra állapotban leledzene, mint mainstream társai. Évezredes tapasztalat ugyanis, hogy a „legjobbak romlásából lesznek a legsötétebbek”, így fokozottan igaz lehet mindez azokra a körökre, amelyek a tradíció legmélyebb igazságait hivatottak ápolni. Korántsem a véletlen műve, hogy a gnosztikus szellemiség sohasem rendelkezett reális lehetőségekkel arra nézve, hogy magának követelje a „mainstream” helyét a hagyományon belül. Egyfelől mert sohasem lépett fel hatalomgyakorlási, vagy térítő szándékkal, másfelől mert a gnosztikus bölcsek mindig is tudták, hogy útjuk sohasem válhat a tömegek útjává. Ahogyan fentebb hivatkozott könyvemben részletesen is kifejttem: nem létezik a fősodor módjára működő gnosztikus egyház, hiszen ez esetben nagyon is gyorsan felvonná a mainstream legjellegzetesebb sajátosságait, jelesül a tömegesség és a közösségieskedő gondolkodásmód jellegét, ezek pedig nyilvánvalóan idegenek a gnosztikus szellemiség mentalitásával.

Az „egyenes utakat” preferálók némi joggal fel szokták ajánlani megfontolásra azon érvet, hogy az ember (különösen is igaz ez a mai kor emberére) eredendően esendő, gyarló és

különféle kifordultságokkal terhelt természetéből fakadóan nem érdemes túlzottan sokat vesződni a tradícióválasztás problémájával, mint ahogyan azzal sem, hogy teret engedjünk a spirituális kalandváagnak, kíváncsiságnak, avagy a tudáskeresést igénylő és igenlő, aktív beállítódásnak, hanem mintegy a leginkább kézenfekvő, legkönnyebben elérhető és legsimább útra ráhelyezkedvén rohanjunk azon végig az üdvösség irányába. Az ilyen hangok általában a keresztény katolicizmust ajánlják a hanyatló nyugat embere számára, főként azokra a megfontolásokra alapozva, amelyek a katolikus tradíció mindenhol és mindenkor könnyedén elérhető voltára, valamint a mindenki számára minden további nélkül járható ösvényeire mutatnak rá. A magunk részéről nem mondhatjuk, hogy ezen tanács nem tartalmaz megfontolásra és mérlegelésre méltó elemeket, hiszen minden kétséget felülmúló módon igaz, hogy katolikus templomot könnyűszerrel találhat lakóhelyéhez közel a törekvő, a számára szükséges doktrínák, tanítások és irodalom gyakorlatilag játszi könnyedséggel beszerezhető, ráadás gyanánt pedig kétségkívül a katolicizmus mellett szól érv gyanánt, hogy ígéretei szerint még viszonylagos, felületes bevonódás esetén is képes lehet eljuttatni követőit a vágyott Örök Életre. Nagyjából hasonló módon vezethetjük le annak a tanácsnak logikáját, amely tegyük fel, egy Algériában, vagy Törökországban élő kereső számára ajánlja fel az iszlámot, mint csatlakozásra méltó tradíciót. Mindezen szempontokat nem árt a maguk helyén tekintetbe venni és mérlegelni, hiszen megannyi támogató és ellenvetést kifejtő érv egyaránt felhozható velük kapcsolatban.

Nem haladhatnánk tovább teljes nyugodtságnak birtokában, amennyiben az „egyenes utakkal” kapcsolatban nem emlékezünk meg legalább egy, sajnos igencsak markánsan

tetten érhető problémaköréről. Igaz ugyan, hogy mind a kereszténység, mind az iszlám viszonylag gazdag lehetőségeket kínál a hozzájuk csatlakozni kívánók számára, ugyanakkor mindkét tradíció kifejezetten zártnak és átjárhatatlannak mutatkozik a magasabb lépcsőfokok irányában. Másképpen szólva azt mondhatjuk, hogy míg ezeken a vonalakon bizonyos magasságokig viszonylag könnyűnek és simának látszik a haladás, egy-egy magasabb hegycsúcsnak megcélzása már meglehetősen sokféle problémát vet fel. A kereszténység esetében mindez olyan módon nyilvánul meg, hogy ez a hagyomány felajánl ugyan egynéhány lehetőséget a laikus híveknek, azonban a tradíció igazi különkincsei csakis a papi rendben nyilvánulnak meg a kereső számára. Érdeemes úgy elképzelni, mint olyan megmászásra váró hegyet, amely a kellemes lankákon való átkelést követően hirtelen igencsak meredekké és zorddá válik, majd egy ponton vastag falakra bukkanunk, amelyeknek lőrési mögött marcona alakok parancsolnak megálljt számunkra. Itt húzódik a laikus híveket és a szacerdotális rendeket egymástól elválasztó, kérlelhetetlen határvonal, amely a legtöbb keresztény gyakorló számára gyakorlatilag mindvégig átjárhatatlan marad. Ugyanez jellemző az iszlám tradícióra is, itt ugyanis amennyiben nem talál önmaga számára a kereső egy nagy tudású és kiváló mestert, avagy legalábbis egy szúfi tanítványi láncolatot, voltaképpen egy egész életen át megmaradni kényszerül az iszlám exotéria olykor kifejezetten kisszerű és nyomasztó világában. Mindezt azért tartottuk fontosnak felvillantani, hogy rámutassunk arra a fajta felületességre, amelyet az „egyenes út” szószólói nyilvánítanak meg akkor, amikor érveikkel előállnak. El kell fogadjuk ugyanakkor a gondolatmenet viszonylagos igazságtartalmait, mint ahogyan azt is, hogy az „egyenes út” ténylegesen

megoldást jelenthet bizonyos keresőknek számára, mi azonban elsődlegesen nem is hozzájuk kívánunk szólni. Ami ugyanis a gnosztikus szellemiséget illeti, az mindenkor megmarad annak, ami mindig is volt, nevezetesen a „szűk utak” és „veszedelmes, vad ösvények” képviselőjének.

A továbbiakban kifejtem, hogy a magam részéről mire is gondolok akkor, amikor a „sajátutas” gnózikeresés kifejezéssel élek, noha ezen kifejtést a korábbi fejezeteknek során nem egyszer megtettem. Az ismétlés tudniillik a Tudás atyja, és egy tudásra alapozott szemléletmód éppen evégett kiemelt jelentőséget tulajdonít annak, hogy legjellegzetesebb gondolatait időről időre újból felvillantassa. A mi szemléletmódunk szerint a Gnózis nem más, mint „direkt, személyes, tapasztalaton alapuló Tudás” (Tau Malachi nyomán), amely a hétköznapi valóságot meghaladó tudatállapotok megismerésére, Isten, azaz a Metafizikai Abszolútum, egy gnosztikus számára Végső Önmagam megtapasztalására irányuló aktív törekvést foglal magában. Másfelől közelítvén a Gnózis valójában nem más, mint „a lehetőségessé váló Eleven Valóság” (Nemiel C Logismord), tehát voltaképpen annak nyilvánvalóvá válása, amely hétköznapi körülmények között elrejtve, elzárva fekszik. A gnosztikus szellemiség követője számára időről időre felsejlik, hogy „ez a világ nem az igazi világ”, és hogy létünknek bázisa korántsem az a hormonok, testnedvek és pillanatnyi hangulatok által vezérelt hústömeg, amellyel a profánok legtöbbször általában azonosítja önmagát. Mondhatjuk persze, hogy „ilyet a hétköznapi vallások is tudnak”, mint ahogyan ezt nem ritkán mondani is szokták, azonban ezekhez képest a gnosztikus szellemiség azon állítást is megfogalmazza, hogy ez a Valami, jobban mondva Valaki, jelesül ez a Végső Önmaga(m)ság még

a teológiai nyelvezet által felvetett lélek területén is túlonnan keresendő, és aki pusztán megelégszik a halandó test és a halhatatlan lélek koncepcióinak vélelmezésével, még igencsak messze jár azoktól a vidékektől, ahol is a valódi igazságok kifejezik önmagukat.

Mindezen túlmenően nem árt újfent nyomatékositánunk, hogy a Gnózis keresése nem jelent egyet holmi zavaros és megtévesztő okkultizmussal, sem pedig valamiféle szentimentális spiritizmussal, és még véletlenül sem lehetne azt állítani, hogy az általa ígért magasabb tudatállapotoknak elérése érdekében megengedettnek tartaná a New Age mozgalom körein belül dívó módszereket és eljárásokat. A gnosztikus szellemiség mindenkor gyanakvással fordult az olyan módszereknek irányába, amelyek lényegében bárki számára elérhetőek, és nem gondolja, hogy az egyes spirituális világok közötti átjárás megvalósítható lenne pusztán azáltal, hogy valaki mintegy „bekapkod” egyet és mást, esetleg kántál és „sámándobol” egy keveset valamelyik „újjogánykodó” szeánszon, vagy „népnemzeti” összejöveten. Ugyancsak nem asztaltáncoltatásra, és nem is démon-, vagy angyalidéző rítusok gyakorlására kell gondolni, ennek ugyanis nem sok köze lehet a gnosztikus létélmény középpontját képező tradicionális magasmágiához. Magának a hitnek is sajátos szerep jut a gnosztikus úton, szemben ugyanis a mainstream vallások körein belül megszokott viszonyulásmóddal a gnosztikus számára a hit nem több, mint a Tudás előszobája, amely bár kétségkívül szükséges és fontos eleme az ösvénynek, ám mégsem több, mint pusztán előzetes elővételezése annak, amit ugyan jelenleg nem tapasztalunk megnyilvánult valóságként, ám minden egyes pillanatban felkészülten állunk arra, hogy ez a valóság felfedi magát

előttünk. Julius Evola tanácsa nyomán úgy kell viszonyulnunk az életünkhöz, hogy „minden pillanattól valami merőben újat várjunk”, azaz a lehető legtermészetesebb dologként kell tudatosítanunk magunkban, hogy csodák bizony léteznek. Nem kevesen ott vétik el a szellemi utat, hogy a különféle megnyilvánítható lehetőségekkel kapcsolatban azon álláspontot teszik magukévá, hogy „még sohasem láttam/tapasztaltam ilyet, és nem is fogok”, és éppen ez a „nem is fogok” feltételezés az, amely által menthetetlenül kiteszik a „STOP” táblát az ilyen irányú tapasztalások számára. Hinni gnosztikus nyelven annyit tesz, mint igaznak és lehetségesnek fogadni el valamit, még azelőtt, hogy azt a valamit valósággal megtapasztaltuk. Mindez persze nem azt jelenti, hogy bármilyen módon is bagatellizáljuk, avagy szekularizáljuk a csodát, hanem azt, hogy a transzcendenciát, és annak megnyilvánulási lehetőségeit életünk szerves részévé tesszük.

Érdemes felhívunk a figyelmet arra a jelenségre, amelynek megtapasztalásával gyakorlatilag valamennyi útonjáró szembesül, és ráadásképpen még rendre mindenféle félreértések és megtévesztésre alkalmas nyújtó félrevezetések fakadhatnak belőle, és ez voltaképpen nem más, mint a mímelés. Ismeretes, hogy még a legjámborabb körökben is gyakorta felüti a fejét azon jelenség, hogy az egyes személyek úgy próbálnak az életszentség állapotához közelíteni, hogy mintegy alaposan megfigyelik annak módját, ahogyan a szentek általában viselkednek, majd pediglen leutánozzák ezeket a viselkedési mintázatokat. Ez a jelenség az esetek túlnyomó többségét illetően inkább számít idétlennek, megmosolyogtatónak, avagy esetleg sajnálatra méltónak, olykor azonban veszélyes szemfényvesztések és csalások kerekedhetnek ki mindebből. Bár meg kell jegyeznünk, hogy

egy adott létállapotnak megtapasztalásához nagyban hozzásegíthet bennünket azon gyakorlat, hogy öltözködésünkben, gondolkodásmódunkban, megnyilatkozásainkban és szokásainkban mintegy „megízleljük”, hogy milyen is lehet valóban birtokolni az adott állapotot, így a szentségre való törekvés folyamatában az imitáció akár a praxis részét is képezheti, mindennek azonban nem szabad együtt járnia azzal, hogy a gyakorló a külvilág szemében csodálatot, tiszteletet és megbecsülést kíván gerjeszteni, avagy egyenesen a különféle materiális síkokon megnyilvánuló haszonszerzési törekvéseinek eszközeként használja fel a szentség mímelését. Erre valóban nem kevés példát szolgáltathat számunkra egy egyszerű körülpillantás, amelyet napjaink önmagukat spirituálisnak, vagy vallásosnak nevező közegeiben ejthetünk meg, és ennek jelenvalóságára gyakorlatilag valamennyi tradíció bölcsei felhívják a figyelmet. A gnosztikus szellemiség adeptusai például írnak arról, hogy milyen jelekre érdemes figyelni azokban az esetekben, amikor egy hylikus (testi), illetve pszichikus (lelki, vallásos) ember kísérli meg mímelni a pneumatikus (szellemi) embert. Ekkor ugyanis lényegében ugyanazon fentebb ismertetett metódus nyer megvalósulást, tehát az illető mintegy felületesen (avagy olykor egészen részletesen) megismeri és elsajátítja azokat a viselkedésmintákat, amelyek a szellemi embert jellemzik, majd pediglen ezeknek a viselkedésmintáknak alkalmazása által kísérli meg különböző előnyökre szert tenni, nem ritkán csupán annyiban, hogy saját magának szerez jobb közérzetet magas szellemi kvalitások önmagának való odahazudása által. Mindama személyes szinten megnyilvánuló problémákon túl, amelyeket ezen tendencia okozni képes, a vallásos közösségek világában megdöbbentő mértékű rombolás nyerhet teret amiatt, mert ezekben a körökben rendszerint a

legszentebb és legméltóbb helyett általában a legjobb színész juthat hozzá különféle vezetői pozíciókhoz, azaz aki a leghihetőbben és legnagyobb hatással képes eljátszani és alakítani a szentet. A mímelésben való magasabb fokú jártasság tehát a spirituális és vallásos közösségekben való boldogulás és előrejutás hathatós eszköze lehet. Talán mondanunk sem kell azonban, hogy a személy nem attól válik végső soron szentté, hogy a lehető leghihetőbben alakítja a szentet, hanem éppen ellenkezőleg: a csendben végzett belső munka által jelennek meg karakterében és személyes karizmái között azok a tulajdonságok, amelyek hamisíthatatlanul jellemzőek a valódi szentekre. Egészen egyszerűen szólva: a szentnek természete, és nem eljátszott szerepe a szentség.

Ahhoz, hogy képesek legyünk elkülöníteni a jóindulatú tévelygőket és közönséges csalókat a valódi szellemi emberektől, voltaképpen nem szükségeltetik más, mint a szellemi úton történő fokozatos és folyamatos előrehaladás. Talán akképpen volna érdemes fogalmaznunk, hogy az ösvényen való haladás során először megnyilvánuló mágikus képességek egyike maga a szentség érzékelésére irányuló egyre nagyobb affinitás. Tartózkodnunk szükséges azonban az elbizakodottságtól, és bizony csakugyan sokáig eltarthat, amíg képesek leszünk megkülönböztetni valódi intuícióinkat a pillanatnyi benyomásoktól, azonban sok gyakorlással egyre kifinomultabbak lehetünk ezen a téren. Fontos tehát, hogy a szentségnek (és annak hiányának) érzékelése távolról sem jelent egyet a „tetszik-nemetszik”, avagy a „szimpatikus-antipatikus” típusú és szintű ítélkezésekkel, hanem annak egyre és egyre világosabb felismerését jelenti, hogy mikor állunk szemben szentséggel, és mikor álszentséggel. Sajnálatos módon a szentség érzékelésének gyakorlásában való

előrehaladottságunk ironikus módon akár be is csaphat bennünket azáltal, hogy túlságosan is nagyfokú magabiztosságban hozzuk meg ítéleteinket, teret adván mindkétféle típushibának. Értéket tulajdoníthatunk annak, aminek valójában nincsen értéke, és felületes szemlélés által elhamarkodottan vonhatjuk meg a szentséget attól, ami valójában rendelkezik vele. Megeshet, hogy egy tökéletesen mímelő csalót túlságosan elhamarkodottan kiáltunk ki hitelt érdemlő szellemi embernek, és ugyancsak előfordulhat, hogy egy, a szentségről alkotott sémáinkba nem illő személyt ítélünk meg a valóságosnál kedvezőtlenebbül, elszalasztván az esetlegesen megnyilvánuló kedvező lehetőségeket.

Általánosságban elmondható, hogy érdemes őrizkednünk azoktól, akik egyedül önmagukat kiáltják ki egy-egy hagyomány, vagy irányzat egyedüli legitim képviselőjének, itt ugyanis általában markáns (ön)csalással van dolgunk. Érdemes azonban nyomatékot adnunk az „általánosságban” kifejezésnek, ugyanis olykor valóban felmerülhet, hogy az adott irányvonal egyedülként képviseli a kérdéses tradíciót, és ezen kívül nem érhetőek tetten megbízható és méltó reprezentánsok. Itt is, mint ezen a téren mindenütt a részletekbe merülő kutakodás és vizsgálódás nem hanyagolható el, és talán részben ezért is állítható, hogy a mi ösvényeink valóban nehezebbek, mint a korábban ismertetett „egyenes utak”. Egyetlen példát említsünk csupán meg: az ókatolicizmusnak e könyv megírásának idején egyetlen valódi irányzata akad, ez pedig a fentebb szintén említést nyert Scrantoni Unió. Ezen a szerveződésen kívül valamennyi, önmagát az ókatolikus hagyomány képviselőjének valló egyház és közösség vagy jóhiszeműen tévelyeg, avagy egyenesen a csalás vétségébe esik. Ugyanígy számottevő gyanakvásra adhat okot, ha az adott

hagyomány képviselői mintegy vérre menő vitákat folytatnak különféle részletkérdésekkel kapcsolatban. Azt sohasem állítanám, hogy a különféle részletkérdések vizsgálata (akár a részletek részleteinek kérdéseiről legyen szó) nem jelent komoly és felelősségteljes, legitim vállalást, viszont mégis sokat elárul, amennyiben ezen törekvések képezik az adott személy, vagy személyek életének legmarkánsabb tengelypontját. Ezekben az esetekben nem ritkán túlzott literalizmussal, avagy merev, rigid dogmatizmussal állunk szemben, amelynek semmi köze a helyesen értelmezett metafizikalitáshoz.

A „sajátutas” gnóziskeresői attitűdöt övező talán legordasabb tévképzet, hogy (elvégre tapasztalati útról van szó) összességében nem szükséges „csinálni” semmit sem, tehát felesleges mindenfajta doktrinális megalapozottság, mint ahogyan a spirituális praxis gyakorlati elemeinek kifejtése is csupán másodlagos szükségességgel bír, egyszerűen szólva tehát mindösszesen csak „lenni”, és valamilyen lagymatag módon „tapasztalgatni” kell ahhoz, hogy a vágyott gnózisra jutás megvalósulhasson. Talán már utaltam rá korábban, ám most is szükségét érzem nyomatékosítani, hogy a „lusta ember útja az üdvösséghez/megvilágosodáshoz” nem létezik, gyakorlatilag merő fantazma. A „csak légy” típusú spirituális (ál)utak jellegzetesen a New Age mozgalom modernkori termékei, amelyeknek nevében önszerző könyvecskék, tanfolyamok és elvonulások millióit lehetséges pénzzé tenni a valóban lusta emberek tárcájának rovására, ebből a hozzáállásból azonban sohasem lesz üdvösség, vagy megvilágosodás, de még valódi előrehaladás sem, pusztán egy sekélyes, langyos és semmitmondó, hétköznapias, összességében parodisztikus szalonspiritualitás. A

„sajátutasság” nem azt jelenti, hogy flegmán kivonjuk magunkat a szellemi élet embert próbáló műhelyéből, hanem voltaképpen mindössze annyit, hogy nem kötelezzük el magunkat egy meghatározott tradíció követése és képviselése mellett, minden másban lényegében ugyanazon szabályok és követelmények érvényesek ránk is, mint minden más szellemi ösvénynek vándorára.

Különösen is ostobának hat azon nézet, hogy a gnosztikus számára avégett is üdvös, ha úgymond „nem csinál semmit”, mert mindennemű „csinálás” kárára válik az isteni beavatkozásnak, hiszen az „csak úgy jön”. Ennél is rosszindulatúbbak azok a nézetek, amelyek szerint mindennemű "-izmus", vélekedés és meglévő lexikális tudás valósággal akadályt képez a Gnózis beáramlásával szemben. Megvizsgálván az efféle vélekedéseknek hangoztatóit rövid úton egyértelművé válhat számunkra, hogy ezek a személyek voltaképpen nem vágnak másra, mint valamiféle zavaros, teljes mértékben szabadon értelmezhető vallásos élményre, amely éppen obskúrus és valóban "-izmusoktól" mentes voltának köszönhetően gyakorlatilag az illető kényénekedvének teljes mértékben kiszolgáltatva értelmezhető, nem ritkán isteni kinyilatkoztatásoknak kijáró dignitás követelése mellett. Mindazok, akik valami intellektustól teljes mértékben függetlenül is validnak tekinthető „vadgnózis” képviselése mellett döntenek, valójában a vizionáriusok, médiumok és tisztánlátók zavaros világába tévedtek, ahol korántsem azt a fajta és fokú szabadságot fogják találni, amelyet a beavatási tradíció képes nyújtani adeptusai számára.

A hibás utaknak és vélekedéseknek vonatkozásában hasonló metódus szerint kell eljárunk, mint ahogyan a

különféle satanikus erőkkkel kapcsolatban megtanulhattuk. Minden diabolikus természettel bíró személyre, szervezetre, vallásra, vagy irányzatra jellemző, hogy kezdetben nagy népszerűségnek örvend, nézetei széles körben hódítanak, képviselőinek népszerűsége pedig érthetetlen módon szökik fel az egekig, aztán egy ponton túl, ahol is eléri kiteljesedésének maximumát, gyakorlatilag rohamos gyorsasággal hanyatlásnak indul, míg végül vagy teljességgel megszűnik, avagy legalábbis a láthatatlanságig eljelentéktelenedik. Elegendő csupán megvizsgálunk a huszadik század elejének francia gnosztikus megújulási mozgalmait, példaként megemlékezvén Jules Doinel gnosztikus egyházáról. Ez a törekvés a maga tévképzeteivel gyakorlatilag viharos lendülettel tört fel, inspirációt nyújtott egynémely másik személy és szervezet számára, majd miután eljutott delelőjére, végül ugyanolyan lendülettel tűnt el ismét, és bár öröksége mainapság számtalan neo-gnosztikus társaság berkein belül létezik tovább, talán az egész földkerekségnek viszonylatában nem lehetséges tetten érni olyasvalakit, aki a doinelianus gnoszticizmus követőjének vallja magát.

Fejezetünk zárógondolataihoz közeledvén sort kívánok keríteni egy újabb jelentőségteljes tévképzet megtámadására, nevesítvén a „titkos tanítások” gondolkörét övező félreértelmezésekkel kapcsolatban szeretném eloszlatni a ködöt. Az ezoterikus, gnosztikus jelleggel rendelkező, iniciatikus célokat kijelölő ösvényekről hallván nem kevesen fantáziálnak a titkok homályában tevékenykedő, illusztris társaságokról, önmagukat raktári munkásnak, vagy bolti eladónak álcázó gnosztikus mesterekről, hajfodrász püspökökről és egyéb, különféle egzotikus és fantasztikus jelenségekről, amelyek között kiemelt jelentőséget képviselnek

azok a „tanítások”, amelyeket valamilyen oknál fogva „kifelejtettek”, kihagytak, vagy tudatosan töröltettek a Szent Írásokból, és amelyeknek felszínre kerülése alapjaiban rengetné meg valamennyi hagyományos, történelmi vallás és irányzat működésének létjogosultságát. Mindnyájan ismerünk olyan regényeket, filmeket, teóriákat és összeesküvés-elméleteket, amelyek hosszasan értekeznek ama lehetőségekről, amelyek a különböző vallási dogmák összeomlása által nyílhatnának meg az emberek előtt. Firtatják egyebek mellett Krisztus kereszthalálának, feltámadásának, mennybemenetelének meg nem történt voltát, és általában igencsak szeretnek arról álmodozni, hogy mindennek „kipattanása” miként vezetne a történelmi keresztény egyházak összeomlásához, és új irányzatoknak (természetesen a saját irányzataiknak) felemelkedéséhez. Eleve mindenfajta álszellemi és pseudo-spirituális irányzatra jellemző, hogy a hozzájuk csatlakozót olyan tanításoknak ígéretével kecsegtetik, amelyek által nemcsak, hogy kiemelkedhet a hétköznapiaknak (ideértve a hétköznapi vallásosságot is) körében megszokott nyomasztó közepszerűségből és szürkeségből, hanem ráadás képpen még mindenféle varázslatos, a materiális keretek között megnyilvánuló hatalmakat is ígérnek számára.

A probléma valójában azon a ponton bont szárnyakat, hogy ilyesféle titkos tanítások ténylegesen léteznek ugyan, azonban ezek éppenséggel egyáltalán nem attól és amiatt titkosak, mert úgymond valahol el vannak rejtve, hanem lényegében azért, mert felfogásuk és megértésük különféle képességekhez kötött, amelyekre az aspiránsnak először szert kell tennie, és csakis utána lehet képes érdemben foglalkozni az immáron nem is annyira titkos tanításokkal. Egyszerűbben szólván ezek a tanítások nagyjából éppen annyira titkosak,

ahogyan egy ógörög, latin, vagy szanszkrit szöveg titkosnak nevezhető, azaz amennyiben a törekvő ismeri az adott nyelvet, és képes behelyezkedni annak az adott nyelvezetnek a közegébe, a tanítások lassacskán, fokról fokra idővel felfedik magukat előtte. Így tehát nem arra kell számítani, hogy egy hajléktalannak öltözött hierofáns bezörget a törekvőhöz, átnyújt neki mindenféle különleges térképeket és kulcsokat, amelyeknek birtokában valóban eljuthat a tanításokat őrző titkos kamrába. A félreértés minden valószínűség szerint abból adódhat, hogy a különféle szövegek: legendák, mondák és regék rendszerint ilyesféle elemekkel operálva, a meseszerűség köntösébe bújtatván tárják fel bölcsességüket, amelyeket azonban nekünk kellene „jól értenünk” ahhoz, hogy valóban hatást gyakoroljanak ránk. Így például a tradíció titkos képviselőjének megjelenése kapcsán nem feltétlenül arra kell gondolnunk, hogy az adott illető ténylegesen bezörget majd az ajtónkon, hanem mindez szimbolikus módon tárja fel azoknak a hatásoknak és impulzusoknak „bezörgetését”, amelyek az embert a szellemi út járására ráveszik. Ehhez hasonlóan a Titkos Palota sem azért titkos, mert az „van valahol”, ahová nekünk földrajzi keretek között el kellene jutnunk, hanem avégett, mert a legtöbben nem tudjuk, hogy merre lenne érdemes keresnünk, mint ahogyan azt sem, hogy az a Palota voltaképpen most is „megvan”, mindösszesen a „meglét” potencialitását szükséges átültetnünk aktualitásba, és ez a „mindösszesen” képezi voltaképpen a szellemi út korántsem egyszerű és könnyű feladatát. Amikor a történetek a fantasztikum nyelvén szólalnak meg, azt csakis a legföldhözragadtabb ember képzelheti, hogy valóban a szó szerinti értelmezés vezethet el a szöveg lényegének megtapasztalásához, ugyanakkor a mainapság divatos „a szövegek mítosztalanítani kell” attitűdöt, amellyel tipikusan a

modern tudományosság operál kategorikusan el kell tudni utasítani. A szövegek ugyanis nem „mítosztalanítani” kell, ahogyan a hozzá nem értő, arrogáns és okoskodó profánok gondolják, hanem mintegy (bár ez a szó nem kimondottan szerencsés) „belső történeté” kell tenni, helyesebben szólva önmagunkra, még helyesebben pedig önmagamra kell vonatkoztatni őket. Ennek hiányában gyakorlatilag a gnosztikus létélmény elveszíti mindennemű többlettartalmát, elvégre egy gnosztikus számára az, hogy valaki (más) született, élt, tanított, majd meghalt valahol, voltaképpen önmagában nem bír semmiféle kiemelt jelentéssel, de ugyanezt mondhatjuk el a feltámadás és a mennybemenetel csodáiról is. Bár kétségtelen, hogy vallási értelemben még így sem teljesen jelentéktelen tanításokról van szó, ám gnosztikus szempontból csakis akkor fejthetik ki hatásukat a maga teljességében, amennyiben ezeket a törekvő önmaga történeteként éli meg. Egyértelműen szólván: ha az istenség születése nem az én születésem, élete nem az én életem, halála nem az én halálom, feltámadása nem az én feltámadásom, mennybemenetele pedig nem az én mennybemenetelem, úgy ezek voltaképpen alig érnek többet az elképzelhető legkevesebbnél.

Összefoglalván tehát ez utóbbi gondolati tömbünket azt mondhatjuk, hogy a „titkos tanítás” mindig a szent szövegek és tanítások mélyebb rétegeiben fekszik, és nem attól válik titkossá, hogy egy elszigetelt barlangtemplom mélyén őrzik adeptusok és hierofánsok. Ezeknek „titkossága” és kétségkívül jelenvaló hozzáférhetetlensége nem amiatt nyilvánul meg, mert valaki más, vagy mások rejtik el előlünk, hanem bizony éppen miattunk, azaz a felkészületlen, képzetlen, érzéketlen és tudatlan ember spirituális érdektelensége és tompasága rejtje el, ha úgy tetszik, teszi titkossá őket. Mindenki, aki a szellemi

úton arra számít, hogy a modernkori kőművesek, rózsakeresztesek, hermetikuskok és martinisták páholyaiban várja őt az elrejtett, titkos fóliáns, benne a világot sarkaiból kifordítani képes tudással, voltaképpen csakis saját nemtudásáról és megtéveszthetőségéről tesz tanúbizonyságot, ezek a társaságok és szervezetek pedig éppen az ilyesféle tévképzeteket használják fel annak érdekében, hogy önmaguk számára követőkre, csodálókra és majmolókra tegyenek szert. A legtöbb közülük éveken, avagy évtizedeken keresztül élőködik a bűvkörébe tévedett szerencsétleneken, borsos tagdíjaik és impozáns fokozatrendszereik pedig sikerrel hitetnek el, hogy valóban értékes és nehezen feltárható kincsek felett őrködnek.

Eme kifejtés átvezethet bennünket egy újabb érdekes és sarkalatos gondolatra, ez pedig jelesül a személyesség kérdése. A fent megismert álszellemi körök gyakorta példálózna azon kitételrel, hogy szellemi utat járni kizárólag egy irányzathoz, közösséghez, vagy mesterhez kapcsolódva lehetséges, és eleve kudarcra van ítélve az, aki mintegy „sajátutasként” próbálkozik az ösvény bejárásával. Mindez kétségkívül igaz lenne, amennyiben valódi irányzatokról, közösségekről és mesterekről volna szó, azaz olyasvalakikről, akik valóban képesek a beavatáshoz szükséges szellemi influenciák aktusba hozására és mozgatására. Ellenkező esetben gyakorlatilag teljes mértékben hasznavehetetlenek. Egy irányzat, szellemi kör, vagy mester ugyanis csakis és kizárólag abban az esetben válhat hasznunkra, amennyiben bennünket valóban a helyes úton képes vezetni, méghozzá alkalmas és előrevivő módon. Gondoljunk csak bele: hegyi vezetőnek és útítársaknak sem lelhetjük hasznát akkor, ha csupán kedélyesen elparoláznak velünk a menedékházban, ám akkor sem, ha nem a jó úton

irányítanak el bennünket célunkhoz, esetleg zsákutcába, vagy kelepcébe vezetnek. Itt voltaképpen teljes mértékben vagylagos álláspontra érdemes helyezkednünk, tehát kíméletlenül feltennünk magunknak azon kérdést, hogy valami ténylegesen működik-e, avagy sem. Olyan nincsen, hogy valami csak „kicsit működik”, vagy „legalább nem működik teljesen rosszul”, a szellemi úton ugyanis korántsem elégedhetünk meg a rozoga, megbízhatatlan, alig funkcionáló megoldásokkal.

Így tehát kimondhatjuk, hogy bár a mester és tanítvány között köttetett személyes kapcsolat megléte valóban gerincét képezi a szellemi útnak, éppen evégett nem felel meg úgymond e célból bármi. Kimondhatjuk, hogy inkább járjon valaki egyedül az úton, mintsem hogy avatatlan, kisszerű, hozzá nem értő és dilettáns mester, vagy közösség hálójába kerüljön. Igazán ritkán lehetek képes csupán a Jó Hír hozójának szerepébe bújni, most viszont mindezt megtehetem azáltal, hogy felhívom olvasóim figyelmét ama sajátosságra, hogy mester-tanítvány kapcsolatok köttethetnek egészen különleges módokon is, ideértve példának okáért rég letűnt mesterek hátrahagyott írásműveinek olvasását. Elképesztően és sőt mi több, egyenesen vére menően fontos kikötnünk azonban, hogy mindez semmiféle esetre sem járhat együtt holmi spiritiszta, vizionárius, vagy okkult természettel bíró gyakorlatok alkalmazásával. A New Age álprófétái által preferált „felemelkedett mesterek”, „láthatatlan vezetők”, úrhajóparancsnokok és más „csodalények” kultuszai merő tévelygések, mint ahogyan a számtalan modern angyalkommunikációs, vagy idézőmágiát gyakorló megoldások is. Mindezt nem lehetséges elegendő mértékben és kellőképpen kimerítő részletességgel taglalni, elvégre korunk álszemmi irányzatainak ezrei épülnek ezeknek a

gondolatoknak talajára. Ezekkel kapcsolatban szükségesnek mutatkozik olyannyira szigorúnak és kérlelhetetlennek lennünk, hogy nyíltan kijelentjük: ezeknek mindegyike pusztá megtévesztés és hamisítvány, amelyek ráadásképpen még módfelett veszedelmesek is. Korántsem arról van szó ugyanis, hogy „ezolánykák” és „jóskisasszonyok” találtak önmaguk számára izgalmas vasárnapi elfoglaltságot, hanem valódi ártalmakat és szellemi katasztrófákat okozni képes kezdeményezésekről.

Ezzel szemben a régi idők valódi mesterei valóban képesek lehetnek megmozgatni bennünk bizonyos szellemi influenciákat, és velük ténylegesen élő kapcsolat alakítható ki azáltal, hogy műveiket olvasván a nyomukba szegődünk. Természetesen valódi szellemi vezetést, és a szükséges korrekcióknak megejtését nem végezhet el más, kizárólag élő és valódi kapcsolatot nyújtani képes mester, azonban számos értékes beavatási kulcs érhető el akár a régi iratok olvasása, tanulmányozása, és a bennük foglalt tudás tettekre váltása által. Nem feltétlenül kell tehát kétségbe esnünk, avagy egy az egyben eltekintenünk a szellemi útnak járásától pusztán amiatt, mert nem bizonyulunk képesnek kapcsolatot teremteni élő, valódi mesterrel, a „sajátutasság” ugyanis éppen ezt a problémát küszöbölheti ki, noha kétségkívül sokkalta kockázatosabb és veszedelmesebb vállalkozás, mint a megszokott, bejáratott és konvencionális ösvények. Általános alapszabály azonban, hogy „sajátutasnak” lenni korántsem jelent egyet azzal, hogy egyáltalán nincs is mesterem, tehát amennyiben nem is nyílik lehetőségünk valódi láncolathoz kapcsolódni, egy helyesen felvetett szellemi „családfára” mégis elhanyagolhatatlan felelősségünk rábukanni, ellenkező esetben még elvben sem leszünk képesek a megfelelő irányba

fordulni és elindulni, az úton maradni pedig pláne nem. Személyes példával igazolván talán elmondhatom, hogy korábban sohasem mertem volna elképzelni, mennyire élő, autentikus, eleven és dinamikus kapcsolat alakítható ki, példának okáért Friedrich Nietzsche, avagy Komjáthy Jenő személyével (és nem mellesleg azzal a hajdani huszonéves fiatalemberrel, aki egykoron Julius Evola volt) lényegében azáltal, hogy izzó komolysággal és lelkesedéssel elmélyedtem ezen szerzőknek egyes műveiben. A könyvek mélyrétegeibe hatolva (tehát korántsem pusztán felületes olvasásuk által) voltaképpen megelevenedni látszik ama szellemiség, melyre az egyes szerzők egész életüket ráállították, és amelynek földi pályájuk során hiteles képviselőjévé váltak. Ennek tükrében talán még azon kijelentést is megkockáztathatom, hogy a fentebb említett szerzőkkel való kapcsolatomban bizonyos értelemben sokkalta valóságosabb, mint a környezetemben előforduló emberek legtöbbszörrel kialakított relációk, ez pedig lenyűgözően igazán nem mindennapi kincs.

Zárógondolataink megfogalmazását megelőzően még érdemesnek mutatkozik szólnunk olyan dilemmákról, amelyek a „sajátutasság” kapcsán minden komolyan vehető praxis során felmerülnek (a komolytalan és felületes törekvők ugyanis ezen szempontokat általában figyelmen kívül hagyják), ezek között pedig a legmarkánsabb valószínűleg a rítust övező kérdéseknek rendszere. Alapvetés, mi több, egyenesen tételmondat gyanánt írhatjuk le, hogy a rítus kihagyhatatlan és félredobhatatlan szegletkövét képezi valamennyi hiteles szellemi ösvénynek, elhagyása pedig még abban az esetben sem megengedhető, amennyiben valaki mindennemű egyéb támaszt nélkülözve, gyakorlatilag teljes mértékben „sajátutasként” vág neki az útnak. Hogy ismét a hegymászás, esetleg a bozótjárás példáját

citáljuk Olvasónk elé, azt mondhatjuk, hogy a rítus drasztikus elhagyása mondhatni olyasvalami, amikor az illető hegymászókalapács, vagy bozótvágó dzsungelkés nélkül indul neki az útnak. A rítus képezi ugyanis azt a fajta tradicionális támaszt, amely a törekvőt úgymond pályán tartja, illetőleg időről időre előbbre juttatja az úton, egyre magasabb tudatállapotoknak megtapasztalása felé vezetve őt. Rítus hiányában gyakorlatilag mindennemű próbálkozás egy ponton túl menthetetlenül kudarcba fullad, ugyanis legyen bár doktrinális síkon kiválóan kiművelt az illető, olvassa el és értelmezze helyesen valamennyi tradicionális szöveget, voltaképpen mindez még csupán az előkészítés fázisába esik, tehát mondhatni nem más, mint az útnak nulladik lépése. Példánkhoz visszanyúlván olyan, mintha valaki a Himalája megmászására vállalkozván előbb éveket tölt azzal, hogy tanulmányozza ama tájakon előforduló földrajzi, biológiai, meteorológiai, történeti és néprajzi sajátosságokat, valamint általánosságban eltanulja a hegymászáshoz szükséges ismereteket, ezzel szemben azonban a rítus már maga a hegymászás gyakorlatba átültetett megvalósulása.

A különféle szakramentális egyházakban (mainstream és gnosztikus egyaránt) eltöltött éveknek ideje alatt nem egyszer elborzadva tapasztaltam, hogy a legtöbb hétköznapi gyakorló lényegében egyáltalán nem ismeri az általa nap, mint nap végzett rítusok mélyebb természetét, mint ahogyan azt sem, hogy valójában miért is szükséges éppen ezeket a rítusokat gyakorolnia. Úgy hinnénk, legalább az egyes papi rendekben másmilyen állapotok uralkodhatnak, a valóság azonban kiváltképp kiábrándítónak, és egyszersmind kijózanítónak hat. Jelentős azoknak a diakónusoknak és áldozópapoknak száma, akik voltaképpen szinte egyáltalán

nem értik az általuk naponta bemutatott Szent Liturgia mélyebb rétegeit, és nem kevesen még csupán hírből sem hallottak azokról a magasabb tudatállapotokról, amelyekre a szertartás rendes körülmények között kaput nyithat. Tény és való, hogy a keleti egyházakban valamelyest kedvezőbb állapotok uralkodnak még jelenlegi korunkban is, mint ami a nyugati „Novus Ordo Egyházat” jellemzi, tekintve, hogy az Aranyszájú Szent János, vagy Szent Vazul liturgiája szerint bemutatott eucharisztikus szertartás rendszere képesnek bizonyult megvédeni önmagát azokkal a megrontó tendenciákkal szemben, amelyek gyakorlatilag teljes mértékben megmérgezték a nyugati egyházak liturgikus életét. Sajnos, ez a fajta leromboló és lerontó tendencia voltaképpen bizonyos köröknek részéről előre eltervezett, lebonyolítása pedig furmányos eszközöknek latba vetése mellett történik, így példának okáért egyáltalán nem csodálkozhatunk azon, hogy miért is rendre a legszínvonalatlanabb és legalkalmatlanabb jelöltek kerülnek apáti és püspöki székekbe.

A rítus kérdéseiről korábban bőségesen szoltam abban a könyvemben, amely „A Gnózis szakramentális természetéről” címet viseli, és amelyet a 2021-es év folyamán áldásos módon ki is adtam. Olvasómat ez esetben tehát ama munkámhoz irányítanám, itt ugyanis nem áll módomban valamennyi sajátos szempontra részletesen kitérni. Ismételjük meg ez esetben újfent korábban megfogalmazott tételmondatunkat, jelesül hogy „a rítus kihagyhatatlan és félredobhatatlan szegletkövét képezi valamennyi hiteles szellemi ösvénynek”. A törekvő ezen a ponton gyakorlatilag több dolgot is tehet, ám sajnos meg kell mondjam, hogy ezeknek a megoldási alternatíváknak egyike sem tekinthető teljes mértékben kielégítőnek. Induljunk ki a legegyszerűbb esetből, tehát abból a példából, hogy a kereső

„sajátutasként”, mondjuk a keresztény tradíció körein belül időnként ellátogat Szentmisére, végez szentgyónást, imádkozik, tehát ilyen módon biztosítja önmaga számára a szükséges rituális és liturgikus mankókat. Ebben az esetben arra érdemes törekednie, hogy ezek a liturgikus és rituális szükségszerűségek a lehető legalkalmasabb közegben nyerjenek megvalósulást, azaz ne avégett kívánjon a törekvő mintegy gyorsan túlesni rajtuk, mert mindez tulajdonképpen „kell”, vagy mert „kötelező”. Egyébként sem érdemes a szellemi úton túlságosan sokat bajmólni az egyházak által előírt „kötelezőségekkel”, ezek ugyanis pusztán figyelmeztetések, javaslatok és iránymutatások, amelyek vitán felül valóban fontosak lehetnek, azonban figyelmezzünk arra is, hogy ezeket rendszerint az emberi kisszerűség változtatta „kötelező” „parancsolatokká” az évszázadok során.

Visszatérve tehát, lehetőségeink szerint válasszunk régi rítusú katolikus szentmisét, avagy részesítsük előnyben az orthodox, vagy monofizita egyházak Szent Liturgiáit. Ezt a szempontot véleményem szerint még akkor is érdemes lehet megfontolnunk, ha lakóhelyünkhöz nem esik közel ilyen liturgiákat gyakorló templom, vagy plébánia, úgy gondolom ugyanis, hogy havonta egyszer mindenki rászánhat némi időt és anyagiakat arra, hogy Országunkon belül mozogván ezekre a helyszínekre ellátogasson. Szükségesnek látom azonban újfent hangsúlyozni, hogy minderre korántsem a modern egyházak és irányzatok által unos-untalan ismételtetett közösségi szempontok miatt van szükség, hanem pusztán avégett, hogy (mint mondtuk volt) „a rítus kihagyhatatlan és félredobhatatlan szegletkövét képezi valamennyi hiteles szellemi ösvénynek”. Lényegében ezért, és nem másért, hiszen a „sajátutas” szemléletmódtól (és alapvetően a Gnózis

ösvényétől) éppen lényegéből fakadóan teljes mértékben idegen bármiféle közösségi jelleg. Úgy hiszem, aki elsődlegesen ilyen élményeket keresvén kíván spiritualitással foglalkozni, annak számára tökéletesen megfelel a vallásosságnak valamely fősodorbeli ágazata, hiszen a „valahova tartozás” és „szocializáció” igényeinek megelégtetésére ezek a közösségek még napjainkban is alkalmasak lehetnek, a gnosztikus utak azonban ebből a szempontból (is) teljesen másféle jellegzetességekkel bírnak.

Sokkalta nehezebb, ámde némiképp szabadabb tereken át vezető útirány, amennyiben a törekvő a saját maga kutakodásai által sajátít el olyan rituális cselekményeket, amelyek aztán hathatós módon támogatják a szellemi életben történő előrehaladását. Hangsúlyoznom kell azonban, még hozzá meglehetősen erélyesen, hogy eme megoldás korántsem javasolható mindenki számára, ugyanis mindez messze több, mint mikor a meggondolatlan és felelőtlen gyakorló különféle középkori mágikus grimoárok alapján kíván theurgikus rituálékat végezni. Ez utóbbit történetesen örüljön, ha egyáltalán ép ésszel és lélekkel túléli. Léteznek persze olyan megoldások és utak ezen a vonalon, amelyek lényegében sokkalta kevésbé veszedelmesek, sőt mi több, kimondottan működőképes alternatívákat nyújthatnak, ezek azonban sajnos napjainkban igazán nehezen érhetőek el, és birtoklók általában mindent megtesznek annak érdekében, hogy használatuk ne is terjedhessen el szélesebb körökben. Sajnálatos módon ugyanis az egyes „szellemi szubkultúrákban” módfelett megnövelheti az adott személy értékét, amennyiben valamilyen úton-módon szert tehet olyan rituális kulcsokra, amelyekre ezeken a berkeken belül később jelentős igények nyílhatnak, így pedig önmagát a kulcsok birtokosaként gyakorlatilag

nélkülözhetetlenné és megkerülhetetlenné teheti e köröknek számára. Jómagam csupán körültekintő, elmélyült és felelősségteljes kutakodást, józan és megfontolt ítélőképességet és bölcs tapintatot ajánlhatok azoknak számára, akik ezen irányokban puhatólnának.

Foglaljuk tehát végül össze fejezetünket. Ildomos lehet még egyszer kifejtenem, hogy „sajátutas” gnóziskeresést voltaképpen nem lehetséges ajánlani, senkinek számára sem. Mindennemű ellenkező megnyilvánulás a becstelenséggel lenne egyenlő, általános alapszabály ugyanis, hogy konkrét szellemi utakat ajánlani valami olyasmi, amelytől önmagunkat komolyan gondoló törekvőként óvakodnunk és tartózkodnunk kell. A legtöbb, amit tehetünk, nagy vonalakban ennyi: „Nézd, ezek és ezek az utak léteznek. Ennek ez a jellegzetessége, annak az, míg amannak amaz. Veszélyei ennek ez, annak az, amannak pedig amaz. Ennek függvényében dönts, vagy fordulj vissza”, minden más eleve félrevezető tanács lenne. A „sajátutasság” esetében mindez súlyozottan és halmozottan igaz, elvégre míg „kész tradíciót”, esetleg a katolikus, orthodox kereszténységet, vagy a buddhizmust bizonyos kitételek megejtését követően akár mások figyelmébe ajánlani is lehet, addig a „sajátutas” gnóziskeresés természetéhez eleve hozzátartozik bizonyos mértékű spirituális hazardírozás, azaz ezek a törekvők általában „mindent egy lapra tesznek fel”, és szintén kártyás hasonlatnál maradván a legtöbben közülük olykor simán „lapot húznak a huszonegyre” is. Ezeken a berkeken belül ugyanis az ember, ha valamit elvét, általában rettenetesen durván és abszurd módon véti azt el. Sok esetben nem létezik lehetőség a korrekcióra, vagy a javításra, hanem egy-egy megcsúszás, vagy egyensúlyvesztés, de bármiféle egyéb hiba könnyűszerrel katasztrofális következményekkel

járhat. Kevés kivételtől eltekintve tehát sokkalta ildomosabb és biztosabb elköteleződni valamely konkrét tradíció körein belül, és a hagyomány által nyújtott doktrinális és praxeológiai keretek között gyakorolván haladni céljaink felé. Még jelenlegi korunkban is rendelkezésünkre állnak olyan útvonalak (akár a kereszténység, akár a buddhizmus, akár az iszlám vonalán), amelyek meglehetősen magas szintekre képesek elvezetni a komoly és kitartó törekvőt. A mainstream irányzatok általában sokkalta jobban a hétköznapi életet élő emberek igényeire és lehetőségeire vannak ráállítva, és ezeknek többsége még egy viszonylag mundán életvezetés keretei között is gyakorolható, a „sajátutasság” azonban természetéből adódóan nem kevés áldozatot, irdatlan mennyiségű időbefektetést, nem mindennapi állóképességet, és persze teljes, visszavonhatatlan elköteleződést követel meg. Többet erről a tárgyról nem kívánunk mondani...

Lehet-e végcél a „Valami más”?

**Heteroteizmus és autoteizmus
a tradíciók fényében**

Készítette:

**Németh Dániel
(Nemiél C Logismord)**

Szellemi irányultsággal rendelkező, az életet egy magasabb renddel való relációjának függvényében szemlélő emberként időről időre szükségesnek látom felvetni, hogy vajon az általam vágyott végcél pontosan hol, milyen irányban keresendő. Ezen kérdésfelvetés nélkül ugyanis, bármennyire is tartja magát elhivatottnak, állhatatosnak és kitartónak a kereső, végső soron mégsem juthat túlontúl sokra, ugyanis a szellemi úton nemcsak, hogy igazán magas hőfokon égő lelkesedésre, tettvágyra, és a megalkuvásoktól való mentesség színében izzó elszántságra van szükség, hanem minden kétséget kizáróan tūpontos és világos célkitűzésekre is. A végcél, és a vele kapcsolatban felvethető részcélok meghatározásának hiányában ugyanis a személy, törekedjen bármennyire nagy hévvel, voltaképpen pontosan ugyanúgy, ugyanazon lendülettel tarthat bármilyen irányba, legyen az csupán kis mértékben elhibázott, avagy akár borzalmasan eltévesztett. Nem kevés emberrel részeltetett már alkalmam találkozni életemnek során, akik – mondhatni – bāmulatós mértékű igyekezettel és lelkesedéssel rohantak a lehető legelképezhetőbb, legsötétebb irányvonalakon, nem tudván, vagy megfélekedzvéen arról, hogy sajnálatos módon igenis léteznek hamis utak és rosszul felvetett célok, amelyeknek mentén aztán paradox módon éppen azok jutnak el a legdiabolikusabb pokloknak mélyére, akik a legnagyobb vehemenciával és kitartással törekedtek elérni valamit. Nem véletlenül állítják ugyanis, hogy a Pokol kapui sok esetben jó szándékkal vannak kikövezve, elvégre alapvetően elmondható, hogy még a legfeketébb, emberalatti mélységekbe való aláhulláshoz is bizony törekvő attitűdre van szükség. A szürke, semmitmondó, mindennemű szellemi törekvéstől mentes élet eredménye ugyanis éppen ennyi: egy semmitmondó, szürke, jellegtelen állapot, azonban minél nagyobb mértékű törtetéssel törekszünk egy elhibázott irányba, annál nagyobb

bizonyossággal jutunk viszonylag messzire a kérdéses úton. A magam részéről éppen ezért tartom borzalmasan elhibázottnak azon gondolatot, amely főként neo-gnosztikus és divat-esoterikus körökben nyer időről időre felvetést, és amely szerint voltaképpen teljesen mindegy, hogy milyen úton indulunk el, és hogy valójában milyen doktrinális alapokat vetünk, mint ahogyan az is, hogy ezekre az alapokra felépítve milyen gyakorlatokat alkalmazunk.

E szerint a nézetnek tulajdonképpen nem is nevezhető elgondolás szerint – mint mondtam – teljesen mindegy, hogy milyen spirituális úton haladunk, csak legalább induljunk el, kezdjünk járni valamelyiken. A Kedves Olvasó talán néminemű elgondolkodást követően magától is rájöhet ennek a gondolatnak teljességgel hamis és totális abszurditásba hajló voltára, amennyiben pedig mégsem, úgy bátorsággal illusztrálhatjuk ezt számára egy meglehetősen egyszerűségbe hajló példán keresztül. Tegyük fel, hogy A. pontban állunk, és történetesen B. pontba szeretnénk eljutni. A-ból B-be valóban többféleképpen vezethet el az út, példának okáért mondjuk egy kősviatagon, avagy esetleg egy sötét erdőn keresztül, de célunkhoz eljuthatunk akár egy rothadó mocsár útba ejtése által is. Minden út vonatkozásában egyedi és egyéni stratégia foganatosítására kell, hogy szükségünk legyen, ez a felvetés természetszerűen ténynek és valóságnak könyvelhető el, és bármelyik megoldás mellett köteleződjünk is el, akár számottevően másmilyen tényezőket válik majd szükségessé a szemeink előtt tartanunk, egy valamit azonban nem tehetünk, mégpedig azt, hogy az útirányt nem a B-be vezető útvonalak valamelyikére kalibráljuk. Amennyiben ugyanis valamit ezen a ponton elrontunk, és a B. irányába tartó ösvények egyike helyett mondjuk a C-be, vagy D-be vezető utaknak

valamelyikét kezdjük járni, akkor lényegében teljesen felesleges azzal áltatnunk magunkat, hogy az adott irányban milyen nagy hatékonysággal haladunk. Ebből a szempontból tökéletesen mindegynek tekinthető ugyanis, hogy mennyire kellemes, tartalmas, üdítő és élvezetes élményekben volt részünk az A-ból C-be vezető úton, a végcél vonatkozásában mindez voltaképpen semmit sem fog számítani, hiszen éppen utunknak leglényegét láthatjuk odaveszni, amennyiben az áhított B. helyett valahova máshova, másmilyen célhoz jutunk. Persze, ezen a ponton néminemű megokoltság birtokában fel lehetne tételezni, hogy a hibát még bőven lehetséges valamilyen módon korrigálni, ez azonban a szellemi út vonatkozását tekintve nem feltétlenül van így. Amennyiben egy egész életet élünk le úgy, hogy alapvetően másmilyen irányba haladtunk, mint amerre haladnunk kellett volna, akkor valójában teljességgel felesleges arra számítanunk, hogy valamilyen módon mindezt korrigálni tudjuk, avagy valami külsőnek tekinthető tényező (heteron) esetleg majd korrigálja helyettünk.

Abban valószínűleg mindenfajta szellemi útnak vándora egyetérthet velem, hogy az általunk követett ösvény végcélja nem lehet más, mint maga az Isten, azaz az Abszolútum, amennyiben metafizikai terminust használván utalunk rá. Meglehetősen erőteljes mértékű ellenállást ébreszthet, és ellenvetések tömkelegét válthatja ki bizonyos köröknek részéről azon felvetés, amennyiben erre az Abszolútumra, mint Végső Önmagamra, avagy Végső Önmagamiség(om)ra hivatkozunk. Főként egynémely specifikus vallást követők táborának irányából minősítetik nemes egyszerűséggel blaszfémianak, egoizmusnak, markáns szereptévesztésnek, avagy egyenesen démoninak, vagy sátánizmusnak ezen

gondolat, nemcsak mainapság, de az általunk ismert történelem folyamán gyakorlatilag mindig és bármikor. Nem kevés személy íteltetett már halálnemeknek változatos formáira olyan kijelentések megtételéért, mint „Isten nagy, de én még nagyobb vagyok”, avagy „Én vagyok az Igazság”, és ezen sort igencsak sokáig folytathatnánk. A kérdés azonban nagy vonalakban akképpen foglalható össze olyan formában, amellyel már kezdeni is tudunk valamit, hogy vajon ez a bizonyos Végcél, Isten, vagy Abszolútum önmagamon kívül keresendő, azaz valami olyasfajta valóságként nyilvánul meg, amely lényegét tekintve teljesen más, mint én (élesen és megmásíthatatlanul különbözik tőlem), avagy pedig éppen önmagamon belül és önmagamon keresztül lelhetek rá, tehát az a Valami számomra voltaképpen nem a „más”, hanem (leg)végső soron velem egyazon lényegiséggel rendelkezőként vethető fel. A különféle metafizikai szerzők ezen kétféle megközelítésmód meghatározására az autoteizmus (Isten és én voltaképpen és végső soron egyek vagyunk, avagy én, végső lényegem szerint egy vagyok az Istennel, ha úgy tetszik tehát, Isten vagyok), illetve a heteroteizmus (Isten végletesen és áthidalhatatlanul más, mint én, közöttünk a kettősség és a „mátság” nem szüntethető meg) fogalmakat vezetik be, utalva e nézetrendszerek között meghúzódó legmarkánsabb különbségre. Persze ez a fajta meghatározás részemről meglehetősen szimplifikatív természettel rendelkezik, azonban bízom abban, hogy olvasóim számára mindez a kezdeti lépések megtételéhez elegendőnek bizonyul majd, az érdeklődők pedig részletesebb kifejtéseket találhatnak példának okáért dr. László András, dr. Baranyi Tibor Imre, Gődény Jonatán, Virág László és Buji Ferenc műveiben.

A legtöbb olyan tradicionális vallási irányzat, amelyben

általánosságban mondván az exoterikus természet számít hangsúlyosnak, – így a kereszténység mainstream ágazatai is – kifejezetten heteroteisztikus szemlélettel bír, azaz alapvetően arra az álláspontra helyezkedik, hogy Teremtő és teremtmény között áthidalhatatlan szakadék húzódik, azaz bármennyire is magas és nemes grádicsait valósítja meg az adott személy az Istennel való egyesülés (unio mystica), avagy az átistenülés (theosis) folyamatában, mégis alapvető teremtményi helyzetéből fakadóan sohasem lesz képes megragadni és átélni Istent a „valami más” kategóriájánál mélyebb formában. Isten a heteroteisztikus szemlélettel bíró ember számára mindig másvalaki marad, akit bár bizonyos szinteken és módzatok formájában megismerhet, és akihez akár hihetetlenül közel is kerülhet, azonban az „én” és a „Te” kettőssége elképzelése szerint nem számolható fel, sőt mi több, az ilyen ember számára bárminemű feltételezése az Isten és az „én” egységének és (ugyan)azonosságának voltaképpen merő blaszfémia, amely ellen sok esetben szinte hisztériába hajló módon tiltakozik. Bármennyire is ígéretes és reményteljes módon fejt ki a keresztény orthodoxia a theosis, azaz az átistenülés tanát („Isten emberré lett, hogy az ember istenné lehessen”), végső soron mégis megtorpanni és visszakozni látszik a tanítás végső vonzatának és konklúziójának kimondása előtt. Ugyanezen tendencia tárható fel a nyugati, katolikus egyház esetében is, amely bár az Isten színről színre látásának tanítása által messzebbre hajlandó merészkedni, mint az orthodoxia a maga ígéretes, ámde éppen a lényegét felvetni nem tudó, vagy nem akaró theosis fogalmával, a végső pontot azonban mégsem hajlandó kitenni a mondat végére. Nyugaton (és véleményem szerint összességében az egész kereszténység relációjában) az Eckhart mester, Suso és Tauler nevével fémjelzett dominikánus misztika bizonyult a leginkább

képesnek megragadni a lényegét („A szem, amellyel Istent látom, ugyanaz a szem, amellyel Isten lát engem”, „Ha én nem vagyok, Isten sincsen”), viszonylatukban azonban rendre felvetetté vált az eretnokség gyanúja, és ezen jelenség talán elárul valamennyit annak a fajta távolságtartó attitűdnek valódi természetéről, amelynek birtokában a heteroteisztikus szemléletű ember az Isten és az „én” egységének és azonosságának gondolata irányában viszonyul. Ezen a ponton, illetőleg a későbbi továbblépés szempontjából mindenképpen fontosnak tartom egyértelművé tenni magammal kapcsolatban, hogy a jelenlegi vizsgálódásom tárgyát képező kérdéskört illetően (csakúgy, mint az érdeklődésem körébe foglalt valamennyi témakör kapcsán) én magam nem egyetlen meghatározott nézetrendszer talaján állva fejtem ki véleményemet. Alapvetően gnosztikus irányultsággal rendelkező gondolkozónak vallom magamat, akinek figyelmét főként a nyugati alkímia, illetve a hermetikus tradíció, valamint a keresztény gnosis (amely persze közel sem tekinthető azonosnak sem az úgynevezett gnoszticizmussal, sem pedig a mainapság dívó neo-gnosztikus megközelítésekkel) köti le, személy szerint azonban nem számítom magamat egy körülhatárolható vallás, vagy szellemi irányzat körébe tartozónak. Mindezt azért tartom szükségesnek megjegyezni, hogy a későbbiek folyamán ne szolgáltatassanak felvetéseim egyesek számára jogalapot arra, hogy több-kevesebb jóindulat birtokában valamiféle térítő tevékenység igényével lépjenek fel velem kapcsolatban. Egyértelműen az autoteizmus igenlésének ígéretével állok elő: számomra, és az általam követett szellemi útnak esetében ugyanis ezen megközelítésmód rendelkezik olyan relevanciával, amelynek talaján a saját praxis felépíthetőnek bizonyul.

Számottevő mértékben teszi bonyolulttá a kérdést azon jelenség, hogy a megközelítésére irányuló egyes szemléletmódok meglehetősen eltérően definiálják az „én” fogalmát, és ennek megfelelően igencsak különbözőképp nyilatkoznak e fogalomnak vonatkozásában, így ezen a területen a leegyszerűsítésnek nem vesszük hasznát. Ugyancsak hasonló jellegzetességgel szükséges szembenéznünk, amikor nyugaton az „ego” szó jelentésének körét vesszük alaposabban is górcső alá, bőségesen elegendő csupán olyan, egyébiránt meglehetősen profán és sekélyes terület terminológiájára néhány pillantást vetnünk, mint amilyen mondjuk a modern pszichológia. Freud az „ego” esetében ugyanis egyáltalán nem ugyanazt a hipotetikus tartalmat érti, mint amit Carl Rogers megragadni vél, és a többi teoretikus elméleteiről még nem is beszéltünk, a végső kavardásért pedig minden kétséget kizáróan a New Age különféle áramlatai tehetőek felelőssé, akik az „ego” kifejezés egészen meghökkenítő és botrányos értelmezései által maradandóan járultak hozzá azokhoz a tévképzetekhez, amelyek szellemi körökben a kérdéskör kapcsán megjelenni látszanak. Az a jelenség, hogy számtalan, önmagát szelleminek nevező irányzat az „én-t” úgy veti fel, mint egyfajta szélsőségesen negatív fantazmát, amelytől minden lehetséges módon szabadulni kell, voltaképpen nem értelmezhető másképpen, mint a Kali Yuga végső fázisában bekövetkező szellemi felbomlás egyik legbiztosabb jele. Metafizikával foglalkozó körökben sajnos mindez olyan módon vált általánossá, hogy egyes, önmagukat a tradicionális metafizika művelőinek beállító személyek az én-nel szemben olyasfokú megvetést és gyűlöletet táplálnak, amelynél döbbenetesebb aligha volna elképzelhető. Jómagam azonban éppen azokkal látszom ebben a tekintetben egyetérteni, akik az „én”

felszámolásának igényével szemben fellépve éppen az „én nagybetűssé tételét”, azaz a valódi Én (Io) realizálását tekintik a metafizikai tradíció sarokkövének. Nézetem szerint mindannyiszor, amikor egy általunk tanulmányozott Szent Irat, vagy tanítás az „én” feladását veti fel, nem kerülhetjük el annak részletekbe menő vizsgálatát (mint ahogyan ezen kitélt dr. László András megfogalmazta), hogy az adott tanítás pontosan milyen magasrendű szellemi igazságra próbálja felhívni a figyelmet. Főként bizonyos pszeudo-spirituális, leginkább keletről származónak beállított tanítások példának okáért egyenesen azzal a teljességgel képtelennek tekinthető tantétellel állnak elő, hogy a spirituális megvalósítás végcéljaként az „én”, mint egyfajta vízcsepp úgy merül bele a „nagy óceánba”, hogy ott valamiféle feloldódás (vagy beoldódás) következik be a számára. Megint mások egészen odáig hajlandóak elmerészkedni, hogy a végső célt a „világmindenségbe való nagy beleveszésben” vélik tetten érni. Tény és való, hogy bizonyos ösvények valóban ezt a véget tartogatják a törekvő számára, ugyanakkor ezek viszont korántsem nevezhetők sem tradicionálisnak, sem szelleminek egyáltalán. Ez a fajta végcél-felvetés, amelyet leginkább a New Age divatezotéria és pszeudo-spiritualitás kínál híveinek, voltaképpen a tradicionális tanoknak egyfelől a nemtudásból fakadó tragikus félreértelmezéséből, másfelől pedig minden valószínűség szerint teljes tudatossággal végrehajtott félremagyarázásából és félre-tanításából fakad, a valódi, autentikus tanítások ugyanis oly mértékben tudvalevően nem beszélnek olyan elérendő végső állapotról, amelyben a Tudat (az én tudatom) feloszlása és elvesztése valósul meg, hogy ennek nem tudásával kapcsolatban semminemű felmentő körülmény nem merülhet fel. Minden egyes alkalommal elemi elborzadással tölt el, amikor olyan személyekkel nyílik

alkalmam beszédbe elegyedni, akik valamiféle neo-spirituális irányzat követőiként lelkendezve mesélnek arról, hogy milyen jó lesz majd az út végén mintegy „beleoldódni a Nagy Mindenségbe”. Elborzadásomért minden bizonnyal azon felismerés tehető részemről felelőssé, mely szerint ezek az emberek végső soron abban a tekintetben tesznek törekvéseket, amely egyáltalán nem a szellemi értelemben helyesen tételezett „léten és nemléten túliság” (Ātisagunātinirguna-Sadasad-Brahmātmā) relációjában vethető fel, hanem éppen ellenkezőleg, pontosan önmaguk teljes elvesztésének irányába haladnak. René Guénon teljes joggal nevezi ezeket a különféle irányzatokat kontra-tradicionálisnak, ugyanis körükben bizonyos szinten már az ellenbeavatás erői vonódnak működésbe, azaz olyan lehúzó erők, amelyek természetükből fakadóan a teljes feloldódás és megsemmisülés irányába kalauzolják a törekvőt. Az ilyesfajta utakat követők tehát végső soron azt találják, amit egyébiránt oly nagyon áhítanak, nevezetesen a „nagy egészben való teljes feloldódást” (nirguna-mula-prakrti-laya), részünkről azonban azzal mindenképpen vitatkoznunk kell, hogy vajon ennek a fajta beteljesülésnek valóban olyan nagy örömmel lehet-e örülni, mint ahogyan ezeknek az embereknek esetében rendszerint megfigyelhető. Érzésem szerint az ilyen egyének még csupán bele sem gondolnak igazán annak a fajta sors- és célkitűzésnek valódi természetébe, amelyet áhítanak önmaguk számára oly nagyon, hiszen amennyiben akár csak egészen minimális mértékben értenék, minden bizonnyal már korántsem táplálnának ily mértékű optimizmust ebben az irányban. A valódi, autentikus tradicionális tanítások ugyanis egyértelműen amellet tesznek hitet, hogy „olyan nem lehet, hogy Én ne legyek”, legalábbis amennyiben az „Én” koncepcióját helyesen vetjük fel, és a magam részéről én sem kívánok másféle nézet képviselése

mellett hitet tenni. Néminemű személyes megosztásoknak teret engedve szeretném megosztani Olvasómmal azon alapvető és centrális hangsúllyal rendelkező élményemet, amely voltaképpen ötesztendő korom óta kíséri végig (olykor persze meglehetősen lagymatag, míg máskor kifejezetten intenzív erővel ható módon) e világi létemet, és amely éppen a nemlétezés abszurdításának elemi felismerésén alapul. Én, mint ember természetesen és visszavonhatatlanul halandó voltomat kell, hogy felismerjem, pusztán emberi állapotomnak számára ugyanis mind a saját haláloamat követő teljes megsemmisülés, mind pedig az ebben a teremtményi állapotban megrekedő örök élet lehetősége egyaránt bilincsként kell, hogy észrevételezésre kerüljön (mindennemű mennyei létállapotnak realizációja ugyanis – bármennyire is magas szinteken valósul meg – természetéből fakadóan még mindig nem lép át a létörvény világán), létnek-és-nem-létnek-egységét meghaladó alanyi jelenvalóságom megvalósulása esetén azonban kezdet- és végnélküli valóval bíró vagyok, és mint ilyen, természetesen nem múlhatok el sohasem. Mindaz, ami bennem a módosulások és változékonyságok által forgatott világegyetem részét képezi, természetesen rólam leválasztásra kell, hogy kerüljön, valódi Önmagamhoz eljutván azonban felismerhetően és végtelenül több vagyok – több kell ugyanis, hogy legyek – ezeknél.

Amikor a különféle exoterikus vallások spirituális praxis gyanánt az „én” feladását javasolják, sőt mi több, bizonyos irányzatok egyenesen az „én” megsemmisítését irányozzák elő, akkor az esetek döntő hányadát illetően voltaképpen az „én-ség” helytelen tételezése áll a különféle megértési zavaroknak háttérében. Rendszeresen éri bírálat a metafizikai megvalósítás úján haladókat, főként az exoterikus

természettel bíró vallási irányzatok követőinek részéről, hogy az „én-önmagamhoz” való ön-visszavezetés igényének megfogalmazása által éppen valamiféle szélsőségesen démoni folyamatot kívánnak előmozdítani, elvégre azt kísérik meg úgymond abszolúttá tenni, amelyet a különféle vallások és hagyományok megszüntetni, feladni, avagy megsemmisíteni szándékoznak. Alapvetően felmerül tehát ezen a ponton, hogy valójában és egészen pontosan mi is az, amelyet a jelek szerint bizonyos irányzatok megsemmisíteni, míg mások egyenesen abszolúttá tenni kívánnak. Amikor példának okáért bizonyos, a keresztény, vagy az iszlám tradíció körébe sorolható szövegek arról beszélnek, hogy az Istenhez való eljutás módja az önkaratról való lemondás, illetőleg az önzés, egocentrizmus, és tágabb értelemben az „én-ség” felszámolása, akkor ezen szövegeket vizsgálva, mintegy a szövegekörnyezet figyelembe vétele által egyértelműen kiderülhet számunkra, hogy mindaz, amit itt a vallásos megközelítés az „én” alatt ért, metafizikai szempontból éppen a „nem-én” kategóriájába sorolható, és mint ilyen, valóban felszámolni szükséges. A probléma, illetve a meg nem értés általában azon a ponton mutatkozik tetten érhetővé válni, amikor is az „én” definíciójának pontos megfogalmazása helyett az egyik fél valójában azt kívánja a másik szemére vetni, amit az sohasem fogalmazott meg, jelesül éppen a korlátolt, lehatárolt én-hez való ragaszkodást, illetőleg ennek a korlátolt, lehatárolt énség-nek felmagasztalását. Ilyesmit azonban sem az autoteista nézőpont, sem pedig az úgynevezett metafizikai szintre emelt szolipszizmus nem állított sohasem. Ez egyfajta jellegzetes szalmabáb-érvelés, amelynek gyakorta lehetünk tanúi azokban az esetekben, amikor az egyik fél olyan állítás megcáfolása által kíván a másik fölébe kerekedni, amelyet a másik éppenséggel sohasem állított. Sajnos azonban gyakorta előforduló hiba, hogy pusztán

a másik megcáfolásának vágyával, pusztán a másik nézőpont hiteltelenné tételének igénye által fűtve meg sem vizsgálják, hogy a másik pontosan miként is értelmez és használ bizonyos fogalmakat, hanem csupán az esetleges felületi össze-nem-illésekre figyelve, a látszólagos különbözőségekre fókuszálván intéznek olykor igencsak alacsonyrendű szempontok által inspirált támadásokat azoknak irányában, akik a kérdéses fogalmakat tőlük valamelyest másféleképpen értelmezik és használják.

A probléma véleményem szerint abban a felvetésben tárható fel talán értelmezhető módon, amelynek keretein belül rámutathatunk, hogy az egyes heteroteisztikus szemléletű vélekedések követői az Istennel való kapcsolatot szinte csakis és kizárólag az Isten és az „én” kettősségének talaján mutatkoznak csupán hajlandónak szemlélni, ily módon pedig rendszerint az „én” körébe vonnak olyan tényezőket és tartalmakat is, amelyek természetükből fakadóan és valójában nem tartoznak hozzá. Ezen tendenciózus jellegzetesség – szanszkrit terminológiával élve – azonban nem különbözik túlságosan attól, amit az avidya (azaz nemtudás) kifejezéssel lehetséges leginkább megragadni, és amely állapotból fakadóan a személy voltaképpen azokat az aspektusokat azonosítja az én-nel, amelyek valójában éppen, hogy nem azonosíthatóak vele, ugyanakkor pedig azt vágja el, mintegy a végérvényesség igényével tőle, amely valódi és autentikus módon hozzá tartozna, sőt mi több, egyenesen és végső soron azonos vele. Ennek következtében azonban olyan különleges helyzet áll elő, amelynek keretében a heteroteizmus követői éppen azt a közös gondolkodásra alkalmas területet zárják el, amelyen az autoteisztikus látásmódot vallókkal egyébként osztozhatnának, és egymás megértésére juthatnának. Amikor ugyanis a

különbéle heteroteisztikus megközelítéseket alkalmazó szerzők az „én” megtöréséről, elnyomásáról, felszámolásáról, sőt mi több, egyenesen megöléséről beszélnek, akkor pontosan azoknak a tényezőknek kapcsán irányozzák elő mindezt, amelyeket korábban hibásan azonosítottak az „én”-nel, tehát valójában azt kívánják „én”-ként megsemmisíteni, amit az autoteisztikus nézőpont talaján állók a „nem-én”, avagy a „hamis én” fogalmkörébe vonnak. Mindkét megközelítésmód fel kíván számolni tehát valamit, amit egyikük „én”-ként, másikuk pedig „nem-énként”, vagy „hamis-énként” aposztrofál, azonban a felszíni különbözőségeken túllátva lényegében azt kellene figyelembe vennünk, hogy az „én” tekintetében fennálló fogalmi zavarnak köszönhetően a heteroteizmus elvét vallók olyasmit vonzanak hibásan az „én” körébe, amely valójában szinte teljes mértékben azonosnak tekinthető azzal a „nem-énnel”, amelyet az autoteizmus fogalmi bázisán állók ugyancsak fel kívánnak számolni, nevezetesen önmagunk esetleges, gyarló, változékony és mulandó aspektusait.

Ugyancsak gyakorta képezi az autoteista természettel rendelkező irányvonalak követőit sújtó vádaknak egy sajátságos körét azon elgondolás, amely szerint ezek a személyek voltaképpen a Sátán bűnében osztoznak, azaz önmagukat mintegy „az Isten helyébe” kívánják emelni. Amennyiben nem állna tőlem végletesen távol az érzelgősség, úgy akár azt is mondhatnám, hogy szinte a szívem sajdul bele ezeknek az érveléseknek már pusztán a végükig való hallgatásába is, elvégre a tragikus nemértésnek oly markáns eseteivel találkozhatunk itt, amelyeket nem igazán lehetséges máshogyan kezelnünk, mint igazán mély fájdalommal és sajnálattal. A Sátán bűne ugyanis a tradicionális tanítások

fényében éppen abban áll, hogy önmaga őseredeti, Istennel való egységét megbontván végső soron önmaga lehatárolt, esetleges, változékony és állandótlan természete felé fordulván elszakította magát az Istentől, azaz Hamvas Béla gondolatait némiképp átforgatván azt mondhatjuk, hogy mintegy „megnézte magát kívülről”, tehát az Istentől való elszakadás által önmagát, mint „mást” (heteron), – ráadásképpen mint valami végérvényesen mást – Istent pedig mint pusztán a „másikat” kezdte el szemlélni. Úgy is mondhatjuk, hogy önmagát valóban Istenné akarta emelni, azonban mindezt olyan módon kívánta megtenni, amely módot egyébként valamennyi autoteisztikus és szolipszisztikus irányzat kifejezetten tévútnak tart, jelesül önmaga lehatárolt, Istentől elszakított, esetleges, változékony, parciális verzióját kívánta Isten nélkül, Istenen kívül – ha úgy tetszik, egyenesen Isten helyett – az Istenség szellemi dignitására emelni. A Sátán voltaképpen az Istennel szembehelyezkedő, vele a dualitás talajára helyezkedvén opponáló álláspontot jelképezi, tehát valójában éppen, hogy azt az attitűdöt, amelyet az autoteisztikus irányzatok minden igyekezetükkel el kívánnak kerülni, és éppenséggel a lehető legnagyobb hibának, elhajlásnak és eretnekségnek tartják.

Mindazok ugyanis, akik a tradicionális tanítások fényében önmaguk végső állapotának megvalósítása irányában tesznek lépéseket, voltaképpen nem vállalkoznak másra, mint hogy ezt a fajta elszakítottságot, különállóságot és különbözőséget felszámolják, tehát egyáltalán nem önmaguk jelenlegi, teremtményi valóját megőrizvén és fenntartván kívánják magukat mintegy az Isten helyett Istenné tenni, hanem éppen ellenkezőleg, mindenfajta különbözőség (azaz végső soron a nem-Én) felszámolása által önmagukat eredeti Önmagukhoz visszavezetni. Könnyen belátható, hogy mindez

éppen, hogy szöges ellentétét képezi annak, amivel a Sátán minden kétséget kizáróan vádolható, nevezetesen az Istentől való elszakadás, elszakadottság, elszakítottság és elkülönülés állapotához való ragaszkodás mellett az Istenséggel való egyenlőség kivívásának vágya, sőt mi több, egyenesen az Isten helyébe való emelkedés igénye. Ezzel a bűnnel véleményem szerint főként – és csaknem kizárólag – az ateista materializmus és naiv realizmus téveszméinek követői lehetnek vádolhatóak, az autoteisztikus és szolipszisztikus létszemlélet igenlői azonban semmi esetre sem. A hétköznapi értelemben vallásos ember, aki az Istennel való viszonyának szempontjából rendszerint semmiféle másmilyen kapcsolatot nem hajlandó feltételezni, mint ama dualizmust, amelynek keretein belül ő maga végső soron mindenkor teremtmény (tehát az Istenhez képest mindig a „valaki más”), az Isten pedig megmásíthatatlanul teremtő (tehát az emberrel való kapcsolatának fényében úgyszintén „valaki más”) marad, az Isten és ember között kétségtelenül fennálló távolság teljes felszámolására tett lépéseket nem hajlandó másnak látni, mint az istenkáromlás és eretnekség legsúlyosabb formáinak iskolapéldáit. Ilyen tekintetben, ha jobban belegondolunk voltaképpen hasonló világnézeti talajon áll, mint maga a Sátán, jelesül hogy önmaga és Isten relációjában valami elképzelhetetlenül szélsőséges dualitást tételez fel. A különbség kettejük között e tekintetben „mindösszesen” abban áll, hogy míg a Sátán ezt a dualizmust alapvetően az Istenség legyőzése által kívánja felszámolni, azaz önmagát önnön lehatárolt énségének (azaz éppen, hogy nem-énségének) bázisán megmaradva kívánja Isten helyébe emelni (hasonlóan a vakbuzgó módon tudomány-hívő, önmagát isteníteni kívánó ateista materialistához), addig a heteroteizmus talaján álló ember ennek az elválasztottságnak fényében próbál meg

mintegy megegyezésre jutni az önmagától különbözőként és elkülönülőként megélt Istennel. Úgy is mondhatnánk, hogy míg a Sátán a kettősség talaján állva szüntelenül opponál, addig a hétköznapi értelemben véve vallásos ember ugyanezen kettősség tételezése mellett, a különféle előírások és parancsok betartása által kíván úgymond „jóban lenni” a tőle megmásíthatatlanul különböző Istennel. Bár kétségtelen, hogy e kettő ténylegesen kétféle, teljességgel különböző irányultságú útnak számít, azonban egyenlőségjelet tenni a dualitáshoz való ragaszkodása mellett önnön lehatárolt és lealacsonyodott verzióját Isten helyébe emelni kívánó Sátán, valamint a hamis én-ségnek éppen, hogy teljes felszámolása által önmagát Istennel való eredeti egységébe és azonosságába visszavezetni szándékozó autoteista közé mégiscsak olyan durva hiba és igaztalan vád, amelyet egyetlen önmagát valóban komolyan gondoló embernek sem volna szabad megengednie magának.

Egyfajta rövidre szabott kitekintést megengedve vizsgáljuk át némiképp konkrétabb példán keresztül, hogy amikor bizonyos irányzatok igenlői az „én” alávetéséről, sőt mi több, egyenesen felszámolásáról beszélnek, akkor pontosan mit is kívánnak valójában felszámolni. Egyes megközelítések (főként az exoter rétegekkel kapcsolatban mondható el mindez) általánosságban az önakaratról való lemondás, a saját vágyak, törekvések és célok alárendelése, az önzőség, hiúság, büszkeség, és alapvetően a bűnök legyőzése által kívánják megvalósítani az Istenhez való közelebbre jutást, azaz voltaképpen olyan tulajdonságok, irányultságok és azonosulások felszámolását tűzik ki célul, amelyeket az „én” részének (bár igencsak alantas és bűnös részének, ámde mégiscsak alapvetően az „én” részének) tekintenek. Némiméü leegyszerűsítéssel élve azt lehet mondani, hogy ezen

nézőpontnak követői lényegében az „én” részének tekintenek mindent, ami jelen világ keretein belül szemlélve általánosságban annak tekinthető, ideértve valamennyi vágyat, érzelmet, érzést, gondolatot és impulzust, ragaszkodást és elutasítást, ellenszenvet, rokonszenvet egyaránt, a legnemesebbektől kezdődően egészen a legalantasabb természettel rendelkezőkig. Amikor tehát az „én” felszámolásáról, alávetéséről, vagy legyőzéséről beszélnek, akkor elsősorban a különféle alantasnak és bűnösnek nevezhető jellegzetességek kiküszöböléséről szólnak, tehát voltaképpen arról, amit az „Önmagam” és az Isten végső és lényegi azonosságát vallók éppenséggel pont, hogy a „nem-én” kategóriájába sorolnak. Ezen utóbbi megközelítés szerint a nemtudás (avidya) éppen abban áll, hogy a létező olyasfajta dolgokkal azonosítja magát, amelyek nem azonosak vele, és egyúttal azt a fajta azonosulást felejt el, amely lényének lényegét jelentené. Ilyenek nem meglepő módon éppen a testiség, a különféle gondolatok, érzések, érzelmek, megköztözöttségek, rokonszenvek, ellenszenvek, a viszonylagosságnak alávetett irányultságok, vonzódások és taszítottságok, tehát valójában azok a tényezők, amelyeket az exoter nézőpont hívei tévesen az „én”-nel azonosítva, ám énidegenségüket mégis valamilyen módon felismerve ki kívánnak küszöbölni. Mindebből talán további magyarázatok nélkül is kitűnik, hogy a különféle nézőpontok közötti különbség háttérben erőteljes mértékben azon probléma és zavarodottság áll, hogy alapvetően teljesen másfajta értelmezések húzódnak az én-ség fogalma alatt. Amikor a heteroteizmus elvének követője részéről azon vád fogalmazódik meg az Önmagamság igenlőjének irányában, hogy saját egoisztikus és lefokozott „én-jét” kívánja Isten helyébe emelni, akkor valójában olyasmit ért és állít az „én”

alatt, amelyet a másik fél valójában sohasem állított és értett alatta, sőt mi több, az ehhez kapcsolódó tartalmakat mindenkor következetesen a „nem-én” kategóriájába sorolta. Egy autoteista, avagy szolipszista irányultsággal rendelkező személy sohasem a lefokozott, mindenféle téves azonosulás által áthatott, parciális én-t kívánja az Abszolútum létrendi szintjére és rangjára emelni (ezt voltaképpen nem is tekinti valódi én-nek), hanem a különféle téves azonosulások felszámolása által éppen, hogy saját valódi Én-ségéhez akarja megtalálni az utat, mégpedig ahhoz a végső Alanyisághoz, amely voltaképpen azonos az Istennel. Amikor valaki ezen a szellemi bázison állva kimondja, hogy „Én és az Abszolútum egyek vagyunk”, akkor ezen a bizonyos Én-en sohasem azt az én-t érti, amelyet a vallásos ember alávetni, legyőzni és megsemmisíteni akar, ezt a „kisbetűst” ugyanis éppen, hogy a különféle téves azonosulások által létrejövő és fennálló „nem-én” képében azonosítja. Mind az autoteista természettel bíró irányzatok, mind pedig maga a filozófiafeletti szolipszizmus a lehető legnagyobb, jellegéből adódóan végzetes hibának tartja, amennyiben bármiféle olyasvalamit azonosítunk azzal a bizonyos Én-nel, amely végső lényege szerint nem ahhoz tartozik, tehát valójában a tévesen én-ként azonosított tényezők felszámolása éppen úgy feladat a különféle autoteisztikus és szolipszisztikus ösvények vándorainak számára, mint ahogyan ugyanennek a tévesen felvetett, „kisbetűs” én-nek legyőzése, és az Isteni Akaratnak való alárendelése a heteroteisztikus elképzeléseket előnyben részesítők esetében.

A különféle pszeudo-spirituális és ellenbeavatási természettel rendelkező nézetrendszerek elképzeléseinek helytelen voltáról már ejtettünk némi szót az iméntieknek folyamán. Érzésünk szerint az „én-ség” fogalmának eddigi

áttekintése nyomán talán már mindenki számára világos lehet, hogy a teljes felszámolás, megsemmisítés, és „beoldás a Nagy Mindenségbe” miért is jelent totális és fatális tévutat, és ebből kifolyólag miért nem képezheti egy adekvát spirituális ösvény alapját és célját. Mindennemű szellemi út lényege nem más, mint „önmagam visszavezetése önmagamon keresztül, önmagam által Önmagamba” (dr. László András), tehát az nem lehetséges, hogy ez az Én-ség, ez az „Önmagamság” ne létezzen, ne álljon fenn a végső cél elérését követően (vö.: „az nem lehet, hogy én ne legyek”, illetőleg „ha én nem vagyok, az Isten sincsen”). Természetesen nem ebben a jelenlegi, ténylegesen teremtményi állapotomban kívánok örökkön át Istenként (avagy ahogyan a vádak felvetik: az Isten helyett) egzisztálni, egy ilyesfajta törekvés ugyanis valójában ténylegesen nem volna más, mint tömény és vegytiszta sátániság, annak feltételezése azonban, hogy az én-ség kihunyását követően majd mint „Valami más”, avagy esetleg mint ezen „Valami más” része létezem tovább, voltaképpen minden tekintetben bátran a merő ostobaságok számára fenntartott kategóriába sorolható. Életemnek magasan (avagy inkább mélyen) legostobább gondolatát voltaképpen akkor nyílt alkalmam meghallgatni, amikor valaki a lehető legnagyobb átéléssel és örömmel újságolta, hogy (szó szerint tőle magától idézve, az ő saját személyére vonatkoztatva) „egyszer majd én is megtapasztalom az Örökkévalóságot. Jobban mondva nem mint én, hanem mint az egész része”. A probléma ezzel a felvetéssel több ponton is meghatározható, példának okáért akképpen, hogy valamit megtapasztalni úgy, hogy közben a tapasztaló nem áll fenn, ténylegesen képtelenség, pláne éppen az Örökkévalóság esetében merőben az. Az Örökkévalóságot csupán Önmagamként vagyok képes megtapasztalni, enélkül az eleven jelenlét nélkül ugyanis a

tökékes halhatatlanság és szabadság semmi esetre sem állhat fenn. Olyan nem lehet, hogy én már nem tapasztalok, ám helyettem „valami más” majd tapasztal valamit, Önmagamon kívül ugyanis egyáltalán fel sem vethető az a „valami más”. Borzalmasan jelentős azoknak a száma, akik valamilyen rejtélyes oknál fogva képesek úgy elképzelni az Örökkévalóságot, mint olyan állapotot, amelyből voltaképpen éppen ők hiányoznának. Rengetegen hisznek abban, hogy ők maguk eleven tudatosságként ugyan kihunynak az Utolsó Napon, ám mégis „tovább él belőlük valami”. Ezeknek az embereknek esetében pontosan látszik, hogy sajnálatos módon feltehetően egyetlen egyszer sem vizsgálták meg magukban az élet és a lét legfontosabb kérdéseit. „Belőlem valami” ugyanis nem élhet tovább, nélkülem pedig főleg nem. Én Önmagamként vagyok képes egzisztálni a halál után, avagy legalábbis az önátélésnek egy relatíve magas fokán szükséges ehhez állnom. Olyan azonban semmi esetre sem lehet, hogy én magam ugyan nem, de „belőlem valami” majd mégis tovább él. Csak én vagyok képes Én-ként élni, valami, vagy valaki más nem.

Az Abszolútum és az én relációjában bizonyos nézőpontok felvetnek egy érdekes gondolatot, amelyet mindenképpen érdemes megvizsgálunk. Ezen megközelítés szerint a személyes én-en kívül (és bizonyos szempontból nézve azon túl) van egy másik Én (jelesül az Isten), amely voltaképpen sokkalta közelebb áll hozzám, mint amennyire én magam közel vagyok saját magamhoz, és így valójában sokkalta inkább én vagyok, mint amennyire én saját magam az lehetek. Kétségtelenül különleges gondolat, amellyel bizonyos fokon egyet lehet érteni, ezzel együtt azonban egy ponton túl eljuthatunk oda, ahol már ez a felvetés is elérni látszik a maga

határait. Kétségtelen, hogy az Isten sokkalta közelebb van hozzánk, mint amennyire mi magunk (teremtényi mivoltunkban) közel állunk saját magunkhoz, azonban ebben a kérdésben is szükséges felvetnünk, hogy valójában mi, avagy ki az Isten, és mi, avagy ki az a mi magunk. Amennyiben önmagamra, mint teremtményre tekintek (ami jelenlegi állapotomban kétségtelenül vagyok), ténylegesen elmondhatom, hogy Isten (helyesebben mindaz, amit Istennek tartok) voltaképpen sokkalta közelebb áll hozzám, mondhatni sokkalta inkább én magam vagyok, mint az, amit az általános önátélésem szintjén megragadva önmagamnak tekintek. Eddig teljes mértékben rendben való lehet minden. A probléma azonban azzal kapcsolatban még mindig fennáll, hogy egy „másik én” végső soron, bármennyire is közelebb áll hozzám, mint én magam saját magamhoz, éppen másságából és különbözőségéből fakadóan nem lehet „én”. Amennyiben valóban közelebb áll hozzám, mint saját magam, amennyiben valóban sokkalta inkább nevezhető én-nek, mint mindaz, amit a közönséges önátélés szintjén magamról tételezek, akkor valójában miért is szükséges úgy neveznem, hogy „másik én”? Amennyiben sokkalta inkább ez a „másik én” vagyok, akkor valójában nem éppen ez a „másik én” az, ami az én igazi Énem, szemben azzal, amit általánosságban (és ezek szerint tévesen) én-ként tapasztalok? Én csakis és kizárólag én lehetek... olyan nincsen, hogy az igazi, valódi „Én” az „valaki más”. Az természetesen felmerülhet, és az általános önészlelés szintjén fel is merül, hogy önmagamat tévesen „valami mással” azonosítom, és ilyen esetekben a valódi Én ténylegesen a „valami más” formájában jelenik meg számomra, azonban amennyiben az önátélés teljes, úgy az én valódi és igazi Énem nem lehet egyúttal „valami más”, helyesebben szólva Én nem lehetek valaki más. Amennyiben valóban igaz, hogy az a

„másik én”, (azaz végső soron az Isten) sokkalta inkább én vagyok, akkor ennek a felvetésnek azzal kell járnia, hogy egyfelől a valódi Én-em lényegileg egybeesik az Istennel, másfelől pedig azzal, hogy az általam hétköznapi körülmények között én-ként érzékelt valami alapvetően nem a valódi. Az nem lehetséges, hogy mindkettő „én” az „Én” legyen egyszerre. Amennyiben Isten áthidalhatatlanul és megmásíthatatlanul a „valami más” kategóriájába esik, úgy egyáltalán nem lehet igaz rá, hogy sokkalta inkább én vagyok, mint amennyire én saját magam én-ként tekinthetek magamra. „Valami más” ugyanis nem lehet sokkalta inkább az „Én”, mint amennyire én az vagyok. Tehát az Isten vagy „valami más”, és akkor egyáltalán nem lehet igaznak mondani, hogy sokkalta inkább én vagyok, mint én saját magam, amennyiben azonban mégis sokkalta inkább én vagyok, mint én saját magam, akkor annak szükségszerűen azzal kell járnia, hogy az én igazi Én-em egybeesik az Istennel, az pedig, amit a hétköznapi szintjén én-ként élek át, az valójában a „nem-én” kategóriájába tartozik. Olyan nem lehet, hogy „két én” létezik, és az egyik sokkalta inkább én, mint a másik. Én-ből csakis és kizárólag egyetlenegy lehet, jobban mondva Én-ként csakis és kizárólag egyetlenegy lehetek. Nem lehetséges két én, hanem csakis és kizárólag egyetlen Én.

Mostanra nem maradhatott hátra más, mint hogy kifejtsünk még néhányat azon gondolataink közül, amelyek az autoteisztikus szemléletű istenfelfogás szempontjából felvethető legfontosabb konzekvenciákhoz kapcsolódnak. Miután írtunk az Abszolútumhoz fűződő egyes felfogásmódok természetéről, jelesül az autoteisztikus és heteroteisztikus szemléletek legfontosabb sajátosságairól, most az kívánnánk kifejtetni, hogy vajon mennyiben lehetséges annak mély, és az

életnek valamennyi aspektusát átható megértése és átélése, hogy az Istenség, az Abszolútum valójában önmagam irányában keresendő. Mind az autoteizmus, mind pedig a szolipszizmus kérdéskörével foglalkozó tanulmányokkal kapcsolatban gyakorta fel szokott vetődni kritika gyanánt, hogy ezen két nézőpont képviselői hajlamosnak mutatkoznak az egyes heteroteisztikus szemlélettel rendelkező vallásos utaknak követőit úgy beállítani, mintha azok valamiféle csökkent értékű, csekély szellemi nívóval rendelkező, már-már a babonás attitűd határát súroló egyének lennének. Természetesen mi sem áll távolabb a valóságtól, és amennyiben ilyesfajta vélemények, vagy sugalmazások az autoteisták, vagy a szolipszisták részéről a heteroteizmussal kapcsolatban előfordulnak, azok éppenséggel sokkalta inkább szólnak az illető személyek korlátoltságáról és arroganciájáról. Amennyiben felmerül a kérdés, amely szerint felvethetőek-e valódi, autentikus és mély, közvetlen és magas szintű Istenélmények azoknak körében, akik az Istenséget a heteroteizmus talaján állva szemlélik, és akiknek számára az Isten mindig is Teremtő, ők maguk pedig mindig is teremtmények maradnak, a magunk részéről mindenképpen azt kell válaszolnunk, hogy természetesen. Számtalan olyan különleges, és magas szinteket megvalósított igazat és szentet ismerünk például, akik voltaképpen sohasem mozdultak el a heteroteizmus bázisáról, azaz még felvetés szinten sem merült fel bennük, hogy lényüknek igazi valója lényegileg azonos az Istennel. Szárovi Szent Szerafim például, akit talán a legismertebb csodatevő szentek egyikeként tartanak számon, és akivel kapcsolatban feltétlenül felmerül a szellemi megvalósításnak egy igazán magas foka, minden kétséget kizáróan mindig is következetesen a heteroteizmust képviselte. Szent Szerafim számos különleges képesség birtokában volt,

többek között képesnek bizonyult mások gondolataiban olvasni, valamint mély kapcsolatot ápolt különféle vadállatokkal. Hasonlóan magas szellemi szinteknek megvalósítása érhető tetten minden bizonyosság szerint Nil Dorobantu esetében is, akiben az orthodox kereszténység következetes követőjeként az autoteizmus feltételezése fel sem merülhetett. A példákat természetesen napestig sorolhatnánk, mindezeknek ismeretében pedig kétségtelenül ki kell mondanunk, hogy a heteroteizmus egyáltalán nem válhat korlátjává magas szellemi szintek elérésének. Sőt mi több, jelen tanulmány írója odáig is hajlandó elmenni, hogy kijelenti: sokkalta magasabb szintek elérése válhat lehetségessé egy adott heteroteista szemléletű ösvény odaadó, következetes és állhatatos bejárása által, mint egy autoteista, avagy egyenesen szolipszista út lagymatag, arrogáns, avagy úrhatnám követésével.

Sem az autoteizmus, sem pedig a szolipszizmus pusztá tételezése nem juttat önmagában senkit sem intenzívebb és magasabb fokú önátélési szintek megismerésére, így ezen két utóbbi nézőpont képviselőinek semmiféle indoka nem lehet arra, hogy a heteroteista utaknak követőit lenéző megjegyzésekkel illessék, avagy bármilyen módon negatív színben tüntessék fel. Általánosan megfogalmazható, hogy az egyes heteroteisztikus szemléleti beállítódással rendelkező, alapvetően az exotéria szintjén megmaradó ösvények követése során – bár az elérhető lehetőségeknek köre kétségtelenül alatta marad az autoteisztikus utak által megcsillogtatott távlatoknak – sokkalta kevesebb eltévelyedési lehetőséggel kerülhetünk szembe, mint az utóbbiak esetében. Úgy is mondhatnánk, hogy az alapvetően heteroteisztikus bázison álló, többé-kevésbé az exotéria szintjein megnyugvó utak, bár összességében

kevesebbet kínálnak, ezt azonban az őket követő egyének sokkalta nagyobb biztonsággal és valószínűséggel érhetik el, mint a sok szempontból meglehetősen exkluzívnak ható ezoterikus ösvények által megnyilvánított célokat. Egy igazán egyszerű példa bevezetése nyomán azt mondhatjuk, hogy az exoterikus szemlélet megfeleltethető nagy vonalakban azon sportedző vállalásának, aki tanítványainak egy tíz kilométeres távot realizáló futóverseny sikeres teljesítését ígéri, vállalásának pedig nagy valószínűséggel eleget is tesz, míg az ezoterikus (és alapvetően autoteisztikus szemlélettel rendelkező) szellemi utak esetében a példában szereplő edző inkább a maraton, avagy az ultramaraton teljesítésére való felkészítést vállalja, noha természetesen ezeknek sikeres teljesítését egyáltalán nem ígérheti meg teljes bizonyossággal. Mindazoknak tehát, akik különféle okoknál fogva nem kívánnak, avagy nem tudnak elmozdulni a heteroteizmus és az exotéria szellemi bázisáról, meglátásom szerint egyáltalán nincsen semmiféle okuk eljövendő sorsuk tekintetében kétségbe esni, elvégre a különféle realizálható állapotok száma mondhatni a végtelenhez esik közel, egyszerűbben fogalmazva azt is felvethetjük, hogy éppen annyiféle mennyei szint létezik, ahány üdvözült lélek, maga a mennyei állapot ugyanis nem helyszín, hanem az üdvözült tudat egy verzionális lehetősége. Annak ellenére tehát, hogy az átistenülés (theosis) igazán magas szintjeinek elérése csakúgy, mint az Isten színelátása alapvetően közel sem képezik a metafizikai megvalósítás legmagasabb grádicsait, a magunk részéről mégiscsak azt kell mondanunk, hogy a törekvő részéről egyáltalán nincsen ok csüggedésre akkor sem, amennyiben nem válik képessé ezeknél magasabb szinteknek realizálására.

Annak, aki az autoteizmus, vagy a szolipszizmus

talajára helyezkedve kíván valamit tenni önmaga szellemi megvalósításának érdekében, természetesen megszámlálhatatlan akadállyal, nehézséggel és tévképzettel szükséges szembenéznie, amelyek között a vallásosság hétköznapi – azaz elsődlegesen a heteroteisztikus exotéria szintjeit érintő – formáit képviselő személyek köreiből érkező rosszállás, lekezelés és megvetés csupán a csekélyebb mértékű kellemetlenségeknek körében vethető fel. Egy hagyományos értelemben vallásos személy általában rendkívül démonit sejt az autoteizmus gondolatkörében, avagy legalábbis az arrogancia, felfuvalkodott gőg és végzetes szereptévesztés legmarkánsabb iskolapéldáit véli tetten érni benne. Ezek a személyek mintha valamiféle végtelen ellenszenvet éreznének azzal az elgondolással kapcsolatban, hogy önmaguk teremtményi helyzete, valamint az Isten teremtői állapota között egyfajta kontinuum volna felvethető. Talán sok tekintetben úgy érzik, hogy az Istenség transzcendenciája alapvetően sérülne, amennyiben az ember a teremtményi helyzetből kiemelkedve az Istenséget, mint létrendi állapotot önmagában megvalósíthatná, ez azonban csupán olyan Istennel szemben volna megalapozott, aki valóban nem áll felette az exoterikus vallásosság hétköznapi szintjeinek. Az autoteizmus képviselőjeként időről időre felvillantom magamban a kérdést, hogy vajon miben és mennyiben válna kárára egy exoterikus módon felvetett Istennek, amennyiben a teremtményi állapotból, mint bázisról kiindulván valaki az Ő létrendi szintjére eljutna, avagy éppenséggel meg is haladná azt? Vajon a végtelen és mindenható Istent mennyiben érintené, ha valaki más is a végtelen és mindenható Isten szintjére kerülne, főként, hogy az Isten oldaláról szemlélvén nem is áll fenn olyan, hogy „valaki más”? Nos, véleményem szerint még abban az esetben sem érintené semmiben és semennyire sem, amennyiben Istent

pusztán a heteroteizmus szintjén ragadjuk meg. Ilyesfajta szándék és törekvés az Isten részéről, jelesül a feléje törekvő, és az Őt megvalósítani kívánó ember végleges és végletes távol tartása önmagától csakis és kizárólag abban az esetben lenne elképzelhető, amennyiben az Istent nemcsak, hogy a „valami más” kategóriájába tartozóként tételezzük, hanem ráadásként rendkívüli módon antropomorfizáljuk. Amennyiben Istent kizárólag a számtalan létezőknek egyikeként (még ha éppenséggel a leghatalmasabb létezőként) látjuk csupán, úgy természetesen teljesen egyértelmű, hogy ez a teremtő és mindenható Atyaisten senkinek számára nem teszi lehetővé, hogy Vele egyazon létrendi szintre emelkedjék, ennek a fajta felvetésnek a szintjén ugyanis Isten valóban nem lehet más, mint teremtő, az ember pedig ténylegesen nem léphetne ki a teremtmények köréből. Az ilyesfajta istenelgondolásnak is megvan természetesen a maga érvénye és értéke, egyszersmind azonban sokaknak számára rendkívül és fájdalmasan kevésnek hat.

Amennyiben egy autoteisztikus, avagy éppenséggel egyenesen szolipszisztikus álláspontra helyezkedünk, és az Istent nem olyan módon vetjük fel, mintha az pusztán létező lenne a létezőknek körében, és nem is úgy, mintha Ő csupán minden teremtett dolgoknak teremtője volna, hanem mindenek előtt legvégső és valódi, autentikus Önmagunkként tekintünk, helyesebben Önmagamként tekintek rá, úgy az ön-, és Istenátélésnek egészen különleges lehetőségei nyílhatnak meg. Ilyetén módon az Isten egyszeriben Céllá, méghozzá az én saját, legvégső Célommá válik, akit nemcsak, hogy meg lehet ismerni, el lehet érni és meg lehet élni, hanem önmagam legvégső valóságaként meg is valósíthatom. Sokaknak szemében mindez gög és blaszfémia csupán, ám kérdem én, mi

volna szentebb, nemesebb és magasztosabb cél annál, mint hogy valaki önmagát folyamatosan meghaladva egészen Önmaga végső állapotához kíván eljutni? Valamilyen módon persze teljes mértékben természetes, hogy az önmagát Istennel szemben végtelenen és áthidalhatatlanul másnak, a teremtmények egyikének megélt ember számára mindez nem más, mint az egyáltalán felvethető legrettenetesebb bűnöknek legrettenetesebbike (és ebből az állapotból szemlélve az egész felvetés valóban teljességgel abszurdnak tekinthető), ennek ellenére azonban mégsem szabad engedni annak a kísértésnek, hogy ezt a fajta nézőpontot önmagunkkal kapcsolatban kötelező érvényüként fogadjuk el. Annak számára ugyanis, aki önmagát mindösszesen mondjuk Kis Pistaként képes tételezni, valóban az elképzelhető legnagyobb blaszfémiák egyikének hat (már amennyiben egyáltalán foglalkoztatják az ilyesfajta kérdésfelvetések), ha mondjuk én, mint Németh Dániel azt állítom, hogy lényem legvégső önmagamiségemben voltaképpen azonos vagyok az Istennel, és amennyiben önmagamat az előbb említett Kis Pistához hasonlóan magam is csupán Németh Dánielként tételezem, úgy valóban a felvethető legnagyobb blaszfémiák egyike, amennyiben azt állítom, hogy én, mint Németh Dániel végső soron azonos vagyok az Istennel. Ilyen szinten akár még Pálinkás Márton, vagy Gipsz Jakab is teljes joggal felvethetné, hogy valójában ő maga lenne az Isten. Kész szerencse, hogy sem én, sem pedig az autoteizmust, avagy akár a szolipszizmust helyesen tételezők egyike sem állított ilyesmiket sohasem.

Ha tehát Istent nem valamiféle teljesen másként, tőlem teljes mértékben függetlenül fennálló tényezőként állítom, hanem az autoteizmus megközelítésmódjával összhangban végső és valódi Önmagamként jelölöm ki Cél gyanánt, úgy ez

a fajta öntételezés voltaképpen azzal is jár, hogy önmagam aktuális, kétségtelenül teremtményi mivoltából látok önmagam számára szabadulási lehetőséget. Köztudott ugyanis, hogy mindannak, aminek kezdete van, annak egy ponton menthetetlenül vége is szakad, márpedig aki önnön teremtményi voltán túlelmedni nem bizonyul képesnek, az csakis és kizárólag abban bízhat végső mentsvár gyanánt, hogy életének érdemeire tekintettel, avagy akár egyfajta ingyenes kegyelem által valamiféle felsőbb erő mintegy áttemeli. Egy szellemi értelemben önmagát komolyan gondoló, önmaga számára megvalósítási célokat kitűzni szándékozó ember azonban egyszerűen nem érheti be annyival, hogy ebben a fajta ingyenes kegyelemben reménykedik. Általánosan elismert metafizikai igazság, hogy önmagamat megszabadítani csakis és kizárólag úgy lehetséges, hogy abban a megszabadítási folyamatban lényem egésze tevékenyen vesz részt, azaz szellemi szempontból egyáltalán nincsen érvénye annak a gondolatnak, hogy egy pusztán kívülről érkező megváltó gesztus automatikus módon kiemel majd reménytelen és sötét állapotomból. Még a kereszténység ebből a szempontból nézve leginkább megváltás-központúnak nevezhető irányzatai is egyértelműen kijelentik, hogy csakis annak számára válik jelenvalóvá a megváltás isteni gesztusa, aki ezt a gesztust úgymond hajlandó elfogadni, a kereszténységnek autentikus és tradicionális változatai pedig egy az egyben azon az állásponton vannak, hogy ennek a megváltásnak érdekében bizony kőkeményen tenni kell. Ha nagyon és igazán komolyan nézzük, voltaképpen nem létezik tisztán kívülről érkező megváltás, hanem csakis akkor valósulhat meg mindez bennem, amennyiben az Istenség megváltó gesztusát belsővé teszem, azaz végső soron önmagamban megvalósítom. Akkor, és csakis akkor mondhatom, hogy Krisztus megváltott engem a

haláltól, amennyiben ezt a megváltási utat Krisztussal együtt, Krisztus példája nyomán, és végső soron Krisztusként saját magam végig is járom. Ehhez a fajta megváltói küldetéshez ugyanis nem lehetséges pusztán egyfajta potyautasként, vagy közönséges bliccelőként csatlakozni. A szellemi célokat felvető ember tehát egyáltalán nem abba helyezi életének minden reményét, hogy a teljes mértékben tőle független, külső tényezőként tételezett Isten ingyenesen, avagy morális természetű tetteinek elbírálása nyomán, az érdemeire való tekintettel megmenti, hanem önmaga teremtményi mivoltának meghaladása által önmagát olyan állapotba transzformálja, amelynek nívóján születés és elmúlás bilincsei nem bizonyulnak képesnek kötőerőt jelenteni reája nézve. A saját lényét a Centrumba, azaz önmaga végső állapotába, mondhatni Végső Lényegéhez visszavezető személy olyan középponti helyzetbe juttatja önmagát, ahol már nem képesek nyomást gyakorolni rá a különféle perifériális hatások (Virág László gondolatai nyomán), hanem mindezekről megszabadulva, mondhatni Isten legteljesebb „lényegelátásában”, vagyis lényegének teljes felöltésében és megélésében lehet osztályrésze. A tanulmány címében felvetett kérdés megválaszolásával azonban még mindig adósnak érezzük magunkat, így a befejező szakasznak keretein belül erre a kérdésre próbálunk választ keríteni. Kérdés gyanánt, sőt mi több, egyenesen középponti kérdésként vetettük fel, hogy vajon lehet-e a végcél a „valami más”, és ennek a kérdésnek megválaszolása voltaképpen tanulmányunk konklúzióját jelentheti majd. A heteroteizmus bázisán álló személyek számára a végcél az Üdvösség (salus) formájában ragadható meg, azaz a fizikai test elmúlását követően valamiféle örök, mennyei állapot megvalósulását értik alatta. Egyes irányzatok mindezen túlmenően számolnak még a test feltámadásának

gondolatával is, bizonyos esetekben igencsak vulgáris és materiális formában. Magasabb szinteken, és főként az életszentségnek igazán magas fokaira eljutott személyeknek esetében felvetődhet Isten boldogító színelátásának megtapasztalása, illetőleg az egyes misztikus utak az Istennel való szellemi egyesülés lehetőségével is gondolkodnak. Bizonyos vallásos irányzatok a Végcélt valamiféle végtelenségig tartó, ámde „külsőségeiben” nagyjából a materiális világra jellemző keretek között megnyilvánuló, örök életként képzelik el egy megújult, tökéletes világban, míg mások számolnak a mennyek rétegzettségével, és a túlvilági sorsok sokféleségével. Egy szó, mint száz, a legtöbb heteroteisztikus irányzat számára az Isten, mint végcél mindig végletesen és véglegesen a „valami más” kategóriájába fog tartozni, és amennyiben lehetséges is a Hozzá való közelkerülés, avagy esetleg maga a „színről színre látás”, Isten ettől függetlenül mindig is a „más”, sőt mi több, egyenesen a „teljesen más” formájában lehet csak felvethető és megnyilatkozó. Ezeknek az irányzatoknak követői számára a végcél tehát ténylegesen a „valami más”, és ezzel a fajta célkitűzéssel kapcsolatban magunk sem tehetünk mást, mint hogy a legnagyobb és legteljesebb tisztelettel elismerjük legitim voltát, tekintve, hogy jelenlegi korunkban már az Üdvösség elérése is emberfeletti erőfeszítéseket kíván meg, ennél magasabban fekvő létszintek pedig gyakorlatilag az elérhetetlenhez közelítő szellemi magasságokban fekszenek.

Mindazoknak számára azonban, akiknek szívében leküzdhetetlen vágy ébred valódi önmaguk igaz mélységeinek bejárására (így a mi számunkra is), az Üdvösség csupán egyfajta köztes és közbülső állapotként lehet csak felvethető, elvégre ezek a személyek rendszerint lelkük legmélyéből érzik, hogy nem állhatnak meg pusztán ezen a ponton, hanem

eljutván a mennyeknek magasságára az üdvösség ígértét és lehetőségét egyfajta próbatételként tapasztalják meg önmaguk számára, amelyek során voltaképpen nem kevesebbet válik szükségessé visszautasítaniuk és meghaladniuk, mint a valóban örök időig tartó, tökéletes boldogságot, amely bár makulátlan és fogyatkozhatatlan természettel bír, lényegét tekintve azonban mégsem lép túl a megnyilvánult világoknak körén, amelyeknek számára az Isten – noha immáron egészen döbbenetes közelségbe kerülhetett – még mindig kétségtelenül a „valami más” képében szemlélhető csupán. Ahhoz tehát, hogy Isten voltaképpen végső és teljes Önmagamságként válhasson realizálhatóvá, az aspiránsnak nem kevesebbet szükséges tennie, mint visszautasítani a mennyei szférák terein belül elérhető, örökös teremtményi boldogságot, és tovább haladni a szellemi ösvény poszt-mortális állomásainak láncolatán át. A hermetikai tradíció bölcseinek tanácsa egyértelműnek kell, hogy hasson számunkra: „Ne állj meg a fehérnél!”, azaz ne váljon számodra elegendővé a mennyei szférák terein belül megnyilvánuló örök boldogság. Eckhart mester a lehető legnagyobb lelki nemesség gyanánt fogalmazta meg azt a fajta szegénységet, amelynek számára lényegében semmi sem elegendő, és amelyet nem enyhíthet, nem változtathat gazdagsággá semmi ezen a világon. Az ilyen szegénynek – ahogyan Eckhart mester írja – Isten minden teremtménye, és még maga Isten sem elegendő, hanem vissza kíván térni abba az őseredeti állapotba, ahol is „Önmagam voltam, Önmagamat akartam, és amit akartam, az voltam”. Ebben áll az auto(no)teizmus és a szolipszizmus végső méltósága: Istent az Önmagamság teljes és tiszta állapotában, az Önmagammal való végső és teljes egybeesettségem állapotában ismerem fel, és ebben az állapotomban élem át annak teljes tudatosságát és mindennemű hatalmi

potencialitását, hogy Isten és Én egyek vagyunk.

"...ut a solis ortu..."

Néminemű tépelődést követően döntöttem ennek a fejezetnek szerepeltetése mellett, hiszen úgy tekintem, hogy bizonyos fokban valóban kérdéseket és kételyeket vethet fel illeszkedése a kötet egyéb tanulmányainak sorába. Annál is inkább, mert kétségkívül ez tekinthető a legfiatalabbnak ama írásművek közül, amelyek a gyűjteményben végső soron helyet kaptak, és amelyek zömében az elmúlt két-három esztendő során születtek. Ez a gondolatsor tehát valóban „újszülött”, azonban mégsem lehetne mondani, hogy teljesen légből kapott volna szerepeltetése, hiszen lényegében szándékaim szerint ez adná foglalatát mindannak, amelyre az elmúlt éveknek kutakodása során jutottam, és amely így voltaképpen szellemiségem jelenleg legkimerítőbb szintézisaként mutatkozik meg. Némi joggal kérdezhetnénk, hogy miért szükséges az életműnek ily korai szakaszában összefoglaló írásművet készíteni, én azonban úgy vélem, hogy mindennemű munkálkodás során eljöhettek, és szükségszerűen el is jönnek azok a pontok, amelyeken a személy (mint egyfajta vizsgán) gyakorlatilag belső indíttatásból számot ad meggyőződéseinek aktuális állapotáról. Eme tanulmány tehát amolyan „korai szintézismű” gyanánt lát napvilágot, amelynek elkészítését több okból is indokoltnak érzem. A legmarkánsabb ezek közül, hogy a tevékenységemet nyomon követőknek számára megfogható és hivatkozható tanúságát adjam annak a szellemi miliónek, amelyben előadásaim és írásaim születnek, annál is inkább, mert a különféle visszajelzésekben közöltekből kiindulván úgy fest, nem egészen lehet egyértelműen rekonstruálni ama gondolati- és meggyőződésrendszert, amelybe ágyazottan munkálkodásom kifejtésre kerül.

Olvasómat minduntalan „A Gnózis szakramentális természetéről” című könyvemhez szükséges utalnom, és mindezt korántsem holmi berögződések miatt teszem, hanem mert gondolataimnak jelentős hányada ezen könyvnek elolvasása nélkül meglehetősen nehezen lehet érthető. Avégett tehát, mert valamiképpen szeretném áthidalni a fenti könyv nemismerésének problémáját, szeretnék egészen rövidre vágott betekintést nyújtani életutamnak szellemi vetületeket érintő szegmenseibe, egyfajta spirituális önéletrajznak is beillő formában. Gyermekkori éveimnek során a vallás és spiritualitás a maga hagyományos értelmében nem játszott kiemelt szerepet az életemben, azonban utólag visszatekintvén már egészen korán megjelent bennem valamiféle erőteljesen kifejeződő intuíció arra vonatkozóan, hogy ez a világ nem az igazi világ, és az élet sokkalta több, mélyebb és lélettel telibb, mint ahogyan az a minket körülvevő világ szemlélése nyomán elképzelhető lehet. Belső világomnak valamennyi rezdülése mélyen érintett, és a szó legszorosabb értelmében intuitív beállítottságú egyéniségként bontakoztam ki, érzésem szerint másokhoz képest relatíve hamar. Bár ez a fajta, erőteljesen az internális síkon megnyilatkozó világok felé megnyilvánuló irányultság a későbbi éveimnek folyamán – főként a külvilág és a társadalom, különösen negatív előjelű szereppel a közoktatás hatására – némiképp elhalványulni látszott, voltaképpen mondhatni tízesztendő koromtól (újra)kezdődően a későbbiekben mindig megmaradt és jelen volt. Biztosan mondhatom: életemnek során materialista lényegében egy pillanatig sem voltam, ugyanakkor a vallás hétköznapi formái egészen az általános iskolai éveknek legvégéig igazán kevésbé érdekeltek.

Átugorván néhány, ebből a szempontból kevésbé fontos

évet tulajdonképpen azzal volna érdemes folytatnom, hogy az áldozópapsághoz fűződő kapcsolatomról részletesebben is megemlékezzek. Alapvetően azt mondanám, hogy a szacerdotális létélmény mellett való elköteleződésem nagyjából tizenöt esztendő korom környékére tehető, amely aztán változatos formákba öltözött meg is maradt, egészen a 2013. esztendő őszéig, amikor is +Markus van Alphen vágáns püspök a szlovéniai Celje városában áldozópappá szentelt.

Mint a legtöbben, magam is a mainstream kereszténység körein belül leltem rá magamban a papság belső élményére, később azonban olyannyira személytelenek, ridegnek és nyomasztónak, számomra tehát lényegében idegennek kezdtem érezni a vallásosságnak ezen formáját, hogy előbb a katolicizmus és orthodoxia független, úgymond nem kanonikus útjait kezdtem kutatni, majd pedig len sorsfordítónak tetsző lépéssel a gnosztikus kereszténység felségvizein találtam magamat. Mindez persze nem egyszerre történt, és az elkövetkező éveknek során nem egyszer tapasztaltam megingást ebbéli döntésemet illetően, ám mégis akképpen alakult a történéseknek folyása, hogy máig a gnosztikus szellemiséget tekintem szűkebb értelemben szellemi pátriámnak, hiszen a hermetikai alkímiai tradíció, theurgia és kabbalah mellett a kereszténység gnosztikus irányvonalai állnak a legközelebb hozzám. Hosszasan értekezhetnék a kereszténység történelmi, exoter formáival való kapcsolatomban megromlásáról, illetőleg arról is, hogy miként barangoltam a spiritualitás liberális és konzervatív, modernkori és tradicionális formái között, azonban mindez jelenlegi fejezetünk szempontjából kevés relevanciával bír. Elég az hozzá, hogy önmagam mindig is „sajátutas” és öntörvényű személynek tartottam, olyannak, aki Julius Evola szavaival

élve mondhatni „elég önmagának”, és képesnek mutatkozik „önmagának törvényt adni”. Ilyetén módon meglehetősen nehezen türtem magamon a kívülről érkező, jellemzően a különféle tekintélyszemélyek oldaláról megnyilvánuló kényszert és önkényt, és amikor és amennyiben csak tettem, igyekeztem magamat élesen és elvágólagosan distanciálni ezektől a behatásoktól. Korántsem mondhatni, hogy mindenkor törvények és útjelzők nélkül kívántam élni, mindösszesen ezeket én magam kívántam megadni önmagam számára, ebből következően pedig nem sok keresnivalóm volt a tekintélyelvre épülő vallási formáknak keretein belül, noha életemnek korábbi szakaszaiban erőteljesen próbálkoztam megmaradni ezeknek körében. Úgy esett tehát, hogy különféle ideológiai és világnézeti vargabetűknek közbeejtését követően végül teljes mértékben elhatárolódtam valamennyi vallási szervezettől, és a szó szigorú értelmében véve konkrét vallási irányzatba tartozónak sem vallom magam, noha természetesen életemnek elidegeníthetetlenül szellemi és spirituális tengelypontját mindez a legkevésbé sem érinti. Csupán az érdekesség kedvéért árulom el, hogy (legalábbis tudomásom szerint) korábban követett és gyakorolt irányvonalamban még mindig választott püspököknek számítok, ugyanakkor azonban több okból kifolyólag (ezzel kapcsolatban fentebb hivatkozott könyvemből lehet további információkat szerezni) lemondtam arról, hogy magamat az episcopi vagantes vonalán érvényesítsem.

Mindebből jelenleg annyi számít megfontolásra méltónak, hogy saját utamon alapvetően a fentebb felsorolt hagyományokat tekintem irányadónak, tehát még egyszer megismételvén a theurgikus mágiát, a hermetikai alkímiát, a kabbalát, valamint kétségkívül a kereszténység gnosztikus

irányvonalait érzem önmagamhoz közelinek, noha mindezeket korántsem a „követés”, hanem sokkalta inkább az inspirálódás és megérintődés szándékával közelítem meg. Amennyiben tehát úgy vetődik fel a kérdés, hogy személy szerint valójában mit is követek, úgy azt mondanám: Önmagamot követem, tekintetbe véve az említett hagyományokba foglalt bölcsességet. Amikor önmagam számára megfogalmaztam mindazt, amit az alkotói munkálkodás során képviselni és közvetíteni kívánok, voltaképpen arra jutottam, hogy a Gnózis, azaz a direkt, személyes, az Abszolútummal való kapcsolatból származó Tudás, azaz saját szavaimmal „a lehetőségessé váló eleven valóság” kell, hogy képezze üzenetemnek tengelyét, megerősítvén azzal a gondolati és világszemléleti rendszerrel, amely véleményem szerint az autonoteizmus kifejezésben ragadható meg leginkább. Magyar nyelvterületen dr. László András, nemzetközi viszonylatban pedig (leginkább fiatalkori munkáinak keretein belül) Julius Evola fejt ki a metafizikai szolipszizmus eszményét, amely azóta is számos vitát vált ki a szellem szerelmeseinek körében. A magam részéről mindebben annyiban érzem szükségét állást foglalni, hogy elárulom: korábbi éveim során nem éreztem különösebb szükségét, hogy akár az evolai, akár a lászlói szolipszizmus mellett foglaljak állást, sőt mi több, kezdetben sokkalta inkább azon hangokhoz éreztem önmagamot közelebb, akik a szolipszizmus ellenében határozták meg nézeteiket. Önpozicionálásomat ez ügyben lényegében több hónapnyi elmélyült kutakodás változtatta meg és árnyalta, amelynek során megismerkedtem Evola teóriáival a mágikus idealizmussal kapcsolatban, és noha nem mondhatom, hogy maradéktalanul osztom minden egyes megállapítását a Szerzőnek, mostanra mégis azt gondolom, hogy az ebben a könyvben megfogalmazott gondolatok állnak talán a legközelebb mindahhoz, amit általánosságban a világról

gondolok. Jelenleg úgy látom, hogy bár a szolipszizmus mellett való elköteleződés korántsem teljes mértékben szükséges ahhoz, hogy valaki a szellemi úton magas szinteket valósítson meg, mégis úgy gondolom, hogy egyfajta konkrét „Status Solipsisticus” elővételezése, és a metafizikai, theourgo-mágikus szolipszizmusnak, mint egyfajta különleges munkahipotézisnek (Bakos József nyomán) elfogadása és használatba vétele nélkül a Végcél, és az eléréséhez szükséges ösvények megnyílása igencsak bajosan érhető el. Úgy is mondhatnám, hogy a metafizikai szolipszizmus körül felmerülő komoly és értékes vitáknak ellenére (és bizonyos fokban ezektől függetlenül) a fent említett „munkahipotézis” megtartásának jelentősége alapvető a szellemi útnak vonatkozásában.

Jómagam ez ügyben avégett használok szívesebben az autonoteizmus kifejezést a magam világnézeti vezérfonalának kifejtésére (a szóra magára egyébként ha jól emlékszem, Gődény Jonatán írásaiban bukkantam rá első ízben, egyébként viszont korántsem számít elterjedt kifejezésnek), mert ily módon mondhatni teljesen szabadon, mindennemű irányzattól és minden személytől függetlenül fejthetem ki a magam nézeteit a tárgykört illetően, és nem válik szükségessé további megerősítő, vagy elhatárolódó gesztusoknak megejtése ezen a vonalon. Induljunk ki tehát ebből, rátérvén a szellemi autonoteizmus általam vallott koncepciójának kibontására. Ismeretes, hogy az Istenhez, vagy magához az istenséghez való viszonyulásnak többféleképpen lehetséges kifejtést adni. Olvasómat ezen kérdéskört illetően visszautalnám a „Lehet-e a végcél a Valami más?” címmel a kötetben szereplő fejezethez, hiszen a jelenlegi tanulmányban felvillantott fogalmak (és azoknak definíciói) a megfelelő részletezettséggel ott

bukkannak fel. Most mintegy címszavakban emlékeznék meg arról, hogy a „heteroteizmus” kifejezésben gyűjthetőek egy körbe azok a megközelítésmódok, amelyek szerint az emberi létállapothoz (és általában a teremtetett lények állapotához) képest az Isten mindig és mindenkor „valami más” (heteron) marad, noha ez a valami más az elgondolható legmagasabb, legnagyobb, és legnemesebb „valami más”. Még hajdan olvastam valahol azon gondolatot, hogy Isten a legnagyobb, ami csak elgondolható, és ezzel együtt sokkal nagyobb, mint ami egyáltalán elgondolható, és ez a szemléletes és találó megállapítás bizonyos szempontból helytálló, ám ugyanakkor meg kell emlékeznünk arról is, hogy e szerint a nézet szerint Isten mindenfajta nagyszerűsége ellenére mindig is és mindenkor heteron, tehát a „valami más” kategóriájába eső marad, Akivel teremtményként (és mindenkor csak mint teremtmény) kapcsolatba léphetünk, szolgálhatjuk, tisztelhetjük, csodálhatjuk és időzhetünk Benne, ám a kettő(nk) között fennálló határ (bár kétségkívül csökkenthető) sohasem tüntethető el a maga teljességében. Ennyit most a heteroteizmusról, amellyel kapcsolatban tekintetbe kell vennünk, hogy általában ez képezi a vallásos exotéria középponti nézetrendszerét, azaz példának okáért az iszlám és keresztény exotériát, és voltaképpen kevés kivételtől eltekintve ezen megközelítésmód számít uralkodónak a katolikus, orthodox és protestáns egyházak teológiájában. Eltekintvén egy-két elszigetelt szerzőtől (tipikus ebből a szempontból Eckhart mester példája) a fősodorbéli vallásosság körein belül élő és alkotó személyek rendszerint nem lépik át ezen határt.

Az autoteizmus gondolkörére rátérvén meg kell emlékeznem arról, hogy bár alapvetően e szemlélet képezi mindennemű ezoterikus megközelítésmód alapját, mégis talán

ezen a területen érhető tetten az elképzelhető legkuszább képzavar. Az autoteizmus nagyon durván megfogalmazva a törekvő és Isten végső azonosságát jelenti, tehát lényegében annak lehetőségét foglalja magában, hogy a személy végső soron a teremtményi állapotot elhagyván Istennel egyesülhet, Vele válhat azonossá. Mindez persze meglehetősen sokféleképpen képzelhető el, mint ahogyan jellemző módon sokféleképpen is képzelik el. Egyeseknek számára az autoteizmus voltaképpen nem jelent többet és mást, mint hogy Isten valamilyen rejtélyes módon az ember szívében lakozik, és ez a Jelenlét személyes módon érhető tetten a törekvő számára. Mások olyan módon képzelik el az autoteizmus által kijelölt megvalósítási utat, hogy annak végén a személy mintegy „beolvad” az Isteni Valóságba, Isten mintegy magához öleli őt az egyesülés értelmében, így pedig az Isten iránti vágy kialakulásával (merthogy beteljesedett) végső soron a törekvő számára megvalósult a végcél, a beteljesedés. Ennek az útnak többé-kevésbé tiszta formái nyerne alakot a misztika felségvizein, itt azonban a *mystica passiva*, *mystica media* és *mystica activa* ösvényei szükségszerűen megkülönböztetendők, elvégre ezek az utak nem feltétlenül ugyanazt a viszonyulásmódot követelik meg a rajtuk haladni szándékozótól. Egészen nagy vonalakban úgy fejezhetjük ki a misztikus létélmény lényegét, hogy a törekvő önmagát kiüresítvén teljes egészében átadja magát egy tőle kezdetben különállóként feltételezett Valóságnak (Istennek), méghozzá abban a reményben, hogy ez a Valóság fokozatosan (mintegy a saját önátadásával párhuzamosan) átadja magát neki. Ez persze erőteljes leegyszerűsítése a misztikus utak lényegének, de kötetünk lapjain nem is ezekkel kívánunk behatóan foglalkozni. A misztikus úton, még a viszonylag erőteljes aktivitást követelő *mystica activa* vonalán is alapvető

vonásként érhető tetten a passzivitás, tehát a személy mindennemű törekvése ellenére mindig is alárendelt, alávetett marad az isteni kegyelemhez képest, és ennek a kegyelemnek kívánja magát minden erejével alárendelni. Úgy is mondhatnánk, hogy a személy ilyen esetekben mintegy „kitűz” önmaga elé cél gyanánt „valami mást”, amelyhez minden erejével közeledni próbál, ezzel kíván végső soron egyesülni, azonban mindezt az esetek túlnyomó többségében úgy teszi, hogy saját lényének középpontja szinte végérvényesen megmarad önnön teremtményi valójában, tehát még a misztikus út legmagasabb fokozatain sem jelenik meg a maga teljességében az a bizonyos egység és egyesültség. Valaki egyszer oly találóan megjegyezte: „a misztikus úton még a legmagasabb szinteken is egy kettősséget találunk”, tehát még a legteljesebb egység érzetében is megmarad egy amolyan „olyan, mintha” jelleg, azaz bármennyire is szomjazza a misztikus az Istennel való egyesülés megvalósulását, önmaga középpontját rendszerint képtelen átvinni a lehatárolt teremtményi részből az Isteni Teljességbe, tehát alaposabb vizsgálat tárgyává téve a kérdést azt lehet mondani, hogy ami a felszínes szemlélő számára valódi egységnek tűnik, arról a fókuszáltabb ráközelítés alkalmazása által a legtöbb misztikus esetében kiderül, hogy valójában még mindig kettősség.

A következő világnézeti beállítódásmód ismertetéséhez érkeztén úgy vélem, hozzáfoghatunk az általam tehát az autonoteizmus néven hivatkozott szemléletnek kifejtéséhez, amellyel kapcsolatban hangsúlyoznom szükséges, hogy eleddig jobb elnevezést nem találván „sajátítottam ki” mintegy a magam számára, hiszen szemléletmódomat (bár bizonyos szempontból talán tanácsos volna) tartózkodom a szolipszizmus kifejezéssel illetni. Arra ugyancsak nem kívánok

vállalkozni, hogy magának a szolipszizmusnak fogalmát ezeken az oldalakon ismertessem, elvégre meglehetősen meggondolatlanság volna minderre néhány szűkre szabott bekezdés keretein belül sort keríteni. A szolipszizmus kapcsán másutt, máshol kimerítően olvashat az aspiráns, így részemről sokkalta alkalmasabbnak tekintem, amennyiben az érdeklődőt Julius Evola és László András idevágó írásműveihez utalom. A saját magam nézetrendszerének, jelesül tehát az autonoteizmusnak kapcsán azon fogalmi definícióval kívánok indítani, amely szerint mindez nem más, mint egy erőteljesen önmagam(i)ságra alapozott szemlélet, amely szerint a teremtményi állapot nemhogy meghaladható, hanem egész lényege mondhatni abban rejlik, hogy a személy jelenlegi, korlátolt önmagán túlhaladva önmagát egyre inkább az Abszolútumként realizálva ragadhassa meg. Mindebből kitűnhet, hogy az autonoteizmus alapbeállítódása lényegét tekintve tér el a heteroteista szemlélettel rendelkező irányvonalakétól, amelyek (mint láthattuk) Istent teljes egészében a „valami más” kategóriájába tartozó valóságként képzelik el. Az autonoteizmus voltaképpen maga is autoteizmus, azonban azzal a megerősítő kitételrel, hogy Isten végső lényege szerint nemcsak, hogy azonos velem (mint a lét alanyával), hanem ez az azonosság elsődlegesen önmagamsággként ragadható meg a maga teljességében. Az autonoteizmus tehát lényegét tekintve nem mást, mint az Istennel való teljes egységet, mint Végső Önmagamra való rátalálást állítja követője elé elérendő lehetőség gyanánt, és ennek a Végső és Teljes Egységnek Önmagamsággként való megtapasztalását hangsúlyozza, mondhatni vehemens eréllyel.

Aki már komolyabban és mélyebben képesnek bizonyult önmagába tekinteni, és ebben az önmagára való

rátékintésben megmaradván a világra pillantani, bizonyára felfedezhette már önmagának azon vetületét, amely voltaképpen az egész környező világ (légyen az akár teljes mértékben materiális, akár egészen finoman szubtilis) középpontjaként bontakozhat ki. Nekem legalábbis elemi tapasztalatomnak bizonyult, egészen kisgyermekkorai éveimnek kezdetétől. Természetesen nem lehetséges elegendő mértékben hangsúlyozni, hogy mindez nem emberi személyként megjelenő mivoltomra vonatkozik, hiszen teljes mértékben evidens, hogy rajtam kívül sok személy van, igazán sok, valóban önálló egzisztenciával rendelkező emberi személy. Ami azonban a saját személyt illeti, igazán vaknak kell lenni ahhoz, hogy ne tűnjék fel: abból bizony csak egy van. Tehát bár a (jelenlegi és valaha élt) emberi személyek száma szinte felbecsülhetetlen, a saját személy egyetlenségéhez kétség sem fér. Az életben fennálló legmarkánsabb sajátosság, hogy egyes szám első személyből csakis egy lehetséges, tehát (egészen vulgárisan és némiképp pontatlanul fogalmazva) az ember senki mással kapcsolatban nem képes megtapasztalni az énség érzését, csakis és kizárólag önmagára vonatkoztatva azt. Valamennyi más lehetőség: „te”, „ő”, „mi”, „ti”, „ők” megszámlálhatatlan módot rejthet magában sokaknak bevonására, azonban azt, hogy „én” gyakorlatilag csakis saját magunkra mondhatjuk, helyesebben és élesebben megfogalmazva: azt, hogy „én”, csakis és kizárólag önmagammal kapcsolatban mondhatom ki. Ebbe voltaképpen nem vonhatok bele mást, nem vonatkoztathatom másra, mint önmagamra. Különleges módon semmiféle valós és hitelt érdemlő bizonyíték nem áll rendelkezésünkre arra vonatkozóan, hogy bármely más ember hozzánk hasonló „énséggel” rendelkeznék, azaz mindennapjai során ő maga is képes lehet „én-ként” tekinteni saját magára. Ez ama létbeli

kérdéseknek egyike, amelyre nem létezik maradéktalanul megelégtető válasz, hiszen a választ úgy lehetne megadni, amennyiben képesek volnánk egy másik személy „én-ségének” élményében osztozni. Igen ám, azonban akkor már annak a másik embernek „én-ségét” is „én-ként” élnénk át, és akkor viszont szintúgy az „én” egyedüliségének felvetésére nyernénk bizonyítékot. Olyat tehát, mint a másik ember „én-sége” voltaképpen elképzelni sem lehetséges, elvégre akkor az valójában rögvest az én „én-ségemmé” válna. Persze feltételezhetem, hogy hozzám hasonlóan a másik ember is ugyanúgy részese az „én-élménynek”, tehát önmagát ugyanúgy „én-ként” éli meg, mint ahogyan én magam „én-ként” élem át saját magamat, ám mindez voltaképpen egyfelől mindenkor csupán egyszerű feltételezés maradhat részemről, másfelől pedig ez a fajta, másik ember által megélt „én-élmény” számomra vagy nem tapasztalható meg egyáltalán, avagy amennyiben megtapasztalható lenne, úgy valójában maga is én-élményként kerülne megtapasztalásra számomra. A másik ember „én-élménye” tehát számomra vagy megmaradna „ő-élménynek” (tehát annak, ahogyan ő én-ként éli meg saját magát), avagy teljes egészében való átélésem esetén voltaképpen „én-élménnyé” válna számomra. Ahhoz, hogy átélhessem a másik ember „én-élményét”, magává a másik emberré kellene változnom, abban az esetben viszont az ő „én-élményében” valójában önmagam „én-élményét” élném át.

Látható tehát, hogy a saját személy egyetlenségének misztériuma lényegét tekintve az élet centrális princípiumát jeleníti meg a hétköznapi tapasztalás keretein belül, és igazán vaknak kell lenni ahhoz, hogy ne lássuk meg, mindez mennyire apodiktikus jelentőséggel bíró alapelveként ragadható meg. Azok az irányzatok, amelyek az „én-ség”, az öntudat

kiiktatását és felszámolását kívánják cél gyanánt megjelölni, voltaképpen nemcsak, hogy teljes mértékben dilettánsok és páratlanul becstelének, hanem egyenesen démoniak, sátániak és sötétek egyben. A szellemi útnak éppen abban ragadható meg a lényege, hogy nekem nem megszűnnöm, kialudnom, vagy feloldódnom kell (nem is beszélve arról, hogy önmagamat elengednem sem kell egyáltalán), hanem voltaképpen egyetemessé kell válnom, László Andást szabadon idézve: „a mindenségként, mindenként kell önmagamnak lennem”. Itt ragadható meg az autonoteizmus lényege: a mindenséget kell Önmagamként megvalósítanom, tehát olyan módon kell eggyé válnom az Abszolútummal, hogy az az egység az én Önmagamságom legyen. Önmagamból, saját lényegemből való kizuhantságom eredményezi emberi, teremtményi állapotomat, amelyben jelenleg találok magamat, és ebben rejlik a bűnbeesés lényege, amikor is (Hamvas Béla szerint) „az ember megnézte magát kívülről”, tehát önmagához képest „valami mást” tételezett, majd pedig önmagának lényegét ebbe a „valami másba” vitte át. Ennek a kizuhantságnak emléke és élménye valamennyi tradíció tanításaiban visszatükröződik, és valamennyi tradíció arról szól, hogy nekem ismételten Önmagamná kell válnom. Persze (ahogyan László András is erőteljesen hangsúlyozza) valamilyen módon most is megvagyok (különben teremtményi életem sem lehetne egyáltalán), de nem teljesen, nem valódi Önmagamként vagyok meg, és ahhoz, hogy ilyen módon legyek meg ismét önmagam számára, önmagamat meg kell valósítanom. Julius Evola az autarkia elve által fejti ki ennek a megvalósítási processzusnak lényegét, szavai szerint az autarka nem más, mint olyasvalaki, aki lényegében „elegendő önmagának”, tehát egyfelől tökéletesen eloldott a „más-tól”, másfelől pedig önmagával tökéletesen egybeesik és egybevág,

tökéletesen önmaga, önmaga centrumában lakozik.

Érdemes lehet elidőzni annál a gondolatnál, hogy nekem, mint a lét alanyának feltétlenül lennem kell, tehát a lét alanyaként megnyilvánuló létem mondhatni apodiktikus valóság (ha úgy tetszik, szükségszerűség), azaz egyes szám első személyre vetítvén nem lehet, hogy ne legyek. Szemléletes módon a világ létének mondhatni egyetlen feltétele van, mégpedig hogy én, mint a lét átélője és alanya legyek, ahogyan Eckhart mester megfogalmazza: „Ha én nem lennék, nem lenne semmi, még Isten sem”, vagy: „Annak, hogy Isten van, én vagyok az oka”. Úgy is mondhatnám, átfogalmazván némiképp egy általam sokra becsült filozófusnak mondását, hogy amennyiben én nem lennék, nem változna meg a világ, hanem megszűnne. Még inkább élesre állítván a felvetést ki kellene mondanunk, hogy még a vallások szintjén megjelenő Isten léte sem feltétlenül szükséges ahhoz, hogy létezzen a világ (mint ahogyan számos tradíció nem is tételez fel személyes, teremtő istent), azonban annak, hogy a lét alanyaként létezzek, lényegében mint mondtuk, magától értetődő szükségszerűséget kell tulajdonítanunk, megismételvén Eckhart mester gondolatát: „Ha én nem lennék, nem lenne semmi, még Isten sem”. Ellenérvként persze némi joggal róható fel, hogy miként jelentheti ki mindezt valaki, amikor emberként kétségkívül alá van vetve a Sors erőinek, akik mondhatni úgy játszanak vele, ahogyan csak akarnak? Nos, a választ oly módon ragadhatjuk meg, hogy bár emberként valóban alá vagyok vetve a történések különféle szeszélyeinek, azonban ezek a történések, ezek a jószerencséivel, avagy balsorssal teljes fordulatok mindig velem történnek, ezeknek meglétét, avagy hiányát mindenkor én veszem észre, és ha én nem lennék, ezek a történések mondhatni nem történhetnének

meg. Lehetséges persze, hogy emberként szembesülhetek lényegtelenséggel és erőtlenséggel azáltal, hogy egy hirtelen jött agyvérzés rögvest egy párnapos csecsemő szintjére juttat vissza, de még ezek a tragikusnak tetsző események is velem történnek meg, és amennyiben én nem lennék, ezeknek a dolgoknak megtörténte sem lenne lehetséges. Ezt fontos tudatosítanunk, mindannyiszor egy-egy bennünket látszólag maga alá temető történés válik megnyilvánulónak az életünkben, mindenkor világosan felismervén, melyikünk bír magasabb dignitással, és melyikünk az, aki voltaképpen nem létezhetne a másik nélkül. Én meglehetek a gyomorfekélyem, vagy a migrénem nélkül, de ezeknek egyike sem állhatna fenn, ha én nem vagyok. A primátus így mindenkor az „én” irányában keresendő.

Az ember jelenlegi, fakó korunkban úgy van hangolva, hogy voltaképpen olyan módon súlyozza a dolgok „valódiságát”, amilyen mértékben (László András nyomán) azokkal szemben tehetetlen, azaz a szemében minél inkább befolyásolhatatlan valami, annál inkább tekinti valósnak, ez a fajta hozzáállás azonban a szellemi út szempontjából teljes mértékben téves. Voltaképpen fordítva áll a helyzet, azaz minél inkább képes vagyok áthatni, a saját magam által akartként átélni valamit, az annál inkább valódi. A saját magam által teremtett gondolataim sokkalta valóságosabbak és valódibbak, mint akár azok az emberi személyek, akiknek ténykedése nyomán a száműzöttek kenyerét kényszerülök magamhoz venni. Hiába képes valami, vagy valaki látszólag a mindennapok szintjén jelentősebb hatást gyakorolni rám, mint emberre, önmagam belső világához képest léte és tevékenykedése csupán másodlagos. Szabadon idézven egy számomra igazán kedves szerzőt állítom, hogy „Az ember a

világegyetem centruma. A világok miriádjainak hideg vagy ragyogó anyagi tömegei nem számítanak annyit az értékek mérlegén, mint tudatának legegyszerűbb változása”. Mindez csupán a legfelületesebb rátekintésre tűnik „démoni önközpontúságnak”, ahogyan az különféle személyeknek irányából fel szokott merülni, hiszen mint hangsúlyoztuk, ez korántsem a pusztá teremtményként, az emberi személyek egyikeként felvetődő önmagam esetére értendő. Ahogyan László András fogalmaz: „Amit tehát azonnal tudatosítani kell, az az emberi személyek sokasága és az alany egyetlensége, mert a legvulgárisabb elméleti tévelygést idézheti elő, ha valaki a perszonális létet, az emberi perszonalitást tekintené egyetlennek. Az alany megelőzi az embert, és megelőzi a világot”.

Ennek kapcsán gyakorta fel szokott vetődni kérdés gyanánt, hogy vajon e szemlélet, jelesül az autonoteizmus megengedi-e egy személyes síkon és személyként megnyilatkozó, mondhatni személyes Isten meglétét. Úgy mondanám, hogy amennyiben a kérdés a fentebb megfogalmazott módon kerül feltételre, az esetben a válasz: igen, feltétlenül. Feltétlenül, hiszen szinte valamennyi tradíció tanításában megjelenik az Abszolútumnak azon sajátossága, amely szerint az személyes és személytelen szinteken egyaránt megnyilvánul. Az ind-hindu tradíció példának okáért négy „lábát” feltételezi az Abszolútumnak, amelyek között egyaránt megjelenik a háromságként (teremtő-fenntartó-pusztító aspektus) megnyilatkozó Istenség csakúgy, mint a még személyként, de már nem háromság formájában megnyilvánuló arculattal bíró. A legmagasabb szinten a lét és nemlét egységét is meghaladó, tökéletesen személytelen arculattal találkozhatunk, és voltaképpen hasonló vélekedések érhetőek

tetten a kabbalah legmagasztosabb tanításainak vizsgálata során, jelesül Ain Sof Aur, Ain Sof és Ain egymáshoz (és a világhoz) való viszonyában. Azt mondhatnánk, hogy mindezek ugyanannak a Végső Valóságnak különféle arculatai, különféle „körülmények” között és szinteken megnyilvánuló formái. Válasz gyanánt azt mondhatjuk tehát, hogy a tradíciók tanításával összhangban az autonoteizmus nemhogy megengedi, hanem voltaképpen teljesen magától értetődőnek veszi az Istenség személyként megnyilvánuló aspektusait. Amennyiben azonban a kérdés úgy vetődik fel, hogy vajon ez a személyes, személyként megnyilvánuló Isten tőlem függetlenül is létezik, azaz akkor is van, ha én nem vagyok, úgy a válaszom egyértelműen a nem lenne. Eckhart mesterrel együtt azon álláspont képviselője mellett teszek hitet, hogy az „énnek”, mint a lét alanyának megléte apodiktikus valóság, amely (innentől László Andrást idézem) "megelőzi az embert, és megelőzi a világot. Az alany a tudat centruma. A „tudat centruma” azt jelenti, hogy a tudat ura. A „tudat ura” pedig azt jelenti: a Lét Ura. Az alany uralja a létet, de nem valamilyen elvontsággként, nem egy lételméleti elvontsággként. Az alany mindig én vagyok, vagyis csak egyes szám első személyben vethetem fel. "

Az autonoteizmus tehát alapvető összefüggést, sőt mi több, valódi egybevágóságot lát az Istenséghez, az Abszolútumhoz való közelség, illetőleg a minél inkább Önmagának lenni eszménye között, és ezen létélmény követőjének számára az Istenséghez egyre és egyre közelebb kerülni egyet jelent azzal, hogy a törekvő egyre inkább összefüggésbe kerül lényének Leglényegével. Egészen egyszerűen fogalmazván az Abszolútumhoz, az Istenséghez nem egyszerűen közel akarok kerülni (még ha az a közelség a

lehető legmagasabb szinten valósul is meg), hanem azt Önmagamként, Valódi Önmagamként kívánom megvalósítani. Minél inkább egynek és azonosnak lenni Istennel egyet jelent azzal, hogy minél inkább Önmagam vagyok. Mindez tehát, ahogyan Krisztus maga is megfogalmazza, voltaképpen és végső soron annyit tesz, hogy „én is az Atya egyik vagyunk”. Az „én” itt természetesen nem egy meghatározott embert jelent, hanem behelyettesíthető a mindenkori megvalósító személyével, élesebbre állítva az én személyemmel. Konklúzióként megismételvén egy korábban már egyszer idézett gondolatot: „a mindenségként, mindenként kell önmagamnak lennem”. Kiegészítvén mindezt Gustav Meyrink megállapításával: „Amit a hétköznapi ember rendszerint Istennek tart, végső soron egy állapot, amelyet el lehet érni, ha törekvő képes hinni önmagában. A legtöbb ember viszont gyógyíthatatlan vakságában akadályt állít maga elé, és nem kockáztatja meg, hogy átugorja. Egy képet teremt, hogy imádjá, ahelyett, hogy átalakulna azzá a képpé.” Ugyanő fogalmazza meg, mintegy tanács gyanánt: „Ha tudsz imádkozni, imádkozz láthatatlan tenmagadhoz. Ő az egyetlen isten, amely meghallgatja imádságodat. A többi isten követ ad neked kenyér helyett.”

Így festenének tehát az autonoteizmus szellemi célkitűzései, most pedig beszéljünk arról, hogy miként képzei ezeknek a céloknak megvalósítását. Az autonoteizmus alapvetően (legalábbis az általam képviseltek szerint) tudásra (Gnosis), megismerésre és megtapasztalásra alapuló, lényegét tekintve erőteljesen aktív és gyakorlatias létszemlélet. Bár a hit (pistis) ugyancsak szerepet kap az útnak legelején, ennek az ösvénynek követője számára voltaképpen nem jelent sokkalta többet annál, mint „elővételezését annak, ami még nem

következett el”. A pistis tehát a gnosis előszobája, szerepe azonban az, hogy híd, csónak és küszöb legyen, amelyet a törekvő ha egyszer átlép, lényegében szabadon maga mögött hagyhat. Az általam egyébként meglehetősen negatívan értékelt Carl Gustav Jung egy drámáinak tetsző megállapítást tett ez ügyben: egyszer megkérdezték tőle, hogy hisz-e Istenben. „Nem, nem hiszek, ugyanis tudom, hogy van”. Imígyen hangzott a sokat sejtető válasz, bár hangsúlyoznom kell, hogy Jung szerepe a spiritualitás világában egyáltalán nem tekinthető pozitívnek, és a maga módján erőteljesen hozzájárult korunk példátlan szellemi elsötétedéséhez. Visszatérvén tehát az autonoteizmusra, ennek alapvető tanácsa a törekvő számára dióhéjban így fest: „Próbáld ki! Merészd!” . „Itt van az út, és itt vannak az eszközök. Haladj előre!”. Ezen az úton, mint a gnosztikus szemléletű utakon általában nagyfokú önállóság szükségeltetik az aspiráns részéről, ugyanis valójában igencsak szűkre szabott és magányos ösvények ezek, hiszen ahogyan talán sejthetjük, a tömegek, a nagy többség általában nem ezeken halad. „A Gnózis szakramentális természetéről” szóló könyvemben részletesen is sorra vettem az érveket és ellenérveket, amelyeket a Gnózis útján való haladás mellett és ellenében felsorakoztathatunk, így ezeknek ismertetésére most nem térnék ki. Olvasóm talán ezen a ponton megelégszik vele, ha nyomatékosan megismételjük: ezen az úton nagyfokú önállóság szükségeltetik az aspiráns részéről, kiegészítvén még nem csekély mértékű kezdeményezőkésséggel is. Itt ugyanis a legtöbb dolgot nekünk magunknak kell kikutatnunk, megválaszolnunk, elérnünk és megvalósítanunk, és sok esetben még az adekvátnak tetsző kérdések feltételének módjára is nekünk magunknak kell rájönnünk. Ugyanez mondható el magának a praxisnak kérdésében is, idézvén ugyanis egy magánbeszélgetést: „Amennyiben az ember nem bizonyul

képesnek a doktrínák alapján mintegy lepárolni önmaga számára a praxist, akkor valójában nem is alkalmas erre az útra”. Korábban már írtam arról, hogy a gnosztikus utak nem avégett számítanak titkosnak, mert valakik mintegy szánt szándékkal elrejtették őket az avatatlanok elől, hanem történetesen amiatt, mert a rajtuk való haladás iránya és módja nem értetődik magától, azaz erre az aspiráns vagy maga jön rá, vagy végső soron nem lesz képes bejárni az utat. Hasonlóan ahhoz, mint ha valaki át kívánná úszni, mondjuk a Balaton tavat. A Balaton átúszása nem avégett ütközhet akadályba, mert szakavatott kezek mondjuk elrejtik előlünk a tavat (bár ahogyan a dolgok mainapság haladnak, megeshet, hogy erre is hamarosan sor kerül...), vagy a tóparton álló ör erélyesen visszaparancsol bennünket a szárazra, hanem mondjuk amiatt, hogy az illető nem tud úszni, vagy nem elég kitartó a csakugyan jelentős és nehéz táv teljesítéséhez.

Visszatérvén tehát az autonoteizmus praxeológiájához voltaképpen nem sok jóval szolgálhatunk az olvasók számára, napjainkban ugyanis konkrét praxeológiai útmutatásokat adni bárkinek számára lényegében felér egy gyilkossággal. Sőt mi több, azt is mondhatjuk, hogy ezen sajátosság szolgálhat a valódi és álutak között való különbségtétel egyik legmegbízhatóbb segédletéül. Érdekes módon az ál-, illetve ellenbeavatási utak képviselői jellegzetesen arról ismerhetőek fel, hogy mindenfajta előzetes „állapotfelmérés” és „szűrés” nélkül, mondhatni kendőzetlenül tesznek közkézen forgóvá különféle eszközöket és módszereket, hangsúlyozván, hogy ezeket bárki gyakorolhatja, bárki végezheti. Ebben a világban azonban nem léteznek olyan módszerek, amelyek minden további nélkül ajánlhatóak mindenki számára, hiszen a beavatási utakon sajátos fokozatiság érhető tetten, és az ezeken

való haladás ugyancsak fokozatokon keresztül valósul meg, éppen evégett pedig nem lehetséges valakit úgy vezetni rajtuk, hogy ne történne meg előbb a személyes kapcsolat keretein belül megvalósított, kölcsönös megismerkedés. Egyfajta orvosi, teszem azt belgyógyászati diagnózishoz is hasonlíthatom mindezt: köztudott, hogy ezt sem lehetséges a távolból megejteni, és egyáltalán nem működőképes módszer, ha mintegy szabadon elérhetővé teszem az egyes gyógymódokat, mondván: „Válassz magadnak!”, avagy „Ezt vedd be, ez mindenkinek segít!”. Gyermekkori játékaink során gyakorta játszottunk „kórházakat”, ennek keretében pedig „kitaláltunk” egy gyógyszert, amely mindig, minden körülmények között, mindenkinek segített, „orvosi tevékenységünk” pedig ettől kezdődően kimerült abban, hogy mindenkit ezzel a szerrel kezeltünk: hasfájást és leszakadt végtagú pácienset egyaránt. Talán mondanom sem kell azonban, hogy a beavatási doktrínák világa korántsem erre a lapra tartozik. Ahogyan a diagnosztikában és a gyógyításban, úgy itt is pontosan ismerni kell az adott aspiráns diszpozícióit, képességeit, adottságait és jellembeli sajátosságait ahhoz, hogy egyáltalán ajánlani lehessen számára valamit, éppen emiatt elengedhetetlen az alkalmas mester és alkalmas tanítvány között kialakuló, valódi és személyes kapcsolat ezen az úton. Ennek hiányában, „sajátutasként” lényegében magunknak kell meglegnünk a magunk számára magát a praxeológiát, a számunkra szükséges és alkalmazható módszereket. Ezért is írtam, hogy a gnosztikus ösvény a kezdeményezések és az önállóság megőrzésének ösvénye.

Eleve gyanúsnak kell tekintenünk azokat az utakat, amelyek nem helyeznek hangsúlyt a gondolkozással való foglalatoskodásra, magunk is osztjuk ugyanis ama, László

András által hangsúlyozott véleményt, hogy a modern embernek a gondolkodás transzmutációjával kell kezdeni a szellemi út előkészítését, hiszen voltaképpen maga a gondolkodás az, ahol leginkább szabadnak, produktívnak, önmagunkhoz legközelebb állónak tekinthetjük magunkat. Az autonoteizmus praxeológiájának fontos eleme ugyanis ez: meg kell keresnem aktuális önmagamban azt, ami valódi, végső Önmagammal még ebben a lehatárolt állapotomban is összeköt, és ezen, mint egyfajta aranyfonálon mintegy vissza kell vezetnem magamat, önmagam különféle fokozatain át valódi Önmagamhoz. Ez az aranyfonál az autonoteizmus igenlője számára – mint mondtuk – nem más, mint az „én-ség”, a „vagyok-ság” semmihez sem fogható élményének átélése, elmélyítése, intenzifikációja és egyetemessé tétele. Mindaz, aki erre az elemi élményre nem képes ráérezni, sajnos valójában alkalmatlan erre az útra, és ez egyáltalán nem a mi részünkről megmutatkozó kizárás, hanem ezekben az esetekben ténylegesen hiányzik valami, ami mintegy alapvető feltétele ennek az útnak. Mint írtuk: végső soron nem az úszómester, vagy a többi úszó az, aki eltiltja az úszni nem tudókat a víztől, hanem az úszni tudás hiánya az, amely valójában megejti ezt a gesztust. Az a tudatfunkció tehát, amelyet önmagamhoz leginkább közelállónak érezhetek, minden vitán felül maga a gondolkodás, itt élem át ugyanis a legnagyobb mértékben megnyilvánuló önrányítottságot és szabadságot. Ehhez képest az érzelmeknek, avagy a különféle képzeleti elemeknek természete sokkalta inkább lehengerlő, benyomakodásuk a személy tudati terébe kétségkívül igazán erőszakos. Gondoljunk csak bele, bár gondolkozni nem egyszerű, mégis sokkalta inkább lehetünk képesek gondolatainkat a magunk akarata szerint irányítani és vezetni, mint akár érzelmeinket, akár a képzeletünket. Egy elképzelt

kép, vagy egy érzelem (düh, öröm, harag) általában nem kevés olyan elemet tartalmaz, amely tőlünk függetlenül jelenik meg tudati terünkben, azaz nagyon úgy tűnhet, mintha tőlünk különálló entitásként ütnék fel fejüket. Tudunk-e például örömet érezni, amikor a harag környékez bennünket, vagy dühöt akkor, amikor éppen meg kellene ijednünk? Ezen kérdések megválaszolása által láthatjuk, hogy érzelmeinket korántsem vagyunk képesek uralni, és hasonló a helyzet a képzeleti életünkkel is: az egyes képek rendszerint bevillannak, ha akarjuk, ha nem.

Mindezzel szemben a gondolkozásban megjelenhet egy erőteljesen autonóm elem, amely elem által hordozott autonómiát képesek lehetünk kitartó gyakorlással egyre és egyre inkább megerősíteni és elmélyíteni. Nemcsak avégett kell tehát a gondolkozással kezdenünk szellemi utunknak előkészítését, mert ebben élhetjük meg jelenleg a legnagyobb fokú autonómiát és szabadságot, hanem amiatt is, mert a tudatfunkciók az emberben hierarchikus rendbe szerveződten nyilvánulnak meg, és ahogyan egy házat sem lehetséges a tetőcserepek felrakásával kezdve felépíteni, úgy a tudatfunkciókhoz való „hozzányúlás” folyamatát sem lehetséges máshol kezdeni, mint a hozzánk legközelebb álló fokkal, és ez pediglen nem más, mint a gondolkozás. Mások, mint dr. László András, vagy Massimo Scaligero részletes kibontását adják mindennek, mi azonban ennél a pontnál többet nem időzhetünk. Mindösszesen avégett tartottam fontosnak megemlékezni erről, hogy megerősítsem olvasóimban azon alapvetést, hogy minderre különösen is nagy hangsúlyt kell fektetni. Ebben a fejezetben megfogalmazott céljaim között ugyanis kiemelkedő helyet tölt be annak hangsúlyozása, hogy az én utam nem holmi egyénieskedő, renegát út, hanem

voltaképpen egyfajta személyre szabott újragondolása mindannak, amit „mindenkor, mindenhol, mindenki” hasonlóképpen gyakorolt. Bármennyire is jellemez életemnek során a „sajátutasság” által megnyilvánítható szabadság és függetlenség igénye, bizonyos alapkérdéseknek vonatkozásában mégis törekszem megmaradni egynémely idő- és érték felett álló igazságnak vonzáskörében, hiszen ahogyan a mondás tartja: annak, aki az Igazság felé törekszik, nem mondhatom azt, hogy a Hamisság felé is mehet.

Szólnom kell szemléletmódom további, világnézetre vonatkozó sajátosságairól, ezúttal a társadalmi síkra vetítetten. A gnosztikus szellemiség nem progresszionista szemlélet, tehát a mainapság divatos vélekedésekkel szemben szigorúan tagadja bármiféle haladásnak és fejlődésnek lehetőségét az emberiség és a társadalom egészére vetítetten. Hasonlóan a legtöbb autentikus hagyomány tanításához magam is úgy vélem, hogy a hanyatlás, süllyedés és degeneráció azon sajátosságok, amelyek világunknak folyását leginkább jellemzik. Némiképp tanácstalanná tehet bennünket az a fajta örületes technológiai előrehaladás, amelyet nem kevesek messiásként üdvözölnek, mindezzel kapcsolatban azonban nem ártana megismerkedni René Guénon műveinek idevágó fejezeteivel, mintegy a tisztánlátás kedvéért. Bármennyire lenyűgöző lehet felületes rátekintésre a technológia úttörése világunkban, a mélyebb végiggondolás azonban rámutathat arra, hogy a gépek által a személy még inkább kihelyezi magát a világba, tehát ahelyett, hogy sokkalta inkább ígéretes lehetőségeket megnyilvánítani képes belső világa felé nyitna, voltaképpen olyan talizmánokba, ha úgy tetszik, valóságos horcrux-okba vetíti ki önmaga belső potenciáljait, amelyek bár bizonyosfajta illuzórikus hatalmat nyernek számára a környezet felett, őt

magát továbbra sem teszik képessé semmire sem, sőt. Gondoljunk csak bele, vajon a modern ember a motoros fűrész, avagy a kapálógépek feltalálása és használatba vétele által saját maga valóban hatalmasabbá és potensebbé vált-e? Nem inkább arról van szó, hogy bár az általa egységnyi idő alatt elvégzett munkamennyiség valóban a tízszeresére, százszorosára emelkedett, önmaga immáron már képtelen volna helyesen használni egy kézfűrészt, vagy kapát? Személy szerint, bár jelen könyvnek papírra vetése során is kétségkívül élvezhetem a technika és tudomány által „kiharcolt” előnyöket, mégis oly sokszor állapítom meg fájó szívvel, hogy elképesztő nehézséget jelentene töltőtollal, pennával, avagy lúdtollal írnom. Hiába üthetem le a technikai fejlődés jóvoltából viharos gyorsasággal, jelenleg éppen ezeket a betűket, a valóságban végtelenül gondban lennék a tintafőzéssel és a tollak végének szakszerű bevágásával, amennyiben valaki (egy heteron erő például) hirtelenjében lekapcsolná az áramot.

Hasonlóképpen jellemezhető a helyzet a filozófia, teológia, képzőművészet és irodalom terén is. A jelenkor embere Eckhart mester műveit már képtelennek mutatkozna megírni, mint ahogyan Julius Evola, vagy Friedrich Nietzsche írásai sem láthatnának mainapság napvilágot. Azon tendencia, amelynek eredményeként az ember önmagát egyre inkább a külvilágnak, a többi embernek, a gépeknek és tárgyaknak relációjában éli át, voltaképpen odáig vezet, hogy a személy egyre inkább elidegenedik önmaga belső világától, és már nem képes önmagára, és önmagán keresztültekintve a külvilágra oly módon és elemi erővel reflektálni, amely által valódi műrecek emelkedhetnének elő kezei közül. Sokan a modernek közül azt feltételezik, hogy Bach, Handel, vagy Buxtehude orgonadarabjait, avagy Bosch, Jan van Eyck, és

Vincent van Gogh festményeit ugyanolyan természetességgel lenne lehetséges előállítani napjainkban is, pusztán arról van szó, hogy a kortárs képzőművészet már túlemelkedett mindezen, ezen felvetés azonban nem több, mint vaskos, masszív és ostoba hazugság. „Nem adhatok mást, csak mi lényegem”, és a modern ember lényege éppen annyi, mint mi művészetén, zenéjén, ízlésén és értékrendjén keresztül megmutatkozik: tragikus széthullottság, a minőségtelenség és semmitmondás hőzöngő, arrogáns dicsekvése.

A jelenkor embere e világnak terein belül megnyilvánuló létét már csupán a Heidegger által „belevetettséggel” néven nevezett állapot keretein belül képes átélni. Többé már nem éli át önmaga istenképiségét, mint ahogyan önmagát nem képes a teremtett világ foglatának tekinteni. A jelenkori ember voltaképpen saját maga mond nemet önmaga emberi mivoltára, és a világban uralkodó erők mindezt képesek oly módon kieszközölni, hogy az önmaga emberségéről való lemondás a haladás, fejlődés és felvilágosodás illúziójaként képeződjön le szemei előtt. Mainapság minél inkább emberszerű egy ember, annál inkább megvetendő, megmosolyogtató és kinevetendő, ezzel szemben az emberalattiság különféle megnyilvánulási formáit az ügyesség, élelmesség, rátermettség, életrevalóság és önérvényesítés kifejezéseivel szokás illetni. Mondhatnánk: minél inkább alávaló, szennyes, megátalkodott, érzéketlen és gátlástalan valaki, annál inkább számíthat érvényesülésre, elismertségre és megbecsülésre, legalábbis a hozzá hasonló lényeknek szemében és körében egészen bizonyosan. Groteszk módon annál inkább számít a jelenkor sztenderdjei szerint erősnek valaki, minél gyengébb szellemi és erkölcsi értelemben. Minél inkább gyáva és megalkuvó, annál inkább

tekintik belevalónak és önérvényesítőnek. Minél inkább erkölcstelen, törtető, erőszakos és szemétre való valaki, annál nagyobb eséllyel tulajdonítják neki a találékonyság, kreativitás és helytállás képességeit. „Megállja, megállta a helyét az életben”, gyakorlatilag ez vált az elérhető legeslegnagyobb elismerésének, amelyet csak korunk embere önmaga számára bezsebelhet. Korunkban az emberalattiság az új emberség, és minél inkább emberalatti valaki, annál inkább számíthat az előrejutás, érvényesülés és prosperálás lehetőségeire. Csakhogy, a modernitás embere a szellem szerelmeseinek szemében módfelett sajnálatra méltó és szánalmas valaki. Léte csupán az ösztönlét síkján megmutatkozó, ide-oda csapongás, és lényegében nem válik képessé meghaladni azt a képet, amelyet önmagára aggatott: valójában a legtöbb ember nem több, mint „túlfejlett majom”, és csakis önnön korlátoltságáról és ostobaságáról állít ki bizonyítványt azáltal, hogy egy ilyesféle megnevezést önmagára nézve még jogosnak és találónak is tekint.

Nem kívánom tovább ecsetelni és fokozni a modernitás emberében rejlő sajnálatos és katasztrofális állapotok ismertetését, így jelenleg megelégszem annak hangsúlyozásával, hogy az én szemléletem a progresszionista és evolucionista megközelítésekkel ellentétben a hanyatlást, destrukciót és felbomlást hangsúlyozza, összhangban valamennyi hiteles hagyomány tanításával. Ezt a fajta gondolatot azonban, tudomásom szerint minden más tradícionál élesebben képviseli, leginkább az ókorban tetten érhető gnosztikus iskolák véleményével értve egyet ennek vonatkozásában. Korántsem amellett kardoskodnék, hogy mintegy szó szerint kellene elfogadnunk a gnosztikus teremtésmítoszokban megfogalmazott tanításokat, ám

ugyanakkor a mi számunkra a létforgatagban tetten érhető rendezetlenség, békétlenség, kifordultság és szenvedés tetten érhető mivolta olyannyira szembetűnőnek tetszik, hogy nem gondolnánk, ezeknek élet bármiféle egyéb tanítás által tompítani kellene. Tény és való, hogy az egyes tradíciók számolnak a nagyobb mértékű rendezettség jegyében álló arany-, ezüst-, és bronzkorral, a mi megítélésünk szerint azonban ezeknek a koroknak léte olyan mértékben vész a múltnak homályába, hogy a magunk részéről pusztán szimbolikus, eszményi és mitologikus korszakokként vagyunk képesek tekinteni rájuk, és amennyiben a világ és emberiség általánosságban ismert történetét vesszük alapul, nem igazán gondoljuk, hogy egyik valaha volt korszak pozitívabb lett volna, mint akár az azt megelőző, akár az utána következő. Stephan Hoeller véleményünk szerint igazán találóan mutatott rá arra, hogy „Az emberiség története örökös háborúság. Amikor azt látjuk, hogy a világ egy szegletében béke honol, az csupán azt jelenti, hogy a háború éppen máshol tombol.” Habár minden további nélkül képes vagyok felismerni azokat a hallatlan értékeket, amelyek a korábbi korszakokban megnyilatkoztak, mégsem osztom maradéktalanul azt a fajta nosztalgikus, „a múlt dicsőségébe révedő” attitűdöt, amely oly sok szellemi embernek sajátja. Véleményem szerint nem volna célszerű pusztán az alapján felértékelni bizonyos korszakokat, vagy társadalmi berendezkedéseket, mert mi magunk úgy mond „jobban éreztük volna magunkat” ama korszakra, vagy rendszerre jellemző keretek között. Sohasem vitatnám, hogy jelenlegi korunkban döbbenetes, talán korábban soha nem látott szellemi és spirituális elsötétedés uralkodik, ám véleményem szerint ezek az állapotok jobbra hasonlóképpen festettek az elmúlt koroknak mindegyikében, tudjuk ugyanis, hogy a sötétségnek számos arca van, mint ahogyan ezt a mitológiai

Jaldabaoth kapcsán feljegyezték a gnosztikus szentiratok alkotói. Én magam tehát úgy vélem, hogy a Fénynek, mint ahogyan – mint írtam – magának a Sötétségnek is számos arca van, és e kettőnek egymáshoz való sajátos viszonyai adják azokat az árnyalatokat, amelyek az egyes történelmi korszakokat jellemezték. Köztudott, hogy ahol felüti valamilyen módon fejét a Fény, a Sötétség erői rögvest újdonszerű stratégiákat alkalmazván igyekeznek megfojtani és annihilálni azt, míg a Sötétség csápjainak tapogatózása újra és újra új erőket mozgósít a Fény részéről. Szemléletünk tehát egyfelől tételez egy erőteljes regressziót és széthullást a történelem folyamában előrehaladván, ám ugyanakkor úgy tartja, hogy ezen tendencia megléte olyannyira ősi, hogy voltaképpen nem is létezett olyan kor, amelyet ne mérgezett volna meg teljes velejéig.

Az én szemléletem történelemfelfogása tehát lényegében azon tételben fejezhető ki egészen tömören, hogy a Fény erőinek és Sötétség erőinek küzdelme voltaképpen a létforgatag velejárója, és ezen erők, amelyeket a magunk részéről vonakodunk a Rend és a Káosz erőinek nevezni, noha egyúttal nem is vonjuk kétségbe ezen kifejezéseknek helytállóságát, eltérő módon és mintázatokban fejezték ki magukat és birtokolták az egyes területeket. Ahelyett tehát, hogy a történelem folyamán végigtekintvén fényteli és kevésbé fényteli koroknak létre helyeznénk a hangsúlyt, a magunk részéről sokkalta inkább kiemeltnek, hangsúlyosnak és lényegibbnek tartjuk az egyes korokra jellemző sajátos mintázatoknak vizsgálatát. A Kali Yuga, a Sötét Kor létét azonban mi sem tagadjuk, és a „happyendizmus” a legcsekélyebb mértékben sem jellemez minket. Ugyanígy nem osztunk semmiféle olyan „optimista” nézetet, amely szerint „az

emberiség majd tanul”, avagy még naivabban és dilettánsabban megfogalmazván „mi majd tanulUNK” a múlt hibáiból, és végül megleljük a módján annak, hogy egy új aranykor eljövetele érdekében együttműködünk egymással. Irányvonalunk eleve elborzadva szemléli azokat a naiv nézeteket, amelyek valamiféle kollektív felébredés lehetőségét vetítik elő, és amelyek jellemző módon a „fel kell ébredNÜNK” és az „észbe kell kapNUNK” üres szólamaival igyekeznek leképezni a „ránk” váró feladatoknak mibenlétét. A gnosztikus szellemiség nem osztja a kollektívum erejét, vagy előbbre valóságát az egyénhez képest, és annak vélelmezése is távol áll tőle, hogy a sokaság már pusztán számossága okán bármiféle többletet, vagy pozitívumot képviselne az egyénnel szemben. Úgy gondoljuk, hogy a világtörténelem folyamán időről időre megjelenő szellemi minőséget és többlettartalmat mindig (szinte kivétel nélkül) egyének, személyek hordozták, és nem az egyes szervezetek, közösségek, vagy testületek. Példákkal illusztrálván a katolicizmus szellemi értékét nem az egyház, mint szervezet, vagy elvont fogalom, és nem is a hívő tömegek képezték, hanem olyan személyek, mint (a teljesség bármiféle igénye nélkül) Eckhart mester, Heinrich Suso, Clairvaux-i Szent Bernát, Canterburyi Szent Anzelm, Alcuin, vagy Szent X. Piusz. Ugyanígy valamennyi tradíció, kulturális vagy művészi áramlat is elsősorban az egyes kiemelkedő személyekhez között, és sohasem a tömegek hordozták az ezekben megnyilvánuló minőségeket. Természetesen ezen nézetünkkel távolról sem azt kívánnánk hangsúlyozni, hogy a közösség nem is hordozhat magasrendű minőségeket egyáltalán, hanem arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy nem lehetséges előnybe helyezni a „közösségista” felfogásokat és azt állítani, hogy a közösség már pusztán attól, hogy személyek összessége, vagy sokasága, bármiféle többlettartalomra tenne

szert, akár a személyhez, akár bármi máshoz képest. Még a meglehetősen erőteljes populista és kollektivista beállítódással bíró modern pszichológia is kifejti, hogy a tömegben, a csoportban nem adódnak össze az egyes személyek által képviselt minőségek, hanem (optimistább hangok szerint) az „összeg” vagy valahol az átlagnak, azaz a közepszerűségnek környékén fejeződik ki, vagy (ezek a negatívabb vélemények) leginkább a leggyengébb színvonalat képviselő tagoknak szintjére száll alá. Nem lehetséges hitelt adni annak a hiszékeny nézetnek, amely szerint amennyiben az embereket csoportba gyűjtjük, az általuk hordozott kvalitások mintegy összeadódva erősítik majd egymást, hiszen mint tudjuk, a csoporton belül megannyi más tényező hatása érhető tetten, példának okáért a gyengébb minőségeket hordozó személyek általában egyúttal erőszakosabbak és gátlástalanabbak is egyben, tehát színvonaluk és szemléletmódjuk rendszerint erőteljesebben érvényesül majd a csoporton belül, nem ritkán a színvonalasabb, minőségibb tagoknak rovására.

Az én szemléletem tehát bármiféle sokasággal, közösséggel és kollektívummal szemben az egyénre, az egyes személyre, és így tehát a személyességre helyezi a hangsúlyt. Mindez egyáltalán nem azt jelenti, hogy a személyt pusztán személy volta miatt tartaná magasabbra és többre a sokaságnál, hiszen tagadhatatlanul léteznek igazán gyenge színvonallal bíró személyek csakúgy, mint magas nivójú közösségek. Amennyiben azonban a saját szemléletemnek ismertetése a cél (és márpedig ez a cél), azzal kapcsolatban el kell mondanom, hogy mindig is személyközpontú és a személyes, egyéni utakra épülő volt, és maradt jelenleg is. Korántsem kívánná eltagadni a közösségi, kollektív utakban rejlő lehetőségeknek meglétét, azonban a maga részéről mindennek kevés jelentőséget

tulajdonít azokhoz a szellemi potenciálokhoz képest, amelyek egy személyre, direkt, személyes tapasztalásra alapozott egyéni úton válnak megnyilvánulóvá és megnyilváníthatóvá a törekvő számára. Kötetemben szerepelnek tanulmányok, amelyek behatóan foglalkoznak a „sajátutasság” legfontosabb kérdéseivel, így ezeknek felidézésére jelenleg nem kívánok további sorokat szentelni. Gyakorta a szememre vetik, hogy nem írok, nem beszélek többet a közösségi keretek között gyakorolható szellemi irányvonalakról, ezekre a felvetésekre pedig rendszerint ama választ szoktam adni, hogy avégett nem, mert ezek számomra nem relevánsak. Habár életemnek során nem egyszer próbálkoztam hasonlókkal, valójában mindig is „sajátutásnak” vallottam magam, ilyenén módon pedig a közösségi keretek között való gyakorlásban megjelenő értékek számomra kevésbé képeződtek le, ellentétben az elkülönülő, egyéni, személyes tapasztalásra alapuló ösvényekkel, amelyeken voltaképpen mindig otthon éreztem magam. Visszatekintvén életemre elmondható, hogy valahányszor a közösségi keretek között megnyilvánuló formákkal próbálkoztam, ezeket a próbálkozásokat legtöbbször csakugyan egyfajta közvetlen, vagy áttételes közösségi nyomásra tettem, és általában nem is éreztem magamat elememben ezek között a keretek között. Mindez megítélésem szerint tipikus és kiváló példáját szolgáltatja annak, hogy a személyes diszpozíciók, adottságok és sajátosságok ismerete alapvető fontossággal bír a szellemi úton, hiszen önmagunk nem ismerése nem ritkán olyan ösvényekre vezethet bennünket, amelyeket valójában nem is vagyunk képesek adekvát módon bejárni. Esetemben a közösségi utak kétségkívül ezeknek körébe tartoznak, és valahányszor próbálkoztam a rajtuk való járással, mindenkor rövid úton kikoptam róluk.

Szemléletmódomnak meghatározása során megkíséreltem összefoglalni azokat a sarkalatos tényezőket, amelyeknek hihetetlenül nagy súllyal kell szerepelniük és önmagukat képviseltetniük. Így tehát a személyesség, egyéniségre alapozottság, és a szélsőséges alanyra centráltság kellett, hogy különösen is erőteljes súllyal kapjon helyet, ahogyan általánosságban leginkább az ezeket képviselő szerzők (így Nietzsche, Agrippa, a fiatal Evola, Komjáthy Jenő és László András) állnak leginkább közel hozzám. A személyességnek, az alanyiség, a jelenlét, az „Én-ség” számomra semmi máshoz nem fogható belső tapasztalatának hangsúlyozása képezi tehát ama tengelypontot, amelyre egész alkotói tevékenységemet felépítem, és amennyiben felteszem önmagamnak azon kérdést, hogy mégis mi lenne az én működésemnek legmarkánsabb üzenete, úgy kétségkívül ezek mellett helyezném le a voksomat. Számomra maga a Gnózis, illetőleg a gnosztikus utak avégett tűntek elképesztően érdekesnek, értékesnek és vonzóknak, mert kezdetben (a 2013-as esztendő folyamán találkoztam első ízben velük) úgy tűnt, ezek képviselik a megfelelő élességgel és határozottsággal azt, amit magam is képviselni szándékozok. Innen nézve különösen is sajnálatos, hogy akkortájt a neo-gnosztikus irányzatokra bukkantam rá, amelyekkel kapcsolatban mélyebb rátekintésre kiderül, hogy éppen az ellenkező irányultságot reprezentálják. Ettől függetlenül az igazi, valódi és autentikus gnózisztradíciók természetesen – legalábbis meggyőződésem szerint – valóban az általam preferált utat képviselik, azonban mint sokszor írtam, ezek mainapság szinte alig érhetőek el, és jellemző módon akkor is csupán egyéni utaknak formájában. A fiatal Evola által (Tanulmányok a mágikus idealizmusról, Bevezetés a mágiába) felvázolt haladási irány véleményem szerint kétségkívül gnosztikus színezettel rendelkező ösvény, mint

ahogyan (bizonyos feltételek és kitételek közbevetése mellett) Friedrich Nietzsche és Komjáthy Jenő egész munkálkodása felfogható a személyesség jegyében álló gnosztikus útnak. Bármennyire igyekszem a magam haladási ösvényét a különféle bölcsességtradíciók legfontosabb tanításaihoz hozzáköttni, az én szememben ezek mégiscsak másodlagosak a személyes, tapasztaláson alapuló utakhoz képest. Korántsem a véletlen műve, hogy éppen a kabbalah, hermetikai alkímia és theurgia képezi érdeklődésemnek fókuszát, hiszen tapasztalataim szerint ezeknek vonalán képzelhető el és valósítható meg a lehető legnagyobb és legmagasabb fokban megnyilvánuló személyes szabadság. Igazán nagy általánosságban persze, ám mégis elmondható, hogy míg a hívő ember minden erejével be kíván tagozódni egy magasabb rendbe, addig a magamfajta a teljes és totális szabadságot keresi, tehát személyes útjának során olyan vidékeknek irányában bont zászlót, amelyek lényegüket tekintve felette állnak mindennek. Gustav Meyrink találó megfogalmazásán túl talán nem is érdemes többet mondanunk mindennek vonalán: „Valójában, csak a felébredett ember halhatatlan. Csillagok és istenek leáldoznak, ő csak marad, s végbeviheti mindazt, amit akar.”

Az ilyen ember számára természetesen kétségkívül nem kedvez a jelenkor, mint ahogyan tulajdonképpen egyetlen hajdanvolt korszak sem kedvezett, gyakorlatilag sohasem. Bár bizonyos szempontból találóak lehetnek azon megállapítások, amelyek szerint a vallásos ember előtt szélesebb körben megnyilvánuló lehetőségek fejeződtek ki mondjuk a középkor folyamán, amikor is lényegében az egész környező társadalom nagy vonalakban ezen keretek között működött, azonban a szellemi ember mindig azon sajátságos „fajba” tartozott, akinek

az üldöztetésen és meg nem értettségen túl nem különösebben mérettetett ki másféle viszonyulásmód a társadalom egészének részéről. Gondoljunk csak bele: még az egyébként viszonylag kedvező sorsot megélt Eckhart mestert is tanai egy részének visszavonására készítette a katolikus inkvizíció, pedig talán joggal hihetnénk vele kapcsolatban, hogy a dominikánus rend tartományfőnökeként és egyetemi tanárként védelmet élvezhetett az éretlen és tudatlan hangokkal szemben. Giordano Bruno sem kerülhette el a maga sorsát, mint ahogyan a korabeli katholicizmushoz képest összehasonlíthatatlanul magasabb szellemi nívót felmutatni képes templárius rendet sem óvhatta meg senki a maga végzetétől. Még a kimondottan szemfüles és óvatos Cornelius Agrippa sem úszta meg, hogy életének során több alkalommal is menekülőre kényszerüljön fogni a dolgot, földi pályafutását pedig nagy nélkülözésben és elfeledettségben végezte be. A korszakoknak váltakozása tehát meglehet, hogy időszakosan kedvezett bizonyosfajta személyeknek számára, a „mi fajtánk” azonban mondhatni mindenkor a legutolsó helyet kényszerült betölteni a mindenkori társadalmon belül. Korábban persze magam is megannyi gondolatot fogalmaztam meg a tekintetben, hogy vajon mennyire lehetséges egy ilyesféle irányultságnak szervezeti kereteket adni, ám minduntalan masszív falakba ütköztem, persze korántsem véletlenül. Az egyéni út, a „sajátút” éppen arról ismerhető fel ugyanis, hogy egyéni és saját.

Ilyetén módon tehát nem sokat, legalábbis ennél többet nem mondhatok a saját utammal kapcsolatban, hiszen az egyéni utakat járó ember ösvényeit csakis úgy és olyan módon lehetne megérteni, amennyiben valamiféle varázslat folytán magunk is ennek az embernek a bőrébe bújhatnánk, erre azonban lehetőségünk csupán igencsak korlátozott mértékben

nyílhat. Amennyiben ugyanis képesek volnánk mindenféle értelemben megismerni az ösvényt, akkor sem alkalmazhatnánk magunkra minden további nélkül. Ne feledjük el, hogy ezek éppen avégett tekinthetőek egyéni utaknak, mert szinte teljes egészében az adott személyre szabottak, így amennyiben valami csoda folytán kezünkbe is kerülne a komplett, kész praxis, akkor sem volna lehetséges a magunk hasznára „lefolytatni” a teljes folyamatot. Jusson eszünkbe a halhatatlanság rózsájáért vívott küzdelmek sorsa, hiszen a rózsza azé, aki valóban a gazdája, és nem azé, aki valamiféle társadalmi, vagy vallási konszenzusból kifolyólag birtokolja azt. Ugyanígy a „sajátutas” ember ösvényei sem követhetőek minden további nélkül mindenki számára, hiszen végső soron ő maga az, aki ennek az ösvénynek vágatát az őserdőn keresztülmenvén önmaga számára kialakította. A méltatlanok, járatlanok és felkészületlenek könnyen rajtaveszhetnek, vagy akár végérvényesen tévútra juthatnak, akár valamilyen egészen apró részletnek félreértelmezése által.

DEVIATIO

Ösvénytévesztés és elúttalanodás a jelenkorban

A szellemi utazás során előforduló hibák, „balesetek”, eltévelyedések, melléfogások és zsákutcák száma tulajdonképpen végtelen, és ahogyan a mondás tartja: „A célt elvéteni számtalan módon lehet, eltalálni viszont csakis egyféleképpen”. Bármelyik mellett döntünk ugyanis a hegycsúcsra felvezető ösvények és kaptatók közül, döntésünket követően már nem hagyhatjuk figyelmen kívül azokat a szabályszerűségeket, amelyek az út bejárása során feltétlenül felmerülnek. Egészen egyszerű és triviális példát alapul véve mondhatjuk, hogy bár a mocsaras láp és a kietlen hegyi ösvény között kétségkívül jogunkban és lehetőségünkben áll választani, amennyiben azonban lándzsát törünk ezen alternatívák valamelyike mellett, az adott úton szükséges eszközökről és bejárési stratégiákról már nem mondhatunk le. Amennyiben például a hegyeken átvezető hágó mellett döntünk (amely döntésnek megtételéhez természetesen jogunk van), ettől kezdődően már elemi kötelességünk gondoskodni a megfelelően záró és szigetelő ruházatról, a megfelelő lábbeliről, valamint szegecsekről, hegyászókalapácsról, kötélről és tűzszerszámról. Ehhez hasonlóan valamennyi spirituális út rendelkezik azokkal a jellegzetességekkel és eszközkészletekkel, amelyeknek megismerése valójában már a tradícióválasztás során kihagyhatatlan feladatunk kell legyen. Eme konziderációknak megspórolása ugyanis az első, jól kirajzolódó lépés a deviációhoz, azaz az elúttalanodáshoz vezető botorkálásnak során, hiszen az út elején (vagy útközben) elkövetett hibák, vagy sajnálatos módon már a pusztá hiányosságok is menthetetlenül előkészítik, jó esetben

csupán a megtorpanást és az elakadást, ám sajnos a tévútra kerülés és a bukás esélye sem zárható ki, amennyiben a személy bármilyen módon is inadekvátan jár egy adott szellemi utat.

A továbbiaknak során összegyűjtenék néhány olyan szempontot, amelyeknek mentén a deviatio témaköre végiggondolható, másfelől pedig sorra vesszük azoknak a pontoknak sokaságát, amelyeken az elúttalanodás általánosságban megfordulhat. A legmarkánsabb és legszélesebb körben előforduló ezek közül, amikor az aspiráns (főként a felületes és téves önmegismerésből adódóan) helytelenül választja meg az általa követni kívánt útirányt, tegyük fel, olyan tradíciót választ, amely természetéből adódóan ellenkezik alapvető temperamentumával és adottságaival. Nagyon is egyszerű belátni, hogy mindannak, aki nem sajátította el előzőleg az úszás képességét, valószínűleg nem az útjába kerülő folyó, vagy tó átúszása által kellene közelebb kerülnie a célhoz, hanem adott esetben vállalni egy hosszabb kitérőt a következő csónakig, gázlógig, vagy hídig. Ugyanígy azok, akik nem rendelkeznek elegendő mértékű kitartással egy hosszabb, sivatagi átkeléshez, minden valószínűség szerint más utat kell, hogy válasszanak. Sajnálatos módon hiába érzi önmaga számára valaki szimpatikusnak az alkímiai tradíciót, amennyiben nem rendelkezik megfelelő képességekkel és készségekkel az olykor igencsak bonyolult és szerteágazó háttérismereteknek elsajátításához. Ugyanígy például teljes mértékben felesleges egy főként devóción, ájtatosságokon és odaadáson alapuló utat választania annak, akit alapvetően a harcias, aktív ösvények követésére tesz hajlamossá elhivatottsága. Ez talán az első olyan szempont, amelyen az elbukás lehetősége

megnyilvánulhat, ilyen esetekben pedig az úttévesztés sajátos módon még azelőtt bekövetkezik, hogy az ember egyáltalán elindulhatott volna. Az úszni nem tudás egyértelműen elővételezi a vízbefúlás tragédiáját már akkor, amikor az ember a vízbe lép.

A deviáció fogalmára vonatkozó saját, korántsem általános érvényre igényt tartó definícióm ismertetése talán további segítséget nyújthat számunkra a haladáshoz. Megítélésem szerint a deviáció, vagy elúttalanodás olyasfajta spirituális elhajlás a regulárisnak, szabályosnak, felülre vivőnek tekinthető utakhoz képest, amely részben, avagy akár minden tekintetben elsiklást jelent. Deviációnak nevezhetjük villámgyors példaadás kedvéért az álbeavatás és ellenbeavatás esetét, azaz amikor bár mindennemű külső körülmény látszólag adott (álbeavatás), a felemelő erőknek megnyilatkozása azonban mégis elmarad, illetve amikor tetten érhető ugyan a nullpontról történő elmozdulás, az valamilyen oknál fogva mégis negatív (ellenbeavatás) irányban valósul meg. Kifejezett hiba volna azonban ezeket az irányzatokat pusztán eretneknek nevezni, ez a szó ugyanis nem jelent mást, mint valamely vallás szentesített hittételeivel való tudatos szembehelyezkedést, mindez azonban még nem jelent feltétlenül negatívumot. A deviáció ezzel szemben azonban mindig (és túlzás nélkül mindig) negatív következményekkel jár, tehát nem lehetséges olyan módon elúttalanodni, hogy abból valamiféle pozitív végkicsengés származzon. A deviáció ugyanis nem azt jelenti, hogy valaki mintegy saját maga vág önmaga számára járható ösvényt az őserdőn át, hanem olyasfajta tévesztés, amely természetéből fakadóan kizárja a célba való eljutás lehetőségét. Matematikai példát előtalálván úgy szemléltethetjük találóan a kettő közötti különbséget, hogy

míg első esetben két pontot olyasformát köt össze az adott illető, ahogyan azt korábban senki sem tette, viszont a cél, jelesül a két pont összekötése végső soron megvalósult, azaz az illető bár merőben szokatlan, a konvenciókon felülemelkedő utat és módot talált a feladat kivitelezésére, azonban végső soron a cél elérése megvalósulhatott. Ezzel szembehelyezvén a deviáció olyasféle próbálkozást jelent, amely sohasem vezethet helyes megoldáshoz, tehát például olyan vonalat húz az illető, amely egészen biztosan elvétí a célpontot. A magam részéről bízom abban, hogy olvasóim ezt a talán némiképp szedett-vedett, ám ugyanakkor mégis szemléletes példát elégnék fogják találni.

Olvasóm számára jó szívvel szeretném ajánlani ismét „A Gnózis szakramentális természetéről” címmel írott könyvemet (*Nemiel C Logismord, 2021*), amelynek lapjain részletekbe menően vizsgáltam a modern neo-gnosztikus irányzatok jelentette deviációt, így jelenlegi tanulmányomban csupán címszavakba foglaltan térek ki az egyes kérdésekre, a témakör irányában komolyabb és mélyebb érdeklődést tanúsító keresőt pedig ehhez a könyvemhez irányítanám. Mindennemű felszínmegkaparás ugyanis önmagában hordozza a félresiklás kockázatát, amennyiben nem kíséri a dolgok mélyére hatolni szándékozó, komolyan gondolt érdeklődés. A deviációkutatás tárgykörében íródott műveknek legnagyobb hibája általában abban rejlik, hogy írói meglehetősen felületes, sőt mi több, néhol egészen infantilis és primitív érvekkel vállalkoznak álláspontjuknak igazolására (ilyennek tekinthetőek nagy általánosságban többek között a Katolikus Egyház különféle megnyilvánulásai a New Age mozgalom egyes irányzatainak kapcsán), ennek köszönhetően pedig nem ritkán vagy kedvet ébresztenek az olvasóban az általuk támadott irányzatokkal

kapcsolatban, vagy pedig egyszerűen a saját irányvonalukat dehonesztálják komolytalan fellépésük által. Az ilyen megnyilvánulásokat olvasván a felületes tanulmányozóban jó eséllyel alakulhat ki egyfelől azon nézet, hogy mindaz, amelyet ennyire komolytalan és gyermeteg érvekkel tiltanak, valószínűleg valami értékes dolog lehet (tehát mintegy kíváncsiságot ébresztenek az irányzattal kapcsolatban az ilyen megnyilvánulások), másfelől pedig annak vélelmezése, hogy bizonyára igencsak felületes és komolytalan lehet az az irányzat, amelynek képviselői ennyire alacsony színvonalú írásműveket adnak ki kezeik közül. Egy mondatban összegezve tehát: mindkét eshetőség a deviatív irányvonalak előretörését, és ezzel együtt a tradicionális ösvények visszaszorulását vonhatja maga után. Némi joggal vetődhet fel ugyanis, hogy amennyiben a „mainstream” ennyire gyenge, amennyiben legveszedelmesebb ellenfelével szemben valóban ennyire színvonalatlan, felületes és gyatra érveket képes csupán felvonultatni, akkor vajon mennyiben képes valós haladási irányt mutatni saját követőinek számára. Egyébiránt sajnos a kedvcsinálás egyik hathatós eszköze éppen ez: „Hívd fel a figyelmet valamire, kelj ki ellene, és bíráld óvodás színvonalú érvekkel”. Más szavakkal: „Ha valamihez kedvet akarsz csinálni, akkor próbáld óvodás színvonalú érvekkel elvenni a másik kedvét tőle, és biztos lehetsz benne, hogy végül még inkább meg fog jönni”. Ilyetén módon tehát számottevően fontos, hogy a deviációkutatás tárgykörében igényes és komoly művek születhessenek, személy szerint dr. László András, Erdei Zoltán, Baranyi Tibor Imre, és persze a két szellemóriás, René Guénon és Julius Evola vonatkozó írásainak elolvasását és gondos mérlegelését ajánlom valamennyi törekvőnek. Ezen szerzőknek művei ugyanis olyan módon hívják fel a figyelmet a különféle tévutak jelentette veszélyekre, hogy valóban

nagyfokú szakértelemmel, a kellő mértékű megokoltságot kifejtvén mutatnak rá az ezekben rejlő problematikus aspektusokra, az ilyesféle irányzatokkal esetleg rokonszenvezőket pedig egyszer és mindenkorra meggyőzik arról, hogy miért is nem érdemes sötét vizekben halászatni.

Munkálkodásom során megannyi alkalommal hívtam fel a hallgatóság figyelmét arra, hogy miért is szükséges tisztában lenni a különféle deviációk természetének mibenlétével, elvégre a látszat, amelyet a spiritualitás vidékeit járván tapasztalhatunk, voltaképpen merőben ellentmondani látszik mindannak, ami a valóságot jelenti. Körültekintvén ugyanis eleinte lenyűgözhet bennünket annak észrevételezése, hogy megannyi – rendszerint a patinás, archaikus beavatási tradíciók neveit önmagukra aggató – szervezetet lehetséges tetten érni, a legtöbbször ugyanis rendelkezik honlappal, illetve elérhetőek akár levélben, vagy telefonon is. Eleve élnünk lenne érdemes a gyanúperrel, elvégre egy valódi beavatási tradíció egyik legjellegzetesebb vonásaként nevezhető meg azon sajátosság, hogy valójában sohasem fedik fel önmaguk kilétét a nyilvánosság előtt, hanem a törekvő hosszas, olykor évtizedeken át tartó kutakodást követően talál rájuk, avagy maga a szervezet figyeli őt ugyancsak éveken keresztül, mielőtt még bármit is ajánlana számára. Sajátos vonás, ahogyan ezek a közösségek mintegy elébe futnak a gyanakvásnak azáltal, hogy önmaguk igyekeznek magyarázatot adni a szokatlan nyitottságra, és rendszerint akképpen érvelnek, hogy az „új korszak” követelményeinek való megfelelés érdekében merőben újfajta viszonyulásmód vált szükségessé számukra, amelynek persze szerves része az „aggiornamento”, a kapuk megnyitása a szélesebb közönség irányában. Csakhogy, egy autentikus beavatási társaság természetéből adódik, hogy

erőteljes exkluzivitást mutat leendő tagjainak irányában, és mindennek korántsem az a fajta egyénieskedő elitizmus az oka, amellyel általánosságban ezeket az irányzatokat vádolják. Teljes mértékben érthető, ahogyan fentebb hivatkozott könyvemben is leírtam, hogy ezek a szervezetek mélytengeri búvárokodást oktatnak, és nem pedig iskolás úszótanfolyam módjára működnek, tehát értelemszerűen nem engedik köreikhez csatlakozni azokat, akik nem, avagy csupán igen silány módon tudnak úszni. Aki csak egy kicsit is jártas a szellemi életet érintő legáltalánosabb kérdésekben, pontosan tudja, hogy mindennemű „kapunyitás” teljesen idegen a beavatás szellemiségétől. Bármennyire is humánusnak, egalitáriusnak és demokratikusnak hathat azon törekvés, hogy a beavatási tanításokat mindenki számára elérhetővé tegyék, mégis emlékezni kellene arra, hogy ezek az utak nem arborétumi séták, és nem is nyáresti piknikek, hanem bizony valóban a legnagyobb szakértelmet és jártasságot igénylő vállalkozások. Teljes mértékben magától értetődik, hogy a Himalája megmászására sem engednek olyasvalakit, aki korábban még a badacsonyi hegyet sem hódította meg.

Bármennyire is csábító, ne higgyünk azon kijelentésnek, amelyet ezek az ízig-vérig álszellemi irányzatok fogalmaznak meg önmaguk publikus voltának igazolása céljából, bizonyos okok miatt ugyanis mindennek éppen az ellenkezőjére lehetséges számítani, jelesül hogy a Sötét Kor előrehaladtával az igazi beavatás valamennyi autentikus képviselője egyre inkább megfogyatkozik, avagy legalábbis önmagának védelme céljából az árnyékba húzódik. Nem létezik olyan archaikus beavatási irányzat, amely mintegy homlokegyenest eltérne ettől a fajta gyakorlattól, és az egyre mélyülő sötétséget olyan módon próbálná „kezelní”, hogy

mintegy kedélyesen kaput nyit a portyázó hordák hadai előtt. Napjaink „rózsakeresztesek”, „martinistáinak”, „szabadkőműveseinek”, „alkimistáinak”, vagy „gnosztikusainak” túlnyomó többsége ugyanis valójában beavathatatlan ember, és nem avégett, mintha valamiféle helytelenül felfogott spirituális rasszizmus ennek kijelentését kényszerítené, hanem valójában amiatt, mert ezeknél az embereknél általában teljes mértékben hiányzik az a fajta irányultság és szemléletmód, amelynek megléte a valódi iniciáció érdekében kétségkívül szükséges lenne. Ezek az emberek általában mindösszesen meglehetősen lagymatag spirituális szomjúságukat kívánják a mindennapok során megelégtíteni ezekkel az irányzatokkal, és eltekintve néminemű felületes érdeklődéstől, a többségüket ugyanazon életvitel és gondolkodásmód jellemzi, mint akár a legvaskosabb materialistát. Az ilyen ember nem a hétköznapi tudatállapotok meghaladását, és nem az emberi létezőmódnak túlszárnyalását keresi, hanem igazándiból mindennapjainak megfűszerezése céljából keres néminemű egzotikumot. René Guénon klasszikus megfogalmazását idézve az ilyenek: „nem felemelkedni kívánnak az Igazsághoz, hanem az Igazságot kívánják lerángatni a maguk szintjére”.

Ugyancsak Guénon ismerteti a szabadkőműves páholyok kapcsán, hogy az egykoron autentikus beavatási szervezet (lényegében modernkori „alapítási dátumától”, azaz 1717-től kezdődően, mások szerint viszont már sokkal korábban) az elszellemtelenedés szolgálatába szegődött, azaz kiüresedett és súlyukat veszített rituáléik képében kártékony erők nyertek teret a megnyilvánulásra. Ettől kezdődően a szabadkőművesség kovakövévé és szikrájává vált azon kezdeményezéseknek, amelyek tevékeny részt vállalnak

korunk egyre inkább megvalósuló elszellemtelenítésében. Különlegesen is veszedelmes eme irányzatoknak tevékenykedése avégett, mert a mainstream, fősordorbeli keretek között megnyilvánuló vallásosság (akár keresztény, akár muszlim, akár zsidó, akár buddhista) olykor kiváltképp nyomasztó és fullasztó légköréhez képest látszólagos felfrissülést jelentenek. Tekintve, hogy miféle viszonyok uralkodnak példának okáért a keresztény katolicizmus vidékein, bizonyos esetekben joggal vetődhet fel, hogy vajon nem volna-e ténylegesen alkalmasabb közege a szellemiség adekvát formáinak egy szabadkőműves páholy, és mindez szigorúan a felszínt vizsgálván akár igaznak is lehetne mondható. Ezek a szerveződések éppen amiatt jelentenek számottevő vonzerőt a spiritualitás irányában még érdeklődést kifejező kevesek számára, mert látszólag ténylegesen többet képesek adni, mint a hagyományos vallásosság jelenkori formái. Mindazok, akik szellemi keresésük során kiábrándultak már a kereszténységből, vagy az iszlámból, a modern szabadkőművesség soraiban kétségkívül valamiféle sajátos frissességet tapasztalhatnak meg, amely azonban nem több, mint az a bizonyos „ignis fatuus”, amely hathatós módon képes eltéríteni a mocsárban tévelygő keresőt autentikus céljától. Mi tagadás, olykor valóban nehéz ellenállni az ál-, illetőleg ellenbeavatási szervezetek jelentette vonzerőnek, ugyanis az önmagát komolyan gondoló spirituális kereső számára igencsak bajosan érhető tetten valódi lehetőség a vallásos fősodor keretein belül. Mégiscsak arra biztatnám olvasóimat, hogy határozottan és kategorikusan mondjanak nemet mindazon irányzatokra, amelyeknek háttérében a mazonikus behatás tetten érhető, márpedig mindez kétségkívül megmutatkozik gyakorlatilag valamennyi újkori szervezetnek háza táján. Bármelyik modern beavatási társaságot vesszük is

górcső alá, valamennyinek háttérében fellelhetőek azok a gyökerek, amelyek egészen a mazonéria talajáig nyúlnak. Mind a Teozófiai Társaság, mind a modern rózsakeresztesség és martinizmus, mind pedig a jelentős számban tetten érhető neognosztikus egyházak (nem is beszélve a Wedgwood-Leadbeater szukcesszióról) háttérében szabadkőműves alapítás áll, és lényegében ezen szervezet fogja össze mind ama szerveződéseket, amelyek a „Legújabb Éra” spirituális „megújulása” érdekében tevékenykednek. Érdekes felfigyelni arra, ahogyan ezek az irányzatok a Sötét Kor legújabb fázisát a „New Age” sokatmondó elnevezésével illetik.

Kötetünk egyes fejezeteiben bőséges kifejtését adjuk a kérdésnek, de itt is megjegyezni kívánjuk, hogy mindennemű okkult kezdeményezést, amelyet ezen szervezeteknek némelyike önmaga háttérében tulajdonít, természetesen negatív és sötét természettel rendelkezőnek tekintünk. Gondolhatunk a teozófiai irányzatok által propagált „felemelkedett mesterekre”, illetőleg az egyes gnosztikus püspökök által hivatkozott „spirituális konszekrációkra”, amelyekre nem ritkán gyanús spiritiszta szeánszokon kerül sor. Elegendő ismét hivatkozunk Jules Doinel neo-gnosztikus pátriárka esetére, akit állítása szerint évszázadok óta halott kathar püspökök szellemei szenteltek az általa alapított egyház főpapi méltóságára. Olvasónkat ismét csak René Guénon írásaihoz irányítjuk, aki nálunknál sokkalta részletesebben és szemléletesebben fejti ki, hogy pontosan mi is történik ilyen esetekben, miféle okkult erők öltik magukra hajdanvolt személyeknek spirituális maradványait, és miként játszanak rosszindulatú hatalmak az egyén által a tudatosodás küszöbe alatt tartott, elhallgatott és elnyomott vágyak felcsillantása és felerősítése által. Számunkra jelen pillanatban legyen elég annyi, hogy eleve

tanácsos volna gyanúperrel élnünk, amennyiben az egyes „beavatási” szervezetek kapcsán ilyen jelenségekről hallunk. Ugyancsak gyakorta felmerülő modern spirituális vágyhazugságból fakad annak állítása, hogy az illetőt egy régen letűnt, avagy mindeddig az ismeretlenség homályába burkolódzó beavatási szervezet utolsó megmaradt képviselői keresték fel a célból, hogy őt bízzák meg a szervezet jelenkori feltámasztásával, amelynek keretein belül persze ugyancsak ő, mint a szervezet vezetője tárhatja szélesre a kapukat bármilyen rendű és rangú érdeklődőknek számára.

Ki kell kötnünk azonban, hogy a magunk részéről nem kívánnánk azon hangokhoz csatlakozni, amelyek a szabadkőművességet valamiféle világtörténelmi összeesküvést vélelmezvén vonják bírálat alá, hiszen ezekben bár van kétségtelenül némi igazság, ám ugyanakkor mégis kevésbé a lényegre orientáltak. Számunkra talán annyi volna megjegyzésre méltó, hogy az egészében mazonikus háttérrel mozgatott neo-gnosztikus mozgalom avégett tekinthető kimondottan kártékonynak, mert tanításaiban, szerveződési formájában és gondolkozásmódjában bőségesen tetten érhetőek figyelemre méltó, értékes elemek. Talán nem szükséges magyaráznunk mélyebb rétegekbe hatolóan azon sajátságos tendenciának természetét, amennyiben minél inkább hajlandó felfedni egy adott szervezet önmaga okkult, sötét és degeneratív hátterét, rendes körülmények között annál kevésbé képes emberek tömegeit a maga táborába csalogatni. Még jelenlegi, elsötétült korunkban is elmondható, hogy az emberek rendelkeznek némi öntudattal, amely spirituális síkon is megóvhatja őket a teljesen nyíltan megnyilvánuló destruktív tendenciáktól, éppen ezért a kérdéses szervezetek általában erőteljesen beburkolják önmagukat első pillantásra

rokonszenvesnek és szimpatikusnak ható sajátosságoknak különféle héjaiba, mintha csak cukormázba bújtatnák a pusztulást hozó mérget. Személyes tapasztalataimból kiindulván állíthatom például, hogy egy neo-gnosztikus egyházi közösségen belül számottevően kellemesebb, oldottabb és szabadabb hangulat uralkodik, mint a hagyományos kereszténység fősodorbeli egyházainak körein belül, ez pedig bizony korántsem elhanyagolható körülmény. Érdekes módon ezek a személyek (mármint a keresztény neo-gnosztikusok) formai értelemben általában sokkalta közelebb állnak a konzervatív, tradicionalista irányzatokhoz, mint amennyire ez a Novus Ordo Egyház esetében felvethető, így az egyes neo-gnosztikus körök valóságos menedéket jelenthetnek kezdetben a lagymatag modernitásból menekülő aspiránsok számára. A gond azonban azon a ponton üti fel fejét, amikor az illető mélyebben is elmélyülni látszik ezeknek a köröknek belső világában, itt ugyanis úgymond igazán „trükkös” dolgok kerülhetnek ki. Észrevehető példának okáért, hogy ezek a szervezetek általában szinte dogmaként vallják a reinkarnacionizmus legvulgárisabb elképzeléseit, azaz éppenséggel olyan ál-doktrínákat csepegtetnek bele követőik elméjébe, amelyek egyik tradicionális tanításban sem szerepelnek ebben a fajta megközelítésben. Mindezt nem átallnak amolyan módon magyarázni, hogy maga a doktrína mindig is része volt a hagyománynak, azonban a kereszténység vezető egyéniségeinek nyomására bizonyos zsinatokon mintegy „kihúzták” az erre vonatkozó sorokat a hivatalos tanítások közül. Remélhetőleg mondanunk sem kellene azonban, hogy a reinkarnáció elméletének szerves jelenlétére vonatkozó tanításokra mutató bizonyítékok elképesztően gyermetegek és laposak, és valójában csakis és kizárólag olyan személyek megtévesztésére alkalmasak, akik valamilyen,

számunkra egészen érthetetlen oknál fogva igazán erősen kívánnak hinni ebben, gyakorlatilag még az önbecsapás változatos szintjeire is kedélyesen elmerészkedvén.

Felvetődhet persze egyfajta naiv felvetés gyanánt, hogy vajon miért is kívánnák az emberiség új korszakának prófétái különféle téves és megtévesztő tanításokkal elárasztani a spiritualitás irányában érdeklődést tanúsítók világát. Induljunk ki abból, hogy általánosságban mainapság a reinkarnáció tanának bármely változatát hinni gyakorlatilag annak vélelmezésével jelent egyet, hogy az ember előtt mondhatni végtelen számú lehetőség áll arra vonatkozóan, hogy élete(i) során megtapasztalhatta mindazt, amit meg kíván tapasztalni, megtanulhatta mindazt, amit meg akar tanulni, mindeközben pedig lényegében szabadon tehet bármit, mert hiszen minden része szellemi fejlődésének, minden hiba úgymond eleve „bele van kalkulálva” a folyamatba, és amennyiben az illető akár az elképzelhető legsúlyosabb hibákat követi is el, még mindig nincsen semmi sem veszve, elvégre bármennyiszer „osztályt ismételhet”, korrigálhat, és újra „leszülethet” (így, ezzel a nyelvtanilag és kozmológiailag egyaránt hibásnak tekinthető kifejezéssel szólván) hibáinak javítása céljából, akiket pedig mindeközben nem egyszer brutálisan megsért, tönkretesz és ellehetetlenít, nos, nekik bizony valamilyen okból kifolyólag éppen ilyen volt a „karmájuk”. A reinkarnacionizmus a modern, gyökértelen ember gusztustalan és becstelen önfelmentése, amelyet egyfelől avégett foganatosít, hogy mentséget találjon az általa elkövetett szemétségekre, másfelől pedig amiatt, mert így lényegében tökéletes magyarázatot adhat arra, hogy miért is húzza a végtelenségig az élet legfontosabb, szellemi és (hiper)filozófiai kérdéseivel való foglalatatoskodást, mondván: „majd következő életemben, most inkább csak

szórakozzunk és élvezzünk”. Amennyiben végigtekintünk az ilyen irányzatok kebelén tengődő „gyakorlókon”, szinte kivétel nélkül ez a fajta ráérős, komolytalanul tengő-lengő életfelfogás jellemzi őket, nem is beszélve a modern neo-spiritualitás talán legveszedelmesebb rákfenéjéről, nevezetesen arról a fajta mélységes „ego-gyűlöletről”, amely talán joggal nevezhető a lepusztítóbb szellemi tévképzetek egyikének.

A modern ember, ideértve korunk spirituális gyakorlóinak túlnyomó többségét is, jellegzetes szellemi „puhatestűségének” ékes bizonyítéka az a fajta ellenszenv, amely a „vesd el az egót”, típusú nézetekben csúcsonyul ki, és amellyel kapcsolatban teljesen érthető módon általában rövid úton kiderül, hogy itt valahogy mindig a másik ember egójáról van szó, tehát mindig csakis a másik embernek adható és adandó jó tanácsként jelenik meg az „egóelengedés” elve. A New Age szellemi tekintélyei – érdekes módon – leginkább akkor példálózhatnak az egó elengedésének szükségességével, amikor az a nekik való engedelmesség képében ölt alakot, saját egójukkal kapcsolatban hajlamosak sokkalta nagyvonalúbban viselkedni, sőt mi több, egyenesen azt állítani, hogy ők maguk már régen elengedték az egójukat, azért is vitték ilyen sokra a spiritualitás terén. Általában neveléses, számalmas és kisszerű emberekről van szó azonban, akik éppen ennyire számalmas és kisszerű követőiknek körében festenek csak ennyire nagyoknak és kitűnőnek. A „vesd el az egót” filozófiája valójában nem több, mint a konzumidióták tömegeinek sekélyes életbölcössége, a birka-, akol- és nyájmentalitás elmélyítésének megágyazó, számalmasan negédes tévképzet, amelynek semmiféle keresnivalója nincsen az autentikus szellemi utakon. Korántsem a véletlen műve, hogy ezeknek az irányzatoknak körein belül a metafizikai szolipszizmust hírből

sem ismerik, és a legtöbben ezekből a körökből menten fejszét és konyhakést ragadnának, amennyiben felvetődne példának okáért Nietzsche, René Guénon, avagy Julius Evola neve.

Ezek a jellemző módon az „egó elengedésére” felszólító irányzatok legtöbbször valamiféle mélyen spirituális okokra hivatkozva ajánlják ezen módszert a személyiségében amúgy is erőteljesen meggyengült nyugati ember számára, amennyiben azonban keresni kezdenénk ezen tanoknak ekvivalensét a keleti doktrínáknak sorában (a kérdéses irányzatok képviselői ugyanis általában ezekből eredeztetik őket), ugyancsak meglehetősen meglepő felfedezésekre bukkanhatunk, amelyeknek tükrében könnyűszerrel beláthatjuk, hogy ezek a fajta „egóelengedős” elméletek voltaképpen üres lózungok csupán, sőt mi több, egyenesen becstelen, rosszindulatú és gonosz tanácsok. Nem térhetünk ki az abszurdítások mindegyikének tradicionális alapokon történő megvitatására, annyit azonban mindenképpen tisztává kell tennünk, hogy ezek az irányzatok általában valami olyasmit kívánnak elvetni, amelynek jelentésével még fogalmi szinten sincsenek tisztában, nem is beszélve arról, hogy rendszerint felismerni sem képesek azon pontokat, amelyeken neo-spirituális áltanításaik ellene mennek az általuk alapként és gyökéerként hivatkozott szellemi doktrínáknak. Jellegzetes módon ezek az irányzatok mondhatni a teljes iránymegfordulás állapotában leledzenek, elegendő csupán megvizsgálni azt a fajta végcél, amelyet a törekvő számára megfogalmaznak. Rendszerint kiderül, hogy az „egót” avégett kellene elengedni, hogy azt követően „nirvána” gyanánt egyfajta feloldódásszerű és kihúnyáshoz, sőt mi több, egyenesen a megsemmisüléshez hasonló állapot legyen a személynek osztályrésze. Mindezzel kapcsolatban azonban ott érhető tetten a probléma, hogy a kérdéses állapotot, amelyre

ezek a New Age színezetű neo-spirituális tanok nirvánaként, megszabadulásként és nem ritkán egyenesen megsemmisülésként hivatkoznak, a tradicionális doktrínák a „nirguna-mula-prakrti-laya” néven nevezik, ez azonban korántsem a nirvána, hanem ha úgy tetszik, éppen ennek ellenkezője, jelesül a „minőségtelen gyökertermészetbe való beoldódás”, azaz a tudat nyomtalan, névtelen, derengésbe fulladva megvalósuló kihúnyása. Bár a legszigorúbban kerülni kívánom a szinkretizmust, mégis ezúttal ki kell térnem rá, hogy ezen előbb említett fogalom voltaképpen egy pokolszerű állapotot jelent, amelyből semmiféle magasabb lehetőség felé nem nyílik meg többé az út. Ez valójában a lét totális csődje, a felébredésért, a beteljesülésért vívott harcban alulmaradó ember feledésre ítélt, vereségteljes végzete.

A kérdéses irányzatok mintegy a pólusok megfordítása által vezetik félre a törekvőt, és minden, amit ígéretként csillantanak meg előttük, voltaképpen a pokolnak, a kárhozatnak ígérete, azaz egy olyasféle zsákutcája a létnek, amelyből nem lehetséges egyszerűen visszatolni, és másmilyen iránnyal próbálkozni. Persze felvetik, hogy ez a végső feloldódás valójában egy kellemes állapotba vezet, hasonlóan ahhoz, mint amikor egy esőcsepp belezuhan az óceánba. Igen ám, azonban az esőcsepp az óceánba való behullását követően nem óceánná válik, hanem beleoldódik az óceánba, és a kérdéses áltanítók éppen ezt a véget készítik elő önmaguk és követőik számára. Ugyancsak beszédes, ahogyan ezek az emberek a reinkarnációt (ami keleten az emberre váró legrosszabb kimenetek legrosszabbikaként helyeződik kilátásba) lehetőségként állítják a modern kor embere elé, holott már pusztán az általuk kifejtett elméletek nyomán ki kellene tűnnie, hogy ebből a delikvens voltaképpen

semmit sem fog megtapasztalni. Rövid példáinkból látható, hogy mind az „egőelengedős” tanítások, mind a reinkarnációra vonatkozó elképzelések valójában az autentikus szellemi tanítások teljes kiforgatásai, amelyek mintegy kitűnően rárimelnek a modern ember önmagából kizuhant állapotára, és valójában ennek a fajta kizuhantságnak elmélyítését és véglegessé tételét készítik elő. Jellegzetes példája mindennek azon Hazánkban működő, általam érthetetlen (ám bizonyos szempontból mégis érthető) módon hallatlanul népszerű „divatbuddhista” áltanító, akit miután megkérdeztek jelenlegi, időskori éveire megfogalmazott céljait illetően, a „következő inkarnációmát készítem elő” választ adta az interjúztató és az olvasók számára. Az ilyen ember valójában nem mond mást, mint annyit, hogy hosszúra nyúlott élete alatt választott tradíciójának egyetlen hiteles tanítását sem bizonyult képesnek megérteni, és mindez egyébként kitűnően meglátszik szinte valamennyi nyilvános megszólalásán. Az ilyen ember önmagáról annyit árul el, hogy a felébredésre és a magasabb állapotokra vonatkozó törekvések nélkül, önmagát lényegében kárhözatra, a „minőségtelen gyökertermészetben való feloldódásra” készíti elő, amelynek bekövetkeztével csupán némi, személyes törekvésekből, aspirációkból és affirmációkból álló amolyan „energiamaradék” kering tovább, és ölt esetleg újból alakot a létörvény forogtagában, ebből azonban semmi nem marad annak számára, akinek osztályrésze az önelvesztés és feledés, a Hádész honában történő örökös kóválygás. Az ilyen ember a halál és a teljes, reménytelen megsemmisülés felé halad, szavai voltaképpen nem többek a siralomházban fogvatartott halálraítelt utolsó, olykor érdekes módon kifejezetten magabiztos és pökhendi szavainál, még mielőtt menthetetlenül átadják az ítélet végrehajtásának folyamatára.

Ezeken a berkeken belül tehát az ember megsemmisítése a cél, és ezt köztudott módon nem lehetséges úgy megtenni, hogy az élőlényt pusztán föbe lövik, agyonverik, vagy elgázosítják, elvégre a valódi ember lényege messze túlmutat testi hordozóján. Így tehát a döntő lépés abban rejlik, hogy a halál erőit le kell juttatni oda, ahol azoknak rendes körülmények között nincsen helyük, és ott elcsepegtetni a megfelelő hatásfokkal rendelkező mérgeket. „Ne féljete azoktól, akik a testet megölik. Azoktól féljete, akik a lelket képesek elpusztítani”, hangzik kétezer évvel ezelőtről a tanítás, és csakugyan, a fentebb ismertetett irányzatok és tanítások éppen ezekben a destruktív erők által még érintetlen rétegekbe kívánnak leszivárogni, hogy ott elvégezvén az ellenbeavatás műveleteit lényegében pályára állítsák az embert, mely pálya aztán meredeken ívelhet lefelé, egyfajta fordított, démonikus életfán, lényegében tehát magának a halálnak a fáján. Jellegzetes módon itt is „fokozatszerzés” zajlik, ezek a fokozatok azonban disszolúciós fokozatok, azaz „megszerzésük” által a személy egyre inkább kivetkőzik valódi önmagából, egyre és egyre távolabbra kerülvén a Nap Szívétől. Mindez a szellemi megvalósítás kifordított mivolta, amely által a személy nem valódi Önmagává, hanem önmaga antitézisévé, ha úgy tetszik, Krisztus helyett Antikrisztussá válik.

Személyes példaadás gyanánt álljon itt egy történet, amely azt hiszem, minden korábbi érvelésnél mélyebben és tisztábban lehet képes rámutatni az ezeken a területeken felmerülő anomáliáknak szinte mindegyikére. A 2016-17-es esztendő környékén járunk, megtörtént esetről lévén szó fontosnak érzem, hogy legalább az időbeli tényezőket illetően megfelelően helyezzük el. Jelenlegi soroknak papírra vetője

éppen gnosztikus mestert keresett, és bár akkori életszakaszában siralmasan keveset tudott ezekről a kérdésekről, valamilyen (lényegében korai gyermekéveitől mondhatni folyamatosan működő) intuíciója alapján mintegy felderengtek benne azon „ellenőrző kérdések”, amelyeknek feltételét immáron valamennyi kereső számára szívből tudja javasolni. A kérdéses személy, aki önmagát gnosztikus mesternek, sőt mi több, egyenesen a gnosztikus tradíció püspökének, iniciátorának tekintette, tulajdonképpen az egész neo-spirituális kifordultság állatorvosi lovaként kerülhet bemutatásra, ugyanis valamennyi tünetet (a szakzsargonnal élve) úgymond „szépen hozta”. Kérdésemre, hogy az általa birtokolt tanátadási láncolatot pontosan kitől és milyen körülmények között kapta, pusztán annyit volt hajlandó mondani, hogy mindez amolyan „vadgnózis”, azaz minthogy „a szél ott fúj, ahol akar”, voltaképpen nem szükséges hozzá semmiféle előzetes, emberkéz által feladott avatás. Ezzel egyúttal azonban kifejezett ellenkezéssel viseltetett azon törekvésemnek kapcsán, hogy mintegy tanítványává válván ezeket a fajta kvalitásokat magam is megszerezsem. Jellegzetes neo-gnosztikus érveléssel volt tehát dolgom, a maga minden egyoldalúságával és részrehajlásával. Jellemző ugyanis ezekre a körökre, hogy mindaddig, amíg saját maguk alkalmassága és megfelelősége, legitimitása és méltó volta a kérdés, általában erőteljesen kardoskodnak a „nem kell semmiféle külső megerősítés”, és a „szél ott fúj, ahol akar” elvei mellett, ám amennyiben mindez másokkal kapcsolatban merül fel, általában igencsak hamar felfedik azt a fajta merev, formális rendeződést, amely szerint ezek a közösségek általában működnek. „Mesterem” jellegzetes módon a legkevésbé sem leplezett ellenségességgel reagált mindennemű olyan esetben, amikor tudása és szellemi tekintélye részemről bármilyen

módon megkérdőjeleződött, és mindehhez végső soron tökéletesen elegendőnek mutatkozott egy-egy visszakérdezés, értetlenkedő gesztus, avagy bárminemű egyéb ellenvetés. Ilyen esetekben gyakorlatilag egyből előkerült a jól ismert „az egőd nem akar vezetve lenni” frázis, amelynek feloldására pedig rögvest megjelent a jól ismert tanács: „engedd el az egódat”.

Nem sokra jutottunk tehát „gnosztikus mesteremmel”, akivel kapcsolatban aztán később egyértelművé vált, hogy semminemű köze és kapcsolata nem volt ahhoz a fajta irányzathoz, amelynek nevében tevékenykedett, hanem voltaképpen a legsötétebb ellenbeavatási szervezetek (a teljesség igénye nélkül: OTOA, Michael Bertiaux thelemitavoodoo-gnosztikus útja) körein belül jutott el az általa birtokolt méltóságokra. Mindezt persze tipikus és sajátos módon mintegy „elfelejtette” megemlíteni előttem, netalántán eleve sejtette, hogy milyen fogadtatásokra találna „okkult degenerációs családfájának” nyilvánossá tétele híveinek és tanítványainak körében. Ezek a személyek általában rendkívüli ügyességgel fogalmazznak meg kitérő válaszokat, és csakugyan valódi mesterei annak, hogy miként forgassák vissza a tanítványok részéről olykor megjelenő kételkedést és kétségeket, példának okáért annak hangsúlyozásával, hogy mindez „az egó küzdelme, mert nem akar vezetve lenni”. Más esetekben (mivel általában rendelkeznek némi felületes tudással a jungiánus pszichológia területén) a tanítvány részéről megjelenő kételyekkel kapcsolatban mindenféle tudattalan komplexusokat sejtetnek, és ennek nyomán hívják fel a famulus figyelmét arra, hogy bizony kezdene kellene valamit a „spirituális göggel”, és a „kóros kételkedéssel”. Nem ritkán a tanítvány szellemi éretlenségének tudják be, hogy ilyesféle dolgokkal kapcsolatban aggályoskodik, és imígyen

mesterien ültetik el a hozzájuk fordulók tudatában, hogy ezekkel a dolgokkal (jelesül a „mester” legitimitásával) kapcsolatban valójában nem is ildomos érdeklődni. „Micsoda dolog, hogy nem bízol meg a mesteredben?” „Nézz körül a szüleiddel való kapcsolatod háza táján...” Hasonlóképpen fel kell készülnünk arra, hogy a neo-spiritualitás „mesterei” általában a „közhelyek mesterei” is egyben, tehát a spirituális igazságokként közszemlére állított tartalmak mögött általában bődületes lózungok húzódnak meg. Egy ízben példának okáért végighallgattam egy ilyen berkekben szerzett ismerősöm előadását, amelynek témájaként a rítus szerepelt. Mondanom sem kell, kezdetben mekkora reményeket tápláltam a gondolatmenettel kapcsolatban, hiszen egy szabadkőműves főmester általában egész életét a különféle rítusok között éli le, így akkori önmagamként joggal vártam el, hogy képes legyen érdemben beszélni róla. Az előadás azonban nem csekély mértékű csalódottsággal töltött el, lényegében ugyanis alig lépett túl közhelyeknek unos-untalan ismételt áradatán, amelyeket valójában egy utcáról frissen betévedt ember is könnyűszerrel el tudna mondani a rítussal kapcsolatban. Azt írtam, hogy ezek az emberek a „közhelyek mesterei”, mert hiszen tagadhatatlanul mesterien képesek olyan módon csürni és csavarni a szót, hogy a képzetlen és jóhiszemű hallgató szemében valóban azon látszatot kelthetik, hogy személyükben a témakör szakavatott ismerőit érheti tetten a kereső.

Egyetlen újabb példával kívánnám még traktálni olvasóimat, mégpedig azon gnosztikus püspöknek esetével, aki egy írásában ugyancsak hosszasan taglalta, hogy neki magának hat-nyolc évébe telik felkészíteni egy-egy aspiránst a gnosztikus papságra, tehát ennyi időnyi türelmet kér mindazoktól akik ezzel a kéréssel hozzá fordulnak. Ennek az

időnek „megelőlegezése” természetesen adekvát módon való eljárás esetében valóban szükséges lehet, hiszen a tradicionális mester-tanítvány kapcsolat sem a „villámkurzus” színvonalán működik, azonban neo-gnosztikus berkekben ez általában úgy szokott történni, hogy a kérdéses püspök ad valamiféle feladatot a tanítványnak, amelyen lehetőleg rágódjon el a következő találkozásuk alkalmáig, amely időszakot a püspök arra használja fel, hogy lázasan kutakodik újabb közhelyek után, amelyeknek „bevetése” által szerencsésen élheti túl a következő találkozást, és nem lepleződik le tanítványa előtt azáltal, hogy valójában fogalma sincsen a következő lépések megtételéről. A neo-gnosztikus „mester” általában éppen csak egy-egy apró lépéssel jár tanítványai előtt, ezt az apró lépést azonban mesterien állítja be úgy, mintha szellemi értelemben beláthatatlan lenne a távolság közte és a nyomában haladók között. Olyan óvodást tudnék példa gyanánt említeni, aki mindenféle színes köveket és üvegdarabokat összegyűjtve azzal traktálja társait, hogy a tárgyak által félelmetes varázserő került a birtokába, amelynek segítségével barátait mindenféle jóval halmozhatja el, ellenfeleit és vetélytársait pedig hallatlan büntetésekkel sújthatja, természetesen azonban ebben az esetben főként az állításban való hit az, ami bizonyos szempontból valóban varázserővel ruházza fel a köveket, és lényegében hasonló metódus érhető tetten korunk neo-spirituális tanítóinak esetében, akik ilyen módon valójában sohasem kényszerülnek eljutni odáig, hogy állítólagos képességeikről valóban számot kellene adniuk. Bőségesen elegendő néhány színes plecsni, egy-egy impozáns előke és kötény, esetleg mellkereszt és püspöksüveg, és ettől kezdődően általában nem is kell bizonyítani semmit sem, hiszen a lelkes közönség úgyis elhisz mindent, akár pusztán „bemondásra” is. Úgy hiszem, mindazok, akik még sohasem szembesültek a

szellemi ösvényeken való haladás keserveivel, illetőleg azzal, hogy mennyire csekély számban állnak elő valódi, autentikus lehetőségek a törekvő számára, valójában nem is tettek még igazán lépéseket a szellemi úton. Megítélésem szerint a modernkori neo-spiritualitás képviselői által hangoztatott „könnyű utak” csupán azokat képesek meggyőzni önmaguk járhatóságáról, akik még sohasem tettek semmi érdemlegeset ezen a vonalon. A valódi szellemi ösvények egyik legjellegzetesebb sajátossága ugyanis (bár ezen tény még önmagában nem szolgáltathat biztos módszert a búza és konkoly elkülönítéséhez), hogy ezek bizony kifejezetten nehezek, és a rajtuk való haladás minden, csak nem kellemes hétvégi túrácska. Nem igazán értem, miért gondoljuk, hogy amíg világunk keretei között gyakorlatilag mindenfajta előrelépésért keservesen meg kell küzdenünk, addig éppen a legnehezebb, a szellem világa nyitná meg magát mindenfajta küzdelem nélkül. „A Mennyek Országá az erőszaknak enged, és az erőszakosok szerzik meg”. Itt korántsem a hétköznapi emberének becstelen és nemtelen erőszakosságára kell gondolni, ugyanakkor azt sem lehetséges komolyan venni, hogy holmi negédeskedő, langyos alázatokodással komoly eredményeket érhetünk el ezen a vonalon. Itt arra van szükség, hogy hajthatatlan és hajlíthatatlan kitartással, az akarat megacélozása által állhatatosan haladjunk előre a megfelelő ösvényeken, és valódi atlétákként (Szent Pál még Krisztus atlétáinak nevezte a keresztényeket) vágjuk végig magunkat a felmerülő akadályokon. „A harc az angyalért és a kinyilatkoztatásért folytatódik...” (Kecskés Péter nyomán)

Hogy ne zárjuk ily negatív felhangokkal a fejezetet, lezárásként jegyezzük meg, hogy mindezen veszedelmes tényezők mellett és ellenére bizony lehetséges szellemi utat

adekvát módon bejárni, és noha talán még sohasem övezték ekkora mértékű nehézségek, gátoltatások és elúttalanodási lehetőségek a törekvők útját, mindennek dacára lehetséges megelni a számunkra megfelelő ösvényt, és rátermettségnak birtokában utakat vágni a járatlan vidékeken át. Gondolatmenetem ehhez kívánt némi segítséget nyújtani, bár természetesen tisztában vagyok azzal, hogy a valódi mélységek megérintése nem lehetséges egy ilyesféle írás, de még egy teljes könyv segítségével sem. Hiszem mindazonáltal, hogy ezekről a kérdésekről nem lehetséges elégszer és eleget beszélni, és a magam részéről ezzel a gondolattal engedem útjára az olvasót: tanuljon, olvasson, beszéljen, gondolkodjon sokat szellemi kérdésekről, a törekvések ugyanis idővel mindig megszülik a hozzájuk méltó választ.

A hatalom kérdése a szellemi útnak vonalán...

A hatalom kapcsán avégett érdeemes sokat, gyakran és mélyrehatóan gondolkozni, mert – főként korunkban – a legtöbb vallási, spirituális és szellemi tekintélyt még felvonultatni képes kiválóság olykor maga is meglehetősen téves, hibás, és összességében negatív képet fest olyan fogalmakról, mint a szellemi értelemben felvetett uralom, szabadság, önállóság, autonómia és szolaritás. Ennek okán szükségét érzem, hogy jelenlegi írásomat ezen fogalmaknak jegyében fejtssem ki, és megvizsgáljam, miként lehet szellemi értelemben adekvát módon viszonyulni olyan kérdésekhez, mint a hatalom és uralom problematikája. Korántsem a véletlen műve ugyanis, hogy a szellemi tradíciók túlnyomó többsége különleges intelmeket fogalmaz meg velük kapcsolatban, és kétségkívül úgy nyilatkozik a fentebb felvetett fogalmakról, mint különösen is sokféle veszélyeket magukban hordozó tartalmakról. Igazán nagyfokú intenzitással rendelkező erőkről, pszichológiai szakszóval élve drive-okról van szó, amelyek nem helyesen megélve bizony nemcsak a szellemi életben való előrehaladást lehetetleníthetik el, hanem a hétköznapi, a szamszárikus keretek között való boldogulás területén bekövetkező komoly elsiklásokhoz is vezethetnek. Másfelől azonban korunkban ugyancsak klasszikus jelenség, hogy még a szellemi irányultsággal bíró megközelítésmódok is csupán azon aspektusait emelik ki rendszerint a hatalom és uralom tengelyén megnyilvánuló problematikumnak, amelyek egyoldalúan annak negatívumait és veszélyeit, tehát a benne rejlő, elutasításra méltó tényezőket jelenítik meg. A mainapság felbukkanó spirituális ember alapszava nem meglepő módon az

alázat, passzivitás, elfogadás, szelídség, lemondás, alkalmazkodás, barátságosság és alárendelődésre való képesség, és mint ilyen, általában mintegy „be van oltva” olyan tartalmak ellen, amelyek a spiritualitásnak aktív, tevőleges, individuális, autonómiát hordozó arculatát emelik ki. Korunkban a gondolkozni, cselekedni, és a szó szoros értelmében tenni képes, önálló és szabadságra vágyó személyiséget mondhatni tűzzel-vassal kívánják kiűzni a templomokból, imaházakból, szentélyekből és szanghákból, erőnek erejével el kívánván felejtetni, hogy a tradícióknak nemcsak kontemplatív (papi), kreatív-produktív (polgári), és termelő (dolgozói) oldalai érhetőek tetten.

Korszakunk mintha nem szentelne elegendő figyelmet (ez természetesen eufemizmus részemről, hiszen azt is mondhattam volna, hogy gyakorlatilag semminemű figyelmet nem szentel neki) az arisztokratikus, elkülönülő, tettekre és belső küzdelmekre alapozott, a hősiesség eszményét önmagában hordozó harcosi, lovagi és királyi megvalósítási utaknak. A modern világban a rendőrség gyakorlatilag önmaga torz és beteg paródiája, a mentőtiszteket és tűzoltókat pedig rendszerint szárnalmas és értékelhetetlen bérezéssel és lélekölő munkaidők fogantatása által kívánja mintegy kasztrálni a világ. Ugyanakkor az, hogy időről időre felvetődik a sorkatonai szolgálat visszaállításának lehetősége, voltaképpen az egyik legsötétebb elképzelés, amellyel csak találkozni lehet. A sorkatonaság szélsőségesen szellemellenes és hagyományellenes elképzelés, amely voltaképpen a maskulin vázon túl azon ideológia kiszolgálására született, hogy a jellegzetes módon egy konkrét réteg (kasz) számára fenntartott utak mindenki számára járhatóak legyenek. A sorkatonaságban gyakorlatilag egymás mellé sorolódik jellemes és jellemtelen,

minőséget hordozó és minőségtelen, intellektuális és gyakorlati, magasrendű és alacsonyrendű, azaz – hasonlóan valamennyi modern jelenséghez – nem szolgál másmilyen célt, mint hogy az emberek között fennálló természetes (és színes) különbségek egyetlen gigantikus, szürke és amorf masszában olvadjanak össze. A harciassággal, lovagsággal és katonasággal kapcsolatban fénytelibb korokban sohasem számított követelménynek, hogy ezeket mindenkinek űznie kellene, hanem éppen a harcban való részvétel (vagy a részvétel hiánya) képezte a választóvonalat az egyes társadalmi rendek között. A társadalmi feladatok egészséges és személyre szabott felosztása a különféle varnáknak formájában ölt hagyományos módon alakot, tehát itt is érvényesíteni szükséges a „mindenkinek a sajátját” elvet, azaz azt a feladatot, szolgálatot, tevékenységet és élethivatást, amely őt természetszerűen megilleti, azaz ami képességeinek, készségeinek, elhivatottságának és adottságainak megfelel.

Megfigyelhetővé vált, nemcsak a társadalom, de a különféle vallási hagyományok vonatkozásában is, hogy valójában, egyfajta félreértelmezett „polgárosodás” keretein belül voltaképpen mindent a legalsó (tehát még csak nem is a polgárság, hanem sokkalta inkább a proletariátus) rétegekre süllyesztenek le. Markáns példáját képezi ennek a Novus Ordo Egyház által képviselt álhagyomány, amelynek körein belül a papság különféle fokozatai immáron már nem szacerdotális funkciókat töltenek be elsősorban, hanem groteszk módon „öltönyös papokká” válva egyfajta adminisztratúra részét képezik, tehát lényegében a papi varnában való erőteljes jelenlét helyett a polgári rétegekhez kezdenek idomulni, hogy negatívabb hasonlatot ezúttal ne említsek. Néhány elszigeteltebb, hagyományhű szerzetesrendet (például a

karthauziak, FSSPX és a „transalpine redemptoristák”) leszámítván szinte az egész katolikus egyházon átszáguld az a minőségtelenítő tendencia, amely mindent és mindenkit homogenizálva egyetlen differenciálatlan masszívumba kívánja olvasztani a kereszténységnek amúgy meglehetősen sokféle és színes rétegeit. Ennek a folyamatnak azonban korántsem következnek majd el azok a fajta pozitív hozadécai, amelyekre naiv egyházi előljárók oly nagy buzgalommal számítanak, hiszen (és ennek bejósolására már egy átlagos képességű pszichológus is képes) mindez nem von önmaga után mást, mint hogy menthetetlen szakadás áll be azok között, akik hajlandóak és képesek belesimulni és engedelmes részét képezni a masszának, illetőleg ama rétegek között, akik erre nem mutatkoznak majd hajlandónak (és/vagy képesnek). Ma már egy Clairvaux-i Szent Bernát, vagy egy Jacques de Molay nem lenne integrálható a jelenkori katolikus tradícióba, de ugyancsak ostobaság volna azt feltételezni, hogy mondjuk a nagytiszteletű Marcel Lefebvre érsek megtalálhatná a maga helyét ebben az „elfogadó” és „inkluzív”, mindenkit szeretettel váró egyházban.

Bármennyire is úgy tűnik tehát, hogy a jelenkor kereszténysége konszenzuális módon a polgárkereszténységet kell, hogy jelentse, ettől függetlenül valamennyi autentikus tradíció (így tehát a kereszténység is) számol azzal a fajta természetes rétegződéssel, amely az emberek körében megnyilvánul, éppen ezért maga is különféle szinteken és módokon fejeződik ki és fejti ki önmagát, hogy mindenki számára azt ajánlhassa fel, ami az adott személyiségjellemzők és képességek tekintetében a leginkább adekvát lehet. Mindez azt jelenti, hogy egy kontemplatív, intellektuális beállítottsággal rendelkező kereső számára sohasem fog lovagi,

avagy harcias ösvényt ajánlani, ahogyan polgároknak, kereskedőknek, vagy kézműveseknek valót sem, de egy gyakorlatias és praktikus szemléletű személyt sem fog traktálni különféle ájtatossági gyakorlatokkal. Bármennyire is divatos azon vélekedésnek reprezentációja, hogy mindenkinek mindennel (is) kellene foglalkoznia, mégis valamennyi szellemi hagyomány egyetérteni látszik abban, hogy az áldásos módon kifejeződő előrehaladás szempontjából feltétlenül szükséges, hogy mindenki a számára leginkább testhezálló irányvonalat választhassa meg és gyakorolhassa. Így tehát kiegyezhetünk abban, hogy bizonyos megvalósítási utakon (ilyetén módon tehát a lovagias, vagy mágikus karakterrel bíró ösvényeken, de még az autentikus kovácsmesterség, vagy kalligráfia esetében is) a hatalom és uralom olyasféle sajátosságoknak számítanak, amelyeket igenis bevonnak a szellemi megvalósítás folyamatába, merthogy kétségkívül be lehet vonni őket. Az óvatosság persze itt is, mint mindenütt egyáltalán nem hanyagolható el, elvégre mint írtunk róla, ezek mind-mind olyan drive-okként nyilvánulnak meg, amelyek a törekvőt bizonyos értelemben megsebesíthetik, sőt mi több, akár igazán komolyan ártalmára válhatnak. Ezen erőkhöz ténylegesen igazán veszélyes lehet hozzányúlni, mert az egyes ember földi egzisztenciális létében megnyilvánuló legfontosabb hajtóerők éppen a birtoklási vágy, a hatalom iránti vágy, illetve a kéj utáni vágy. Az átlagos ember, még ha önmaga által különböző, kulturáltnak ható leplezésekkel élve próbálja rejtegetni mindezt önmaga és mások elől, voltaképpen ezeknek az „isteneknek” engedelmeskedve éli mindennapjait, emberi kapcsolatait pedig akképpen válogatja össze, hogy vágyai kifejeződésének általuk minél inkább teret biztosíthasson. Ezeket a késztetéseket ténylegesen nagyon finom, cizellált és körültekintő módon lehetséges csak

spirituális célokból megragadni, ugyanis mindenfajta elővigyázatlanság, eltúlzott magabiztosság és merészség könnyen a visszájára fordulhat. Valóban a legmagasabb szintű ösvények voltak azok, amelyeken a hatalom és az uralom princípiumai egyáltalán szóba kerülhettek, azaz valóban nem a tömegek útján jelent meg mindez. A helyesen felfogott lovagi, mágikus, vagy tantrikus utakon valóban mintegy zsigeri erőket vonnak be a megvalósítás folyamatába, tehát ezeken az utakon ténylegesen veszedelmes tüzeket kísérelnek meg uralom alá vonni. A lovagi úton például a harciasságot, erőszakosságot kegyetlenséget és brutalitást (azaz bizonyos szempontból titáni erőket) igyekeznek szelídíteni, formálni és nevelni a célból, hogy az önfegyelem, bátorság, önfeláldozás, lovagiasság, hatalom és erő erényeivé váljanak.

Rövidre vágott mellékszálakat indítván szólni szeretnék arról az ugyancsak groteszk jelenségről, ahogyan ezek az eredeti alakjukban valóban a hatalomra és uralomra centrált ösvények jelenlegi korunkban kifejezik magukat. Vegyük példának akár a tantrát, amelynek keretein belül mainapság gyakorlatilag a prostitúció törvényileg elfogadottnak minősülő formái nyernek megvalósulást, akár a különféle harcművészeti ágakat, voltaképpen azt lehet mondani, hogy a külsín olykor igencsak impozánsnak ható színpalái mögött a beltartalom radikális hiánya figyelhető meg. Hajdanán a karate, a kung-fu, avagy egyéb más küzdősportok mestere a szellemi életnek, a metafizikai megvalósításnak rendkívül magas fokait gyakorolta, korunk mestereiről azonban már korántsem mondható el ugyanez, legtöbbjük ugyanis profán és szellemtelen életet vezet, hogy ne is beszéljünk azokról, akik a jóga oktatóinak nevezik magukat. A szellemi utakat azonban nem elégséges pusztán a külsőségek szintjén gyakorolni, hiszen

a külső tényezőkben is formát öltő gyakorlatok valójában nem többek, mint a belső praxis támasztékai, azaz miközben például a keresztény áldozópap Szent Liturgiát mutat be, az átlényegített kenyér és bor színe alatt önnön magasabb belső aspektusaival létesít kapcsolatot, és ugyanez igaz a különféle kardgyakorlatokat végző harcművészre is. Mindannyiszor, amikor egy karatemester tudását valamilyen külső ellenfél ellen fordítja, a látható alakban megjelenő ellenfél képében saját belső tartalmaival kerül szembe és ütközik meg, a másik fél jelenléte pedig nem több, mint pusztán támaszték, így a küzdő felek voltaképpen egymást segítik választott praxisuk gyakorlásában. Ugyanakkor fel kell vetni, hogy hajtásuk végre bár tüpontosan eme gyakorlatokat, amennyiben azt nem kíséri belső megvalósítási folyamat, lényegét tekintve teljes mértékben eredménytelen és haszontalan marad mindez. A külső gyakorlat ugyanis (még egyszer) a belső praxis támogatója és kifejeződése, így tehát amennyiben nem a belső folyamatok számítanak elsődlegesnek, avagy amennyiben ezek teljes mértékben hiányoznak a gyakorlatok mögül, maga a külsőség nem lesz több, üres díszlet és súlytalan játék. Nem szükséges találékos példát említeni, mint a Novus Ordo miséket, gondolatom szerint mindannyian érteni fogják, mire is kívánok utalás szinten rámutatni.

Kérdések firtatják, hogy vajon mennyiben tér el egyáltalán a szellemi értelemben felfogott hatalomvágy bármely másfajta természetű bírótól, elvégre a vágy általában olyasvalami, ami a spirituális ösvényeken a közvélekedés szerint nem sok jóra vezethet. Amennyiben a kérdést valóban úgy vetjük fel, hogy általa implicit módon a hatalomvágyat egyéb, közönségesen megragadható vágyaknak szintjére szállítjuk alá, úgy a kérdés mintegy önmagában

hordozza a saját magára vonatkozó választ, mi azonban ezt a felvetést korántsem ilyen módon ejtjük meg. Úgy gondolom, hogy a „hatalom akarása” igenis fontos, mi több, akár centrális helyet tölthet be bizonyos szellemi irányultságú utaknak vonalán, hiszen az akarat, mint spirituális képesség jelentősége egyáltalán nem vitatható. Még a modern pszichológia is belefoglalja az akarat fogalmát a magasrendű képességeknek sorába, és a gondolkodás, valamint az érzés mellett centrális jelentőséget biztosít számára a saját modelljeiben. Miért gondolnánk, hogy éppen a legmagasabb rendű szellemiséget megnyilvánítani képes spirituális utak lennének azok, amelyekről az akaratot száműzni kellene? A hatalom adekvát módon történő akarása olyan képesség, amellyel egy szellemi törekvőnek minden kétségen felül rendelkeznie kell, az én megítélésem szerint nem is lehetséges oly módon szellemi utakat járni, hogy az aspiráns ne bírna a különféle spirituális hatalmak megragadásának szándékával. Minden szellemi hagyomány elsősorban a halhatatlanság megszerzésére készíti fel követőjét, tehát olyan gyakorlatokat nyújt számára, amelyeknek végzése által az egyén megszerezheti azokat az erőket, amelyek által a fizikai test halálát követően mintegy a halálon túlra emelkedhet. Minden valódi hagyománynak ez a célja, és éppen evégett nem is szolgálhat meglepetéssel számunkra, hogy a spirituális út valójában nem más, mint a különféle erőknek és hatalmaknak megszerzésére irányuló kísérlettétel. Még az olyan ösvényeknek vonatkozásában is igaznak bizonyul mindez, amelyek explicite nem is helyeznek hangsúlyt eme tartalmakra, a kereszténység esetében példának okáért ismertek a jó halálra, a halál művészetének gyakorlására felkészítő tanítások. Szigorúan fogalmazva minden hagyomány a halál legyőzésének, és a halhatatlanság elérésének céljára állítottan bontakozott ki. Nyilvánvaló, hogy mindezt korántsem

lehetséges és ildomos holmi befektetési kötvényeknek módjára elképzelni, és még kevésbé lehet amolyan italautomaták működéséhez hasonlóan leírni, amelyek majd bizonyos összegek „letételét” követően mintegy „kidobják” számunkra a vágyott célt.

Körültekintvén a bennünket környező világban láthatjuk, hogy a hatalom anyagi keretek között való megnyilatkozási formái a spiritualitás vidékére is képesek jelentős hatást gyakorolni, legalábbis bizonyos vélekedéseknek síkján. Nem ritkán tapasztalható, hogy bizonyos törekvők valóban a fentebb vázolt módon képzelik el a szellemi gazdagodás folyamatát, azaz meggyőződésük, hogy a Gondviselés előbb-utóbb (ha máshol nem, majd a Túlvilágon) megajándékozza őket mindazon javakkal, amelyek világi fáradozásaikért jogosan megilletik őket, így a New Age követői leginkább egy új, szerencsésebb inkarnáció formájában kívánják learatni tetteik gyümölcsét, a protestánsok pedig még erre az életre nézve várják, hogy Isten jóllétel és gazdagodással honorálja hitüket és buzgalmukat, és persze majdan egy tökéletes (lehetőleg másokat kirekesztő) mennyország is megnyissa előttük kapuit. Itt azonban figyelembe szükséges venni, hogy ezek a leegyszerűsített és egyszersmind igencsak elbutított formák a szellemi tradícióknak legalsó, erőteljesen elsötétedett szintjein jelentek meg csupán. Ha valóban autentikus módon tételezzük fel a dolgokat, akkor fel kell ismernünk, hogy a szellemi út lényege nem más, mint különféle spirituális erőknek a megszerzése, amelyeknek birtokában a fizikális síkon megnyilvánuló életnek leáldozásával egy igazán magasrendű világ bontakozhat ki a törekvő számára. Mennynek és Pokolnak különféle szférái és bugyrai ugyanis eszerint a nézetrendszer szerint valójában nem

egyszerűen „vannak valahol”, hanem mintegy a Tudat különféle lehetőségeit képezik le számunkra. Úgy is mondhatnánk, hogy ezek a szférák valójában nem helyek, és nem is közönségesen szubtilis síkokon formát öltő világok, hanem olyan eltérő latencialitásai és potencialitásai a Tudatnak (és itt élesre állítva mindig az én tudatomról van szó), amelyek mintegy akkor bontakoznak ki a törekvő számára, amikor az úgymond ezeket eléri, azaz a szükséges hatalmi potenciálokat megszerezvén megvalósítja őket. De, még ha fel is tételezzük, hogy ezek a mennyei és pokolbeli szférák valóban helyként léteznek valahol, még ebben az esetben sem lehetne ép ésszel állítani, hogy ezekre a „helyekre” el lehet jutni mozgólépcsőn, vagy személyi lift segítségével. Tradicionális szempontból mind a Mennyei, mind a Poklok olyan megvalósított tudatállapotok, amelyeknek eléréséért tenni kell, így a mainapság regnáló közvélekedéssel ellentétben mind az üdvözülésért, mind a kárhozatért bizony komolyan konkrét lépéseket kell foganatosítani.

Eckhart mester megállapítása szerint az emberi létnek voltaképpen nincsen másfajta célja, mint hogy legyen, azaz más szavakkal (Nietzsche nyomán) az emberi létállapot nem más, mint híd, amely az embert meghaladó állapotok felé vezet, azaz mindkét megfogalmazás azon meggyőződést domborítja ki, hogy az emberi létet meg kell haladni, enélkül vajmi kevés értelme, célja és értéke érhető tetten. Sokan esnek ama hibába, hogy a földi emberi létnek valamiféle különlegesen kiemelt primátust tulajdonítanak, amely bizonyos szinten valóban így van, csak hogy korántsem oly módon, ahogyan ezek az ízig-vérig exoter értelmezések sugallják. Hívó emberek milliói képtelenek megbirkózni például ama talánnyal, hogy miként fér össze a szerető és törődő, jóságos

Isten koncepciójával az, hogy embereknek tömegei élnek le teljes boldogtalanságban és céltalanságban életüket, nem ritkán súlyos fájdalommal és szenvedésekkel terhelve. Megannyi prédikátor és hitszónok harsogja a földi boldogság, megelégedettség és teljesség elérésének lehetőségét, nem véve tudomást arról, ami gyülekezeteik határain kívül esik. Az emberi lét, mindennemű boldogságaival és boldogtalanságaival együtt tökéletesen értelmetlen és céltalan lenne, ha nem rejtené önmagában ezen állapotnak meghaladására vonatkozó lehetőségeit, és voltaképpen ezek jelentik az élet valódi célját és értékét. Mindezzel korántsem azt kívánnánk mondani, hogy az embernek ne állhatna lehetőségében földi életének keretei között eltöltött napjait arra használnia, hogy a maga képességei és tehetsége szerint kibontakoztassa önmagát, mindennek igénye ugyanis ideális esetben együtt van jelen a metafizikai megvalósításra vonatkozó nyitottsággal és igenlő magatartással, azonban igencsak szomorú eshetőségek származhatnak abból, amennyiben az illető a szükségesnél nagyobb hangsúlyt fektet az e világi keretek között való érvényesülés hajszolására. Az ember tehát „híd az emberfeletti ember felé”, így életének kiemelt célja kell legyen önmagának meghaladása, avagy legalábbis rendelkeznie kellene az önmeghaladás irányában megnyilvánítható erőteljes és kitartó akarattal.

Láthatjuk tehát, hogy az akarat kiemelt jelentősége a szellemi úton egyáltalán nem vitatható, és általában a különféle tévutak jellegzetes ismérve érhető tetten abban, hogy tanításaikban nem fordítanak kellő mértékű figyelmet az akaratra. A modern ember tragédiája voltaképpen abban rejlik, hogy akaratát, amely az ég felé mutató vertikális tengelyen való egyre felfelé kapaszkodásának leghatékonyabb eszköze

lehetne, végső soron a horizontális síkon folytatott elterpeszkedésére irányítja, ilyenét keretek között pedig családot alapít, karriert épít és változatos módokon ténykedik avégett, hogy minél kiterjedtebb befolyást építsen ki a materiális lét keretein belül. Így tehát nekünk, akik a magunk útja során elsődlegesen az akarat jelentőségét kívánjuk hangsúlyozni, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy ezen száműzött és elfeledett király dignitását visszazerezzük. Ha úgy tetszik, némi pátozzsal a hangunkban azt is mondhatjuk, hogy a mi utunkon az Akarat Lovagjaivá kell válnunk, és ha szükséges, ezzel a megtisztított, kristályosított, megedzett és nemesített akaratallal kell bevennünk a magunk számára előttünk még meg nem valósult szellemi távlatokat. Akár a filozófiát, akár a költészetet, akár a festészetet, avagy a képzőművészetnek egyéb területeit választjuk a magunk számára haladást segítő eszközök gyanánt, az akarat ezen utaknak mindegyikén kiemelt jelentőséggel bír, és magától értetődik, hogy e felsorolásból a különféle harcias, vagy kontemplatív utakat sem felejtethjük ki. Még egy alapvetően passzív attitűddel jellemezhető misztikus, vagy devocionális úton sem vitatható el az akarat szerepe, hogyan lehetne hát mindez megtehető az aktív és szoláris ösvényeknek vonatkozásában?

„Határozd meg jól a célt, és sohase változtasd meg!”, ezzel a tanáccsal küld bennünket utunkra tradícióink egyik kiemelkedő bölcse, és csakugyan, korántsem elégedhetünk meg azzal, hogy „belőlünk majd valami” esetleg egykoron eljut a magasabb állapotoknak valamelyikére. Ezen hozzáállás által rendszerint arra lehet eljutni, hogy végső soron semmi sem fog „belőlünk” továbbélni és fennmaradni, mert a továbbélésnek és fennmaradásnak éppen az a feltétele, hogy önmagunkat

megragadván önmagunk belső erői felett reális hatalmat szerezzünk. Jusson eszünkbe: „Az én nem van, hanem én vagyok”. Itt nem „valami” fog majd „valamit” csinálni „valahol”, hanem én magam lehetek csakis az, aki ezeket az állapotokat megvalósítja. Amennyiben nem ebben a hiszemben és tudatban gyakorlunk, akkor gyakorlásunknak semmi, de semmi értelme nincsen, és nemhogy a gyakorlásnak, hanem voltaképpen semminek nincsen semmiféle értelme a megfelelő hozzáállásnak és irányultságnak hiányában. Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy a Nirvána például korántsem az individuum megszűnése, nem az egzisztencia kihunyása, hanem annak megvalósulása, ahogyan a létező mintegy egzisztenciát meghaladóvá válik. Ami itt ellobban, az valójában a „más” (heteron), tehát én nem szűnök meg, hanem egyetemessé válok, létem pedig így nem szűnik meg, hanem magává a léten túli, Tiszta Létté válik.

Az az ember, aki pusztán csak „meg akar lenni”, tehát nem fogalmaz meg önmaga számára transzcendens célokat, előbb-utóbb még azt sem bírja majd megtartani, amivel pillanatnyilag rendelkezik, mert az ilyesféle stagnálás inkább előbb, mint utóbb átvált a lassú, majd az egyre gyorsabb lecsúszás és hanyatlás folyamatába. Azok, akik kiengedik a maguk kezéből az élet felett gyakorolható hatalmat, csakhamar azon kaphatják magukat, hogy teljes mértékben passzívan sodródnak önmaguk belső állapotainak tengerében. Az ilyen emberek gyakorlatilag önmaguk alsó természetének a rabjai, és egyáltalán ne tévesszen meg bennünket azon jelenség, hogy időnként akár előzékenyek, kedvesek és „jófejek” tudnak lenni, hiszen az önmaga változékonyságában rekedt ember esetében voltaképpen még ezek a szimpatikusnak ható vonások sem többek, mint múló szeszély. Aki életének során megváltik

önmaga felett gyakorolt hatalmától, előbb-utóbb azzal szembesül, hogy különféle alantas tendenciák gyakorolnak majd hatalmat felette, a szellem világában ugyanis nem léteznek megüresedett trónusok. Vagy önmagam foglalom el és tartom kezemben önmagam belső világainak trónját, vagy pedig keserűen szembesülhetek azzal, hogy idegen erők követelik majd önmaguk számára ezt a hatalmat. Azok az emberek, akik nem uralják önmaguk belső világát, óhatatlanul más tendenciák által uraltakká válnak, és az ilyen ember valamennyi gesztusa meglehetősen esetleges, tehát voltaképpen semminemű konzisztenciára nem számíthatunk tőlük. Azok a pillanatnyi szeszélyek, amelyek esetleg szimpatikussá tehetik őt a szemünkben, ugyanolyan viharos gyorsasággal képesek átváltani önmaguk ellentétébe, így a velük való kontaktus óhatatlanul ráébreszthet bennünket arra, hogy mivel is jár az önmagunk felett gyakorolható uralom elengedése.

A mi utunkon nem szabad megtenni azt a fajta összemosást, amelyet egyébként a New Age utak jellegzetesen sugallnak követőik számára, azaz a tiszta szándékot nem lehet holmi vágyakkal összekeverni. A tiszta szándék, a tiszta akarat mindenképpen célra tartott kell legyen, az ugyanis nem működik, nem fog spirituális előrehaladást eredményezni, ha nem jelölöm ki az utat, és nem állok helyt akarattal. Ilyen szempontból tiszta, hideg, pengeéles akarattal kell akarni a célt, akarni kell a halhatatlanságot. Annak persze, aki önmagában nem fogalmaz meg ilyesféle célokat, valóban korántsem kell ekkora mértékű erőfeszítéseket tennie mindennek vonalán, az ilyenek azonban még eszmei és elvi síkon sem fogják megtalálni mindazt, amit mi keresünk. Még azzal se áltassa magát senki, hogy önmagában véve mennyi jót tesz élete során, ugyanis az önmagát kormányozni nem képes ember ugyanilyen

pillanatnyi szeszélyektől vezérelten fogja, mondhatni játszi könnyedséggel megtenni a rosszat is. Mindazokat, akiknek nincsenek horgonypontjai és meghatározott princípiumoktól vezérelt haladási irányai, valójában a szél úgy és olyan módon fogja sodorni, ahogyan csak kedve tartja. Figyelembe kell venni, hogy a halhatatlanságra való aktív ráirányultság a szellemi útnak alapvetése. Az akaratot persze meg kell tisztítani a különféle szentimentális, érzelgős és vágyaktól vezérelt tartalomtól, és eme megtisztított akaratot lehet latba vetni céljaink elérésének érdekében. Mindez egy kitartó, jó irányba pozicionált és következetes gyakorlás által mindig megtermi a maga gyümölcsét, a szellemi életben megejtett erőfeszítések ugyanis igencsak ritkán maradnak viszonzás nélkül.

Ha a szellemi hatalom igenlése úgy jelenik meg, mint egyfajta végletesen felfokozott, ám mégis természetéből fakadóan a szamszáríkus forгатag körein belül rekedt hatalomvágy, úgy az egész ténylegesen menthetetlenül kicsúszik abból a mederből, amelyben a sikeres operációk elvégzése érdekében maradnia kellene. Ez esetben a gyakorló képtelen túllépni a közönséges feketemágia körén, amelynek során a törekvő avégett idéz meg rendszerint még nem tökéletesen uralt erőket, hogy általuk a materiális lét keretein belül szerezzen különféle előnyöket és hasznokat. A démon (daimon) ugyanis erőket (élesebbre állítva az én erőimet) jelenít meg, amelyek – minthogy a szellemi életnek azon pontján még nem uraltak – önálló entitásokként realizálódnak. A daimonomágia eredeti célja nem volna más, mint hogy a megidézett démonokkal való küzdelem során a mágus önmaga feltáratlan, szelídítetlen erőivel szemben szerezze meg a hatalmat, amelyet követően a démonok előbb szolgálnak neki,

majd pediglen magasabb fokon végül valóban saját erőkként válnak integrálttá. Amikor azonban a démonomágia úgy jelenik meg, mint a materiális síkon megnyilvánuló önző, alantas hatalom megszerzésének eszköze, menthetetlenül a feketemágia szintjére silányul, így pedig alkalmatlanná válik bármiféle magasabbnak megcélozására. Az ilyen ember általában nem a spirituális felemelkedés eszközét látja a hatalomban, hanem annak zálogát, hogy az e világon megnyilvánuló létben minél eredményesebben terjeszthesse ki önmaga befolyását, tehát törekvéseinek színvonala nem lép túl azon vállalatigazgatóknak, vagy irodavezetőknek körén, akik mintegy kiskakas módjára keringenek és kukorékolnak a maguk szemétdombján, valamint hatalmaskodnak a velük egy udvarba zárt többi szerencsétlen baromfi felett. Korántsem a véletlen műve azonban, hogy ezek a típusú emberek rövid úton meglehetősen száncmassá és nevetségessé tudnak válni, és amennyiben a szerencsétlenül járt beosztott képesnek mutatkozik kikeveredni ezeknek a személyeknek és szervezeteknek hálójából, az elszenvedett ártalmakból való felépülését követően rendszerint maga is meglepődve tapasztalja, hogy mennyire könnyen meg lehetséges szabadulni ezeknek az embereknek bűvköreiből. A munkahelyi hatalom egyike a legszáncalmasabb hatalomgyakorlási lehetőségeknek, és végeredményben mindig bebizonyosodik, hogy valójában mennyire korlátolt és csekély az így nyerhető előnyöknek és befolyásoknak köre. Egy felmondás, vagy áthelyezési kérelem a beosztott részéről azonmód a „nemléte” taszítja még a legmegátalkodottabb vállalati vezetőt is. A szamszárai hatalom csupán az áltekingtély pozíciójára elegendő, akik rendszerint amolyan módon járnak-kelnek, hogy egy nagyobb esőzés esetén komolyan aggódni lehetne amiatt (már amennyiben kifejezetten izgatna bennünket az ilyen embereknek sorsa),

hogy a fennen hordott orruknak nyílásain át beömlő eső esetleg fulladásukat okozhatja, és általában igencsak csúfos és dicstelen végük szokott érni, hogy helyükre az újdonatúj próbálkozó kerülhessen.

A hatalomnak, még szamszáríkus körülmények között is két formája van, jelesül a birtokolt hatalom és a bitorolt hatalom. A birtokolt hatalom mindig legitim hatalom, míg bitorolt formában nem lehet más, mint illegitim, igazságtalan és túrhetetlen. Ezeket a különbségtételeket mindig nagyon gondosan meg kell tennünk, hiszen belőle egyszerre kétféle, nagyon is komoly konklúzió származhat. Az egyik ezek közül, hogy a hatalom korántsem minden esetben jelent elnyomást, zsarnokságot és korlátozást, hanem bizony lehetséges adekvát formában, helyesen és építő módon gyakorolni. A másik tételmondat, amely gondolatmenetünkéből fakad ugyanakkor, hogy mások hatalmát korántsem minden esetben kell elfogadnunk, tolerálnunk és magunkra nézve kötelezően figyelembe vennünk, elvégre az illegitim, igaztalanul bitorolt hatalommal szemben való helytállás és felállás voltaképpen mindenkinek elemi kötelessége kellene, hogy legyen. Ezen különbségtétel elmulasztásának hibája többek között a kereszténység jelenkori ágazatainak esetében erőteljesen tetten érhető, jelesül azon tanítás által, amely a mindenkori hatalomnak való kritikátlan engedelmességre szólít fel, holott valójában mindez korántsem képezte ebben a formájában részét a krisztusi korpusznak, de még a régebbi idők kereszténységének tanításában sem szerepelt ekkora súllyal. Mindennemű ellentétes értelmű hang megcáfolására állítjuk, hogy a hatalomnak nem minden esetben szükséges engedelmeskedni. A valóban legitim, viselője részéről igazságos keretek között birtokolt hatalommal szemben

valóban elemi kötelességünk az engedelmesség, azonban nem kell engedelmeskednünk olyan hatalmaknak, amelyeknek legitimitása bármilyen módon kétséges, márpedig korunkban szinte csakis ilyesféle hatalmakkal kerülünk szembe. Ilyetén módon tehát eleve gyanúval kell fogadnunk minden olyasfajta tanítást, amely a feltétel nélküli engedelmességet fogalmazza meg követendő életideál gyanánt, de még azokat a tanításokat is kételkedéssel kell fogadnunk, amelyek túlságosan is erősen hangsúlyozzák az engedelmességet, ezeknek esetében ugyanis nem ritkán közönséges, érdekvezérelt emberi betoldásokkal állunk szemben.

Én rendkívüli módon megvetem az áltekinélyt, és azon szellemi irányulás, amelyet én magam képviselni próbálok, szintúgy erőteljes megvetéssel fordul a hamis tekintélyek és illegitim hatalomgyakorlási formák irányában. Ugyanakkor nem hallgathatjuk el azon meggyőződésünket sem, amely szerint a valódi, legitim hatalom – és csakis ez – mindenek felett tiszteletet és elismerést érdemel. Jusson eszünkbe László András bölcs megállapítása, amely szerint „valakinek nem azért van igaza, mert ő egy tekintély, hanem attól tekintély, mert igazat mond”. A jelenkor embere e területen is tökéletes kifordultságban él. Avégett fogad el valamit igaznak, mert az aktuális „beszélőember” történetesen éppen azt mondta, vagy mert az általa birkamódon követett autoriter rezsím ostoba véleménydiktátorai ezt harsogják a fülébe. „Miniszterúr” persze történetesen mindig valami komolyan vehető ember, akinek szavára bizony minden körülmények között hallgatni kell, legalábbis nem kevesen ringatják magukat ilyesféle tévképzetekben. A tekintély egyedüli forrása azonban az Igazság, és emberi szinten az Igazság reprezentációjára való képesség (illetőleg annak foka), tehát hogy mennyiben állnak

valaki tettei és szavai az Igazság jegyében. A tekintély az Igazságból fakad, és aki az Igazságot ismeri, az világosan el tudja különíteni az igazat a hamistól. Aki az Igazságot képviseli, és valóban az Igazság jegyében szól, az valódi tekintéllyel képes végezni feladatát, és ezen tekintélyén korántsem csorbít ama tény, hogy az emberek tömegei rendszerint képtelenek a valódi és legitim tekintély felismerésére és tekintetbe vételére. Ez is tipikus tünete a jelenkori ember végletesen megbetegedett állapotának: rendszerint nem azokat ismeri fel tekintély gyanánt, akik valóban tekintélyek, ezzel párhuzamosan pedig nem áll tekintélynek hívní szinte valamennyi hamis és álságos hatalomgyakorlási formát.

Igazán sajnálatos, hogy mivel gyakorlatilag nem találkozunk mással, mint a hatalomgyakorlás démonikus, méltatlan, szánalmas és illegitim formáival, mára már automatikus gondolatársítássá vált bennünk ama megállapítás, hogy a hatalom valóban nem lehet más, mint maga is megvetendő, alávaló és démoni valami, amitől minden tekintetben óvakodni kell. Azonban, az emberiség ellen szőtt ördögi tervek éppen arra apellálnak, hogy teljes averziót (viszolygást) alakítsanak ki a hatalomnak mindennemű megjelenési formájával szemben, hogy aztán az emberek egyfelől messiásként üdvözöljék azokat, akik ígéretük szerint megszabadítják őket a hatalom fogságából, másfelől pedig olyan szolgálai attitűdöt alakítanak ki bennünk, amely mivel úgy vélekedik, hogy a hatalom velejéig romlott valami, gyakorlatilag készségesen és szabadon mond le róla, a „merjünk kicsik lenni” démoni üzenete által önmagát megtevésztvén. Én azt mondom: „Merjünk végre nagyok lenni!”. Nem ritkán hallom, még általam értelmesnek tartott

embereknek szájából is, hogy ők maguk avégett nem vállalnának semmiféle hatalommal járó hivatalt, mert a hatalom természetéből fakadóan mindenkit megront, ez azonban a legmesszebbmenőkig nincs így. A hatalom valóban veszélyes eszköz, viszont csakis azokat rontja meg, akik a hatalom által megronthatónak bizonyulnak, tehát valójában azokat, akik nem fedezték fel előzőleg önmagukban a hatalom adekvát és gyümölcsöző gyakorlására irányuló képességeket, egyszerűbben szólván azok bizonyulnak sérülékenynek, akik máskülönben semmilyen módon nem rendelkeznek hatalommal. Ismeretes, hogy a külsőségekben megnyilvánuló hatalom mindig a belső világok fölött gyakorolt hatalom természetes kivetülési formájaként jelenik meg, azaz csakis azok lehetnek képesek a külvilág keretei között adekvát módon hatalmat gyakorolni, akikben ez a belső uralmi képesség már megvan. Vagy eredendően van meg, vagy időközben tett szert az illető rá, de mindenképpen meg kell legyen, ennek hiányában ugyanis a külvilágban megnyilvánult hatalom csakis illegitim és bitorolt lehet. Minden illegitim és bitorolt hatalom élettartama véges, és e tekintetben ne hagyjuk magunkat megtéveszteni, vagy elbizonytalanítani: attól, hogy ez az élettartam bizonyos esetekben igencsak hosszúra nyúlik, valójában mégis menthetetlenül leáldozik, és veresége általában gyorsan és viharosan következik be. Minél tovább regnál a méltatlan hatalom, elbukása annál csúfosabb. Fontos megértenünk továbbá, hogy sohasem válik legitimé pusztán attól a hatalom, hogy az azt gyakorló illetőt mintegy szavazás által megválasztják, ilyen módon tehát valamennyi demokratikus választás legitimitása kétségbe vonható, és a magunk részéről nem is fogadjuk el érvényesnek és legitimnek az ilyen módon történő választásokat, sem azokat, akik ilyen választásoknak nyomán kerülnek hatalomra. A sokaság nem

képvisel semminemű szellemi, erkölcsi, vagy intellektuális többletet (sőt rendszerint minél számosabb egy tömeg, annál alább szállnak ezek a minőségek), tehát pusztán avégett, mert valakit emberek (akár milliói) emelnek hatalomra, a mi szemünkben semmiféle tekintéllyel és jogalappal nem fog bírni.

Ki kell kötnünk, hogy a spirituális hatalom igenlése nem azt jelenti, hogy például én meg akarom mondani emberek millióinak, hogy éppen leborulva imádjanak engem, avagy tömjént égessenek a szobrom előtt, és aki mindezt így gondolja el, az vagy tudatosan ferdít, vagy még véletlenül sem érti a lényegét. Félreértés ne essék, meglehetősen intenzív és viharos életemnek során én magam a szellemi tekintélyeknek önmagukat nevezők között szinte csakis (egy-egy ritka kivételtől eltekintve) áltekitélyekkel találkoztam, így én lennék az utolsó, aki amellet kardoskodna, hogy ezek, mármint a valódi tekintélyek amúgy szép számmal lennének tetten érhetőek. A szellemi emberek világában sajnálatos módon szintén hasonló tendenciák figyelhetőek meg, mint akár a leganyagiásabb lényeknek sorában. A többség ezekben a berkekben sem képes elemelkedni nemhogy a földről, de még a szemétdombról sem. Bármennyire is meggyőzően aggatják magukra a különféle szellemi titulusokat, ezeknek a személyeknek általában semmiféle, e világon túlmutató hatalom sincs a birtokukban. Az ilyen egzisztenciáknak osztályrésze általában ugyanolyan csúfos és reménytelen bukás, mint ahogyan azokat a szellemtelen emberek világában tetten érhetjük, a különféle transzcendens erők ugyanis nem lesznek engedékenyebbek és méltányosabbak valakivel szemben pusztán avégett, hogy az illető szellemi embernek nevezi önmagát. Nem kevés túlvilági látomás számol be arról,

hogy a Pokol legmélyebb bugyraiban, Lucifer trónusához egészen közel tulajdonképpen papok, püspökök és pápák lakoznak leginkább, hiszen mint tudjuk, valójában a legjobbak romlásából születnek a legalávalóbbak, és kire sokat bíztak, attól kétségkívül sokat is követelnek vissza. Ha mást nem, ezt mindenképpen eszébe kellene vésnie valamennyi, hatalmat gyakorolni kívánó szellemi embernek. A mi szemléletünk a Pokol (pontosabban a pokoli átéléseket eredményező tudatállapotok) megvalósulásának lehetséges voltát a legmesszebbmenőkig elfogadja, az „üres pokol elméletekkel” pedig a leghatározottabb módon szembemegy. Véleményünk szerint mind a Mennyek Országá, mind a Pokol Vermei a Tudat (tehát élesen fogalmazva: az én tudatom) potencialitásait képezik, és ezeknek mindegyike megvalósítható, amennyiben a személy ezekbe az irányokba tesz lépéseket.

A legtöbb szellemi megvalósításra törekvő voltaképpen sohasem fog reális módon szembesülni a hatalommal, elvégre túlnyomó többségüknek számára nem nyílnak meg azok a szintek, ahol a hatalom és uralom, mint feladat kerül előtérbe, ezek ugyanis viszonylag nagyfokú előrehaladottság esetén mutatkoznak meg és állnak a törekvő elé, mint kihívást jelentő tényezők. Úgy is mondhatnánk, hogy ezek a démonok a mindennapok során általában nem jelentenek reális veszélyt, azonban ha egy aspiráns valóban ezen irányban fejt ki törekvéseket, nem ritkán valóságosan felfedik majd magukat előtte, persze nem feltétlenül látható alakban, de különféle kihívások, dilemmák és kísértések formájában egészen bizonyosan. Egy számomra egyébként hitelt érdemlő szerzetes vetette fel egykor, hogy az egyházban a legnagyobb veszélyforrások és kihívások egyike, hogy amennyiben papként komoly és elmélyült gyakorlást fejt ki valaki, előbb-

utóbb szembetalálja majd magát valamiféle magasabb pozíció ígéretével, amelyek pedig magát a csúfos elbukást, mint kockázatot meglehetősen erősen önmagukban hordozzák. Úgy szoktam mondani, hogy a Hatalom Ura a valódi törekvőt egy ponton kétségkívül próba elé fogja állítani, amelynek keretében felajánl majd egy alkut. Klasszikus dilemma a „Melyik lennél szívesen?” helyzet, amelynek keretein belül felajánltatik választás gyanánt a hatalom, annak minden felelősségével és árnyoldalával együtt, azonban a hatalom elengedése rendszerint sokkal több problémát vet fel, mint ahogyan azt általában gyanítanánk. A szellemi úton ugyanis eljő a pont, amikor már nem lébecolhatunk tovább azáltal, hogy tettett alázatossággal és kisujjeltartó viszolygással eltaszítjuk magunktól a hatalmat, hanem kétségkívül vállalnunk kell a birtoklásával és gyakorlásával járó nehézségeket. Ez a pillanat valamennyi igazán komoly aspiráns esetében eljön, hiszen mondhatni természetes velejárója az előrehaladásnak.

Itt tehát egy döntéshelyzet ölt formát, amelynek keretében fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy vajon vállaljuk-e ezt a szintugrást, viszont amennyiben valóban igent mondunk az ugrásra, csakhamar megjelenik majd a hatalom ellenistensége is, aki ugyancsak fel fogja ajánlani a maga alkuját. Lehet a Te hatalmad látványos szemétdombi szereplés, és személy szerint nem egy apátot, vagy püspököt láttam már elbukni ezen a próbán. Ezek az emberek megválasztásuk előtt, vagy közvetlenül szentelésüket és benedikálásukat követően még égre és földre esküdöztek, hogy ők majd mások lesznek. Nem lettek mások, sőt inkább elmondható, hogy még sokkalta rosszabbak lettek, mint elődjeik. Amikor ugyanis a hatalom istensége felajánlja a törekvő számára a lehetőséget, vele együtt az aktuális ellenistenség is előáll a maga alkujával, így

kívánván befolyásolni a hatalmi lehetőségeknek körét, és csakis az aspiránson múlik, hogy mennyiben mond igent, vagy nemet ezekre a fajta ajánlatokra. Paktumok ezek, méghozzá vérrel aláírandó paktumok. Felajánlásra kerül keretein belül a karneváli király látványos fejfedője és a kiskakas szemétdombja egyaránt, tehát a külsőségek tekintetében valóban látványosnak tetsző jelenségek, ezeknek élete azonban a tiszavirágokéhoz (legalábbis azok kifejlett alakjainak élethosszához) hasonló. A Sötétség általában valóban reális lehetőségeket kínál, ezek azonban jellegzetesen a romlásba vezető ajánlatok. Meglehetősen furmányos módon húzódik el a mézesmadzag, rendszerint kapunk ugyanis nem kevés olyan lehetőséget, amelyek valójában áljánlatok, tehát vagy nem léteznek egyáltalán, vagy valamilyen nyilvánvaló oknál fogva nem elfogadhatóak, így az aspiráns könnyűszerrel ringathatja magát abba a tévképzetbe, hogy az ördög ajánlatai mindig komolyan vehetetlenek. Ezt követően azonban nem ritkán valóban megtalálja valami igazán súlyos ajánlat, amelyre akár igent is lehetne mondani, csak hogy itt jelenik meg az ellenistenség, amely a saját ajánlatai által folyamatosan kísért bennünket utunkon. Amennyiben úgy vagyunk képesek elfogadni a hatalmat, hogy az ellenistenség paktumait mindeközben sikeresen utasítjuk el, akár a legitim, valóban birtokolt hatalom gyakorlására is eljuthatunk.

Bármennyire is áltatnánk önmagunkat szellemi megvalósítóként azt képzelvén, hogy nekünk a hatalommal sohasem lesz majd reális dolgunk, mindez olyasféle tévképzet, amely egy ponton menthetetlenül lerombolja önmagát. Egy kedves barátom szokta volt megfogalmazni, hogy a metafizikai megvalósításra vállalkozó aspiráns idővel tapasztalni fogja, hogy mintha az egész világ köréje szerveződötten fedné fel

egyre inkább önmagát, azaz idővel az egész világ középpontjában és középpontjaként találja magát a megvalósító, ekkor pedig többé nem lehetséges mondani, hogy ne lenne dolga a hatalommal. Ebben a tapasztalásban mondhatni minden értelmét nyeri, elvégre a megvalósító köré szerveződött világ aktív módon az aspiráns szellemi terévé válik, azaz voltaképpen a sajátjának kezdi tekinteni világát a törekvő. Ezen centrális helyzetben egyben a hatalom és uralom megragadására is lehetőség nyílik, amelyet kétségkívül adekvát módon kell végrehajtani. Mindennel szemben fel kell vetődnie a kérdésnek, hogy vajon a világban felmerülő egyes jelenségek mennyiben szolgálják szellemi kiteljesedésemet, avagy mennyiben válnak gátló tényezővé erre a folyamatra nézve, azaz megint csak: az egész világ az aspiráns vonatkoztatási terévé válik. Ezt nem lehetséges pontosabban elmondani: az aspiráns számára voltaképpen minden szimbólummá válik. Az emberek, a döntések, a tartalmak, mind-mind jelentőséggel telnek meg, és nekem nagyon pontosan fel kell tennem a kérdését annak, hogy az adott szimbólum pontosan minek a jegyében áll, tehát vajon emelkedést segítő erők nyilatkoznak meg általa, avagy éppen ellenkezőleg. Semleges erők nem léteznek ugyanis: valami vagy emel, vagy alászállít, tehát vagy uralok valamit, vagy az a valami ural engem. Amennyiben a megvalósító viszolyog a hatalomtól, végső soron nem fogja tudni megtartani ezeket az erőket.

Fel kell ismerni, hogy a személy belső világa felett megszerzett hatalom megelőzi a külső világ terein belül megnyilvánítható hatalmakat. Ahol a hatalom nem belülről fakadó szellemi minőség, annak esetében kivétel nélkül illegitim hatalomról beszélhetünk, és kell is beszélnünk. Szétnézvén világunkban könnyűszerrel tetten érhetjük, hogy

főhatalmakat gyakorló személyeknél olyasféle kisszerűségek érhetőek tetten, amelyeknek jelenlétéből egyenesen következik, hogy az illetők a belső hatalom princípiumát semmilyen szinten sem képesek birtokolni. Az ilyen emberek tulajdonképpen saját létüket egyfajta fantazmaként élik át, ahogyan erre Gustav Meyrink is utal. Szilárdan hisznek abban, hogy a bennük felmerülő akarati impulzusok valóban a saját akaratuk által mozgatottak, holott általában ellenőrizetlen és átvilágítatlan idegen erők húzódnak meg a tévesen akarati ihletettségűnek címkézett motivációk mögött. Az élet azonban a legtöbbeknek számára nem több, mint káprázat, varázslat és játék, és akik ilyen módon belebonyolódtak a létezésbe, azok végső soron még azt sem képesek felmérni, hogy valójában éppen ők azok, akik ebben a kontextusban a játéktárgy szerepét töltik be. Rajtuk kívül azonban tetten érhetőek azok a kevesek, akik képesek felszabadulni a varázslat és kábulat alól, ehhez azonban hatalmi erők kellene, hiszen a szamszára viharai között való szilárd megállás nem lehetséges másként, mint kristálytisztza, jéghideg akarattal. Így az ember például megérti azt is, hogy nem minden kósza ingerre szükséges azonnal és azonmód reagálni, így pedig mintegy fokozatosan emelkedik fel, előbb a „szemet szemért” erkölcsi szintjére, majd pedig akár a krisztusi erkölcs színvonalára is. A közhiedelemmel ellentétben a „szemet szemért, fogat fogért” elv korántsem holmi barbár erkölcsöt jelent, hanem az erkölcsiségnek olyan szintjét, ahol is a büntetés arányban áll az elkövetett bűnnel, tehát egyszerűen szólván ha valaki orra vág engem, akkor én azt a valakit nem csapom menten agyon, hanem az általa elkövetett vétség súlyát figyelembe véve, méltányos elégtételt követelek önmagam számára. Ez, ha jól belegondolunk, napjaink átlagemberének erkölcsi életét nézve már kifejezetten magas színvonalat jelentene, hiszen a legtöbben közülük

mondhatni még ennek a racionális, hideg méltányosságnak a szintjét sem igazán érik el, hanem gyakorlatilag kritikátlan szétesettséggel, indulattal és dühvel reagálnak mindenfajta őket érő atrocitásra, erkölcsük a „csak nekem”, és voltaképpen kíméletlenül és lelkiismeretlenül gázolnak át mindenkin, aki csak az útjukban áll. Hozzájuk képest a „szemet szemért” erkölcsiség elképzelhetetlen szellemi magasságokban ragyog, és a krisztusi tanítás pedig merő álmodozás és utópia.

Azok azonban, akik felszabadultak a varázslat alól, a hatalomból fakadó teljes szabadsággal képesek döntést hozni a tekintetben, hogy mely helyzetben mely cselekvésmód tekinthető legitimnek, és nem kell többé azon kapniuk magukat, hogy kósza indulataik által sodortatván törnek és vágnak. Az ilyen ember, ha akarja, megtorolhatja az őt ért sérelmeket, de szabadon dönthet a megbocsájtás gesztusa mellett is. Fontos megjegyezni, hogy mindezt teljesen szabadon, saját belső törvényétől vezérelten teheti, azaz sem a megtorlás, sem a megbocsájtás nem parancsként, vagy kötelességgént jelentkezik immáron. A hatalommal azonban, és ez nagyon fontos, eleinte viaskodni kell, tehát nagyon hasonló helyzetben vagyunk, mint amelyre a tigrislovaglás szimbolikája utal, avagy Jákob harca az angyallal. A hatalomtól nem menekülhetünk el, nem térhetünk ki a ránk váró feladatok elől, hanem amennyiben nem akarunk felemészteni általa, úgy az egyetlen, mit tehetünk, hogy mintegy felpattanunk a fenevad hátára, és kihasználván annak féktelen erejét lényegében vitetjük magunkat vele, míg az meg nem nyugszik, meg nem szelídül és nem hajtja fejét önként a lábaink elé. Eleinte persze megesik, hogy mi kerülünk alávetett helyzetbe, előfordul, hogy belénk mar a tigris, mint ahogyan az is, hogy időlegesen úgy érezhetjük, mi irányítunk. Mindez bizonyos

szempontból nézve teljesen természetes jelenség, ám egyet minden bizonyosság szerint nem tehetünk, mégpedig hogy ellankadunk, vagy feladjuk a küzdelmet. Ha belekezdünk, ezt kétségkívül végig kell csinálnunk, ugyanis a folyamat során felkeltett erők menthetetlenül a megtorpanó törekvő ellen fordulnak, nem ritkán súlyos ártalmakat okozván számára. Amennyiben viszont megtörtént a győzelem, és a törekvő mintegy összenőtt a hatalommal, ez voltaképpen saját megszerzett erőiként válik megnyilváníthatóvá a későbbieknek folyamán. Immáron nem esetlegességként, hanem megvalósított minőség gyanánt áll elő a megvalósító számára a hatalom, amelyet arra használhat fel, hogy egyre nagyobb tigriseket hívjon ki, és őket legyőzvéen újabb és újabb hatalmokat szerezzen.

Ennek a folyamatnak meglehetősen kevés köze van a külvilág erői felett nyerhető hatalomhoz, hiszen itt gyakorlatilag önmagam saját, elveszített belső erői azok, amelyek felett hatalmat nyerek, ahogyan ezeket újra önmagamba gyűjtöm. Ha megfigyeljük, közöttünk a legnagyobb hatalommal bíró spirituális személyek általában nem tesznek mást, mint ülnek egy barlangban a hegyek mélyén, vagy zsolozsmát mormolnak egy karthauzi kolostorban, de semmi esetre sem például Hazánk mindenkori kormányában üldögélnek. Elmondható, hogy amennyiben az aspiráns megtapasztalja önmagán valamely különleges erőnek megjelenését, általában arra a következtetésre jut, hogy ezeket az erőket csupán és csakis a legindokoltabb esetekben használja fel látható és tapasztalható módon, és sokkalta inkább tekinti a hatalom birtoklását olyasféle jelként, amely haladásának biztos és helyes útirányát kíséri. Mindenkor ugyanis, amikor egy erő megjelenik, a hatalom ellenistensége

újfent felajánlja számunkra a maga paktumát, nekünk pedig újabb erőket kell megmozgatnunk annak érdekében, hogy a sötét erők kísértéseit újfent elhárítsuk. A megszerzett erőknek és hatalmaknak tehát érdemes nagyon örülni, ám mindemellett és mindeközben fokozottan is szükséges szem előtt tartani az óvatosság és megfontoltság princípiumait, hogy ne essünk újabb útvesztőkbe, csapdákbá és vermekbe a szellemi út bejárása során. Minden egyes fokozat elérése egy-egy újabb ördögi paktummal fog kecsegtetni, amelyeknek elfogadása aztán újfent előkészíti számunkra az elbukás lehetőségeit. Az eredményből önhittség, az önhittségből pedig lustaság fog következni, arról pedig mindnyájan tudjuk, hová is vezet pontosan. Minél inkább magasabb szinteket érünk el, annál kifinomultabbá válnak ezek a paktumok, annál kevésbé fognak ördöginek tűnni. Annak például, aki a Végső Beteljesülés kapujában áll, voltaképpen az Isten Trónusa jelenti majd az elképzelhető legnagyobb kísértést, tehát hogy ő maga ülhet fel erre a trónra, és ember legyen a talpán, ki azt bírja mondani: az én céljaim még ennél is magasabban és túlannon fekszenek. Ha ugyanis mintegy „beérem” Isten Trónusával, valójában Önmagamról, Valódi Önmagamnak megtalálásáról mondok le. Nem szabad megállni ezen a ponton, mert ez még messze nem az útnak legvége, hanem egy szabad tettel túl kell lépni magán a Trónon is, hogy ezáltal egy újabb lépést tegyek Végső Önmagamnak irányába. A hatalom ugyanis döntés, és a döntés hatalom.

Gondolatok a szellemi útról...

Jelenlegi fejezetünk nem törekszik másra, mint egyfajta lazán kapcsolódó gondolatfüzérként rámutatni a szellemi út egynémely olyan aspektusára, amelyek a személyesség igenlésére kevésbé elköteleződött írásművek lapjain nem kerülnek előtérbe. Céлом továbbá, hogy így átadott szavaim által bemutassam a szellemi utat olyan formában, ahogyan számomra, előttem megnyilatkozik. Így persze korántsem tartanék igényt általános érvényre gondolataim számára, hiszen tisztában vagyok másfajta, akár a sajátométól merőben eltérő megközelítésmódoknak nemcsak létezésével, hanem létjogosultságával és adekvát voltával is. Így tehát ezen írásmű a szubjektivitás és bensőségesség jegyében kerül levezetésre, evégett kérem Olvasómat, hogy ne tulajdonítson számára nagyobb mértékű (de kevesebbet sem...) jelentőséget annál, mint amennyit érzése szerint megérdemel.

Mainapság elképesztően gyakorta hallhatjuk különféle embereknek részéről, hogy ők bizony vallásos, vagy szellemi utakat járnak, ám valójában sajnos anélkül járnak ezeket a vidékeket, hogy valódi fogalmakkal bírnának a spiritualitás lényegét illetően. Sok esetben még az útnak vízióját sem bírják azok a személyek, akik önmagukkal kapcsolatban ezt kívánnák közvetíteni és elhíttetni, ráadásképpen még – bár nem ritkán valóban az utat kívánnák járni – nem rendelkeznek azokkal a térképekkel sem, amelyek ezen vidékeken segítségükre szolgálnának a tájékozódásban. A legtöbben hiányában vannak nemcsak azoknak az eszközöknek, amelyeknek segítségével előrehaladhatnának, hanem azon ismereteknek is, amelyek az ösvényen leselkedő veszélyektől megóvhatnák őket. Bár azt szokás mondani, hogy korunkat tekintve valamennyi bokorban

találhatunk szellemi iskolát, útmutatót, mestert vagy gurut, mégsem uralkodott még valójában ekkora mértékű elsötétedettség, mint éppen a jelenkorban. A szellemi ember elképesztően ritka madárrá vált, és még ennél is ritkábban érhetőek tetten azok a valódi és autentikus szellemi ösvények, amelyek valóban képesek lehetnének elvezetni a rajtuk vándorlót áhított Céljához. Mindenképpen szükséges önmagunk számára mintegy evidenciaként kijelölni, – már pusztán a későbbi félreértelmezések elkerülésének érdekében – hogy a szellemi út természete szerint különbözik azoktól az útirányoktól, amelyeket általánosságban az egyes vallások gyakorlása jelent. Nyilvánvalóan akadnak átfedések, komoly és lényeges közös vonások, sőt mi több, még azt sem lehetne mondani, hogy egy vallásos praxis keretein belül nem lehetséges szellemi utat járni (hiszen számos author egyetérteni látszik abban, hogy szellemi emberként szükséges magunkat egy meghatározható vallás körein belül elkötelezni), azonban a szellemi út mind módszereit, mind lehetőségeit, mint pedig céljait illetően nagyban túlmutat azon, amit egy vallási út gyakorlása által végez a személy, főként amennyiben az illető az adott vallást főként exoter, azaz a külsőségek és dogmák síkján megnyilvánuló vallásgyakorlás értelmében éli meg. Nem ritkán állhat elő ugyanis, hogy a szellemi ember által taposott ösvények az exoter fősodor számára érthetetlenek, értelmetlenek, mi több, olykor egészen megbotránkoztatónak hatnak.

A titkok mélyebb értelmét keresni sohasem számított bátorított, elismert és köztiszteletet ébresztő vállalkozásnak, és a többség evégett általában megelégedni látszik azzal, amit a különféle vallási tekintélyek „nagyvonalúan” eléje terjesztenek, azaz a vallás és spiritualitás irányában nyitottságot őrző

emberek döntő többsége már egy erőteljesen lecsupasított, desztillált, és olykor kifejezetten lebutított, lapos és lagymatag vallásgyakorlási formával találkozhat csupán. Így állnak elő azok a sajnálatos félreértelmezések, amelyeknek keretében az átlagos törekvő minden további nélkül elhinni látszik példának okáért, hogy a Novus Ordo Egyház az igazi Egyház, vagy hogy Ole Nydahl irányzata valóban a tradicionális buddhizmus legitim képviselője. Korunkban (mint ahogyan a legtöbb korban) a hétköznapi gyakorlók, a tömegek spirituális helyzete kétségbeesetten tragikus és nyomasztó, jelen sorok írójának például ifjúkorában visszatérő félelmeként bukkant fel rendre, hogy életét a katolicizmus laikus (nem a szacerdotális rendeknek valamelyikébe tartozó személy) híveként kényszerül majd leélni. Áldásos módon mindettől megóvni látszott őt a Sors, azonban mindennek ellenére meggyőződéssel képviseli azon nézetet, hogy az egyes vallási irányzatok külső, exoter héjain rendkívül nyomasztó és kétségbeesítő állapotok uralkodnak, amelyeknek a szellemi szárazság és igénytelenség csupán egészen kicsiny szegmensét képviseli csupán. Tagadhatatlan ugyanakkor, hogy a belső, rejtett titkok már csupán pusztán természetükből adódóan sem fedhetik fel magukat akárki számára, ám mégis különbséget szükséges tenni ezen szükséges és magától értetődő esetek, na meg azon gyalázatos jelenségek között, amikor maga az aktuálisan regnáló vallási tekintély zárja el a misztériumok útjait azok elől, akiket erre az ösvényre alkalmassá tenne elhivatottságuk.

Kötetünkben többször is hangsúlyozzuk, hogy az egyes tradíciók ezoterikus (azaz rejtett, nem mindenki számára hozzáférhető) rétegei valójában nem avégett tekinthetőek rejtettnek, mert azokat mintegy valaki, vagy valakik valóban el kívánják rejteni a keresők elől (bár sajnos ilyenekre is van

példa bőven, elvégre a tudás, mint ismeretes, valójában hatalom), hanem mert nem mindenki számára fogadhatóak el és fogadhatóak be magától értetődő módon. Optimális esetben nem holmi emberi tényező által való elrejtettségről van szó, hanem arról, hogy ezek a misztériumok és princípiumok mintegy önmagukat fátyolozzák el az avatatlan és méltatlan szemlélők tekintete elől, tehát egyszerűbben szólván az adott keresők mintegy önmagukat zárják ki ezeknek megismeréséből azáltal, hogy felkészületlenül közelednek hozzájuk. Példaként hozhatnánk a matematika területét, ahol is a bonyolultabb műveletek, teszem azt a deriválás, vagy a harmadfokú egyenlet elvégzésének módja nem avégett tekinthető bizonyos szempontból a matematikus tudományok ezotériájának, mert ezen tudás kertjének bejárata előtt két lángpallossal felfegyverzett matektanár parancsol számunkra megálljt, hanem sokkalta inkább avégett, mert nem mindenki számára adatott meg azon affinitás és képességek, amelyeknek birtokában a bonyolultabb műveletek is megérthetőek lehetnek. Nem is feltétlenül eleve adatott talentumokról beszélünk, hanem sokkalta inkább olyan alapvető irányultságról és odaadásról, amely a személyt mintegy ráállítja erre az útra. Bizonyos személyiségtényezőknek hiánya, vagy éppen megléte persze jelenthet kizáró tényezőt a szellemi útnak vonatkozásában, ám általánosságban mégis elmondható, hogy egy viszonylag jó képességű személy már képes lehet elindulni az ösvényen, ettől kezdve pedig csakis rajta múlik, hogy meddig szándékozik elmenni, „merni, akarni és hallgatni”.

A gnosztikus tudással kapcsolatban tehát szükséges megjegyezni, hogy valójában nincs is semmiféle elrejtettség, hanem pusztán arról van szó, hogy kevesekben érhető tetten (főként mainapság) azon természetes méltóság, amely mintegy

hajlamossá és érdekeltté teheti őket ezekkel az utakkal kapcsolatban. Kevesek merészelik tulajdon életüket erre a tengelyre helyezni, és szilárdan megtartani azon szándékukat, hogy dacára mindennemű „ellenjavallatnak”, akadálynak és nehézségnek ők akkor is ezt az utat (jelesül a beavatási diszciplínák által kijelölt ösvényeket) kívánják járni, és nem valami mást. Igazán jelentős azoknak a száma, akik bár foglalkozhatnának ilyesféle tudományokkal, azonban valamilyen tényező mégis távol tartja őket ettől. Lehetséges, hogy sokakat, akiket erre normális körülmények között elhivatottá tenne lelki alkatuk valójában az gátol meg az útonjárástól, hogy eleve nem is tudnak ezeknek az ösvényeknek létezéséről, avagy amennyiben tudnak is róla, de valamilyen egyéb oknál fogva nem ver gyökeret szívében a szellemi megvalósítás vágya, illetőleg fennállhatnak olyan esetek is, hogy bár az Úttal történő találkozás megvalósult, és ennek eredményeként őszinte vágy ébredt a törekvő részéről a haladásra, azonban valamiféle külső tényező (teszem azt az adott ösvény méltatlan és alávaló reprezentánsai) mégis ellehetetleníti azt, hogy ezek a személyek az ösvényen maradhassanak. Általános és sokat hangoztatott közhely, hogy a Célt elvéteni millióféleképpen lehetséges, és sajnálatos módon nem is túlságosan nehéz.

Sokadszor érik a szellemi embereket azon vádak, hogy feleslegesen titkolóznak, zártságuknak semmiféle reális oka nincsen, mindezek felett pedig nárcisztikus hatalomvágytól hajtottak, önközpontúak és módfelett arrogánsak, és sajnos ezeknek a felvetéseknek egy jelentékeny hányada bizonyos körökre vonatkoztatva valóban igaznak bizonyul. Mainapság még maguknak a szellemi utaknak egyes képviselői is jelentős mértékben járulnak hozzá az ezen köröket övező negatív

sztereotípiáknak szárba szökkenéséhez, elvégre őket megismervén valóban könnyen támadhat azon benyomásunk, hogy a kérdéses körök egyfajta elitklub jelleggel működnek, a hétköznapi emberét pedig nemcsak jótékony lenézéssel szemlélik, hanem gyakorta kifejezett erőteljességgel meg is vetik. Máshol (többek között „A Gnózis szakramentális természetéről” című könyvemben) már kifejtettem, hogy a szellemi köröknek részéről bizonyos mértékű zártság és exkluzivitás valóban indokolt lehet, elvégre egyik ilyen kör sem kívánja szétforgácsolni önmagát az esetlegesen beszivárgó destruktív elemek ténykedése által, ám ugyanakkor valóban igaz, hogy a „jőjj és láss” módszer alkalmazására is tanácsos volna időt és energiát szentelni. Az emberek egy bizonyos részén példának okáért igenis lehet segíteni, és ezen oknál fogva alapvető gondatlanság volna mintegy sötétségben és tudatlanságban hagyni őket, még akkor is, ha tanításuk és képzésük bizonyára számtalan kockázatot és veszélyt rejt magában. Többek között és egyebek mellett ezért íródnak az ilyesféle kötetek is. Szellemi emberként (bár nem kötelességünk) érdemes szívünkön viselnünk azoknak sorsát, akik úgymond többre, jobbra és teljesebbre lennének hivatottak, mint ama bizonyos „szép, új világ”.

Összességében azonban ténylegesen nem mondhatunk mást, mint hogy mégiscsak kevés azoknak a száma, akikben a metafizikai megvalósítás irányában ébredő vágy valóban adekvát módon ébred fel, és még kevesebben vannak azok, akik ennek útját valóban végig képesek járni. Ahogyan ugyanis korábban megjegyeztem, ez korántsem jelent egyet a hétköznapi értelemben felvethető vallásos tapasztalással. A törekvő itt voltaképpen az Út végcéljához kíván eljutni, azaz számára példának okáért a kereszténység exoter rétegei által az

ember végső céljaként beállított „színelátás” korántsem jelenti a legvégső pontot, hanem mindösszesen olyan útjelzőt, amelyet el kell érni, és aztán meg kell haladni annak érdekében, hogy az út magasabb állomásai megnyilvánulónak váljanak. A konfesszionális (hitvallásra épülő) vallásosság, bár sokaknak számára valóban hasznos lehet, bizonyos akadályokon már nem viheti át követőjét, hanem amennyiben a törekvő ezeket is meg kívánja ugrani, már másfajta módszereknek fogantatása válik számára szükségessé. Hasonlattanálva azt szoktam mondani, hogy a vallásosság hétköznapi szintjei nagyjából olyan módon hasznosíthatók, mint mikor egy virágot termőföldre gyökereztetünk: bizonyára képessé válik erős gyökereket eresztetni, a számára megszabott ütemben fejlődni, és végül betölteni a maga rendeltetett célját, ennél többé azonban nem fogja tenni a virágot a föld. Ugyanígy a törekvő személy, eressen bár mély és szerteágazó gyökereket az általa választott vallás talajába, mégis (bár emberi céljait kétségkívül elérheti, és adott esetben üdvözülhet is) az embert meghaladó, emberen túlmutató létszintek megnyílása erőteljesen kétségessé válik számára. Ahhoz ugyanis, hogy az ember valóban túlléphessen földi emberként, teremtményként megnyilvánuló önmagán, már másfajta eszközök használatát szükséges fogantatni, és ez azon sarkalatos pont, amelyen elválnak egymástól a hétköznapi vallásosság és a beavatási tradíció. Azt szoktam mondani, hogy a konfesszionális vallásgyakorlás voltaképpen egyfajta átspiritualizált horizontális terjeszkedés az anyagi világban, amely bár bizonyos körülmények között valóban képes pályán tartani az egyént, ám magasabb átélésekre igazán kevés esetben alkalmas. Eckhart mesterrel őszintén kívánom ezeknek az embereknek, hogy ajándékozza meg őket Isten jó cselekedeteiknek jutalmaként az örök élettel, összességében mégis ki kell fejtenünk, hogy a tradicionális

értelemben iniciatikusnak (beavatásinak) tekinthető ösvényeken korántsem eme hozzáállás számít mérvadónak.

A konfesszionális értelemben vallásosnak tekintett ember jó esetben elfogadja magasabb valóságok létének lehetőségét, és ezen magasabb valóságoknak hetente egyszer legalább hajlandó némi időt és figyelmet szentelni, szeretne jó ember lenni, és legalább elvben tisztában van a vallása által diktált erkölcsi szabályokkal (persze nem ritkán ezek alól leginkább a kibúvókat keresi), mégis, végső soron nem kíván mélyebb értelemben megérintődni ezen magasabb valóságok által. A religio (religare=visszakötni, visszavezetni) értelmében felvetett vallásosság természetesen ennél komolyabb színvonalat képvisel, és az ilyen módon vallásos ember már sokkalta ritkábban érhető tetten, hiszen ezek a területek jelentős elköteleződést követelnek meg az aspiráns részéről. Az ilyen törekvők ugyanis már megfogalmazzák önmagukban spirituális célokat, és nem csupán a mindennapokat kívánják leönteni egyfajta ízes-szagos spirituális mázzal, tehát a religio értelmében gyakorló embernek élete középponti elemét jelenti az általa választott tradíció. A kereszténység példájánál maradván ők azok, akik végül a papság, vagy a szerzetesség területére tévednek, és amennyiben kitartónak és kellőképpen állhatatosnak maradnak ezen az úton, belőlük válhatnak azon igazi reménysugarak, akikben a keresztény hagyomány még reménykedhet, legalább valamilyen szinten. Tapasztalataim szerint ugyanis a legtöbb pap és szerzetes esetében a bevonódás valójában nem lép túl a fentebb taglalt konfesszionális szinteken, bármennyire is bizonygatják olykor nagy erővel ennek ellenkezőjét. Saját jól megokolt véleményem alapján a Novus Ordo Egyház (így utalok a II. Vatikáni Zsinat rendelkezései nyomán létrejött új egyházra,

amelyet a nagy nyilvánosság továbbra is a Római Katolikus Egyház néven ismer) gyakorlatilag egyáltalán nem alkalmas már a vallás religio értelemben felvetett, elmélyült megélésére, leszámítva persze néhány elszigetelt, kisebbségbe szorult szerzetesrendet (ilyenek például a karthauziak), papi társaságot (FSSPX) és egyéb csoportosulást. Véleményem szerint (továbbra is a kereszténység példájánál maradván, révén ezt ismerem kimondottan jól) ahhoz, hogy a religio értelmében megélt vallásos attitűd egyáltalán működőképes utakat legyen képes megnyitni, mintegy „alapszinten” szükséges a hetente gyakorolt szentgyónás, valamint lehetőség szerint a Szent Liturgián napi rendszerességgel (de legalább hetente kétszer) megnyilvánuló jelenlét. Ennek hiányában a vallás gyakorlása bár nem lehetetlen, de módfelett nehezzé válik, tekintve hogy világunkban minden oldalról (sajnos magának az Egyháznak részéről is) törnek erők a törekvő ellen.

A beavatási tradíciókat követő ember mindezzel szemben úgy jellemezhető, hogy a vallásos ember attitűdjével ellentétben ő maga mondhatni szét kívánja feszíteni az őt fogságban tartó kereteket, „el kívánja kergetni a ködöt, és új utakat kíván nyitni”, ahogyan eme tradíciók egyik névtelen bölcse írja. Úgy is lehetne szemléltetni mindezt, hogy míg a konfesszionális értelemben vallásosnak számító ember megelégszik egyfajta „átspiritualizát horizontális terjeszkedéssel”, a religio embere pedig megfontolt engedelmességgel halad felfelé egy számára aláengedett lépcsősoron, vagy kötélhágcsón, addig a szellemi ember önmaga számára szárnyakat akar, hogy ezek által emelkedjék Céljához, és még azon is túlra. A humor eszközét ezúttal használatba véve úgy fogalmaznék, hogy a szellemi ember megítélésem szerint olyasvalaki, aki végső soron rájön arra,

hogy valójában „nem is ő van bezárva, hanem az ajtó”. Felismeri, hogy egyáltalán nem szükségszerű, hogy ezen földi életének ideje alatt teljes mértékben elszenvedje a bezártság élményét, mindez ugyanis nem tartozik szükségszerűen hozzá, hanem akár már jelenlegi körülményei között is megvalósíthatja a totális szabadságnak és halhatatlanságnak princípiumát. A börtön e szerint a nézetrendszer szerint valójában belülről felszámolható, azaz korántsem szükségszerű, hogy cellánkban töltsük materiális keretek között megnyilvánuló életünknek éveit. A vallásos emberek közül általában még a misztikus is többé-kevésbé elfogadja ennek a börtönnek meglétét, és bár minden erejével kitekinteni kíván a szűkre szabott, rácsos ablakokon, ám valójában mégis elfogadja bezártságát ahelyett, hogy bizonyos lehetőségeket megragadván a cellán kívülre varázsolja önmagát, jobban mondva önmagát a cellán kívüli valójában teremtsen újra. A szellemi ember ezzel ellentétben felismeri, hogy akármennyire korlátozottak és korlátoltak ebben a jelenvaló világban a lehetőségek a spirituális emelkedésre, ennek valójában nem kell szükségszerűen így lennie, hiszen ahogyan mondtuk, az ember legbelső lényege szerint valójában „nincs bezárva, csupán az ajtó”.

Ellentétben az egyes exoter utak heteroteizmuson (Isten, mint heteron, mint „valami más”, tőlem teljesen függetlenül és különállóan létező valóság) alapuló bázisszemléletétől, az igazi és autentikus beavatási útvonalak kivétel nélkül auto(no)teisztikus alapállással rendelkeznek, azaz a cél itt nem csupán (ez is, de nem főként, és főleg nem elsősorban) az Istenhez való minél közelebb kerülés, hanem az Isten és teremtmény közötti különbözőség teljes felszámolása, azaz Istennek voltaképpen Önmagamként történő

megvalósítása. Ebben a szemléletben Isten nem tőlem függetlenül és különállóan létező valóság, hanem végső soron Én Önmagam vagyok, Önmagam Végső Lényege szerint. A legtöbb szakrális szerző (ideértve még a legnagyobb misztikusokat is) erőteljesen óvakodott attól, hogy az auto(no)teizmus végső konzekvenciáit nyíltank megvallják és kimondják, elvégre az elenyésző számú kisebbség, aki ezt a fajta végkonklúziót megvonta, általában kegyetlen végre jutott az adott tradíció exoter rétegeit képviselő sokaságnak keze által. Itt ugyanis valójában azt kell kimondani, hogy az ember messze nem az, ahogyan azt a legtöbb author felveti, hanem voltaképpen önmagában hordozza az Istenné válás potenciálját. Körmönfontabban fogalmazván azt lehet mondani, hogy bár jelenlegi állapotomban ember vagyok (ezt ugyanis mindig önmagamra vonatkoztatva kell felvetni, másként nincsen értelme), ám ezen kívül potenciálisan és latenciálisan Isten is egyben, és a beavatási tradícióknak pontosan ez képezi lényegét és célját, jelesül hogy aktuális önmagamamat folyamatos önmeghaladásoknak (ha úgy tetszik, önátváltoztatásoknak) során egyre inkább Istennel tegyem azonossá. Így már talán érthetővé válhat, miért is képezik mindezen célok a spiritualitás legmagasabb és legnemesebb törekvéseit, és miért is vonják magukra egyúttal a megbotránkozás, rosszállás és helytelenítés reakcióit a külvilág oldaláról.

A metafizika vonalán sokan felvetik ama gondolatot, hogy szemléletes lehet az auto(no)teizmust úgy magyarázni, hogy „az én-en túl van egy másik én, amely valójában sokkal inkább én vagyok”. Ez a felvetés bizonyos szempontból akár találó is lehet, személy szerint azonban avégett nem helyeslem használatát, mert másfelől meglehetősen összezavaró és félrevezető is lehet ugyanakkor. Abból szükséges kiindulnunk,

hogy „én-ből” nem lehet kettő, tehát nem létezik olyan, hogy „másik én”. „Én-ből” ugyanis egy van, elvégre éppen az tesz(i) „én-né”, hogy belőle(m) csak egy van. Így tehát távolról sem szerencsés olyan példákkal (még ha egyébként felvethető olyan nézőpont, amelyből szemlélvén akár találónak is tetszhetnek) szemléltetni a kérdést, amelyek összezavaróak lehetnek. Itt ugyanis meg kell állapítanunk, hogy mivel „én-ből” nem lehet kettő, így közülük az egyik egészen bizonyosan nem a valódi „én”. Az első lehetséges eset, hogy az „én-en” túl nincsen másik „én”, hanem pusztán a „valaki más”, amely azonban éppen mássága miatt nem lehet a valódi én, ekkor viszont valóban oktalanság volna a „másik én” elnevezéssel illetni. A második esetben azonban éppen ez a példában szereplő „másik én” a valódi én (és az autonoteizmus szempontjából valóban ez tűnik igaznak), ez esetben viszont a „másik én” elnevezés korántsem tekinthető indokoltnak és pontosnak, csakúgy, mint ahogyan a hamis énrre alkalmazott „én” kifejezés. Ezen a ponton érdemes egyértelműsíteni, hogy okvetetlenkedésünk által távolról sem nemértésünket kívánjuk bizonyítani, elvégre tudjuk, hogy a kérdéses mondat valójában azt jelenti, hogy „mindazon túl, amelyet általánosságban én-ként tapasztalunk és értünk, valójában létezik valami, amit jelenlegi állapotunkban heteronként (azaz mint valami mást) tapasztalunk ugyan, ám valójában ez volna az a bizonyos Valódi Én”. Éppen emiatt kívánunk rámutatni, hogy a „másik én” kifejezés használata erősen összezavaró, és a magunk részéről helyesebbnek tartanánk amolyan módon felvetni, hogy az sokkalta világosabban mutasson rá az „én” egyedüliségére és egyetlenségére. „Csak akkor kezdheti mondani, hogy Én, amikor a mágikus szónak megfelel az a belső imagináció, hogy határtalannak érzi magát a térben, az időben és az erőben”, ahogyan erre a Tradíció egy bölcse találónak rámutat. A magunk

részéről feleslegesnek tartjuk az „én-nel” és „másik én-nel” űzött szójátékokat, hiszen érzésünk szerint (Guénon megfogalmazása nyomán) éppen azt segítik elő, hogy az ember a maga szintjére szállítja alá általuk az Igazságot, ugyanakkor pedig összezavaró megfogalmazásmódja által gátat vet annak, hogy a benne rejlő bölcsesség által az aspiráns valóban felemelkedhessék az Igazsághoz.

Bár kötetem során részletes megfogalmazását adom az autonoteisztikus szemlélet legfontosabb sajátosságainak, nem látom haszontalannak újfent megvillantani az ehhez kapcsolódó szempontokat. Az autonoteizmus, amely az én nézetrendszeremnek mondhatni középponti eleme, voltaképpen nem jelent mást, mint Istennek, az Istenségnek Önmagam(ság)ként való megragadásának és megtapasztalásának lehetőségességét. Mindazon túl tehát, amelyet a hétköznapi tudatállapotoknak szintjén „én-ként” tapasztalok és tételezek, felmerülhet Valami, ami valójában és sokkalta inkább én vagyok, mint mindaz, amit hétköznapi gondolataim és viszonyulásaim által „én-ként” tapasztalok. Még egyszer hangsúlyozom, hogy az általam fentebb hosszasan kritizált megfogalmazásról sem lehetne azt mondani, hogy nem volna igaz, viszont érzésem szerint nem mulaszthatjuk el mindennek élesebbre és pontosabbra való beállítását, mégpedig azáltal, hogy kijelentjük az „én” egyetlenségét, és ebben a kijelentésben tisztán érthetővé válik az auton és heteron kérdéskörében rejlő problematikum. Mindig, amikor olyasvalamit azonosítok önmagamként, ami valójában nem én-önmagam vagyok, voltaképpen tévedésben vagyok, viszont ebben a tévedésemben nem segít ki a „másik én” létezésének feltételezése, hanem csakis akkor lehetek képes előrelépni, ha eme „másik én” által hordozott minőségeket

valóban önmagam minőségeivé teszem. Ekkor azonban felismerem, hogy a korábban „másik én” formájában még csupán felderengő valóság lényegében én-önmagam vagyok, az általam korábban „én-ként” definiált és átélt tartalmak pedig valójában a „téves én”, tehát erősebben fogalmazván a „nem-én” korolláriumaként jelentek meg.

Másutt sokszor felmerül, így a magam részéről is tanácsosnak vélem legalább egy rövidke bekezdés erejéig megnyilatkozni arról a gondolatról, amely szerint szellemi utat nem lehetséges járni kizárólag és kizárólagosan heteroteisztikus bázisszemléletre helyezkedően. Gnosztikus szempontok szerint persze tagadhatatlan, hogy a szellemi ösvény magasabban fekvő állomásainak bejárásához feltétlenül szükséges, hogy a teremtményi állapotot a törekvő az utazás egy pontján meghaladja, azaz a teremtmény-Abszolútum viszonyulásmódnak egy ponton feltétlenül szükséges mintegy „megfordulnia” ahhoz, hogy a magasabb fokozatok felfedjék önmagunkat, mindez azonban nem jelenti azt, hogy ne lehetne igazán magas szinteket megvalósítani úgy is, hogy az aspiráns sohasem hagyja el a heteroteizmus vidékeit. Mindezt bizonyítja számtalan keleti és nyugati autentikus szentnek példája, elegendő csupán Szárovi Szent Szerafim, vagy Nil Dorobantu példáját olvasóim elé tárni, akik kétségkívül úgy jutottak el a szellemi tökéletesség magas fokaira, hogy mindeközben sohasem voltak mások, mint meggyőződéses heteroteisták. Az én látásmódom, bár maga is azon álláspontot képviseli, hogy a szemlélet megfordítása elengedhetetlen feltétele a magasabb csúcsok meghódításának, mégis elismeri ugyanakkor a szellemi tökéletesség igazán magas fokozatait olyan személyek esetében is, akik mindvégig a spiritualitás exoter rétegeibe tartozónak számítottak. Úgy hiszem, ennél többet nem is

érdemes elidőznünk a kérdésnél, hiszen a kortárs példák irányában való kutakodás során éppen elég tisztán láthatjuk magunk is, hogy sokszor, sok esetben egy komolyan és erőteljesen törekvő, hagyományos értelemben vallásos személy igazából sokkalta messzebbre jut a maga útján, mint akár a legzajosabban hőzöngő, legmeggyőződéseesebb auto(no)teista, vagy szolipszista.

Továbbhaladván érdekes lehet végiggondolnunk, vajon miféle szerep juthat a különféle krízishelyzeteknek a szellemi út bejárása során. Eltekintvén azon kevesektől, akik valamiféle velük született méltóság okán mintegy „maguktól” találnak rá önmaguk szellemi vetületeire, a legtöbbeket általában egy többé-kevésbé mélységes és komoly krízis döbbsen rá annak tudatára, hogy ilyesféle ösvények egyáltalán léteznek. Mindennapjaiknak során a legtöbben közülünk mintegy elvannak azzal, hogy apró-cseprő ügyeiket intézgetik, kirakják a társadalom által sugallt „kirakóst” (karrier, otthon, feleség/férj, gyerekek), illetőleg valamilyen módon ellensúlyozni próbálják a külvilág bomlasztó és nyomasztó hatásait, és csupán életüknek ritka pillanataiban villan fel bennük annak sejtelemszerű látomása, hogy léteznek mindennél magasabb szempontok is. A krízis során a mindennapok biztonságos védfalai megrendülni, avagy egyenesen leomlani látszanak, az elszenvedő pedig olykor a maga leplezetlen, véres valóságában szembesülni kénytelen azzal, hogy bizonyos ajtók menthetetlenül zárva vannak és maradnak is. Egyesek akár évtizedeken keresztül haladnak rendületlenül egy bizonyos irányba, az utazás egy pontján azonban mintegy „rájuk csapják” az ajtót, és akár életüknek teljes átértékelése válhat számukra szükségessé. Az egészséges pszichés immunrendszerrel rendelkező személy ilyenkor

általában megretten és ledermed ugyan, ám rendszerint néminemű szomorkodást és újragondolást követően viszonylag hamar magához tér, és hozzákezd alternatív útitervek kidolgozásához. Amennyiben az ajtókon nem is juthat be a „Király Lezárt Palotájába”, ámde talán annak lehetősége még mindig végiggondolható, hogy megpróbálhat a nyitott ablakon, az alagsoron keresztül, avagy akár télapó módjára a kéményen keresztül besurranni. Néha azonban valóban eljőhet azon sajátosság, hogy nemcsak minden ajtó, hanem ráadásképpen még valamennyi ablak, alagsori feljáró és kémény egyaránt bezárt állapotban leledzik, ekkor pedig szükségszerűen el kell gondolkodnunk azon, hogy vajon más irányban nem lehetne-e bejárásokat keresni. Egy krízisnek pedig olykor valóban az az üzenete, hogy egyetlen ajtó van csupán nyitva, és minden másmilyen alternatív megoldás gyakorlatilag használhatatlannak bizonyul. Amikor világosan kiderül, hogy semmiféle nyílást nem érhetünk tetten, voltaképpen egyik irányban sem, akkor valójában – akár a viccben – esélyünk nyílhat rádöbenni arra, hogy igazándiból „nem mi vagyunk bezárva, hanem csupán az ajtó”, azaz mindennemű horizontális síkon megnyilatkozó gátoltságnak ellenére a felfelé vezető lépcsősor még mindig járható lehet számunkra.

Egyetlen dolgot viszont nem tehetünk, és ennek kijelentését magunk sem hallgathatjuk el, mégpedig hogy a szellemi út bejárása során megtorpanunk, vagy visszafordulunk, ennek az útnak ugyanis éppen az a sajátossága, hogy amennyiben valaki belekezdett, voltaképpen kötelességszerűen végig kell csinálnia a folyamatot. „Aki kezét az eke szarvára teszi és visszanez, nem méltó a Mennyeknek Országára”. Krisztus kijelentését alapul véve felvethetjük, hogy vajon kötelező-e szellemi utat járni, avagy leélhetjük életünket

pusztán úgy, hogy egyáltalán nem foglalkozunk efféle kérdésekkel? A mi nézőpontunk szerint szellemi utat nem kötelező járni, és „biztonsággal” leélhető akár egy egész élet a lélek és szellem dolgainak figyelmen kívül hagyása mellett is. Ugyanakkor azonban két dolgot mindenképpen szükséges figyelembe vennünk, jelesül hogy egyfelől (legalábbis a gnosztikus szemlélet szerint) bár az Üdvösség és az Örök Élet elnyerése ugyan lehetséges lehet teljesen profán életút bejárását követően is, ezzel egyúttal mégis módfelett nehezzé és sanyarúvá válhat azoknak helyzete, akik életüknek során nem tesznek ennek érdekében komolyan vehető lépéseket. Másfelől meg kell gondolnunk, hogy hasonlóan a materiális világban tapasztalt állapotokhoz, a szellem felségterületein sem adnak semmit sem úgymond ingyen, és a magasabb szellemi realizációkért komolyan meg kell dolgozni elmélyült aszkézis és következetes életvezetés által. Megfontolandó továbbá, hogy a szellem ösvényein gyakorlatilag a legrettenetesebb veszedelmek valójában akkor érhetik a törekvőt, ha valamilyen oknál fogva felhagy a törekvéssel, hiszen mint ahogyan a hegymászás folyamatát sem lehetséges csak úgy, egyszerűen felfüggeszteni és félbehagyni a falmeredeységű sziklatasten való felkapaszkodás közben, úgy a képzeletbeli Életfán, vagy Világtengelyen való felkapaszkodás közben sem lehetséges egyszerűen elengednünk a fatörzset és az ágakat, amennyiben esetleg meguntuk a dolgot. Ezeken az utakon ugyanis minden újabb lépés az előzőnél komolyabb mértékű ellenállást teremt, és ezek az így felgerjesztett erők menthetetlenül ellene mennek annak, aki velük szemben feladja az erőfeszítések megtételét. Egyfelől tehát sohasem hangzott el annak kijelentése, hogy a szellemi út bejárása mindenki számára kötelező jelleggel kell bírjon, másfelől azonban teljes nyíltsággal került kifejtésre azon alapvetés, hogy annak, aki ezen útnak bejárására

vállalkozik, immáron komoly kötelességei vannak, amelyeknek teljesítését az ösvényre való rálépést követően többé már nem tagadhatja meg. Krisztus ugyanis nem úgy fogalmaz, hogy „mindenkinek”, hanem csakis annak, „aki kezét az eke szarvára teszi...”, ebben pedig úgy vélem, megleltük a választ kérdéses felvetésünkre.

Annál is inkább szükséges értekeznünk minderről, mert alapvető beavatási tanítás, hogy a szellemi úton nem létezhet stagnálás, tehát amennyiben az aspiráns valóban az eke szarvára tette a kezét, és valóban fellép a Mennyekbe vezető létra első fokára, úgy feltétlenül szükséges, hogy életét ettől kezdődően „folyamatos emelkedéssé tegye”. Ahogyan korábban is írtunk erről, ezeken az utakon egyre és egyre nagyobb erőket hívunk ki önmagunk ellen, elvégre aki a világosság nevében harcol, az óhatatlanul magára vonja nem csekély mértékű sötét hatalomnak haragját, ezek az erők pedig minden további nélkül, ha úgy tetszik kérésselmentes brutalitással söpörnek félre bennünket, amennyiben ellenükben akár csak egy pillanatra is megadást tanúsítunk. Tudvalevő, hogy a Gonosszal nem lehetséges csupán „egy kicsit” kiegyezni, hanem vagy kiegyezek vele, vagy nem. Ebben a háborúban nem létezik semlegesség, vagy fegyvernyugvás egészen addig, amíg valamelyik fél győzelmet nem arat, nekünk pedig (enyhén és finoman szólva) jól felfogott érdekünk, hogy ez a győzedelmes fél végül mi magunk legyünk. „Aki szörnyek ellen küzd, vigyázzon, nehogy maga is szörnyé váljék, és ha hosszasan tekintesz a mélységbe, a mélység visszanéz rád”. Visszatérvén tehát gondolatunkhoz elmondhatjuk, hogy mindazok, akik lemondanak az emelkedésről, egy egészen rövidre szabott stagnálást követően (innen gondolják tévesen egyesek, hogy ilyesmi lehetséges)

drasztikusan lefelé kezdenek zuhanni, példának okáért nem kevesen kötnek ki a szellemi ösvények vándorai közül végső soron a materializmusnál, avagy valamely neoprotesztáns, vagy „nyúédzses” szektánál. Általánosan elmondható ugyanis, hogy minél magasabb fokozatról szédül bele valaki a szurdokba, annál mélyebbre és annál látványosabban hullik alá, ez pedig olyan veszély, amelyre jelen művünkben mindenképpen fel kell hívnunk a figyelmet. A helyes irányokat rendkívül könnyen el lehet véteni, és ezeken a vidékeken a szabályok és törvények egyáltalán nem oly módon működnek, ahogyan azt a hétköznapi élet területén megszokhattuk, jelesül szellemi értelemben felhagyni a törekvéssel sokkalta mélyebb és szerteágazóbb vetületekkel bír, mint hogy az adott dolog pusztán „abba lett hagyva”. Felhagyni fel lehet például egy szabadidős elfoglaltsággal, teszem azt tegnap még fotóztam, ma pedig már nem fotózom, a szellemi úton való járás azonban korántsem esik ebbe a fajta kategóriába.

Érdekes felvetésként vonhatjuk tanulmányunk tárgykörébe a morál, illetőleg másféle megfogalmazásban a jónak és rossznak, helyesnek és helytelennek kérdéskörét, hiszen leginkább ezen probléma mentén érhetőek tetten a lehető legmarkánsabb zavarodottságok és félreértelmezések. Gyakorta érhetik (és kétséggkívül érik is) a szellemi embereket olyasféle vádak, amelyek szerint fittyet hánynak bizonyos társadalmi konszenzusokra, avagy akár nem ritkán a vallásos emberek által buzgón követett egyházi és hitéleti előírásokra is, így az ilyen emberek ellen felhozott legfőbb vádpontok nem meglepő módon általában az „egoizmus”, makacsság, arrogancia, „saját akolba zárkózás”, öntörvényűség és egyebek. Természetesen nem célunk, hogy ezekre a vádpontokra egyenként megfeleljünk, elvégre komolytalan felvetésekkel

nem is éri meg törődni egyáltalán, egy dolgot azonban mindennek nyomán világossá kell tennünk, mégpedig hogy a szellem világában működő szabályok nem feltétlenül esnek egybe szigorúan az erkölcs és rend társadalmi konszenzus által elfogadott normáival. Ezen a ponton ugyancsak erősen ki kell kötnünk, hogy mindez egyáltalán nem jelenti, hogy a szellemi embereknek számára engedélyezett lenne mindenfajta kicsapongás, és ezek a személyek valamilyen oknál fogva mentességet élveznének a spirituális törvények alól. Minderről szó sincs, és nem is lehet. Amiről szó van, az pusztán annyi, hogy ezekben a berkekben nem létezik olyan, hogy jó és rossz, hanem sokkalta inkább hamis és igaz. Amíg egy heteroteista bázisszemlélettel rendelkező személy nagy általánosságban avégett kíván eleget tenni különféle erkölcsi szabályozásoknak, hogy ezáltal Istene elismerését kivívja, avagy mert az általa szeretett uralkodót nem kívánja megbántani, addig a szellem szerelmese aszerint bírálja el mindazt, amit megtehet, és amit nem, hogy az az ösvényen való haladása szempontjából mennyire és mennyiben hasznos és előrevívő, avagy éppen haszontalan és hátráltató. Egészen egyszerű példával előállván mondjuk valaki egy út bejárása során nem avégett nem lép bele egy krokodilokkal, vízilovakkal és más veszedelmes élőlényekkel zsúfolt folyóba, mert az erkölcsi értelemben rossz, vagy helytelen lenne, és nem is avégett, mert lépésével nem kívánja megbántani a magasabb erőket, hanem azon egyszerű oknál fogva, hogy nem akarja ezen élőlények vacsorájaként végezni. Ugyanígy, egy szellemi ember korántsem avégett tart mondjuk böjtöt, mert a böjt erkölcsi értelemben érdemszerző, avagy üdvös vállalás volna, hanem a célból, hogy alacsonyabb ösztönkésztetéseivel szemben nagyobb mértékű autonómiát vívhasson ki. Elmondható tehát, hogy a szellemi embert rendszerint erőteljes célelvűség

jellemzi, tehát az erkölcsi értelemben felfogott „jóság-rosszaság” nem kimondottan érdeklí. Korántsem arról van szó, hogy kedve szerint áthágja az adott szabályokat, hanem hogy ezeknek relatív és helyzetre szabott voltát felismeri, és képes céljaival összhangban hasznosítani vagy áthágni, akár a legbetonbiztosabb konszenzusokat is.

Ugyanakkor sokszorosan fel kell hívnunk olvasóink figyelmét arra, hogy az aspiráns sohasem válik mintegy automatikus módon függetlenné a különféle erkölcsi törvényektől és szabályoktól pusztán avégett, mert önmagát szellemi embernek kezdi el hívni. Sajnálatos módon ugyancsak népesnek számít azoknak táborá, akik önmaguknak különféle spirituális fokozatokat követelvén voltaképpen lopnak, csálnak, hazudnak, dorbézolnak és tobzódnak, mindezt végső soron amiatt, mert látták, hallották, vagy olvasták valahol, hogy a szellemi emberek úgymond „lazábbak”, mint a hagyományos értelemben felfogott vallásos ember. Már a gnosztikus bölcs, Valentinus is felhívta a figyelmet azon báránybőrbe bújt farkasokra, akik különféle aberrációik számára keresnek igazolást azáltal, hogy a szellemi emberek köreibe próbálnak furakodni, elképzelvén, hogy az adeptusok palástja majd védelmet biztosít számukra tetteik következménye alól. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a szellemi ember szabadsága egyfelől verejtékes törekvés által kivívott szabadság, másfelől pedig korántsem jelent egyet azzal, hogy az illető mindenféle felületes vágyait teljesen szabadon kiélheti. Ahogyan ugyanis a mondás tartja: „Sohase élvezz semmi olyasmit, amit előzőleg nem győztél le magadban”. A szellemi ember szabadsága nem azt jelenti, hogy az aspiráns pillanatnyi tetszése szerint bármit megtehet, hanem voltaképpen azt, hogy fokozatokban megvalósítván belsőleg szabaddá válik a legkülönfélébb

dolgok alól, amelyeket aztán a későbbieknek folyamán akár gyakorolhat és használhat is, amennyiben önmaga és a dolgok közötti kötődést előzőleg magában sikeresen felszámolta. Jellemzően a bukott szellemi ember hazug önáltatásának tekinthető azon sajátosság, amikor is ezen személyek mintegy válogatás nélkül engednek meg önmaguknak (és jellemző módon csakis önmaguknak, másokhoz rendszerint erőteljes kritikai szemlélet birtokában viszonyulnak) olyan cselekvésformákat, amelyeknek nemhogy a szellemi úton, de egyáltalán egyetlen normális embernek életében sem lenne helyük. Eme jellegzetességeket természetesen teljes mértékben negatívnak kell elkönyvelnünk, eszünkbe idézván, hogy a valódi szellemi ember viszonyulásmódja korántsem erkölcsnélküliség, hanem ugyancsak autentikus és valódi erkölcsfelettség. Erkölce tehát bizonyos pontokon valóban kilóghat a hétköznapi, polgári erkölcs határai közül, azonban ez a fajta kilógás sohasem az erkölcsalattiság területére pozicionálható.

A szellemi úton időnként határozottan ellene kell mondani olyasféle viszonyulásoknak, amelyeket a társadalom egésze nemhogy nem negatívumként, hanem egyenesen erényként könyvel el, gondolok itt például azon tendenciózus megnyilvánulásokra, amelyeket mainapság előszeretettel címkéznek „élelmességként”, önérvényesítő képességként, agilitásként, avagy (evvel a borzalmas szóval élvén) asszertivitás gyanánt. Talán mondanunk sem kell azonban, hogy a tömegember nyájerkölcse a szellemi út vándora számára egyáltalán nem bír kötelező érvénnyel, sőt. Ugyanígy léteznek bizonyos tulajdonságok, amelyeket bár akár a legmélyebb és legkomolyabb vallásosság is erényként könyvel el, mégis, a szellemi emberek látásmódja szerint mindez olykor

negatívumként is felfogható. Ilyesmi lehet magának az alázatnak és alázatosságnak, az engedelmesség és alárendelődés válogatás nélküli és kritikátlan gyakorlásának, valamint a jellegzetes szolgálalkúság egyik legmarkánsabb példájának, a „merjünk kicsik lenni” attitűdjének szélsőséges megnyilvánítása. Ezeknek bár olykor és bizonyos körülmények között valóban lehet némi értéke, mégis az a fajta erőteljes hangsúlyozásuk, ahogyan az egyes vallási körökre szinte általánosságban jellemző, kimondottan ellenjavallott az egyes szellemi ösvények látásmódja szerint. Elegendő a mainapság szinte egyeduralmat gyakorló „protestáns munkaetikát” ide citálnunk, hogy olvasóink értésére adjuk, mire is gondolunk elsősorban. Szellemi értelemben a munka még nem válik attól megszenteltté, vagy értéket képviselővé, mert mintegy tevékenység, amely által a személy akár valóban számottevő hasznot hajthat környezetének és a társadalomnak, az ilyesmi ugyanis szélsőségesen materialista és haszonelvű felfogás. Minden előzetes vélekedéssel ellentétben az Isten senkit nem fog semmilyen módon megjutalmazni pusztán avégett, mert „jó munkásemberként” hozzájárul a társadalom előremeneteléhez, sem pedig azért, mert becsületes és szerény módon tesz szert mindennapi betevőjére. Pláne nem fog megnyilvánulni ez a fajta isteni jutalmazás szélsőséges anyagi prosperitásban, bármennyire is ezt kívánnák hangsúlyozni a luxusvillában élő neoprotestáns prédikátorok. Léteznek ugyanis szakrális hivatások, mesterségek és foglalkozások, a munka azonban, mint a tömegek által végzett létrontó tevékenység minden, csak nem szakrális. A munka valójában a mesterség, hivatás és foglalkozás sátáni megcsúfolása, voltaképpen olyasmi, aminek igaz és szent voltát csakis a tudatlanok és gyengeelméjűek hangsúlyozzák. Mindennemű foglalatosság szakrális gyakorlásának ugyanis az az ismérve, hogy értéket teremt, és

általa a személy Isten munkáját veheti a kezébe, azaz részesedhet és hozzájárulhat ahhoz a Műhöz, amelyet az isteni erők a világban végeznek. A mesterség, a hivatás és a foglalatosság arról ismerszik fel, hogy nemcsak értékteremtő, de önteremtő természettel is bír, tehát a tevékenykedés közben az ember nem csupán dolgokat teremt, de részesülván Isten teremtő művéből elsősorban önmagát teremti meg. Mindezzel szemben a siralmas bérezés fejében, megalázó munkakörülmények között, napi tíz-tizenkét órában a hétnek öt-hat napján végzett munkák többségének a világon semmiféle értelme nincsen. Nemcsak szakrális értelemben haszontalanok, hanem voltaképpen egyáltalán, minden létező tekintetben.

A szellemi emberrel szemben szinte mindig fel szokott merülni kritika gyanánt, hogy „nem hajlandó dolgozni”, nem veszi ki a maga részét a társadalom építésében (értsd itt: leépítésében), illetőleg lusta, mihaszna, semmirekellő, teszetosza és minő borzalom, mindennek tetejében még szerencsétlen és életképtelen is. Eme vádakra a magunk részéről most annyit felelnénk, hogy amennyiben volna bicskánk (Mi az, hogy nincs? Minden valamirevaló embernek van...), minden bizonytalansággal kinyílna a zsebünkben, hiszen csakis a legostobábbak illethetik eme jelzőkkel a szellemi embernek azon törekvését, hogy minden erejével és igyekezetével ki kíván maradni a szellemtelenek léttrontó aktivitásaiból, amelyeknek tipikus példája maga a hétköznapi értelemben felvetett és gyakorolt munka. Humán erőforrás... tényleg csak mi szimatolunk kényszagot ennek a kifejezésnek hallatán? A szellem szerelmese azáltal, hogy felismeri a léttrontást, és nem kíván részt venni benne, a külvilág szemében bizonyos tekintetben valóban lustának és nemtörődömnek tűnhet, viszont

gondoljunk csak bele, hogy éppen eme személyek „lustasága” nyomán olvashatunk könyveket, szépirodalmat, filozófiai és teológiai műveket, valamint élvezhetjük az egyes költemények, szobrok, festmények és egyéb műalkotások nyújtotta élményeket. Bach „lustasága” nélkül nem lenne zene, Szókratész „lustasága” nélkül nélkülöznénk a filozófiát, és a sok „ingyenélő” vándorfilozófus és pap fáradozásai nélkül igencsak el lennének veszve magában a lelki és szellemi életben is. Ezeket a szempontokat és meglátásokat talán nem volna haszontalan komolyan fontolóra vennünk, legalább annak érdekében, hogy ne tegyük magunkat módfelett nevetségessé azáltal, hogy kritikáinkban a nyájmorál képviselőihez társulunk.

Vizsgáljunk meg egy újabb problematikus pontot, amely nem kevés esetben okozhat zavarodottságot a szellem vidékeinek vándorai számára. Ismeretes, hogy amennyiben valaki egyszer megízlelte a hétköznapiasságon túltonnan jelenvaló tudatállapotokkal járó frissességet és szabadságot, tehát egyszerűbben szólván volt alkalma beleszippantani a szabad levegőbe, már ugyancsak nehéz szívvel veheti rá magát arra, hogy visszacsusszanjon a többiek nyomasztó, semmitmondó és színtelen világába. Ki kell emelnünk azonban, hogy az ilyesmi felfedezések sohasem jelenthetik azokat a ködös, homályos és okkult tévelygéseket, amelyekben az egyes spiritiszták involválttá válnak. Jusson mindig eszünkbe, hogy a szellem ismérvei mindig és mindenkor a szabadság, nyugodtság, letisztultság, frissesség, rendezettség, dinamizmus és világosság, minden ezeknek ellentmondó tapasztalatokkal járó felfedezés pedig voltaképpen a sötétség és a káosz világába tett látogatással egyenlő. Olykor természetesen ezen területekre is le kell merészkednünk,

emellett és ennek ellenére azonban mindenkor szükséges világos különbségtételeket tennünk, és pontosan tudatába kerülnünk annak, hogy hol járunk, és miért is járunk éppen ott, ahová alkalomadtán eljutunk. Visszatérvén tehát eredeti gondolatunkhoz a szabad levegő ízéhez képest meglehetősen frusztráló lehet visszakerülni a megszokott élet keretei közé, és evégett jegyzik meg oly sokan, hogy a szellemi út bejárásához kimondottan erős és kiegyensúlyozott idegrendszer és psziché szükségeltetik. Eckhart mester sem véletlenül hangsúlyozza olyannyira a józanságot, mint az egyik legfontosabb erényt. Szélsőséges esetben akár bele is örülhet az aspiráns, amennyiben egy szabad és fényteli állapot megtapasztalását követően visszahullani kényszerül a mindennapok nyomasztó világába, és ezektől a nem kívánt mellékhatásoktól óvhatja meg az embert a stabilitás erényének kimunkálása. Szintén igencsak lehangoló és lesújtó tapasztalatokkal járhat, amikor az önismeret elmélyülése során az aspiráns rádöbben arra, hogy mennyire nincsen hatalma önmaga felett, és a hétköznapok során végbevitt legtöbb cselekedete mögött valójában idegen erőknél ténykedése áll. Ezek igazán döbbenetes és borzalmas tapasztalatok képében nyilvánulhatnak meg olykor, és bizony könnyedén az örületbe taszíthatják azokat, akik ezekkel a tapasztalatokkal szemben nem vértéződnek fel megfelelőképpen.

Elsőként példának okáért fel kell mérnem, hogy pontosan milyen és mekkora mértékben vagyok képes hatalmat gyakorolni önmagam erői felett. Mennyire áll hatalmamban gondolataimnak irányítása? Mennyire és milyen intenzitással vagyok képes elgondolni azt, amit akarok, és tudatosan nem gondolni arra, amire nem akarok gondolni, és amit abban az adott helyzetben gondolataimból maradéktalanul kizárom

szükséges? Ugyanezen kérdéseket szükséges felvetnünk az érzelmek és érzések vonatkozásában is. Mindezeknek végigjárása az aspiráns fontos kötelessége, hiszen a szellemi embernek pontosan ismernie kell saját korlátait és lehetőségeit, hogy egyáltalán bármilyen lépéseket tehessen önmaga felemelésének céljából. A legtöbben sajnálatos (avagy éppen áldásos) módon sohasem gondolnak bele mélyebben és igazán, hogy az a bizonyos sokat hangoztatott szabad akarat vajon valóban az ő szabad akaratuk, avagy lényegét tekintve különféle kósza benyomások és felvetődések játszanak csalóka játékot velük. Vajon ténylegesen megkívántam azt a bizonyos péksüteményt, avagy pusztán arról van szó, hogy találékony reklámszakemberek ötletei alapján éppen ennek a terméknek illatát pumpálják az arcomba egy mozgólépcsőn, vagy aluljáróban? Nem kevés esetben még a legőszintébbnek tetsző törekvéseinknek háttérében is pusztán kósza érzelmi felvillanások állnak, és ebből kiindulván joggal kérdezhetjük, miért is lenne másképpen mindez életünk egyéb aspektusaival kapcsolatban? Általános alapszabály, hogy ezeken a területeken nem léteznek gazdátlanul lézengő erők. Mindazt, amit önmagammal kapcsolatban nem tartok a hatalmam alatt, azt majd a „valami más”, egy heteron erő fogja hatalmába keríteni. Amennyiben nem vagyok képes gondolataimat a magam tetszése szerint megalkotni, fenntartani és megszüntetni, addig például nincsen jogom azt mondani, hogy én gondolkodom, hanem valójában szembe kell néznem azzal, hogy bennem valami más fejt ki gondolkodáshoz hasonló tevékenységet. Mindezt különösen is fontos jól és helyesen megérteni. A modern idegélettan és pszichológia rendes körülmények között eljut odáig, hogy ezeknek a sajátosságoknak jelenvalóságát elfogadja, arról azonban sohasem beszél, hogy mindez bizony meghaladható lehetne, és voltaképpen meg is kellene haladnom

ezeket. Eljut annak felismeréséhez és beismeréséhez, hogy: „igen, ilyen az ember”, ám nem számol annak lehetőségével, hogy éppenséggel másmilyen is lehetne. Mindaz, ami úgy mond valahogyan van, tulajdonképpen lehetne máshogyan is, ez mindenfajta szellemi kibontakozás lényege.

Amennyiben az emberek valóban fontolóra vennék akarati életüknek legkülönbébb aspektusait, igazándiból egészen egyszerűen nyilvánvalóvá válhatna szemeik előtt, hogy sok esetben valóban nem többek, mint a mindenféle kósza áramlatok és szelek által mozgatott szalmabábok, akiket egy-egy felvillanó vágy, ösztön, ötlet, vagy indulat voltaképpen úgy és olyan módon befolyásol, ahogyan éppen akar. Evégett szabad akaratról beszélni a hétköznapi emberek esetében eleve értelmetlen és elvetélt vállalkozás. Olyan mértékben vagyok ugyanis szabad, ahogyan és amilyen mértékben önmagamat szabaddá teszem, és esetemben szabad akarat csakis akkor, és kizárólag akkor „van”, amikor és amennyiben mindezt önmagam számára megvalósítottam. Addig azonban nincs. A szabad akarat ígéret és lehetőség, és nem olyasvalami, ami kivétel nélkül jelen van valamennyi emberi lényben. Csírájában persze igen, de egyébként nem. Amikor az ember előtt elkezdenek megnyílni mélyebb hatalmi lehetőségek, mondjuk megismeri, hogy milyen lehet maradéktalanul urává válnia saját gondolkodásának (gondolatokat teremt, fenntart és végső soron elenged, elpusztít), tehát elkezdi önmaga erői felett visszanyerni a hatalmát, majd ezt követően mégis visszahull a hétköznapiok keretei közé, nos mindezt leginkább ama élményhez tudnám hasonlítani, amelyet azon rabok élhetnek át, akiket rövidre szabott időre hazaengednek börtönükből, majd néhány nap elteltével újra bezárnak. Talán már értésünkre juthatott, miért is szükségeltetnek kifejezetten erős és stabil

elméleti képességek ahhoz, hogy valaki ilyen keretek között is képes legyen megtartani a maga integritását és egyensúlyát. Korántsem a véletlen áll annak háttérében, hogy a különféle álspirituális utakon egyáltalán nem készítik fel az aspiránst milderre, hanem ehelyett olyan baromságokkal áztatják, hogy mennyivel jobban fogja majd érezni magát, amennyiben az általuk előírt gyakorlatokat rendszeresen és szorgalmasan elvégzi. Merőben rettenetes dolog, amikor egy önmagát spirituális iskolának nevező képződmény azzal kábítja a körei közé keveredő szerencsétleneket, hogy mennyire nagyfokú előnyökkel jár az általuk ajánlott útirány, és hogy ezeken az ösvényeken mennyire akadálytalanul és könnyűszerrel lehetséges haladni. Valójában és bizonyos szempontból lehet is, mégpedig egyenesen az elmeegógyintézetek irányába.

A szellemi út nem a gyors eredmények és látványos sikerek útja, és mindazok, akik tanítványaik számára ilyesmit ígérnek, gyakorlatilag kivétel nélkül hazudnak. Nem feltétlenül rosszindulatú hazudozókról van szó, hazugságuk azonban mégis az életnek leglényegére terjed ki, éppen ezért bűnük valójában szörnyűségeesen súlyosnak tekinthető. Figyelembe szükséges venni ugyanakkor, hogy azon tény, hogy az autentikus szellemi utakon nem érhetőek tetten látványos eredmények, korántsem egyenlő azzal, hogy ezeken az ösvényeken nincsenek is eredmények, vagy nem is lehet eredményekkel találkozni egyáltalán, mindennek feltételezése ugyanis mintegy szabad utat engedne egy másféle, igencsak alantas véleménynek, mégpedig annak, hogy ezeket az utakat pontosan avégett nem érdemes járni, mert ezek indokolatlanul nehezek és alacsony hatásfokkal bírnak csupán. Ilyen gondolatokat is hallani, nem ritkán egyébiránt igen prominensnek tekinthető szerzőknek részéről. Ugyanennek a

tévképzetnek megfordítása érhető tetten továbbá akkor, amikor az aspiráns egy teljesen téves úton avégett nyugszik bele az eredmények elmaradásába, mert mindezt az út nehéz voltának tulajdonítja, és nem figyel fel arra, hogy valójában azon okból nem tapasztal semmiféle eredményt, mert egy helyben toporog. Ezen a ponton tehát a végleteket szükséges, igencsak finoman leválasztani az igazság magjáról. Egyszerűen szólva az is hazudik, aki könnyű utat, hatalmas előrehaladást és villámgyors eredményeket ígér, illetőleg az is, aki az eredmények elérhetőségének lehetőségét kívánja eltagadni. A protestáns irányzatok között tipikus példákat lelhetünk valamennyi, itt felsorolt tévképzetre. A Gnózis irányvonala kategorikusan visszautasít minden olyasfajta vélekedést, amely szerint nincs lehetőség az előrehaladásra (mert mondjuk az ember így is, és úgy is gyarló...), illetőleg azokat is, amelyek szerint az előrehaladás könnyű, és mintegy magától értetődően bekövetkezik. Egy szóval: mind a pesszimizmus, mind pedig a „happendizmus” módfelett messze áll szemléletünktől.

A számtalan álösvény és téves út által hordozott veszélyekre korántsem amiatt hívjuk fel minduntalan a figyelmet, mert ezen gesztustól önmagunk megítélésének pozitív irányú változását remélnénk, hanem pusztán a rend és igazság kedvéért tartjuk fontosnak bizonyos sajátos vonásoknak kihangsúlyozását. Tudatosan nem állítom, hogy a magam részéről különösebb fokban motiválna azon szándék, hogy olvasóimat e kelepcektől és csapdáktól megóvjam, mert általános tapasztalatként könyvelhettem el az írással és előadóként megnyilvánított kiállással eltöltött időszak tanulsága gyanánt, hogy a deviatio, az iránytévesztés és elúttalanodás valójában mintha valamifajta hajlamnak kérdése volna, tehát olyasmi, amely bizonyos törekvőket komolyabb és

súlyosabb mértékben fenyeget, vagy érint, míg mások rejtélyes okoknál fogva mintha egyenesen mentve volnának tőle. Bár nem elhanyagolható annak kiemelése, hogy mint minden hajlammal szemben, a deviatio folyamata kapcsán is lehetséges ellenállást támasztani, azaz egyszerűbben szólván azok, akik felfedezik magukban az iránytévesztésre vonatkozó hajlamot, ennek tudatában akár sikerrel védhetik meg magukat a tényleges elúttalanodás bekövetkeztétől, másfelől azonban általánosságban éppen az figyelhető meg, hogy ezek a hajlamok rendszerint eljutnak a kifejeződésig és elmélyülésig, tehát akit nem mentenek meg bizonyos erők a tévutakra való rátévedéstől, szinte kivétel nélkül idővel rátalálnak a számukra szabott hibás ösvényekre. Így tehát magam is tudatában vagyok annak, hogy az efféle figyelemfelhívások az eredménynek és sikernek vajmi kevés esélyével és lehetőségével kecsegtetnek, így írásomban megmaradok ama szerény és egyszerű szándéknál, hogy nyíltan közvetítem: ilyenek (mármint eltévelyedések) is akadnak szép számmal.

Az egyes eseteknek kapcsán parázs viták bontakoznak ki olykor azon kérdéseket illetően, hogy vajon mikortól és mennyiben számít valami tévútnak, és pontosan hol húzható meg (már amennyiben egyáltalán ilyesmi meghúzható...) a határvonal a „sajátutasság” és a deviatio vidékei között. Sajátságos dilemmát képez azon kérdés, amely szerint fel lehet-e menteni egy alapjaiban téves nézetrendszert avégett, mert amúgy egészen értékes és helyes tanításokat is magában foglal? Eme kérdés tipikusan azoknak körébe tartozik, amelyekre mindmáig nem született megnyugtató válasz, így csupán a magunk álláspontját szemléltethetjük e vonalon. Egyesek szerint a „tűréshatárt” célszerű volna amolyan módon meghúzni, hogy mindennemű irányzat, amely alapvetően nem

ártalmas és félrevivő a törekvőre nézve, beszámítható és megengedhető a pozitív irányzatok oldalán. Ilyen vélekedések szerint példának okáért a Blavatsky-Besant-Olcott-Leadbeater nevéhez köthető teozófia akár el is lehetne könyvelhető olyan megközelítésmód gyanánt, amely bár gyökeres és fundamentális tévedésekre alapozott, ám mégis tartalmaz magában némi érdekességet, és minthogy ártalmasnak nem igazán lehetne nevezhető a jelenkor sztenderdjei szerint (általában nem vezet megőrüléshez, a személyiség deformálódásához, vagy direkt aláhulláshoz), voltaképpen akár meg is békélhetnénk vele. Ez is egyfajta megközelítésmód, az én véleményem szerint azonban mindazok, akik a legfontosabb alapvetések kapcsán (kétségkívül nincsen annyira sok, hogy ne lehetne lehetséges ezeknek tengelyén kiegyezni) nincsenek úgymond velem, azok másféle vonulatok mentén sem szegődhetnének társaimmá az ösvényen. Az én meggyőződésem szerint amennyiben valaki az általam képviselt útírányt érzi önmagához közelállónak, ezen ösvénynek vándoraként nem tanácsolhatom számára azt, hogy ha egy bizonyos célhoz kíván eljutni, akkor ahhoz másfajta irányban is el lehet jutni. Kétségtelen, hogy a Végcél olyan bérceknek és csúcoknak formájában nyilvánul meg, amelyekre többféle úton, többféle irányból, többféle módszerrel is fel lehet jutni, mindazok azonban, akik még a megfelelő irányultság felvételére sem képesek, egészen bizonyosan nem fognak célhoz érni, és erre a szempontra óhatatlanul fel kel hívnunk a figyelmet. A magam részéről (László Andrásához és sokakhoz hasonlóan...) úgy gondolom, hogy szigorúan tévútnak kell tekintenünk mindenfajta olyan megközelítést, amely azt állítja, hogy nem a gondolkozás felett megszerzett ellenőrzést kell az első lépések egyikéül kijelölnünk, illetőleg ugyanígy áltanításnak tartok minden

olyasfajta vélekedést, amely az „ego elengedésének” közhelyesült „tantételét” képviseli és erőlteti. Az én látásmódom szerint eleve tévednek azok, akik a „nem kell csinálni semmit”, mindösszesen „csak lenni” olcsó spirituális bővíjával házalnak, és teljességgel hiányzik belőlük azon aktív szemléletmód, amely az én hozzáállásomnak sajátja. Sodródni persze lehet (legalábbis én nem tiltom meg...), ugyanakkor a véleményem szerint a sodródni vágyó ember később ne okoljon senkit sem (önmagán kívül persze), amennyiben sodródásában az általa elképzelt partoktól módfelett messze találja magát.

Eme gondolatmenet sajátos módon vezet át bennünket fejezetünknek zárógondolataihoz, amelyeknek keretében egy jól ismert szellemi problémáról, jelesül az „ego elengedésének” gondolatáról szeretnék értekezni. Mindenki, aki önmagát a szellemi út bejárására szánja, kivétel nélkül szembesül ezeknek a tanításoknak tömkelegével, és a megfelelő tapasztalatoknak híján tulajdonképpen maga is elfogadhatónak kezdi látni ama vélekedést, amely szerint „az ének meg kell halnia”. Mindez sajátságos rákfenéje a kortárs spiritualitásnak, és sajátságosan olyasféle tévtanítást kell látnunk benne, amely a nyugatra keveredett keleti tanoknak felhívított, rosszul értett és tanított, kiforgatott változatain alapul. Minthogy a nyugati elme általában nem kíván elmélyedni igazán semmiben sem, így ezeknek a doktrínáknak is csupán a puszta felületéig jut, ennek ismeretében pedig korántsem meglepő, hogy rendszerint nem is ért meg belőlük túlzottan sokat. Figyelembe kell vennünk, hogy a keletnek szinte valamennyi tradíciója olyan törekvők számára ajánl járható ösvényeket, akik voltaképpen évezredekkel előttünk éltek, és akiknek életszemlélete, értékrendje és gondolkodásmódja merőben eltér a jelenkor emberének esetében megfigyelhetőtől. Korántsem a

mainstream pszichológia felületes, elnagyolt és szánalmasan leegyszerűsítő individualista kultúra vs. kollektivistista kultúra kérdésköre itt a döntő, hanem sokkalta inkább a tradicionalitás és antitradicionalitás szembenállása. Ha egy keleti embernek az ego elengedéséről beszéltek, ama archaikus ember pontosan tudatában volt azon fogalmak jelentésének, amelyeket nyugati „rokona” csupán hírből, és igencsak felületesen ismer, nem csoda hát, hogy éppen a tanítás esszenciája sikkad el. A nyugati ember, mindennemű individualista törekvése ellenére szélsőséges mértékben motivált arra, hogy önmagát változatos módokon elveszítse (a munka és karrier világa, alkohol, kábítószer, politika, szexualitás, család, és az ezekben való drasztikus feloldódás), pontosabban szólva úgy mondhatnánk, hogy a megtartásra irányuló motivációk jellemzik olyan aspektusokkal kapcsolatban, amelyeket nem kellene megtartania, ugyanakkor groteszk módon hajlik az elengedés gyakorlására ama területeken, amelyeken éppen minden igyekezetével törekedvén kellene megtartania önmagát. „Engedd el az egódat, mondj le önmagadról!”... én azt mondom: „Ragadd meg Önmagad, és csakis Önmagadat ragadd meg!”. Akinek értenie kell, megérti...

Olvasóm emlékezetébe szeretném idézni talán egész kötetünknek vezérgondolataként megfogalmazott állítást, amely szerint „az én nem van, hanem én vagyok”. László András megfogalmazása nyomán állítom magam is, hogy az „én-ség” és a „vagyokság” egymástól gyakorlatilag elválaszthatatlan tartalmak, valójában olyannyira, hogy eme kijelentésen alapszik maga az Univerzum, valamennyi teremtett és teremtetlen aspektusával, és mindazokkal együtt, amelyek még ezeken is túlra mutatnak. „Én vagyok”... és mindazok, akik ennek a gondolatnak lényegét megértik, bizony

nem járnak messzire az Igazságtól. „Aham brahmasmi”. Sajnálatos módon a különféle szellemtelen irányzatok hajlamosnak mutatkoznak olyan módon beszélni az „én-ről”, mintha az valamiféle tárgyyszerűség volna, amelyet csak úgy, egyszerűen el lehetne vetni magunktól. Amennyiben azonban mélyebb vizsgálat alá vonjuk a kérdést, könnyűszerrel megérthetjük, hogy mindaz, amit ilyen módon el lehet vetni magunktól, az valójában nem az „én”. Mindig ugyanis, amikor a „vesd el az én-t” kijelentéssel találkozunk, e mondatban vegyük észre, hogy mindig van valaki, aki ezt az én-t elveti. Így tehát a mondat szerkezetben szereplő „én” valójában nem alanyként kerül megragadásra, hanem tárgyként, a metafizikai értelemben helyesen felfogott „én-nek” azonban éppen az az elidegeníthetetlen sajátossága, hogy végső soron a Lét Alánya. Így tehát mindaz, amit el lehet vetni, valójában nem az „én”, hanem éppen a „nem-én” területére utalandó, tehát a radikalitás kedvéért némi pontatlanságot megengedvén a fenti felvetés imígyen fordítható meg: „Vesd el a nem-ént”. És végső soron ki tehát az, aki elveti a „nem-ént”? Kétségekívül Én... Én-Önmagam.

Minden, amit bármilyen módon el lehet dobni, valójában részét képezi annak, ami voltaképpen sohasem volt a miénk. Minden, amitől bárki, vagy bármi más megfoszthat bennünket, az valójában éppen ahhoz a bárki, vagy bármi máshoz (heteron) tartozik, és mint ilyen, számunkra valamilyen módon idegen, valamilyen szinten a „valami más” területére tartozik. A szellemi útnak pedig éppen az képezi leglényegét, hogy ezeket a hozzánk valójában nem autentikus módon tartozó tartalmakat (tehát a nem-ént) leválasszuk magunkról, hogy aztán az előrehaladásnak egy pontján újból visszavegyük, ezúttal azonban sajátunkként, azaz auton erőknek formájában.

„Életemet nem veheti el tőlem senki. Magam adom oda, és vissza is veszem”. Minden, amit el lehet dobni, el lehet vetni, meg lehet szüntetni, az valójában mindenkor a „valami más”, a heteron. Le tudok-e mondani Önmagamról? Igen, ám akkor is Önmagam vagyok az, aki Önmagamról lemondok. Önmagam Végső Lényegként való létezése azonban apodiktikus valóság, azaz nem lehet, hogy ne legyen. Sarkalatosabban fogalmazván nem lehet, hogy ne legyek. A szellemi úton egyedül a „más”, a „nem-én” elengedésére szükséges törekednünk (amelyek aztán persze a törekvésnek egy pontján újra visszatérnek hozzám, ezúttal azonban már saját magamhoz tartozó aspektusokként), azaz mindannak leválasztására, amelyet ugyan a hétköznapi körülmények között az „én” szerves részének érzékelünk, azonban valójában nem ahhoz tartoznak autentikus módon. Eme fontos különbségtétel megejtésének elhanyagolása képezi talán a legmarkánsabb tényezőt, amelynek mentén az álitak és téves tanítások felfedik magukat. Orosz László Wladimir nagyszerű gondolatát talán már idéztem korábban, ám most mégis megismétlem: „Az én nem egy pezsgőtabletta, amelyet bedobnak a vízbe, és ott elpezseg”. Ténylegesen Utunk részét képezi az oldás és a feloldás, azonban sohasem az oldódás és a feloldódás, nem is beszélve arról, hogy a feloldást megkötésnek kell követnie, egyébként az oly értékes anyag végső soron elillan, és ez kétségkívül olyasmi, amit a mi Utunkon erőnek erejével el kell kerülni. Mindenkor, amikor aktuális önmagunkat felülmúló tudati valóságokkal találkozunk, talán a legfontosabb szempont a higgadtság, valamint az öntudatnak megőrzése, tehát annak elkerülése, hogy ezekbe a magasrendű (avagy éppen alacsonyrendű) valóságokba mintegy beleoldódjunk. Amennyiben ugyanis a beleoldódás önmagunk elvesztésével jár, végső soron majdhogynem teljesen mindegy, hogy éppen a legmagasabba,

avagy a legalacsonyabba oldódunk bele, az önelvesztés ugyanis akkor is önelvesztés marad, függetlenül attól, hogy éppen a legmélyebb pokolban, avagy a legfennköltebb mennyben következik be. Evégett utasítja el kivétel nélkül valamennyi autentikus szellemi áramlat, hogy avatatlan és gyakorlatlan profánoknak kábítószeres segítségével mutassanak fel másfajta tudatállapotokat. Ezek a fajta gyakorlatok mindig is a felkészült, önmagukat ezekre az utakra szentelt beavatottak számára voltak fenntartva, és korántsem arra szolgáltak, hogy mindenféle futóbolond szabadon és kontroll nélkül játszadozzék velük. Mindennemű beolvadás és beoldódás valójában feloldódás, tehát nem transzcenzió (felemelkedés, egyetemessé válás), hanem disszolúció (aláhullás, felbomlás, megszűnés), amelyet a szellemi utakon minden igyekezettel el kell kerülni. Mindennemű valódi irányzat, amely narkotikumokat, harci ösvényeket, vagy szexualitást von be a gyakorlatoknak körébe, ezeken keresztül valójában a transzcenzió irányába segíti a törekvőt, és a cél nem az, hogy az aspiráns ezekben élvezetet, vagy élményeket keressen, hanem hogy voltaképpen ezen erőteljes ingerekkel (nem véletlenül nevezi ezeket a hagyomány korrozív vizeknek) szemben önmaga erőit minél inkább fenntartsa és megerősítse. Az ilyen rítusok során a beavatandót avégett állítják önnön jelenlegi állapotát meghaladó erőkkkel szemben, hogy a velük való találkozás és szembesülés során önmaga integritását és dignitását megőrizze és erősebbé tegye, és korántsem a célból, hogy feloldódjék elragadó forgatagukban. Sajnálatos módon a modernitás drog- és szexualitáskultuszai voltaképpen, bár látszatra valóban autentikus megvalósítási utaknak tűnhetnek, valójában éppen ezen lefelé való tendálást segítik elő azáltal, hogy felkészületlen személyeknek adnak oda válogatás nélkül olyan eszközöket, amelyek korántsem ezen „törekvők”

nívójára szabottak és méretezettek.

Zárás gyanánt tehát szükséges még egyszer nyomatékosan kikötnünk, hogy mindennemű teljes és visszavonhatatlan feloldódásra való törekvés alapvetően elhibázottnak tekinthető a szellemi úton, itt ugyanis amennyiben az „oldás” szükségessége megjelenik, úgy természetesen együtt jár a „kötés” igényével is, ahogyan azt a híres „solve et coagula” elve meghatározza. Mindennemű feloldás során törekedni szükséges arra, hogy csakugyan azon tartalmak kerüljenek feloldásra, amelyeket ténylegesen feloldásra kell szánunk, és a megtisztított matéria újbóli stabilizálására vonatkozó folyamatoknak is helyet kell kapniuk a megvalósítás során. Nem véletlenül dolgozik a legtöbb alkímiai eljárás zárt edényekkel, elvégre az oldás különféle folyamatainak során légneművé vált anyagokat újfent meg kell fogni, és meg kell őrizni a későbbi műveleteknek számára. Amennyiben valaki olyan praxeológiák használata mellett tesz hitet, amelyek egyoldalúan csakis az oldás, oldódás és feloldódás folyamatait hangsúlyozzák, idővel menthetetlenül el fog jutni arra a pontra, ahol már végső soron nem lesz mit megkötnie, és szellemi vándorlása végérvényes zsákutcába jut egy valóban feloldódott és szétesett, homályos és minőségtelen állapotban. Jusson azonban eszünkbe mindenek kapcsán, hogy nem véletlenül utalunk a szellemi út bejárására a hegymászás, rengeteg erdőn való áttörés, leásás, bányászat, kohászat, vegyészet és művészet képeivel. Mindezekben ugyanis közös vonásként tetten érhető az aktivitásnak és a tevékeny jelenlétnek olyan mértékű igénylése, amely gyakorlatilag kizárja (ki kell, hogy zárja) a fókuszálatlanság, véletlenszerűség, önfeladás és szétszórás útjait. Teljes tudatossággal nem hasonlítom a szellemi utat a hajótöröttek

tutaján való sodródáshoz, sem pedig len hétvégi kiruccanáshoz, vagy céltalan sétafikáláshoz, mindennek ugyanis semminemű köze nincsen az autentikus ösvényeken tapasztalható jelenségekhez és állapotokhoz. Bár kétségtelenül el lehetséges jutni viszonylag magas fokokra egy passzivitásra és lunaritásra alapozott szemléletmód és praxeológia igenlése mellett is, ezekben ugyanakkor mindig jelentős mértékben jelenvaló annak a veszélye, hogy az ember egyre és egyre inkább feladja önmagát anélkül, hogy valamilyen módon megkösse és megerősítse az elért eredményeket. Legszemléletesebben talán úgy írhatnám le mindezt, hogy amennyiben valaki párologtat, és csak párologtat anélkül, hogy a párává vált anyagok számára megfelelő lecsapódási lehetőséget biztosítson, éppen a legértékesebb összetevők egy részének mond búcsút. Oldás, mint mondtam, nem lehetséges megkötés nélkül, és amennyiben valakinek szellemi útján csupán és kizárólag a passzív feloldódásra való hajlandóság és szándék van jelen, az sajnálatos módon előbb-utóbb valóban célhoz érhet, csak hogy ebben a célhoz érésben módfelett kevés köszönet lesz. Létem lényege azonban éppen az, hogy „vagyok”. Nem sokkal inkább lehetne célom az, hogy még inkább legyek, és egyre inkább Önmagam legyek, semmint hogy egyre kevésbé legyek Önmagam, végül pedig ne is legyek egyáltalán? Úgy hiszem, mindez méltó lezárást jelenthet nemcsak eme fejezetnek, de az egész kötetnek egyaránt...

„Never abandon the principle of struggle.”

Felhasznált és hivatkozott források és irodalom:

Dr. Baranyi Tibor Imre: Útvesztőben – Előadás, 2020.

Dr. Baranyi Tibor Imre: A jelenségvilágon túl – Előadás, 2018.

Dr. Baranyi Tibor Imre: Beavatás és a modern nyugat – Előadás, 2016.

Buji Ferenc: Az elfelejtett evangélium, Kötet Kiadó, 2018.

Buji Ferenc: Tat tvam aszi – Szolipszizmus és tradicionális metafizika, Kötet Kiadó, 2019.

Eckhart mester: Válogatott prédikációk, Typotex Kiadó, 2017.

Eisemann György: Szimbólum és metafizikum Komjáthy Jenő költészetében, Széphalom Könyvműhely, 1997.

Julius Evola: Tanulmányok a mágikus idealizmusról, Persica Kiadó, 2017.

Gődény Jonatán: Buji Ferenc: Tat tvam aszi. Szolipszizmus és tradicionális metafizika. Magyar Hüperión (Budapest) 6. évf. (2018) 2. sz. (tél) 240–245. o.

Gődény Jonatán: Az én nem van: én vagyok – Megjegyzések a szolipszizmusról, Magyar Hüperión, 2020.

René Guénon: Beavatás és spirituális megvalósítás, Kvintesszencia Kiadó

René Guénon: A mennyiség uralma és az idők jelei, Kvintesszencia Kiadó, 2006.

Horváth Róbert: A tradícióválasztás problémája – Előadás, 2012.

Kecskés Péter: Csillagbölcselet, Kapu Könyvek, 2008.

Kecskés Péter: Tiszteletadás a végidők eljövetelkor, 2012.

Dr. László András: Tradicionalitás és létszemlélet, Kötet Kiadó, Nyíregyháza, 1995.

Dr. László András: A kereszténység helyzete a tradíciók körében – Előadás, 1996.

Dr. László András: Mágia és Misztika – Előadás, 2010.

Dr. László András: A Kali-Yuga ismérvei, mibenléte, meghaladása – Előadás, 2015.

Nemiel C Logismord: A Gnózis szakramentális természetéről, magánkiadás, 2021.

Orosz László Wladimir: Alkímia és Realizáció I-III. – Előadás, 2017.

Orosz László Wladimir: Komjáthy Jenő, a szolipszista költő – Előadás, 2018.

Szomorad Csaba: A gondolkozás hatalma, a gondolkozás uralma – Előadás, 2013.

Tau Malachi: Kabbalah útmutató, fordította: Nemiél C Logismord

Tau Tauma: Gnoszeológia, 2020.

Tau Tauma: Tamás evangéliuma, 2020.

UR-csoport: Bevezetés a mágiába I-III., Persica Kiadó, 2007.

Egyéb források jegyzéke:

Magánbeszélgetések: Tau Tauma

https://orthodoxwiki.org/Episcopi_vagantes

https://en.wikipedia.org/wiki/Episcopus_vagans

<https://sites.google.com/site/gnostickos/validityauthority>

http://gnosis.org/wandering_bishops.htm

<https://www.parareligion.ch/hoeller.htm>

A pszichológiai háttér forrásai:

- Billig, M., & Tajfel, H. (1973). Social categorization and similarity in intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology*, 3, 27-52.
- Cialdini, R. B., Borden, R. J., Thorne, A., Walker, M. R., Freeman, S., & Sloan, L. R. (1976). Basking in reflected glory: Three (football) field studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34, 366-375.
- Fiske, S. T. (2006). *Társas Alapmotívumok*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Hogg, M. A., & Abrams, D. (1993). Towards a single-process uncertainty-reduction model of social motivation in groups. In M. A. Hogg & D. Abrams (Eds.), *Group motivation: Social psychological perspectives* (pp. 173-190). Hertfordshire, England: Harvester Wheatsheaf.
- Linville, P. W., Fischer, G. W., & Salovey, P. (1989). Perceived distributions of the characteristics of in-group and out-group members: Empirical evidence and a computer simulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 165-188.
- McGuire, W. J., McGuire, C. V., Child, P., & Fujioka, T. (1978). Salience of ethnicity in the spontaneous self-concept as a function of one's ethnic distinctiveness in the social environment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 511-520.

- Sherif, M., Harvey, O. J., White, B. J., Hood, W. E., & Sherif, C. W. (1961). *Intergroup conflict and cooperation: The Robbers Cave experiment*. Norman, OK: University of Oklahoma Press.
- Smith, E. R., & Mackie, D. (2005). *Szociálpszichológia*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Tajfel, H., Billig, M. G., Bundy, R. P., & Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology, 1*, 149-178.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the social group: A self categorization theory* Oxford: Blackwell.
- Wilder, D. A., & Shapiro, P. (1991). Facilitation of outgroup stereotypes by enhanced ingroup identity. *Journal of Experimental Social Psychology, 27*, 431-452.
- Williams, K. D., Shore, W. J., & Grahe, J. E. (1998). The silent treatment: Perceptions of its behaviors and associated feelings. *Group Processes and Intergroup Relations, 1*, 117-141.
- Williams, K. D., Cheung, C. K. T., & Choi, W. (2000). Cyber Ostracism: Effects of being ignored over the internet. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*, 748-762.